

orizont 48

MINAL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 48 (1135) 2 DECEMBRIE 1988 • SERIE NOUA, ANUL XXXIX • 8 PAG., 3 LEI

IN EXPUNEREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

la ședința comună a Plenarei Comitetului Central
al Partidului Comunist Român, a organismelor
democratice și organizațiilor de masă și obștești

XI. ACTIVITATEA IDEOLOGICĂ, POLITICO-EDUCATIVĂ, DE FORMARE A OMULUI NOU, CU O ÎNALTĂ CONȘTIINȚĂ REVOLUȚIONARĂ, SOCIALISTĂ—OBJECTIV DE IMPORTANȚĂ DEOSIBITĂ

IN ACTUALA ETAPĂ

și tovarăși,

activitatea ideologică politico-educativă, formarea a omului nou, cu o înaltă conștiință revoluționară socialistă constituie problemele de importanță deosebită în actuala etapă de dezvoltare a societății noastre socialiste.

Obținut mari realizări prin însuși învățământului de 10 ani și în următorii ani, la învățământul superior, diferitele forme de cultură și ridicarea a cunoștințelor tehnice și științifice. Invățământul de partid, inclusiv cel politic de masă — care cuprinde milioane de membri de partid și activiști de partid — au avut și au un rol în întreaga activitate de ridicare a conștiinței, a nivelului general de cultură și activității și tuturor oamenilor.

În aceste condiții, așa cum am arătat în aprilie, s-a produs o anumită înțelegere în urmă a nivelului general, ideologic și politic, față de dezvoltarea științifică și relațiilor de producție, a societății noastre socialiste, în ansamblu.

În primul an al construcției socialiste, activitatea politico-educativă, de mobilizare a maselor populare, a avut un rol foarte important în asigurarea mersului înainte al întregii activități a slăbită și concentrată eforturile în învățarea și dezvoltarea a forțelor de producție, a științei, a tehnicii, de formare generală a patriei și, într-o măsură, a început să fie subapreciată activitatea politico-educativă de ridicare a conștiinței revoluționare a comunistilor și membrilor organizațiilor de masă și obștești, a maselor populare în

la Congresul al IX-lea, în raportul prezentat și-a subliniat necesitatea ridicării activității ideologice, pentru a realiza mai bine marile transformări sociale, schimbările din societate, pentru asigurarea obiectivelor și elaborarea programului nostru în raport de actualitate, pe parcurs nu putem spune că s-a făcut totul în această privință. S-a avut anumite concepții greșite după care în vedere că am obținut rezultate remarcabile nu ar mai trebui să acordăm o largă propagandă și activitate ideologică.

Programul ideologic al partidului din România atrage atenția asupra unor probleme ideologice, teoretice, asupra unor probleme deosebite pentru activitatea noastră

educativă. Această necesitate nu a fost însă bine înțeleasă și nu s-a acționat, cu toată hotărârea, în spiritul tezelor istorice și al orientărilor generale pentru activitatea partidului în noua etapă de dezvoltare a societății noastre.

Avem rezultate bune în activitatea literară, artistică, în arta plastică, în muzică, teatru, în toate sectoarele muncii politico-educative și culturale. Cu toate acestea, nu putem fi pe deplin mulțumiți cu nivelul general al operelor și lucrărilor realizate în diferitele sectoare ale activității culturale-artistice.

Mă refer succint la toate acestea, pentru a atrage atenția asupra necesității de a lăchida rapid minusurile, anumite rămășițe în urmă și de a ridica nivelul activității ideologice, politico-educative în toate sectoarele, în concordanță cu cerințele noii etape în care se găsește România.

În țara noastră, în țările socialiste, în întreaga lume s-au produs mari schimbări în raportul de forțe, în relațiile dintre clase și popoare. Uriașa dezvoltare a științei, a tehnicii, largirea orizontului de cunoștințe generale în toate domeniile pun la ordinea zilei analiza științifică a problemelor actuale și dezvoltarea, pe această bază, a principiilor socialismului științific, a concepțiilor generale materialist-dialectice despre lume.

Nu se poate apela la citate și teze elaborate în altă etapă istorică. Legile obiective generale, principiile socialismului științific nu reprezintă o dogmă, ci o călăuză în dezvoltarea, în noile condiții, a teoriei revoluționare în strânsă legătură cu noua etapă, cu noile realități, păstrând însă permanent concepția și spiritul revoluționar în întreaga activitate.

În activitatea noastră ideologică trebuie să dăm un răspuns clar problemelor esențiale ale socialismului, ale contradicțiilor dintre capitalism și socialism, ale contradicțiilor dintre „lumea a treia” și țările capitaliste dezvoltate.

Să punem cu putere în evidență faptul că, deși capitalismul mai dispune de mari resurse și forțe, el s-a dovedit incapabil de a soluționa problemele fundamentale ale omenirii, ale popoarelor, ale păcii.

Să nu uităm în nici o împrejurare că orînduirea capitalistă va trebui să facă loc noii orînduiri sociale socialiste. Aceasta reprezintă o lege a dezvoltării omenirii! În același timp, trebuie să subliniem, cu toată puterea, că, într-o perioadă scurtă, socialismul — care s-a realizat în condiții diferite de la o țară la alta, ținînd seama de nivelul în general redus de dezvoltare economică-socială de la care au pornit aceste țări — a demonstrat forța, vitalitatea sa, cu toate lipsurile și

greșelile care au avut loc în diferite țări.

Viața, realitatea au demonstrat că socialismul a soluționat — și poate soluționa — într-un mod nou, mai bine, problemele vitale, de muncă și viață ale maselor populare, ale popoarelor, ale asigurării păcii în lume. (Vii și puternice aplauze).

Pe această bază, pornind de la întreaga istorie a dezvoltării societății omeniești să punem cu putere în evidență faptul că trecerea omenirii spre socialism reprezintă singura cale pentru soluționarea problemelor complexe ale lumii contemporane, pentru progresul social, pentru bunăstarea popoarelor, pentru o politică de pace, de colaborare egală între toate națiunile lumii! (Aplauze puternice, prelungite).

Este necesar să se sublinieze, totodată, că trecerea pe calea socialistă, într-o țară sau alta, trebuie să se realizeze corespunzător nivelului de dezvoltare și condițiilor din fiecare țară, că nu există și nu poate exista un anumit „model” în această privință, că există principii, legitimități generale valabile, de care trebuie să se țină însă neapărat seama, că socialismul nu poate fi decât rezultatul luptei clasei muncitoare, al forțelor revoluționare, progresiste, al fiecărui popor, și că nu poate fi impus din afară, așa cum trebuie să subliniem totodată, că, nu este posibil să fie oprit, pe calea contrarevoluției. Nimeni nu poate împiedica mersul victorios înainte al popoarelor spre societatea fără clase, spre socialism, spre comunism! (Aplauze puternice, prelungite).

Nimeni nu poate opri în loc istoria, înaintarea fermă a omenirii pe calea progresului, a făuririi unei lumi mai drepte și mai bune, în care fiecare popor să se dezvolte în mod liber și independent, așa cum dorește, fără nici un amestec din afară!

Se impune o analiză temeinică cu privire la acțiunea legilor obiective în dezvoltarea generală și în condițiile concrete ale construcției socialiste, ale realităților dintr-o țară sau alta. În acest cadru, trebuie să subliniem cu toată tăria că nu este posibil să lăsăm dezvoltarea socialistă la voia întâmplării, că perfecționarea construcției socialiste, aplicarea legilor obiective, a principiilor autogestunii, autoconducerii, autofinanțării trebuie să ducă

Sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, în zilele de 28, 29 și 30 noiembrie s-au desfășurat lucrările comune ale Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, consiliilor și birourilor executive ale organismelor democrației muncitorești revoluționare și organizațiilor de masă și obștești.

INTIMPINAT CU URALE ȘI OVAȚII, TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU, SECRETAR GENERAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, PREȘEDINTELE REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA, A PREZENTAT EXPUNEREA CU PRIVIRE LA „STADIUL ACTUAL AL SOCIETĂȚII SOCIALISTE ROMÂNEȘTI ȘI PERSPECTIVELE DEZVOLTĂRII SALE VIITOARE, PERFECȚIONAREA CONDUCERII ECONOMICO-SOCIALE, DEZVOLTAREA DEMOCRATIEI MUNCITOREȘTI REVOLUȚIONARE, ROLUL STATULUI ȘI AL ORGANISMELOR DEMOCRATICE, CREȘTEREA ROLULUI PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN ȘI ACTIVITATEA IDEOLOGICĂ, POLITICO-EDUCATIVĂ, RIDICAREA NIVELULUI DE CUNOAȘTERE ȘTIINȚIFICĂ, DE CULTURĂ, A CONȘTIINȚEI REVOLUȚIONARE, RAPORTUL DE FORȚE ȘI CARACTERISTICILE FUNDAMENTALE ALE SITUAȚIEI INTERNAȚIONALE”.

Au urmat dezbateri în plen și în consiliile pe domenii de activitate.

(Continuare în pag. 5)

(Continuare în pag. 2)

Din Expunerea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU

(Urmare din pag. 1)

nu la slăbirea sau diminuarea rolului proprietății întregului popor și cooperatiste, ci la întărirea rolului acestora.

Se impune să analizăm temeinic problemele cointeresării materiale, împletirii juste a intereselor generale cu interesele particulare, pornind de la necesitatea asigurării dezvoltării generale a societății — premisă hotărâtoare pentru ridicarea nivelului de trai, pentru ca interesele fie arii om al muncii, ale fiecărui cetățean să poată fi satisfăcute în strânsă legătură cu dezvoltarea generală.

Este, de asemenea, necesar să subliniem cu putere faptul că socialismul se construiește în condiții diferite de la țară la țară, în conformitate cu realitățile din fiecare țară, că aceasta impune o bună înțelegere și aplicare în viață a legilor generale, pornind de la relația dialectică dintre general și particular, de la aplicarea și perfecționarea principiilor socialiste de proprietate și de cointeresare materială. Orice perfecționare a principiilor economice, a conducerii economico-sociale trebuie să asigure dezvoltarea pe baze socialiste a societății, să nu deschidă în nici un fel calea spre forme capitaliste, care nu pot decât să afecteze grav dezvoltarea viitoare, construcția socialismului, bunăstarea popoarelor și independența lor.

Sînt multe probleme teoretice asupra cărora cadrele noastre de partid și de stat, cele din domeniul activității ideologice, al științelor sociale, cadrele de bază ale partidului și întregul nostru partid trebuie să se concentreze și să se angajeze cu toate forțele în studierea și înțelegerea lor justă, în dezvoltarea, în noile condiții, a teoriei și practicii construcției socialiste.

Cu cât nivelul ideologic-teoretic va fi mai ridicat, cu cât vor fi mai bine înțelese schimbările din societate și lume, cu atât mai mult se vor dezvolta concepția și spiritul revoluționar de acțiune, activitatea organizatorică, practică, în realizarea politicii generale.

Să facem astfel, înțelegând, într-o perioadă scurtă, activitatea teoretică, ideologică să se transforme într-o puternică forță care să lumineze asemenea soarelui strălucitor calea spre comunism, spre o lume în care oamenii vor fi pe deplin stăpîni pe destinele lor! (Vii și puternice aplauze și urale: se scandează „Ceaușescu și poporul!”).

Stimați tovarăși,

Este necesar să intensificăm activitatea politică, educativă, culturală, de ridicare a conștiinței revoluționare a tuturor oamenilor muncii, să punem în evidență noile și noile cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane în general, pornind de la concepția științifică despre lume și viață — materialismul dialectic și istoric. Să perfecționăm activitatea învățămîntului atît din punctul de vedere al cunoștințelor generale, tehnico-științifice, cît și al concepției revoluționare despre lume și viață! Să îmbunătățim activitatea învățămîntului de partid, a învățămîntului de masă, să creăm noi forme de dezvoltare a cunoștințelor științifice despre lume și viață.

Trăim într-o epocă de uriașe cuceriri ale științei și tehnicii în toate domeniile de activitate, ale cunoașterii umane, în general. Trebuie să înțelegem bine că numai în măsura în care vom înarma tineretul, oamenii muncii, întregul nostru popor cu aceste noi și noi cuceriri ale științei și cunoașterii umane, vom ridica nivelul general de pregătire al constructorilor socialismului din țara noastră. Avem o puternică bază materială, științifică și, mai presus de toate, ne călăuzim, în întreaga activitate, de concepția științifică revoluționară. Însăși politica generală, tezele principale ale partidului nostru constituie și trebuie să reprezinte un puternic factor în întreaga activitate politico-educativă. În decursul istoriei poporului nostru, oamenii înaintați din rîndurile sale au adus o mare contribuție la dezvoltarea științei și tehnicii — au fost momente cînd s-au născut în primele rînduri.

Acum, cînd trecem într-o etapă superioară de dezvoltare a societății noastre socialiste, trebuie să fim conștienți că se impune ca o necesitate obiectivă să ridicăm nivelul general de cunoștințe și indeosebi să asigurăm înarmarea întregului popor cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane în general. Numai pe baza celor mai înaintate cuceriri ale științei și tehnicii vom putea realiza o societate superioară din toate punctele de vedere!

Așa cum am declarat la deschiderea anului de învățămînt, la Timișoara, trebuie să punem în centrul preocupărilor noastre intensificarea activității de cercetare, de ridicare a pregătirii profesionale, tehnice, culturale, de înarmare a oamenilor muncii, a întregului popor cu un înalt nivel de cunoștințe științifice, ideologice. Să devenim o puternică forță a științei și culturii, un popor care să acționeze cu întreaga conștiință și răspundere, în spirit revoluționar, să asigure realizarea obiectivelor dezvoltării sale și să-și aducă, totodată, contribuția la dezvoltarea generală a științei și cunoașterii universale. (Vii și puternice aplauze).

În întreaga această activitate un rol important revine Festivalului național „Cîntarea României”, care s-a transformat într-o puternică mișcare de creație științifică, tehnică, culturală, artistică de masă, a făcut ca zeci și sute de mii de tineri de la orașe și sate să participe intens la această activitate de ridicare pe o treaptă superioară a nivelului de cultură generală.

Înseși rezultatele acestei activități pun încă o dată în evidență rolul masei, al poporului, ca adevărat făuritor al culturii, al întregii dezvoltări a patriei noastre. Să perfecționăm și să dăm noi dimensiuni activității creatoare a Festivalului național „Cîntarea României”! În acest sens, trebuie să organizăm mai bine activitatea de creație tehnico-științifică și în alte domenii, a teatrelor, a caselor de cultură, a cluburilor, căminelor culturale, a tuturor centrelor de educație și cultură ale festivalului „Cîntarea României”.

Creația literară, artistică trebuie să realizeze noi opere care să oglindescă uriașă muncă a poporului nostru. Avem nevoie de noi romane, noi piese de teatru, noi poezii în care eroii principali să fie muncitorii, țărani, intelectuali, cu preocupările lor, cu dorințele lor de progres, de bunăstare, cu hotărîrea lor de a contribui la făurirea socialismului și comunismului în România. (Aplauze puternice, prelungite). Ce minunate sînt realizările constructorilor socialismului în toate domeniile! Din aceste preocupări, în care sînt și multe contradicții și în care sînt exprimate multe dorințe, trebuie să se inspire scriitorii, creatorii patriei noastre. Izvorul nesecat de inspirație trebuie să-l constituie viața și munca poporului nostru. Din acest izvor veșnic viu, nesecat să se inspire adevărații creatori și artiști, care, prin întreaga lor activitate, trebuie să servească poporul, construcția socialismului, viitorul său luminos, comunismul! (Aplauze puternice, prelungite).

Avem nevoie de noi cîntece revoluționare, patriotice — care să se inspire din viața, din spiritul dintotdeauna melodos al poporului nostru —, de noi opere de artă plastică. În general, sectoarele de creație trebuie să se angajeze cu toate forțele în realizarea obiectivului de ridicare a nivelului general de cultură, de cunoaștere științifică al poporului nostru.

Avem nevoie de filme, de piese de teatru mai bune, cu spirit combativ, revoluționar.

Întreaga activitate literar-artistică, sub orice formă, trebuie să pună în evidență forța și capacitatea creatoare ale poporului, să biciuiască stările de lucruri negative, lipsurile, dar să dea o perspectivă, încredere în forțele creatoare ale poporului, să contribuie la unirea eforturilor tuturor constructorilor socialismului, la întărirea unității poporului în jurul partidului, în cadrul Frontului Democrației și Unității Socialiste, să contribuie la întărirea forței generale a patriei noastre, la ridicarea României pe noi culmi de progres și civilizație! (Vii și puternice aplauze).

Presă, radioteleviziunea trebuie să-și îndeplinească în mai bune condiții rolul important în dezbateră problemelor complexe ale dezvoltării societății noastre. Să se asigure dezbateră critică și autocritică a diferitelor probleme, să perfecționăm dezbaterile și cadrul democratic pentru adoptarea hotărîrilor.

În cadrul „Tribunei democrației” să se asigure ca oamenii muncii să-și poată spune larg părerea asupra tuturor problemelor dezvoltării societății noastre. Toate aceste mijloace trebuie să aibă un rol tot mai activ în lichidarea lipsurilor, în combaterea stărilor de lucruri negative și în perfecționarea întregii activități, în promovarea noului, ca una din cerințele revoluționare ale mersului înainte.

În general, în munca politico-educativă, de formare a conștiinței revoluționare, trebuie să se adopte o atitudine mai hotărîtă față de diferite manifestări

sau rămășițe ale trecutului, să se combată concepțiile retrograde, naționalismul, șovinismul, misticismul, obscurantismul, înapoierea în general, egoismul, lenea, inclusiv anumite manifestări de necinste, de însușire, de furt — ca să mă exprim așa — din avutul poporului, al cooperativelor sau din avutul personal.

Dezvoltarea spiritului de cinste, de omenie, de apărare a avutului general trebuie să constituie unul din obiectivele permanente ale activității politico-educative, de formare a conștiinței revoluționare a omului nou.

Trebuie să educăm copiii, tineretul patriei noastre în spiritul cinstei, omeniei, al respectului pentru proprietatea socialistă — a întregului popor sau cooperatistă — pentru avutul general!

Să combatem cu fermitate tot ce este străin de concepția noastră despre lume și viață, de etica și echitatea socialistă! Chiar dacă asemenea manifestări sînt puține, ele nu trebuie trecute cu vederea. Trebuie să acționăm astfel încît ele să dispară cu desăvîrșire din societatea noastră.

În același timp, va trebui să educăm întregul popor, și, în primul rînd, tineretul, în spiritul patriotismului revoluționar, al devotamentului față de patrie, față de popor, față de cauza partidului.

Totodată, să dezvoltăm spiritul de frăție, de prietenie, de solidaritate militantă între toți oamenii muncii din patria noastră, fără deosebire de naționalitate!

Totodată, să dezvoltăm puternic spiritul de prietenie și solidaritate cu oamenii muncii, cu popoarele de pretutindeni, în lupta pentru pace, pentru dezarmare, pentru progres economic și social, pentru relații de deplină egalitate între națiuni, pentru o lume mai dreaptă și mai bună. (Aplauze puternice).

Să facem în așa fel încît, în cel mai scurt timp, activitatea ideologică, teoretică, politico-educativă, de formare a omului nou, să devină o forță mai puternică, să aibă un rol mai important în întreaga operă de construcție a noi orînduirii sociale.

Să acționăm în toate împrejurările ca adevărați revoluționari, să facem ca întregul partid, toate organizațiile de masă și obștești să acționeze în spiritul răspunderii revoluționare față de interesele generale, față de cauza socialismului și comunismului în România! (Vii și puternice aplauze: se scandează „Ceaușescu și poporul!”, „Stima noastră și mîndria — Ceaușescu, România!”).

În același timp, trebuie să acționăm cu mai multă hotărîre în vederea îmbunătățirii activității sindicatelor, a Uniunii Tineretului Comunist, a organizațiilor de femei, organizațiilor de pionieri și școlii patriei, a tuturor celorlalte organizații de masă și obștești.

Să îmbunătățim și să perfecționăm activitatea Organizației Democrației și Unității Socialiste, care cuprinde în rîndurile sale peste 4 milioane de oameni al muncii, care nu sînt membri ai Partidului Comunist Român, dar care acționează în cadrul acestei organizații în strînsă colaborare cu organizațiile de partid, sub conducerea partidului, reprezentînd o forță importantă în întreaga viață economico-socială a țării.

În sindicate, în organizațiile de tineret, în Organizația Democrației și Unității Socialiste, în celelalte organizații de masă sînt cuprinși, practic, toți oamenii muncii, toate categoriile sociale. Dacă adăugăm la acestea organizația de pionieri și școlii patriei, atunci putem afirma că, practic, aproape întreaga națiune este cuprinsă, într-o formă sau alta, în organizație, care acționează în direcția înlăturării obiectivelor strategice de dezvoltare a patriei noastre.

Toate acestea sînt unite în Frontul Democrației și Unității Socialiste care, practic, reprezintă forța socială și politică ce unește toate forțele politice, toate categoriile sociale, pe toți cetățenii patriei noastre, fără nici o deosebire, într-un larg front al muncii creatoare, pentru socialism, pentru bunăstarea și fericirea poporului, pentru marea și ridicarea continuă, la un nou nivel de civilizație a României!

Întărirea continuă a unității întregului popor asigură participarea tuturor forțelor sociale și politice în marea luptă democratică, la elaborarea și înlăturarea politicii interne și externe a partidului, reprezintă garanția supremă a înalțării patriei noastre pe calea socialismului și comunismului, de întărire continuă a independenței și suveranității României! (Aplauze și urale puternice: se scandează îndelung „Ceaușescu și poporul!”).

UVÎNTARI

A INCHEIEREA ȘEDIN

A OR

Stimați tovarăși,

În ședința comună a Plenarei Comitetului Central, a conducerilor organizațiilor democratice și organizațiilor de bază și obștești reprezintă un fapt important al democrației muncitorești revoluționare, în care activul și cadru de bază ale partidului și ale tuturor sectoarelor de activitate au dezbătut cele mai importante probleme ale activității socialiste din patria noastră și au adoptat, într-o deplină unanimitate, hotărîri privind perfecționarea activității întregii activități, în vederea înlăturării neabătute a Programului de bază de dezvoltare a societății noastre multilaterale dezvoltate și înarmate fermă a patriei noastre socialiste! (Aplauze și urale puternice, prelungite: se scandează îndelung „Ceaușescu și poporul!”).

În ședința înaltului forum democratic au participat peste 4300 de membri de partid și de stat din toate sectoarele și au luat cuvîntul, în calitate de membri ai consiliilor organismelor democratice, peste 342 de participanți, care au avut o contribuție critică și autocritică, activitatea în toate sectoarele, au făcut sute de propuneri și s-au pronunțat pentru perfecționarea muncii tuturor organizațiilor de partid, de stat și ale democrației revoluționare, în conformitate cu noile cerințe ale construcției socialiste din România. (Aplauze puternice, prelungite).

În ședința de ce putem afirma că muncim democratic — format din toate de bază ale partidului, ale consiliilor organismelor democratice și organizațiilor de masă — a devenit o forță puternică în Conferința Națională, care, într-o deplină unanimitate, a adoptat hotărîri largi care au avut loc în ședința și în întreaga societate, care se află în stadiul actual al societății noastre românești și la perspectiva dezvoltării viitoare a patriei noastre socialiste, al înlăturării neabătute a Programului de bază de dezvoltare a societății noastre multilaterale dezvoltate și înarmate fermă a patriei noastre socialiste! (Aplauze și urale puternice: se scandează „Ceaușescu și poporul!”).

În ședința înaltului forum democratic au reprezentat expresia unității dintre conducerea partidului și cele de stat, organismele democratice și organizațiile de masă, și au adoptat, într-o formă nouă, rolul central al partidului în toate sectoarele de activitate a societății noastre socialiste. (Aplauze puternice, prelungite).

În deplină unanimitate în care au fost dezbaterile și s-au adoptat hotărîri și documentele reflectă în deplină unanimitate cu care întregul popor înlătură neabătute hotărîri să dea viață noii forme și externe a partidului nostru revoluționar și urale puternice, prelungite: se scandează îndelung „Ceaușescu și poporul!”).

Acum, la încheierea dezbaterii, putem afirma cu deplină convingere că această a fost organizarea și desfășurarea dezbaterii în partid, în întregul cadru și în cadrul acestuia la toate nivelurile și activitățile din toate domeniile de activitate, înțelegerea mai bună a statutului și rolului societății românești și a poziției noastre în lume, pentru trasarea perspectivelor și căilor de activitate în vederea înlăturării ferme a României spre noi înalte culmi de progres și civilizație. (Aplauze și urale puternice, prelungite).

În deplină înaltă apreciere a drumului nostru revoluționar de luptă și muncă, în realizări obținute sub conducerea partidului nostru comunist în fața luptei socialiste, în cadrul înaltului forum democratic s-a evidențiat, cu toată satisfacție, că societatea socialistă românească

2 3

INCHIEIEREA ȘEDINȚEI COMUNE A PLENAREI COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, A ORGANISMELOR DEMOCRATICE ȘI ORGANIZAȚIILOR DE MASĂ ȘI OBȘTEȘTI

și tovarăși,

Comună a Plenarei Comitetului Central, a conducerilor organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești reprezintă un înalt al democrației muncitorești-revoluționare, în care activul și cadrele ale partidului și ale tuturor domeniilor de activitate au dezbătut cele mai importante probleme ale conducerii socialiste din patria noastră și au adoptat, într-o deplină unanimitate, hotărârile privind perfecționarea și întărirea întregii activități. În vederea împlinirii neabătute a Programului nostru de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și de creștere fermă a patriei noastre spre înălțimi (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung „Ceașescu și poporul!”). „Ceașescu și stîmna noastră și mîndria!”).

În cadrul înaltului forum democratic au participat peste 4.300 de activiști de partid și de stat din toate domeniile și au luat cuvîntul, în plenarele și sesiunile organismelor democratice și organizațiilor, care au analizat și autocriticitățile activității din toate sectoarele, au făcut sute de propuneri și s-au pronunțat pentru perfecționarea muncii tuturor organelor și a activității și ale democrației muncitorești-revoluționare, în concordanță cu noile cerințe ale construcției socialiste din România. (Aplauze puternice și urale).

De ce putem afirma că marea noastră democrație — formată din canalele de bază ale partidului, ale statului și ale organizațiilor democratice și organizațiilor de masă — a devenit o democrație multilaterală dezvoltată și de creștere fermă a patriei noastre spre înălțimi (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung „Ceașescu și poporul!”). „Ceașescu și stîmna noastră și mîndria!”).

În cadrul înaltului forum democratic au prezentat expresia unității dialectice între conducerea partidului și activitatea de stat, organismele democratice și organizațiile de masă, sintetizate într-o formă nouă, rolul conducător al partidului în toate sectoarele și în întreaga societate. (Aplauze puternice și urale).

Într-o deplină unanimitate au fost aprobate hotărârile și s-au adoptat hotărârile și documentele reflectate de unanimitatea cu care întregul popor și organizațiile de masă și obștești au hotărât să dea viață politică și externă a partidului nostru și să urale puternice, prelungite: „Ceașescu și poporul!”).

Pe drept cuvînt s-a acordat o atenție deosebită activității privind dezvoltarea relațiilor economice internaționale și realizarea în cele mai bune condiții a planului de export pe acest an, pe anul viitor și pe întregul cincinal.

Este necesar să punem în centrul activității ridicarea continuă a calității și a nivelului tehnic al produselor, să facem astfel încît, în cincinalul următor, produsele românești să ocupe un loc de frunte, și, în multe domenii, să fie pe primul plan din punct de vedere al calității și nivelului tehnic. Disponem de o minunată clasă muncitoare, cu o înaltă pregătire, de buni tehnicieni, de ingineri, de oameni de știință; avem o puternică bază materială, o industrie modernă

ajuns la un înalt stadiu de dezvoltare, care dă perspective minunate pentru împlinirea Programului partidului și înaintarea fermă a întregii noastre națiuni spre visul de aur al omenirii — deci și al poporului nostru — spre comunism! (Aplauze puternice, urale; se scandează îndelung „Ceașescu și poporul!”). „Ceașescu, România — stîmna noastră și mîndria!”).

Trebuie să subliniem, încă o dată, că toate mărețele realizări în construcția socialistă, îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului, demonstrează justetea liniei generale a partidului nostru, care a aplicat și aplică creator legile obiective, principiile socialismului științific la condițiile și realitățile României.

Toate acestea demonstrează că partidul nostru și-a îndeplinit și își îndeplinește cu cinste misiunea istorică încredințată de popor, că întărirea rolului conducător al partidului reprezintă garanția supremă a mersului neabătut înainte al patriei noastre. (Urale și aplauze puternice; se scandează îndelung „Ceașescu, România — stîmna noastră și mîndria!”). „Ceașescu și poporul!”).

Pe drept cuvînt s-a subliniat, în același timp, că toate marile realizări obținute sînt rezultatul muncii pline de abnegație a clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, a întregului nostru popor, care, într-o deplină unitate, a îndeplinit și îndeplinește neabătut politica internă și externă a partidului și statului nostru.

Iată de ce acum, la încheierea acestor largi dezbateri și a lucrărilor forumului nostru democratic, doresc să adresez, pentru toate aceste mărețe împliniri, cele mai calde felicitări clasei noastre muncitoare, țărănimii, intelectualității. Întregului popor, împreună cu urarea de noi și noi succese în realizarea programelor de dezvoltare economico-socială, de ridicare a patriei spre noi culmi de progres și civilizație, de bunăstare și fericire, de întărire a independenței și suveranității României! (Urale și aplauze puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceașescu și poporul!”). „Ceașescu, România — stîmna noastră și mîndria!”).

Stimați tovarăși,

În cadrul lucrărilor sale, înaltul forum democratic a dezbătut și a aprobat planurile de dezvoltare economico-socială pe anul 1989, care au un rol de importanță deosebită în realizarea celui de-al 8-lea plan cincinal.

Într-o deplină unanimitate au fost aprobate prevederile planurilor, măsurile în vederea împlinirii neabătute a programelor de organizare și modernizare, de normare economico-financiară, de ridicare a calității și nivelului tehnic al producției, de creștere a productivității muncii, a eficienței economice în toate sectoarele.

Pe drept cuvînt s-a acordat o atenție deosebită activității privind dezvoltarea relațiilor economice internaționale și realizarea în cele mai bune condiții a planului de export pe acest an, pe anul viitor și pe întregul cincinal.

Este necesar să punem în centrul activității ridicarea continuă a calității și a nivelului tehnic al produselor, să facem astfel încît, în cincinalul următor, produsele românești să ocupe un loc de frunte, și, în multe domenii, să fie pe primul plan din punct de vedere al calității și nivelului tehnic. Disponem de o minunată clasă muncitoare, cu o înaltă pregătire, de buni tehnicieni, de ingineri, de oameni de știință; avem o puternică bază materială, o industrie modernă

Avem deci tot ceea ce e necesar pentru a realiza o producție de înaltă calitate, competitivă cu cele mai bune pe plan mondial — și trebuie să realizăm aceasta! (Aplauze puternice, prelungite).

Se poate spune că întregul forum democratic a subliniat necesitatea creșterii mai puternice a rolului cercetării, a științei, în toate sectoarele, a perfecționării activității de învățămînt, de ridicare continuă a nivelului profesional, tehnic, științific, cultural al tuturor cadrelor, al tuturor oamenilor muncii.

Cu deplină temei s-a subliniat că, numai pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii universale, se poate asigura împlinirea neabătută a planurilor și programelor de dezvoltare economico-socială, de ridicare continuă a patriei noastre pe noi culmi de progres, de creștere continuă a nivelului de trai, material și spiritual, al poporului.

Într-o deplină unanimitate a fost adoptat programul privind autoconducerea și autoaprovizionarea, care asigură baza materială pentru îmbunătățirea aprovizionării în toate domeniile de activitate.

Acum este necesar să fie luate toate măsurile pentru a realiza, în cele mai bune condiții, prevederile acestui program. Aș atrage în mod deosebit atenția tuturor organelor centrale, ministerelor, consiliilor populare și comitetelor județene de partid de a acorda o grijă deosebită, permanentă, realizării prevederilor programului de autoaprovizionare centrală și locală, bunei aprovizionări a populației în spiritul politicii partidului nostru, în care omul constituie obiectivul central, bunăstarea și fericirea poporului reprezintă esența politicii partidului, a societății socialiste pe care o edificăm în România. (Urale și aplauze puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceașescu și poporul!”).

Prin adoptarea, în deplină unanimitate, a orientărilor pentru cel de-al 9-lea plan cincinal și pentru deceniul anilor 1991—2000 și, în unele domenii, și pentru primul deceniu al secolului al XXI-lea, dispunem de minunate perspective privind dezvoltarea continuă a patriei noastre, de împlinire neabătută a Programului partidului, de ridicare a României la un nivel tot mai înalt de civilizație. Tot ceea ce am realizat pînă acum, hotărîrea fermă de a întări proprietatea socialistă — de stat și cooperatistă —, de a perfecționa activitatea ideologică, politico-educativă, de formare a omului nou, de creștere a rolului partidului ca forță politică conducătoare — centru vital al întregii națiuni — dau garanția că tot ceea ce ne propunem se va realiza prin munca unită a întregului nostru popor.

Acum este necesar să trecem cu toată hotărîrea la activitatea organizatorică, politică, în vederea împlinirii în viață a planurilor și programelor, a orientărilor de largă perspectivă pînă în anul 2000!

Perfecționarea conducerii tuturor sectoarelor de activitate impune, ca o necesitate vitală, buna funcționare a organismelor democrației muncitorești-revoluționare. Totodată, aceasta impune ca fiecare activist al partidului și al statului, cadrele din toate domeniile să acționeze, în orice împrejurări, în spiritul înaltei răspunderi revoluționare, să pună pe primul plan respectarea și împlinirea neabătută a hotărîrilor partidului, a legalității, a ordinii și disciplinei, în toate sectoarele de activitate. (Aplauze puternice, prelungite).

Se impune să acționăm cu toată fermitatea în vederea aplicării neabătute a principiilor eticii și echității socialiste, să creăm un larg curent de ma-

să pentru a munci și a trăi în spirit revoluționar, în spirit comunist! (VII și puternice aplauze).

De asemenea, este necesar să acționăm cu toată hotărîrea în direcția perfecționării conducerii societății, pe baza planului național unic de dezvoltare a tuturor sectoarelor de activitate.

Reglementarea producției, a prețurilor și a altor domenii nu poate fi lăsată la voia întâmplării, nu poate fi lăsată să fie reglementată de cerințele sau jocul pieței!

Apariția unor greutăți în dezvoltarea socialistă nu trebuie să ducă în nici un fel la panică, la pierderea încrederii în forțele clasei muncitoare, ale poporului, în socialism. Acțiunea pentru perfecționarea continuă a socialismului presupune să mergem înainte, nu înapoi la forme capitaliste. Este necesar să pornim întodeauna de la întărirea rolului clasei muncitoare, a alianței muncitorilor cu țărănimia, cu intelectualitatea, cu toți oamenii muncii, cu întregul popor, deoarece numai în asemenea împrejurări clasa muncitoare, socialismul se vor putea afirma cu întreaga lor forță! (VII și puternice aplauze). Numai în asemenea împrejurări partidul își poate îndeplini în cele mai bune condiții misiunea sa de conducere a măreței opere de făurire a socialismului și comunismului!

A fi revoluționar, a fi comunist înseamnă a fi întodeauna în primele rînduri ale luptei împotriva vechiului, a tot ce s-a perimat și nu mai corespunde noii etape de dezvoltare, înseamnă a acționa cu toată fermitatea pentru promovarea noului, a spiritului și concepției revoluționare în toate domeniile de activitate!

Doresc să subliniez încă o dată necesitatea perfecționării și întăririi continue a rolului partidului ca forță politică conducătoare — centrul vital al întregii națiuni.

Trebuie să avem permanent în vedere că partidul poartă — și trebuie să poarte — deplina răspundere pentru realizarea programului său.

Și în ilegalitate, în condițiile luptei grele, partidul a fost în primele rînduri. Comuniștii au fost în primele rînduri în organizarea luptelor masei populare, nu s-au temut nici de temniță, nici de lagăre, nu au dat înapoi nici în fața plutonului de execuție, au acționat ca revoluționari ce trebuie să împlinescă idealurile mărețe pentru care s-au înrolat în rîndurile partidului comunist, în rîndurile celor ce și-au propus — prin lupta lor — să realizeze o nouă orînduire socială. Cu atît mai mult, în condițiile cînd partidul reprezintă forța conducătoare și și-a asumat conducerea în societate împreună cu întregul popor, partidul, comuniștii trebuie să fie în primele rînduri, să nu se dea înlătur de la nici o greutate, pentru că numai așa își vor îndeplini misiunea, numai așa vor putea asigura împlinirea programului pentru care au luptat și luptă, într-o deplină unitate. (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung „Ceașescu și poporul!”).

Stimați tovarăși,

Întregul nostru popor aniversază anul acesta, la 1 Decembrie, împlinirea a 70 de ani de la Unirea Transilvaniei cu țara și formarea statului național unitar român. Această măreață victorie a luptei îndelungate a reprezentat împlinirea năzuințelor de veacuri ale întregului nostru popor. (Aplauze puternice, prelungite).

Însăși natura — care de mii de ani asigură existența pe aceste meleaguri a poporului român —, soarele însuși

CUVÎNTAREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

Sentiment

(Urmare din pag. 3)

a ieșit astăzi zămbitor, să participe, împreună cu poporul nostru, la această mare sărbătoare, dorind, încă, să sublinieze că nu a fost cetățean român care să nu dorească unitatea statului nostru național! (Aplauze și urale puternice; se scandează „Ceaușescu și poporul!”).

De la tribuna înaltului forum democratic, aducem un cald omagiu tuturor celor care au contribuit, prin activitatea și jertfa lor, la realizarea statului național unitar. Încă o dată, doresc să aduc, în primul rând, cel mai înalt omagiu întregului nostru popor, adevăratul făuritor al istoriei, al prezentului și viitorului națiunii noastre, garanția construirii cu succes a socialismului și comunismului în România! (Aplauze și urale puternice; se scandează „Ceaușescu și poporul!” „Ceaușescu — P.C.R.!”).

Este adevărat că orînduirea burghezo-moșierască nu a soluționat problemele fundamentale ale dezvoltării societății românești conform cerințelor participanților de la Alba Iulia, ale întregului popor. Realizarea deplină a egalității în drepturi, dezvoltarea forțelor de producție și ridicarea nivelului de trai, material și spiritual, al poporului s-au înfăptuit numai o dată cu făurirea societății socialiste în patria noastră, ceea ce demonstrează, încă o dată, că numai și numai în condițiile lichidării exploatații și asupririi, în condițiile în care poporul devine cu adevărat stăpîn pe destinele sale se pot înfăptui. În cele mai bune condiții, năzuințele de bunăstare, de libertate, independență și fericire ale întregii națiuni! (VII și puternice aplauze).

La cea de-a 70-a aniversare a formării statului național unitar român, să facem legămînt că vom acționa cu întreaga răspundere față de interesele poporului, pentru întărirea continuă a independenței și suveranității României, pentru dezvoltarea tot mai puternică a forțelor de producție, a științei, culturii, învățămîntului, pentru formarea omului nou — constructor conștient al socialismului și comunismului — că vom acționa întotdeauna pentru bunăstarea și fericirea întregului popor, pentru măreția României, în societatea comunistă! (Aplauze și urale puternice; se scandează „Ceaușescu și poporul!” „Ceaușescu — P.C.R.!”)

Stimați tovarăși,

Pornind de la aprobarea unanimă a politicii internaționale a partidului și statului nostru, doresc încă o dată să asigur pe prietenii noștri de peste hotare, toate popoarele și statele europene și din întreaga lume că România socialistă va acționa și în viitor, cu toată fermitatea, pentru dezvoltarea colaborării cu toate statele, fără nici o deosebire, pe baza principiilor deplinei egalități în drepturi, a respectului independenței și suveranității, neamestecului în treburile interne și respectarea dreptului fiecărui popor la dezvoltarea liberă, independentă, așa cum o dorește (Aplauze puternice, prelungite).

Sintem hotărîți să participăm activ, cu toate forțele, la înfăptuirea dezarmării și, în primul rând, a dezarmării nucleare, pentru o lume fără arme, fără războaie, să acționăm pentru o Europă unită în diversitatea orînduirilor sociale, pentru o nouă ordine economică internațională. Impărțită în mai multe grupări, Europa nu-și poate îndeplini misiunea sa. Este necesară o Europă unită în diversitatea orînduirilor sociale, a concepțiilor filozofice și politice, o Europă a națiunilor libere, independente, care să acționeze într-o

deplină unitate pentru progresul economico-social, pentru dezarmare, pentru pace, pentru o lume mai dreaptă și mai bună. (VII aplauze). Numai o Europă unită poate să aducă o contribuție mai însemnată la soluționarea marilor probleme ale vieții mondiale, la realizarea unei lumi în care fiecare națiune să se dezvolte corespunzător voinței sale, a unei lumi a progresului, păcii și colaborării! (Urale și aplauze îndelungate; se scandează „Ceaușescu și poporul!”).

Doresc, de asemenea, să reafirm hotărîrea țării noastre de a acționa și în viitor, cu toate forțele, pentru întărirea unității și solidarității tuturor țărilor socialiste. Trebuie să avem permanent în vedere că numai împreună, într-o deplină solidaritate, putem să făurim socialismul, iar noi, în România, putem să înfăptuim Programul partidului nostru. Singur, nici un popor — deci nici poporul nostru — nu poate să aibă siguranța mersului înainte, a victoriei socialismului. Socialismul nu poate fi decât rodul luptei unite a tuturor forțelor, a tuturor popoarelor ce au pășit pe calea socialismului, a oamenilor de pretutindeni care doresc o lume mai bună, o lume a dreptății sociale. (Aplauze și urale puternice, prelungite).

Iată de ce solidaritatea și colaborarea constituie o cerință obiectivă a dezvoltării pe calea socialismului și comunismului!

Să realizăm aceasta pornind de la principiile unei unități noi, ale egalității, ale respectului dreptului fiecărui partid și popor de a aplica legăturile generale, socialismul științific, corespunzător condițiilor din fiecare țară! Să realizăm o puternică unitate bazată pe națiuni libere, socialiste și independente. În care fiecare construiește socialismul cu poporul și pentru popor! (Aplauze și urale puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceaușescu și poporul!”).

De asemenea, este necesar să acționăm și în continuare pentru întărirea colaborării și solidarității cu partidele comuniste și muncitorești, cu partidele socialiste și social-democrate, cu alte forțe democratice și progresiste, deoarece — și pe plan internațional mai larg — nici un partid nu poate merge singur în marea luptă pentru progres pentru pace, pentru victoria noii orînduirii sociale. Unitatea mișcării comuniste și muncitorești, pe principii noi, de egalitate, constituie și acum, ca și în trecut, o necesitate vitală, o lege a dezvoltării economico-sociale, a mersului înainte spre socialism.

Lozincă lansată de făuritorii socialismului științific „Proletari din toate țările, uniți-vă!” continuă să fie actuală. Este adevărat, ea trebuie să capete acum un caracter mult mai larg, să se adreseze altă proletariatului, dar și țăranilor, intelectualilor, popoarelor asuprite de pretutindeni, tuturor celor care doresc o viață mai dreaptă și mai bună, care doresc pacea, de a se uni într-un mare front al libertății și progresului, al luptei pentru o lume fără arme, fără războaie, o lume a dreptății sociale și naționale. (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung „Ceaușescu — pace!”).

Încă o dată, doresc să reafirm încrederea și convingerea poporului nostru că, deși situația mondială continuă să fie complexă și gravă, în lume sînt suficiente forțe care, acționînd unite, pot schimba cursul evenimentelor, pot impune o politică nouă, o nouă gîndire în toate domeniile, pot impune dezarmarea, pacea, respectarea dreptului fiecărui națiunii la o viață mai bună, liberă, independentă, pot asigura con-

vingerea în pace a întregii omeniri! (Aplauze și urale puternice, prelungite).

Înceind lucrările marelui nostru forum democratic, să ne luăm angajamentul de a nu pre-ueți nici un efort și de a face totul pentru înfăptuirea neabătută a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și de înaintare fermă spre visul de aur, spre comunism! (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung „Ceaușescu — eroism, România — comunism!”).

Să întîmpinăm cea de-a 45-a aniversare a revoluției de eliberare națională și socială, antifascis și antiimperialistă, Congresul al XIV-lea al partidului cu noi și noi realizări în toate domeniile de activitate! (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung „Ceaușescu și poporul!” „Ceaușescu — P.C.R.!”).

Încă o dată doresc să subliniez că se impune să acționăm cu toată hotărîrea pentru perfecționarea și ridicarea nivelului activității ideologice, politice, științifice, educative, de formare a omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului. Să educăm tineretul, întregul nostru popor în spiritul luptei și abnegației revoluționare, de a nu se teme și de a nu da înapoi în fața nici unor greutăți!

Aș dori, și în acest cadru, să repet unele versuri pe care le-am mai spus în alte împrejurări:

*„Cei ce se luptă murmurînd,
De s-ar lupta și-n primul rînd,
Ei tot atît de bunt ne par
Ca orișicare laș fugar!
Murmurul, azi, și orișicînd,
E plînsul în zadar!”*

Avem nevoie de luptători revoluționari, nu de oameni care se tîngule, cărora le este teamă de luptă și de greutăți. Comuniștii nu au dat înapoi în fața nici unei greutăți și sînt hotărîți să facă totul pentru a asigura victoria socialismului și comunismului în România! (Aplauze și urale puternice, prelungite; se scandează „Ceaușescu — P.C.R.!” „Ceaușescu și poporul!”).

Trăim în alte împrejurări istorice, în care poporul este stăpîn pe destinele sale, dar spiritul de luptă, de sacrificiu nu trebuie și nu poate să dispară. Dimpotrivă, el trebuie să devină tot mai puternic, pentru a asigura înfrîngerea oricăror greutăți și înaintarea fermă spre visul de aur.

Comuniștii, revoluționarii trebuie să acționeze în orice împrejurări cu îndrăzneală și fermitate, să asigure înfrîngerea oricăror greutăți.

Pornim — după cum am menționat în expunerea mea — la un drum nou, lung, de muncă și luptă, la un drum glorios. Să facem astfel încît, prin munca unită a întregului popor, sub conducerea partidului, să-l străbatem într-un timp cît mai scurt și cu rezultate cît mai bune și să ajungem la cele mai înalte piscuri, la realizarea visului de aur — societatea comunistă! (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung „Ceaușescu — P.C.R.!” „Ceaușescu, eroism — România, comunism!”).

Pe baza hotărîrilor pe care le-am adoptat, în deplină unanimitate, nu pornim la un marș triumfal, ci la un drum de luptă și muncă revoluționară.

Să întărim continuu unitatea partidului, spiritul revoluționar, unitatea întregului popor — acestea reprezentînd garanția victoriei în lupta pentru socialism, pentru comunism! (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung „Ceaușescu și poporul!” „Ceaușescu — P.C.R.!”).

Subliniez, încă o dată, necesitatea de a acționa în toate împrejurările cu adevărați revoluționari, în spiritul înaltel răspunderi față de partid, față de popor, față de cauza socialismului și comunismului, față de independența și suveranitatea României! (Aplauze și urale puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceaușescu — P.C.R.!” „Ceaușescu și poporul!”).

Îmi exprim deplina convingere că toți participanții la lucrările înaltului nostru forum democratic, întregul activ de partid și de stat, toți oamenii muncii, întregul nostru popor vor acționa într-o deplină unitate și vor asigura realizarea în cele mai bune condiții a tuturor planurilor și programelor de dezvoltare a patriei noastre. La sfîrșitul acestui cincinal, la sfîrșitul celui de-al 9-lea cincinal și, mai cu seamă, în anul 2000 vom putea să privim cu încredință în mîndrie și să afirmăm că ceea ce ne-am propus în 1986, în ajunul celei de-a 70-a aniversări a creării statului național unitar, s-a realizat; că la cea de-a 80-a aniversare a statului național unitar și la 400 de ani de la unirea de către Mihai Viteazul a țărilor românești, România va fi o țară puternic dezvoltată, socialistă, ridicată pe înaltele piscuri, înaintînd spre visul de aur — spre comunism! (Urale și aplauze puternice; se scandează îndelung „Ceaușescu și poporul!” „Ceaușescu — eroism, România — comunism!”).

Deși mai avem o lună pînă la încheierea acestui an și începerea noului an, doresc să vă adresez tuturor, întregului activ de partid și de stat, întregului nostru popor cele mai bune urări, precum și urarea ca anul 1989 să aducă noi și noi satisfacții, noi și noi realizări în toate domeniile, să ducă la ridicarea continuă a bunăstării și fericirii întregii noastre națiuni! (Urale și aplauze puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceaușescu — La mulți ani!”).

Adresez tuturor participanților la înaltul forum democratic, întregului nostru popor urarea de noi și noi succese în toate domeniile, multă sănătate și fericire! (Urale și aplauze puternice; se scandează îndelung „Ceaușescu — P.C.R.!” „Ceaușescu și poporul!”).

Declar încheie lucrările marelui nostru forum democratic.

Trăiască Partidul Comunist Român — forța politică conducătoare, centrul vital al națiunii noastre socialiste! (Urale și aplauze puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceaușescu — P.C.R.!” „Ceaușescu și poporul!”).

Glorie marelui nostru popor, liber și independent! Viață veșnică — la fericire, în comunism! (Urale și aplauze puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceaușescu și poporul!” „Ceaușescu — eroism, România — comunism!”).

Să triumfe pacea și colaborarea între toate popoarele lumii! (Urale și aplauze puternice, prelungite. Se scandează îndelung „Ceaușescu — P.C.R.!” „Ceaușescu și poporul!” „Ceaușescu — pace!” „Stima noastră și mîndria — Ceaușescu, România!”).

Toți cei prezenți în sală se ridică în picioare și ovaționează îndelung, într-o atmosferă de puternică înalțare și strînsă unitate, pentru Partidul Comunist Român, pentru secretarul general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Sinteză magistrală

Sinteză magistrală a relațiilor prezent-viitor, Expunerea lui NICOLAE CEAUȘESCU la comuna ale Plenarei Comitetului al Partidului Comunist Român și birourilor executive nismelor democrației muncii revoluționare și organizațiilor și obștești — prin valoarea modalității de abordare a domeniului de activitate — se într-un document programatic și extrem de însemnat. În conștientizarea și devenirea patriei noastre, secretarul P.C.R. redimensionează vocațiunea națională a poporului în lănsul carpato-danubiano-peninsular și noi impulsuri de spre propășirea și înaintarea culmi tot mai înalte de civ-

Ca unul care îmi desfășor de ani și ani, în domeniul social din învățămîntul superior acum și mai bine rolul lui cunoașterii, al conștientizării largi populare, cu deceniilor generații, privitor la actual al dezvoltării României, la perspectiva sa istorică și pînă dincolo de hotarul ei. Adică, de la o dezvoltată pînă mai ieri, la o dezvoltare, dar cu realizarea actuală istorică, obținută după cel de-al IX-lea Congresului, și de aici la o țară revoluționară — obiectivul fundamental al actualului cincinal — pentru în jurul anilor 2000, România o țară socialistă multilateral — iată suul impresionant al por stăpîn pe destinele sale.

Firește, realizarea strategiei, pe cît de realiste, pe cît drăznețe, presupune o necesitate nouă, pe măsura exigențelor și de mine. În acest sens, NICOLAE CEAUȘESCU, activitatea ideologică, politică, de formare a omului și înaltă conștiință revoluționară constituie una din problemele importante deosebite în actul de dezvoltare a societății noastre. Acum, mai mult decît avem obligația să intensificăm activitatea instructiv-educativă în toate cadrele de specialitate calificare, să le formăm politic pentru primele decenii ale treilea, să ne regîndim și practica noastră de postulatul potrivit viitorului, așa cum subliniază NICOLAE CEAUȘESCU, apăsătorilor care își dezvoltă știința și cultura. Iată că întreaga noastră activitate abordată nu numai din prezentul, cît mai ales din viitor, trebuie să dispună de un orizont de cunoștințe generale și spirit revoluționar, să considerăm că în spiritul de programatic la care mă referescul instructiv-educativ, c domeniul științelor sociale de a pune un și mai mare formarea și dezvoltarea co-

(Urmare din p. g. 1)

Intr-o însuflețitoare unitate, exprimînd voința muncitorilor, a tuturor cetățenilor patriei, participanții adoptă hotărîrea prin care gistra la Expunere prezentat tovarășu! Nicolae Ceaușescu în deschiderea lucrărilor dintr-o comuna, document excepțional însemnat, retic și practică, devine program de muncă și acțiune revoluționară al partidului, întregului popor.

În încheierea lucrărilor

Sentiment înălțător de mândrie patriotică și totală adeziune la Expunerea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU

Sinteză magistrală

Sinteză magistrală a relației trecut-prezent-viitor. Expunerea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la lucrările comune ale Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, consiliilor și birourilor executive ale organismelor democrației muncitorești revoluționare și organizațiilor de masă și obștești — prin valoarea tezilor, a modalității de abordare a diverselor domenii de activitate — se constituie într-un document programatic de maximă însemnătate. În consens cu procesualitatea, cu devenirea istorică a patriei noastre, secretarul general al P.C.R. redimensionează vocația și demnitatea națională a poporului de pe întinsul carpato-danubiano-pontic, descătușându-i noi impulsuri de energie spre propășirea și înaintarea țării pe culmi tot mai înalte de civilizație.

Ca unul care îmi desfașor activitatea, de ani și ani, în domeniul științelor sociale din învățământul superior, înțeleg acum și mai bine rolul procesului cunoașterii, al conștientizării maselor largi populare, cu deosebire al tinerelor generații, privitoare la stadiul actual al dezvoltării României socialiste, la perspectiva sa istorică imediată și pînă dincolo de hotarul mileniului doi. Adică, de la o țară slab dezvoltată pînă mai ieri, la una în curs de dezvoltare, dar cu realizări de importanță istorică, obținute îndeosebi după cel de-al IX-lea Congres al partidului, și de aici la o țară mediu dezvoltată — obiectivul fundamental al actualului cincinal — pentru ca, apoi, în jurul anilor 2000, România să devină o țară socialistă multilateral dezvoltată — iată sușul impresionant al unui popor stăpîn pe destinele sale.

Firește, realizarea strategiilor amintite, pe cît de realiste, pe atît de îndrăznețe, presupune cu necesitate un om nou, pe măsura exigențelor de astăzi și de mâine. În acest sens, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU arată că activitatea ideologică, politico-educativă, de formare a omului nou, cu o înaltă conștiință revoluționară, socialistă constituie una din problemele de importanță deosebită în actuala etapă de dezvoltare a societății noastre socialiste. Acum, mai mult decît altă dată, avem obligația să intensificăm activitatea instructiv-educativă în rîndul viitoarelor cadre de specialiști cu înaltă calificare, să le formăm orizontul politic pentru primele decenii din mileniul al treilea, să ne reconsiderăm îndirca și practica noastră ținînd seamă de postulatul potrivit căruia viitorul, așa cum subliniază tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, aparține popoarelor care își dezvoltă învățămîntul, știința și cultura. Iată de ce cred că întreaga noastră activitate trebuie abordată nu numai din perspectiva prezentului, cît mai ales a viitorului. Omul societății noastre de astăzi și de mâine trebuie să dispună de un larg orizont de cunoștințe generale, să fie pătruns de spirit revoluționar, să promoveze cu hotărîre noul. De aceea, consider că în spiritul documentului programatic la care mă refer, în procesul instructiv-educativ, cadrele din domeniul științelor sociale au datoria de a pune un și mai mare accent pe formarea și dezvoltarea conștiinței po-

litice a studenților și nu numai a lor. Totala mea adeziune față de întreaga problematică a Expunerii tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU îmbracă acum forma sentimentului înălțător de mândrie patriotică, națională, transpus, totodată, în fapte demne de aceste timpuri însoțite de ideile și tezele de o valoare excepțională pentru activitatea partidului și poporului nostru.

Prof. univ. dr. Traian BUNFESCU
Șeful Catedrei de Științe Sociale
al Universității din Timișoara

Cărțile, precum viața

Amplă și profundă analiză științifică a luptei poporului român pentru afirmarea ființei proprii, pentru libertate socială și națională, pentru independență și unitate, a profundelor transformări revoluționare în anii construcției socialiste, a dezvoltării societății noastre socialiste, în etapa actuală și în perspectivă, a fenomenelor ce au loc pe plan internațional, inestimabila contribuție teoretică și practică la îmbogățirea tezaurului politico-ideologic al partidului, a teoriei și practicii revoluționare, magistrala Expunere a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, rostită în deschiderea lucrărilor ședinței comune a Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, consiliilor și birourilor executive ale organismelor democrației muncitorești revoluționare și organizațiilor de masă și obștești se constituie, de acum, într-un strălucitor program de muncă și acțiune neostenită a întregului nostru popor, pentru ridicarea patriei noastre pe noi culmi de civilizație socialistă și comunistă.

Noi, cei ce trudem pe tărîmul literelor, indiferent în ce limbă ne exprimăm gândurile, avem, iată, un nou prilej de a ne înzeci eforturile, de a da mereu dovada talentului nostru, de a scrie lucrări pe măsura profundelor prefaceri înnoitoare ale timpului nostru, al cărui cîntec este omul de glorie al națiunii noastre socialiste, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU. Pentru că, așa cum sublinia în magistrala sa Expunere secretarul general al partidului nostru „Avem nevoie de noi romani, noi piese de teatru, noi poezii, în care eroii principali să fie muncitorii, țărânii, intelectuali, cu preocupările lor, cu dorințele lor de progres, de bunăstare, cu hotărîrea lor de a contribui la fărîmarea socialismului și comunismului în România”. Datorii sintem, deci, a ne spori eforturile, a trudi cu rîvnă și pasiune asupra scrierilor noastre pentru a da viață vieții, pentru a scrie cărți de certă valoare artistică cu un mesaj ideatic clar.

Conștiința de înaltă și nobilă noastră misiune, hotărîți să răspundem cu entuziasm și abnegație patriotică înălțătoarelor îndemnuri ale secretarului general al partidului nostru, tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, sînt convinși că toți membrii obștești scriitoricești, așa cum am făcut-o întotdeauna, vom face în perioada următoare noi cărți de calitate, cu un conținut profund umanist, adică, precum viața noastră cea de toate zilele.

Ivo MUNCIAN

Prezenți, în ideea de patrie

Recentă Expunere a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, document amplu, cuprinzător, reprezentînd gîndirea și voința întregului partid, și a întregului nostru popor, îmi dă posibilitatea să subliniez, încă o dată, cu tărie, din punctul de vedere al artistului care sint, atașamentul meu, și al colegilor de breaslă, din Timișoara, la politica promovată de P.C.R., creatoare de inestimabile valori ale societății noastre socialiste contemporane, aflată pe drumul spre comunism, un drum luminos, căruia sintem chemați, ca oameni de cultură și cetățeni, să-i reflectăm adevărul și să-i sporim realizările. În epoca noastră, artistul nu poate fi de cît om politic, iar artistul român al actualității, un modelator de conștiințe, un activist neobosit pe tărîmul perfecționării, al înnoirii sociale, pe care o cunoaște în toate sectoarele de activitate, țara noastră, un ferment al progresului patriei căreia îi sînt închinată faptele și gîndurile celor mai buni dintre cei mai buni. Istoria patriei și poporului din care facem parte demonstrează, fără putință de tăgadă, că menirea artistului adevărat este să se afle mereu în primele rînduri, „să pună în evidență forța și capacitatea creatoare ale poporului, să biciuiască stările de lucruri negative, lipsurile, dar să dea o perspectivă, încredere în forțele creatoare ale poporului, să contribuie la unirea eforturilor” constructive, cum se exprimă, atît de plastic, și de profund, secretarul general al partidului nostru. Sintem conectați la istorie, prin toate fibrele, sintem prezenți în ideea de patrie, prin tot ceea ce înfăptuim, și prin gîndurile noastre. Ne exprimăm în lucrări menite să dureze, profundul respect pentru marii noștri înaintași, a căror pildă rămîne veșnic vie, pentru fierbințele prezent și împlinirile socialismului, pentru viitorul comunist al întregii societăți românești. Societatea noastră are nevoie de oameni pregătiți, culti, capabili să participe conștient, multilateral, cu deschidere spre nou, la obiectivele mărețe ale dezvoltării, oameni în stare să aibă un punct de vedere politic, teoretic, intelectual, despre lumea din jur. Operele noastre, de artă plastică, au datoria să reflecte procesul de construire a omului contemporan, prin mijloace specifice, să se constituie în oglinda uriașului efort de edificare materială și spirituală pe care îl trăim, să prefîgureze viitorul. Putem să afirmăm cu mîndrie că arta plastică românească a cucerit, în ultimele decenii, un bine meritat prestigiu internațional. Să ne angajăm, ca adevărați artiști, mai hotărît și mai inspirat, prin întreaga noastră activitate, ce nu se rezumă, desigur, la munca de atelier, nici la expoziții, să servim cauza poporului român, construcția socialismului, viitorul luminos, comunismul!

Victor GAGA,
sculptor, președinte al Filialei
U.A.P. — Timișoara

Indreptar de neprețuit

Magistrala Expunere prezentată de secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, la lucrările comune ale Plenarei Comitetului Central al P.C.R. consiliilor și birourilor executive ale organismelor democrației muncitorești revoluționare și organizațiilor de masă și obștești, amplă și profundă analiză științifică a dezvoltării societății noastre socialiste în etapa actuală și în perspectivă, a evoluțiilor și fenomenelor care au loc pe plan internațional, contribuție de inestimabilă valoare la îmbogățirea tezaurului politico-ideologic al partidului, a teoriei și practicii revoluționare, adoptată ca program de muncă și acțiune revoluționară de către partid și de către întregul nostru popor, expunere urmărită cu viu interes și adîncă mîndrie patriotică de toți oamenii muncii de la Teatrul Național din Timișoara, a constituit pentru noi prilejul unei evaluări responsabile și lucide a rezultatelor obținute, a modului în care aceste rezultate atestă capacitatea Naționalului timișorean de a înțelege și a aplica în practică măsurile și liniile directoare cuprinse în istoricele hotărîri ale Congresului al XIII-lea și Conferinței Naționale ale Partidului.

Această inestimabilă expunere s-a constituit, de asemenea, pentru toți oamenii muncii de la Teatrul Național, într-un indreptar de neprețuit pentru direcțiile de activitate viitoare, ea venind să sublinieze, cu profunzime, în conștiința fiecărui comunist, a fiecărui om al muncii, importanța actului de cultură în procesul de formare și educare a omului nou al României socialiste. Numai un asemenea om va putea ține pasul cu mersul înalte, revoluționar, al maselor, al popoarelor, așa după cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

Conștiința clară a acestui meniri ridică în fața artiștilor, deci și a celor ai Teatrului Național, imperativul creșterii responsabilității față de valoarea actului de artă — oferit publicului, imperativul unor exigențe sporite, mai mult ca oricînd, față de calitatea spectacolelor. Pentru că oricît de adevărat și ardent ar fi mesajul politico-ideologic și etic al unui spectacol, absența calității estetice va reduce la minimum puterea de convingere a acestui mesaj.

Hotărîți să răspundă cu toată forța și capacitatea de creație înaltele îndemnuri adresate de secretarul general al partidului creatorilor de bunuri spirituale, oamenii muncii de la Teatrul Național își exprimă totală și entuziastă adeziune față de magistrala Expunere, precum și față de propunerea ca acest strălucit document să fie adoptat ca program de muncă al întregului popor, să stea la baza întregii activități de pregătire și desfășurare, în cursul anului viitor, a Congresului al XIV-lea al P.C.R., a noului plan cincinal 1991—1995, și a programului de dezvoltare, pînă în anul 2000, a României socialiste.

Lucia NICOARA
director al Teatrului Național
din Timișoara

(Urmare din p. g. 1)

într-o însuflețitoare unanimitate, exprimînd voința comunistilor, a tuturor cetățenilor patriei, participanții au adoptat Hotărîrea prin care magistrala Expunere prezentată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în deschiderea lucrărilor ședinței comune, document de excepțională însemnătate, teoretică și practică, devine program de muncă și acțiune revoluționară al partidului, al întregului popor.

În încheierea lucrărilor,

a luat cuvîntul tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România.

Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu a fost urmărîtă cu deosebit interes, cu deplină aprobare și profundă mîndrie patriotică.

Peste 120 000 de cetățeni s-au adunat, miercuri dimineața, în Piața Republicii din Capitală, pentru a cinsti, printr-o mare și impresionantă manifestare, fărîmarea, în ur-

mă cu 70 de ani, a statului național unitar român.

Animăți de înălțătoare gînduri și simțăminte, toți cei prezenți în marea plătă au făcut tovarășului Nicolae Ceaușescu, tovarășei Elena Ceaușescu, la ieșirea din Sala Palatului, o entuziastă primire.

În fața sediului Comitetului Central al partidului zece tineri și tinere s-au prins într-o mare Horă a Unirii.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu au fost invitați să se prindă în

această frumoasă horă a unirii, de rezonanță istorică.

De la balconul Comitetului Central, tovarășul Nicolae Ceaușescu a rostit o scurtă și însuflețitoare cuvîntare, urmărită cu dragoste, cu deosebit interes, de toți participanții la marea adunare, de întreaga țară.

Sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, miercuri, 30 noiembrie, a avut

loc Plenara Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste.

Întîmpinat cu deosebită însuflețire, a luat cuvîntul tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, președintele Frontului Democrației și Unității Socialiste.

Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu a fost urmărită cu viu interes și deplină aprobare, fiind subliniată în repetate rînduri cu îndelungi aplauze.

EXPOZIȚIE

Descoperirile arheologice și izvoarele scrise antice stau mărturie existenței din cele mai vechi timpuri a unei remarcabile și unitare culturi materiale și spirituale a traco-daco-geților, care a creat posibilitatea apariției primelor elemente de organizare statală încă din veacurile IV—III î.e.n.

Stadiul atins de societatea geto-dacă a permis făurirea în jurul anului 70 î.e.n., de către Burebista „cel dintâi” și „cel mai mare” dintre regii Traciei, a primului stat dac centralizat și independent, ce s-a afirmat ca o puternică forță politică și militară a antichității. Continuat într-o formă mai restrânsă după moartea lui Burebista, statul dac a cunoscut o mare înflorire sub Decebal (87—106 e.n.), erou legendar intrat în conștiința neamului ca simbol al neînfricării și spiritului de jertfă în apărarea libertății și independenței. Războaiele îndelungate daco-romane au slăbit statul dac, au schimbat radical cursul dezvoltării sale istorice, o parte a sa fiind cucerită și transformată în provincie romană, dar durată și intensitatea luptelor au scos în evidență puterea economică și militară a statului dac, organizarea și structura sa politică, înaltul grad de civilizație materială și spirituală atins. În confruntarea cu cea mai puternică forță a antichității, dacii și-au afirmat voința fermă de a-și menține neatinsă independența, integritatea teritorială, aceeași voință care avea să asigure continuitatea de viață materială, etnică, lingvistică și cultural-spirituală a poporului român pe cuprinsul vechii Dacii.

Convițuțrea îndelungată a dacilor și romanilor, împletirea civilizațiilor celor două lumi va duce la nașterea, aici în spațiul carpato-danubiano-pontic, a poporului român mult mai viguros, care, așa cum îl caracterizează tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU „a păstrat și dezvoltat însușirile și virtuțile cele mai bune ale înaintașilor”. Apărându-și cu tenacitate existența și libertatea în fața tuturor valurilor migratoare, poporul român și-a desăvârșit entitatea de neam și de limbă, și-a dezvoltat propria civilizație, a urcat greu dar continuu pe trepte evoluate de organizare socială, politică, militară și statală, reluând firul organizării vieții economice și politice în obștile sătești, unite ulterior în voievodate, cristalizarea formațiunilor statale de tip feudal fiind atestată începând cu secolul VIII—IX.

Procesul obiectiv de constituire a statului feudal român, ca rezultat al dezvoltării și unificării voievodatelor răspândite pe întreg cuprinsul Daciei preromane, a fost îngreunat atât de împrejurările istorice vitrege, cât și de unele particularități obiective ale epocii, caracterizată prin fărâmițarea politică, proces evident în istoria a numeroase țări din Europa medievală. Aceasta a făcut ca procesul de constituire a statului român să nu cuprindă dintr-o dată întregul teritoriu locuit de români, formându-se state feudale centralizate de sine stătătoare, proces ce a marcat începând cu prima jumătate a secolului XIV o etapă nouă în dezvoltarea societății românești. Configurația organizării statale din evul mediu nu a

putut submina unitatea poporului român, exprimată în comunitatea limbii și culturii, în omogenitatea structurilor economico-sociale, în strînse și permanente legături multilaterale; granițele politice create nu au putut împiedica procesul obiectiv al dezvoltării unitare, în toate planurile, a poporului român, născut ca un popor unitar. Punând în evidență aceste realități, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU nota: „Ceea ce caracterizează întotdeauna — de-a lungul acestei îndelungate perioade — viața și luptele românilor au fost legăturile strînse, permanente între voievodatele de pe acest teritoriu, apoi între Țara Românească, Moldova, Transilvania și Dobrogea. Trebuie să spunem cu tărie că păstrarea acestor legături și comunități nu ar fi fost posibilă

mâinii reușesc să se unească pentru prima dată sub Mihai Viteazul care, depășind limitele gândirii politice a epocii sale, bazându-se pe conștiința unității de neam a românilor a tins spre reunirea lor politică. Anul 1600 rămâne în istoria românilor ca anul Unirii aproape a tuturor românilor de pe întinsul vechii Dacii. Deși omul a pierit tragic, opera sa a fost continuată, a rămas permanent în conștiința urmașilor, a luminat gândurile patrioților, a constituit ideea forță a cărturarilor ce au gândit la viitorul neamului românesc și le-a dat încredere în anii lungi de oprire și restriște. După Mihai Viteazul, ideea reconstituirii vechii Dacii, a unirii țărilor române împotriva pericolului străin a dominat planurile politice militare și diplomatice ale mari-

Privite prin perspectiva istoriei, evenimentele din 1859 și 1877 constituie piloni puternici pe care s-au făcut în 1918 temeliele statului național unitar. Proclamarea independenței depline de stat a României la 9 mai 1877 și consființirea ei, prin sacrificiile materiale și jertfele umane ale întregului popor român, au demonstrat în chip și mai convingător dorința și voința de unitate politică și de stat a tuturor românilor.

Cucerirea independenței depline de stat a exercitat o profundă înținerire asupra întregii evoluții a României, a permis afirmarea tot mai viguroasă a poporului nostru ca națiune de sine stătătoare, statul român dobândindu-și egalitatea juridică cu toate statele suverane. În același timp, România independentă a dat un puternic impuls mișcării de eliberare națională, a exercitat o puternică influență asupra românilor din teritoriile aflate sub dominație străină, pentru care, așa cum scria, în acei ani, ziarul românesc din Transilvania, „Soarele pentru toți românii de la București răsare”. Desăvârșirea unității național-statale devinse o necesitate logică a evoluției națiunii române.

Declanșarea primului război mondial nu a făcut decât să pecetuiască adevărată istorice cerut — prăbușirea imperiilor multinaționale și constituirea sau desăvârșirea (în cazul nostru) a statelor naționale. Fundamentând teoretic această realitate, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU spunea: „Realizarea statului național unitar este rezultatul unui lung proces istoric, expresia unei necesități logice. Actul unirii nu este o întâmplare, rezultatul unor momente conjuncturale, ci rodul luptei maselor largi populare, hotărâte să facă totul pentru a se uni într-un stat unitar, conștiente că numai în acest fel își puteau deschide calea spre progres, spre afirmare, cu drepturi egale, în rândurile celorlalte popoare, națiuni ale lumii”. Privind din perspectiva timpului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU conferă adevăratele valențe marelui act istoric al Unirii: „Ținând seama de rolul istoric important al statelor naționale și al națiunilor în dezvoltarea modernă a popoarelor, cât și de rolul pe care statele naționale și națiunile îl au încă de jucat în dezvoltarea omenirii, fără nici o îndoială că realizarea Unirii a constituit cel mai important eveniment din istoria îndelungată a poporului român”. Deschiderile realizate de Unire în istoria noastră națională au fost ridicate pe o treaptă nouă în anii marilor transformări revoluționare, ce au avut loc o dată cu revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și anti-imperialistă din august 1944 și Independenței naționale au primit cele mai adine valențe.

Tatiana BĂDESCU
director al Complexului Muzeal
Timiș

Momente din lupta poporului român pentru realizarea unității statale

dacă între toate aceste teritorii, între populația care a locuit de milenii aici nu ar fi existat o strînă unitate din toate punctele de vedere”.

Aflat în plină dezvoltare economică, socială și culturală — statul feudal român, cu cele 4 componente ale sale, s-a aflat începând din sec. XIV sub amenințarea expansiunii Imperiului Otoman. Forța de rezistență a poporului român, capacitatea șefilor săi politici și militari au asigurat suveranitatea țărilor române, dănuirea poporului nostru în cadrul formelor organizate de stat. Prin strălucite victorii militare, prin negocieri și tratate încheiate de iluștri comandanți de țară și de oști, plătind jertfe grele materiale și umane, țările române s-au menținut cu legile și instituțiile lor proprii, cu formele lor statale, fiind îndreptățită afirmația că românii sînt singurul popor din spațiul central și sud-est european fără o discontinuitate a vieții de stat. Aceasta, va adînci conștiința unității de neam. Marele Mircea Voievod, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Ion Vodă cel Viteaz, Mihai Viteazul, Dimitrie Cantemir, Constantin Brîncoveanu sînt numai cîțiva din pleiada atîtor voievozi și comandanți de oști români, care s-au situat în fruntea luptei împotriva crotopitorilor, urmărind să unească într-un singur șuvoi forța de acțiune a țărilor române în lupta pentru apărarea libertății pămîntului strămoșesc.

Pe bună dreptate, Nicolae Bălcescu scria în 1850: „Unitatea națională fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbăților noștri cei mari, care intrupară în sine individualitatea și cugetarea poporului, spre a o manifesta lumii. Pentru dînsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră”.

După trei sute de ani de lupte pentru asigurarea suveranității statale, ro-

lor oameni de stat ce au urmat. Potrivit cu legitățile istorice, constituirea națiunii române și transformarea conștiinței de neam în conștiința națională la sfîrșitul sec. XVIII și începutul sec. XIX au dus la transformarea tendințelor firești de unire într-o luptă activă și conștientă pentru unirea politică a tuturor teritoriilor locuite de români. Îmbrățișat de masele largi populare, idealul unirii și neatîrnării poporului român se regăsește în toate marile mișcări revoluționare premergătoare revoluției de la 1848.

Îmbînind lupta pentru răsturnarea orînduirii feudale cu lupta împotriva aspirării străine și pentru făurirea unității naționale, revoluția de la 1848 a fost o revoluție de emancipare și unitate națională. Ideea forță care a dominat revoluția a fost refacerea vechii Dacii, crearea „Daco-României”, care să reunească pe toți românii. Exprimînd acest crez al revoluției pașoptiste, gazeta „Constituționalul” arăta: „Toate țările locuite de români trebuie să se numească îndecobște România și să formeze un singur stat”.

Înăbușirea revoluției nu a însemnat zădărnicierea proiectelor pentru înfăptuirea programului de la 1848: libertate și unitate. Bogata moștenire culturală și ideologică a revoluției de la 1848 a fost preluată și amplificată în deceniul următor, cînd s-a realizat pasul hotărîtor spre cea de-a „doua revoluție” — Unirea principatelor — acțiune, care, așa cum releva tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU „a pus bazele statului național român modern”, a permis angajarea țării pe drumul progresului și civilizației. Determinantă pentru întreaga evoluție ulterioară a țării, Unirea din 1859 a creat posibilități noi de afirmare și acțiune ale statului român în planul relațiilor internaționale, a făcut posibilă cucerirea independenței depline de stat la 1877.

Un om al Cetății

Ne știm de pe la începutul deceniului șapte. Atunci, tînrînd aspirînt la cucerirea de piscuri, descinsesem la Institutul Pedagogic de trei ani din Timișoara. Cam în aceeași vreme, catedra de pedagogie psihologie a Universității din Timișoara, unde au strălucit nume ca N. Apostolescu, Gh. Onccea-Ursu, V. Țircovnicu, încadrase între membrii săi pe unul din profesorii fostei Preparatorii ardăne, strămutat și el, de cîțiva ani, în Orașul de pe Bega. Se numea Ioan A. Drăgan. Cunoștința ne-a fost simplă și firească. Și lesnicioasă, în pofida deosebirii apreciable de vîrstă. Originea comună, transilvană, fusese, cred, cea dintîi premisă pentru un dialog înfiripat atunci și care a dăruit, cu unele, negliabile intreruperi, pînă azi. Ca fost normalist, regăsisem, în persoana sa, pe unii dintre dascălii mei de odinioară (Ioan și Aurora Comănescu, în primul rînd), retrîind,

concomitent, ambianța specifică a școlii pedagogice de la Oradea.

Alura profesională vivace, un optimism robust, tonifiant, dar cenzurat mereu de rațiune, de bunul-simț, opțiunea decisă pentru cultură — iată componentele de bază ale tipului de personalitate pe care ni-l propune I. A. Drăgan. Refuzul înfatuării, căreia îi opune o proverbială modestie, firea comunicativă fără nfectare și fără familiarism teftin, o înțelegere și o interpretare nuanșată a omenescului au contribuit la popularitatea de care se bucură printre studenți, ca și în rîndul colegilor de breaslă. Capabil a se mobiliza exemplar, a izbutit performanțe fără să-și facă din ele un scop în sine și fără a le fetișiza.

... Am în față lista lucrărilor publicate de doctorul I. A. Drăgan pe parcursul a patru decenii și mai bine de activitate didactică și științifică. Vo-

lume de autor, scrise exclusiv de el sau în colaborare. Tipărite sau multiplicare. Studii de specialitate, articole pe teme diverse, dar cu precădere din domeniul psihopedagogiei. Opinii, sugestii, interpretări, note etc. În total, peste 322 de titluri. Și, „Bibliografia” ce le consemnează (editată de Uni-

versitatea din Timișoara), se oprește la anul 1982. O sumară ochire asupra titlurilor este și ea edificatoare, indicînd direcțiile pe care s-a axat demersul său științific: probleme de didactică (interesele cognitive, motivația învățării), orientarea școlară și profesională (de acută importanță la ora actuală), cultivarea apti-

tudinilor și înclinațiilor, formarea și educarea caracterului, interdisciplinaritatea. (Un studiu ilustrînd aspectul ultim se cheamă Valențe psihologice ale folclorului românesc). Problema educației moral-civice și patriotice, pe care a pus-o în dezbatere și la cursurile de perfecționare din acest an, revine mereu în obiectiv, avîndu-și motivația în patriotismul autorului însuși, de înconfundabilă origine țărănească și nemarcat de vreo conjunctură. Dar și în verticalitatea morală ce-i este atât de proprie. Vorbînd despre activitatea sa publicistică, un amănunt mi se pare semnificativ: numărul cu totul impresionant de periodice la care a colaborat. De la cele de strictă specialitate, cum sînt: „Revista de pedagogie”, „Revista de psihologie”, „Bulletin de psychologie scolaire et d'orientation” (ce apare la Bruxelles), „Almanahul educației” etc., la publicatiile academice: „Forum”, „Analele Universității din Timișoara”, „Limbă și literatură” și terminînd cu revistele de cultură sau cu cele

social-politice: „Ateneu”, „Contemporanul”, „Era socialistă”, „Familia”, „Orizont”, „Ramuri” etc., pentru a nu mai pomeni de ziare, fie ele centrale sau regionale. Membru al Asociației Psihologilor din România, colaborator la volume editate de Institutul de Științe Pedagogice, I. A. Drăgan se înfățișează, la cei 65 de ani implîniți, cu o carte de vizită prestigioasă, ce-l recomandă ca pe o personalitate de aleasă stîrpe intelectuală. Experiența didactică vastă, din care o bună parte transpare și în aforismele publicate în paginile acestei reviste, relevă o solidă pregătire teoretică și practică, rod al unei meditații culturale prelungite. Om al cetății, exemplul său poate fi stimulator pentru cei care, confrunțați cu dificultățile și obstacolele, cu rigoriile datei, nu pregetă uneori a medita la o prematură pensionare. Timpul omnipotent, ce ne marchează omni, nu poate anula în noi întotdeauna și elanurile prime.

Petru M. ARDELEAN

Un elogiu al

Un nume în arhitectura timișoreană este Constantin Florea Gavra. El este proiectant, alături de Ioan Fackelman, al Universității Timișorene, singur, al sălii „Olimpia” și al sălii „Palestrica” din Timișoara. Dr. Petru Groza, fără să mai enumerăm restaurările unor edificii timișorene. Treizece ani ca arhitect, alți ca istoric al arhitecturii universale, el și-a expus, în decursul anilor, în conferințe și expoziții, pasiunea sa pentru călătoriile în țară și străin, ca în recenta Expoziție: Grecia — ecou plastic, deschis în sălile Facultății de construcții. Rezonanță afectivă și plastică a unei călătorii de studii în Grecia, ultima expoziție a lui Gavra adună, pe simeze, un manuschi de acuarele și desene în tuș, în care se reflectă înclinația, ecoul vechimii și contemporaneității elenă, esența naturii și al peisajului azi. Antichitatea greacă este prezentă, de desenator, în toată înfăptuirea spectacolului arhitectural, în grandourea știută a monumentelor antice, pe care artistul plastic le aduce pe pagină cu o minuție rară și cu o autentică atmosferă de epocă. Și Parthenonul și relicvele Athenelor și Delphi, și

Cintarea României

Un jubileu al artiștilor plastici amatori

În toamna aceasta s-au împlinit 10 ani de la înființarea Asociației Artiștilor Plastici Amatori din județul Caraș-Severin. De la început, când erau doar 5 membri și până în prezent numărul lor a crescut ajungând azi la 47. Că au crescut și calitativ o confirmă și numeroasele premii obținute la ultimele ediții ale amplei emulații ale Festivalului național „Cintarea României”, situându-i pe locul 5—6 pe țară.

În afara talentului și muncii individuale, la aceste bune rezultate au contribuit: Școala populară de artă din Reșița, prin profesorul Petru Galiș care, cu o constantă competență profesională și cu multă răbdare le-a îndrumat primii pași; intensă activitate expozițională în județ, în țară și chiar dincolo de hotarele ei; confruntarea cu opiniile unor prestigioși artiști profesioniști, precum Constantin Lucaci și Ion Ștend (conjuțeni), Ion Sălișteanu, Alexandru Gheorghită, Mihai Bădac, Mircea Deac, Leon Vreme, Deliu Petroiu ș.a.; schimbul benefic de idei prin intermediul taberelor, devenite tradiționale, de la Văliug (pictură) și Ocna de Fier (sculptură) sau cea de la Deliblată din R.S.F. Iugoslavia și nu în ultimă instanță, faptul că cei mai mulți dintre pictori dispun de ateliere corespunzătoare.

Salonul anual al artiștilor plastici amatori deschis (între 27 X — 14 XI 1988) în cadrul „Zilelor culturii reșițene” s-a constituit într-o bogată expoziție reprezentativă pentru stadiul actual al preocupărilor și rezultatelor la care au ajuns minutorii penelului, peniței sau daltei din Caraș-Severin. Între expoziții se detașează lucrările unor membri de bază, fondatori ai Asociației: Dragoș Zipfl (cu o compoziție riguros calculată); Kurta Cazimir (cu lucrări inedite prin tehnică și abordarea subiectului); Doru și Gheorghie Bucur (în stilul lor caracteristic, de îmbinare a peisajului cu figurativul); Francisc Fischer (în maniera sa constructivistă a formei); Felicia Salăjan (cu o mare capacitate de sintetizare a spațiului din jurul peisajului); N. D. Vlădulescu (animatorul grupului, prezent cu două naturi statice și un peisaj în care primează clar-obscurul) ș.a.

În ceea ce privește acuarela, ea este mai puțin reprezentată decât anul trecut, dar superioară calitativ, datorată decanului de vîrstă Iosif Vasile Galdos (Boșca), Ioana Mihăiescu (Reșița), Eleonora Bunea (Caransebeș) și Alexandru Boșcaiu (Oțelu Roșu).

La Reșița, lucru știut, s-a creat o școală de pictură naivă, iar cei mai reprezentativi în acest gen sînt Mihai Vintilă și Mihai Dascălu, cunoscuți în țară și peste hotare. Între ei, Ion Pătrașcu Stan aduce în contemporaneitate caracteristica basmului. Dintre sculptori, Doru Vasiliu — președintele Asociației — prezintă pentru prima dată la Reșița — două sculpturi din materiale pretențioase; tuf calcaros (lucrarea „Cochilia”) și marmoră („Melc”) cu un caracter abstract. Lista ar putea continua cu sublinierea participărilor de la Băile Herculane: Samuil Vladuceanu și Ianăș Blidar (sculptura) și de la Boșca — a doua grupare importantă din județ după Reșița — reprezentată prin Ion Gruță și Vasile Marcu. Mai amintim numele unor creatori merituoși, prezenți cu lucrări în expoziție: Ion Anton, Vasile Bublea, Gustav Hlincea, Hans Klein, Francisc Mateias, Cristea și Matei Mircioane, Viorel Mutu, Gheorghie Pirvu, Jozsef Racz, Iosif Rusulescu, Rita Vulcan și a debutanților Adrian Garoiu (două portrete a căror expresivitate e transmisă prin atmosfera cromatică) și Florin Olingheru (cu un deservit simț al compoziției).

Salonul de toamnă (de fapt anual) al artiștilor plastici amatori se distinge îndeosebi prin reabordarea „portretului” și mai ales prin diversitatea manierelor artistice legate de „portret”, de la cea „realistă” spre cea simbolică sau simbolico-alegorică, adică de la Fischer și Garoiu spre Zipfl. Într-un cuvînt, Salonul prezintă lucrări de tip profesionist, ele pun întrebări, dau de gîndit, în ordinea unei receptări în cunoștință de cauză, legată de dinamica artei plastice, ele sînt, deci, expresii artistice ale unor personalități creatoare în formare.

Acum, la jubileul unui deceniu de fructuoasă activitate, aprecierile publicului și ale criticii de specialitate îi obligă pe creatorii de artă plastică în continuare.

Titus CRIȘCIU

viața asociației

● În cadrul Studioului de poezie al Asociației Scriitorilor din Timișoara a avut loc o seară de poezie dedicată aniversării semi-centenarului Octavian Goga (1881—1938). Despre opera poetului a vorbit istoricul literar Conf. univ. dr. Simion Mloc. În continuare, criticul literar Marian Odangiu a prezentat activitatea lui Octavian Goga consacrată înfăptuirii Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. A urmat un recital de muzică și poezie din creația marelui poet susținut de actorii Irene Flamann și Eugen Moțăteanu, de la Teatrul Național Timișoara, și de Rodica Miloia, Manuela Potopencu și Marius Iullu Mare, soliști ai Operei Române din Timișoara (la pian: Laura Mare). Ilustrația muzicală a aparținut compozitorului Ilie Stepan. ● Sedința de marți a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont” a fost consacrată sărbătoririi marelui eveniment de la 1 Decembrie 1918. Istoricul literar Prof. univ. dr. Eugen Todoran a vorbit despre semnificația Marii Uniri și despre reflexul ei în conștiința culturii române. A urmat un medalion de versuri dedicate evenimentului, în cadrul căruia au citit din creația lor poezii Anavil Adam, Eugen Dorcesch, Slavomir Gvozdenovici, Alexandru Jebeleanu, Mandies György, Ivo Muncian, Valentin Tudor, Marcel Turcu, Aurel Turcuș și Nicolae Tiriol. În ședința de marți, 6 decembrie a.c., ora 17,00, va citi prozatorul Viorel Marineasa.

M. O.

EXPOZIȚIE OMAGIALĂ

Cent, la sediul Complexului muzeal județean Timiș a inaugurată expoziția de la împlinirii a 70 de ani de la înființarea statului național român. Ea se înscrie în largă de manifestări prin întreaga țară cinstite Marea Unire, eveniment de importanță crucială pentru istoria patriei, încununare a luptelor de veacuri ale întregului nostru popor, în fotografia alb-negru și reproduceri din presă, înile după documente de artă, grafice, expozite etno- și de artă, prin alte materiale cu profunde semnificații, de o deosebită valoare științifică, expoziția prezintă, în lăunțuire cronologică, principalele momente ale istoriei noastre naționale, de la 1848, Unirea Moldovei cu Muntenia din avîndu-l ca domn pe Andrei Ioan Cuza, prin s-au pus bazele statului național român modern și s-a pus premisa dobîndirii independenței naționale și a desăvîșirii unității statale. Prin linii vibrante sînt reamintite evenimentele din toamna anului 1918: declanșarea luptei de eliberare națională și constituirea consiliilor și a autorităților naționale românești în județul Timiș, activitatea delegaților timișeni la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, desfășurarea marelui forum național semnat cu litere de aur în marș și strălucita carteră a istoriei neamului nostru care a consfințit actul legitim și progresist de încheiere a procesului de înființare a statului național unitar român. Ea se înscrie în largă de manifestări prin întreaga țară cinstite Marea Unire, eveniment de importanță crucială pentru istoria patriei, încununare a luptelor de veacuri ale întregului nostru popor, în fotografia alb-negru și reproduceri din presă, înile după documente de artă, grafice, expozite etno- și de artă, prin alte materiale cu profunde semnificații, de o deosebită valoare științifică, expoziția prezintă, în lăunțuire cronologică, principalele momente ale istoriei noastre naționale, de la 1848, Unirea Moldovei cu Muntenia din avîndu-l ca domn pe Andrei Ioan Cuza, prin s-au pus bazele statului național român modern și s-a pus premisa dobîndirii independenței naționale și a desăvîșirii unității statale. Prin linii vibrante sînt reamintite evenimentele din toamna anului 1918: declanșarea luptei de eliberare națională și constituirea consiliilor și a autorităților naționale românești în județul Timiș, activitatea delegaților timișeni la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, desfășurarea marelui forum național semnat cu litere de aur în marș și strălucita carteră a istoriei neamului nostru care a consfințit actul legitim și progresist de încheiere a procesului de înființare a statului național unitar român.

aur în marș și strălucita carteră a istoriei neamului nostru care a consfințit actul legitim și progresist de încheiere a procesului de înființare a statului național unitar român, adoptînd istorica declarație, prin care Marea Adunare Națională a proclamat solemn unirea Transilvaniei și Banatului cu România. Relevînd împrejurările istorice ale actului de acum 70 de ani, expozite ilustrează în mod grăitor că Marea Unire a răspuns cerințelor și legilor obiective ale dezvoltării sociale, bazîndu-se pe realități fundamentale, cum sînt originea și limba comună, identitatea de interese și aspirații ale întregului popor, dornic să trăiască într-o singură țară. Este pus în lumină faptul că actul de la 1 Decembrie n-a fost o întâmplare, rezultatul unor momente conjuncturale, ci consecința unor cerințe legitime, rodul luptei maselor largi populare, hotărîte să facă totul pentru a se uni într-un singur stat unitar, conștiente că, numai în acest fel, își puteau deschide calea spre progres, spre afirmare cu drepturi egale, în rîndurile celorlalte popoare și națiuni ale lumii. Expoziția se constituie, totodată într-o creație impresionantă

Vasile DUDAȘ

de acuarele, peisajul atic contemporan, splendoarea lui unică. Trebuie spus, din capul locului că acestea sînt cele care ne tușează inima, aceste splendori ale unei naturi în care marea dă mina cu cerul și cu țărîmul de piatră. Apă, lumină, cer, piatră. Iată componente ale acestei naturi și ale acestei plastici, surprinse în suita de acuarele de o rară poezie și distincție a culorilor, atmosferei și echilibrului lăuntric și compozițional. Pircul, văzut în invazia unor zeci de calarge care năpădesc marea. Paros, văzută de pe țărîm, cu marea neledă și piatra austere a insulei. Nașterea zilei, descoperită de pe Marea Egee. Culoarea scilpitoare, vibrînd de un albastru fără egal, al acestei mări sau culoarea cerului grec, ca și a țărîmului de piatră, iată componente ale unui peisaj pe care artistul le traduce vibrant în culorile de apă ce umplu hîrtia. GRECIA — ECOU PLASTIC este, așa cum au fost și conferințele arhitecturii despre arhitectura greacă, un frumos elogiu, un gest de iubire al artistului plastic față de lumea și miracolul elen. Pline de o lumină incântătoare, traducînd, cu un gust rafinat, de culoare și linie, universul atic, parfumul grec al antichității, dar și al peisajului de azi, lucrările acestea ale lui Constantin Sorin Gavra înnobilează, prin însăși plinătatea existenței lor, lumea grecescă știută și ne face și pe noi martorii măreției sale.

plastică

doarea lor de odinioară. Alăturînd de aceste ruine pietrificate, care ne pun în față și ne sugerează, mai ales, apetitul arhitectural pentru desen, linii, arhitectonica, artistul surprinde, însă, într-o seamă

Ion ARIEȘANU

Un elogiu al universului atic

Un nume în arhitectura timpurie este Constantin Soț-Gavra. El este proiectant și autor al planului de studii în arhitectură la Universitatea Timișoreana, învingător, al sălii „Olimpia” și al sălii „Palestrica” din Timișoara. Dr. Petru Groza, fără să enumerăm restaurările și edificiile timișorene. Treizece ani ca arhitect, alături de istoric al arhitecturii universale, el și-a expus, în decursul anilor, în conferințe și publicații, pasiunea sa pentru arhitectură și pentru peisajul românesc și străin, ca în recenta expoziție: Grecia — ecou atic, deschisă în sălile Facultății de construcții. Într-o atmosferă afectivă și plastică a unei călătorii de studii în Grecia, ultima expoziție a lui Constantin Soț-Gavra, pe simeze, un univers de acuarele și desene în tuș, în care se reflectă în profunzime, ecoul vechimii și contemporaneității elenă, ecoul naturii și al peisajului românesc. Antichitatea greacă e vădită, de desenator, în toată amploarea spectacolului arhitectural, în grandioarea știută a monumentelor antice, pe care artistul plastic le aduce în față cu o minuțioasă și atentă atmosferă de mister și de înălțime și de religiozitate. Atenel și Delphi, și

ctiva istoriei, evenimentul 1877 constituie piatră de temelie care s-au fâșiat în alinați național unitar, tendințele depline de la 9 mai 1877 și consecințele materiale ale întregului popor tratat în chip și mai și voința de unitate a tuturor româ-

ndenței depline de profundă înfrîngere a României, a tot mai viguroasă a națiunii de sine omăn dobîndindu-și cu toate statele suverane, România independentă puternic impulsionată națională, a exercitat influența asupra rolului aflate sub dominația care, așa cum i, ziarele românești „Soarele pentru toți ureștii răsare”. Desăvîșirea național-statală devine o evoluție na-

ului război mondial să pecețuiască un război — prăbușirea națională și conștientizarea (în cazul națiunilor naționale. Fundamentale realitate, tovarășii NAUȘESCU spunea că național unitar și lung proces istoric necesită logică de întâmplare, reamintite conjuncturale, celor largi populare, pentru a se uni într-un stat unitar, conștiente că nu își puteau deschide calea spre afirmare, cu rîndurile celorlalte lumii”. Privind timpul, tovarășii NAUȘESCU conferă adevărului act istoric al Marelui Forum Național român și s-a pus premisa dobîndirii independenței naționale și a desăvîșirii unității statale. Prin linii vibrante sînt reamintite evenimentele din toamna anului 1918: declanșarea luptei de eliberare națională și constituirea consiliilor și a autorităților naționale românești în județul Timiș, activitatea delegaților timișeni la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, desfășurarea marelui forum național semnat cu litere de aur în marș și strălucita carteră a istoriei neamului nostru care a consfințit actul legitim și progresist de încheiere a procesului de înființare a statului național unitar român.

iana BĂDESCU
Complexului Muzeal
Timiș

„Ateneu”, „Conferințe”, „Era socialistă”, „Orizont”, „Ramuri” și nu mai pomenesc cele centrale sau embru al Asociației din România, a volume editate de Științe Pedagogice se înfășoară în 65 de ani în care de vizită ce-l recomandă calitatea de aleasă tuală. Experiența stă, din care o transparență și în publicitate în paginile revistei, relevă o literatură teoretică și al unei meditații elungite. Om al plinului său poate fi pentru cei care, în dificultățile și cu rigorile date de viață, un meșteșug de muncă și de gândire, nu poate să întotdeauna și me.

ARDELEAN

Vestea intrării României în război de partea puterilor Antantei — la 27 august 1916 — și succesele armatei române din primele săptămâni de luptă au fost receptate cu satisfacție de opinia publică din diverse țări. Declarația de război adresată Austro-Ungariei, precum și entuziasmul cu care ea a fost primită de întregul popor român, au fost larg comentate în coloanele presei internaționale. În interviurile și declarațiile unor personalități ale vieții politice și culturale din diverse țări care susțineau cauza dreaptă a poporului român. „Glorioasa armată română nu se află pentru prima dată umăr la umăr cu armata noastră — scria publicația rusească „Novoie vremia“, la 29 august 1916 împreună cu noi, fiindă armată română și-a vărsat sîngele pentru eliberarea Bulgariei. Și, de fapt, încă atunci au fost puse, poate independent de conștiința clară a părților, bazele acțiunilor noastre comune de astăzi”.

La rîndul său, „Il Giornale d'Italia“, din 29 august 1916, releva că „România se află astăzi alături de aliași pentru a rezolva față de Austro-Ungaria propria sa problemă națională... Războiul său este, deci, un război național”.

Una dintre principalele cauze ale succesului campaniei militare românești din ultimele luni ale anului 1916, asupra căreia presa internațională s-a oprit în mod stăruitor, a constituit-o neîndeplinirea angajamentelor asumate de puterile Antantei. Angajamente stipulate în Convenția militară încheiată cu România în august 1916. Astfel, aprovizionarea armatei române cu armament nu s-a făcut nici pe departe în cantitățile prevăzute, iar Comandamentul rus nu a trimis trupele promise pentru apărarea pe frontul din Dobrogea. În plus, neangajarea unor lupte ofensive puternice pe nici unul dintre fronturile principale, așa cum se stipulase în Convenția militară, a permis Puterilor Centrale să realizeze în România o mare superioritate de forțe. Este semnificativ în această privință faptul că la Conferința de pace de la Paris, președintele Franței, Raymond Poincaré, avea să recunoască lipsa de loialitate a aliașilor față de România, precizînd în discursul său că în acele împrejurări România a fost „abandonată, trădată și sugrumată”. Toate aceste triste realități au fost dez-

aprobrate de opinia publică din statele aliata, lată de ce, cotidiane de mare tiraj din aceste țări au inserat în coloanele lor ample relatări în care era exprimată simpatia și admirația pentru eroismul și dăruirea cu care luptase armata română; fiind explicate, în același timp, adevăratele cauze ale insucceselor de moment. Astfel, descriînd încercările eroice ale unităților armatei române care acționau în Transilvania de a rezista presiunii puternice a inamicului, superior numeric și mai ales în tehnică de luptă, corespondentul de la București al lui „Daily Chronicle“, făcea următoarea precizare în numărul din 14 noiembrie 1916: „Românii sînt soldați minunați. În treburile dificile ale Carpaților ei au reușit un înamic puternic și bine organizat. Timp de peste două luni au reușit să stădeze forța armată a Puterilor Centrale. Și-au apărat patria cu tenacitate și eroism”. După cum este cunoscut, intrarea României în război și rezistența eroică a armatei române în fața ofensivei Puterilor Centrale au adus Antantei avantajele militare scontate. Referindu-se la aceste avantaje, Alfredo Mantero, corespondentul cotidianului „Il Giornale d'Italia“ scria, în numărul din 2 decembrie 1916, că „Soldații români s-au conformat ordinului și și-au apărat patria cu cea mai mare abnegație. Nu este vina lor dacă în fața puternicei presiuni și izbîturii a forțelor lui Mackensen au trebuit să cedeze Turtucaia și Siliștră... Soldații români s-au bătut, nu exagerez cînd folosesc cuvîntul, ca niște lei. Dacă cronicarii viitorului vor avea de făcut obiectivul, nu lor vor trebui să le fie făcute”. În sens asemănător, în numărul din 27 octombrie 1916 al ziarului american „Washington Herald“ se constată că victoria francezilor la Verdun s-a datorat, între altele, și retragerii „rezervelor germane de pe acest front, trupe necesare pentru a lovi pe ro-

mâni. Apoi, cînd liniile germane au fost lipsite de rezerve francezii au înaintat — și sfîrșitul bătăliei de la Verdun a fost scris”.

În pofida acestei situații deosebit de grele, poporul nostru nu a dezarmat. Cu voință nestrămutată și dăruire patriotică inegalabile, și-a reluat lupta pentru realizarea dezideratului de unitate națională. Eforturile întregii populații din Moldova au fost îndreptate atunci spre un singur obiectiv: refacerea armatei și lupta necruțătoare pentru eliberarea țării de cîmpotitori. Ca urmare a acestei hotărîri patriotice de nezdruccinat, în lunile iulie și august 1917, armatele române au susținut cu succes unele dintre cele mai mari și mai importante bătălii din primul răz-

Word“, „Yorkshire Herald“, „Morning Post“ și altele erau unanime în a aduce laude armatei române, apreciîndu-i victoriile ca un „succes remarcabil“, ca una din „minunile războiului“. Corespondentul ziarului „The Times“ pe lângă Cartierul general al armatei române, aprecia, în numărul din 17 august 1917, că românii „s-au bătut cu un eroism mai presus de orice laudă. Soldații germani au fost atît de violent atacați încît aruncau armele pentru a fugi cit mai repede ca să nu fie făcuți prizonieri. Această înfrîngere este lovitura cea mai importantă pe care au primit-o germanii în răsăritul Europei“. Pentru corespondentul ziarului francez „Le Temps“ nu era nimic spectaculos și neobișnuit în bravura armatei române,

către guvernul francez a unui steag aparținînd domnitorului Ștefan cel Mare. Steagul marelui nostru voievod fusese găsit de soldații generalului Serail, comandantului forțelor aliata de pe frontul de la Salonic, într-o mânăstire de pe muntele Athos. Ceremonia a avut loc la 28 iulie 1917 în marele amfiteatru de la Sorbona. Au participat fruntași ai vieții politice și intelectuale din Franța, reprezentanți ai țărilor aliata, numeroși militari, profesori universitari, scriitori și artiști. Ziarele pariziene care au relatat despre acest eveniment, apreciau numărul participanților la 5000 de persoane. „Victoria de alaițieri a românilor — scria „Le Temps“ la 29 iulie 1917 — a avut astăzi ecou la Paris printr-o ceremonie care este, totodată, o comemorare și un act de speranță. Ministrul României primește din partea autorităților franceze o relievă care aparține patrimoniului țării sale: este steagul lui Ștefan cel Mare, domnul Moldovei, care a respins invazia turcească din 1475”.

Au fost reproduse, de asemenea, extrase ample din discursurile pronunțate cu acest prilej. „Sintem aici pentru a mărturisii României afecțiunea noastră frățească — spunea, de pildă, Paul Deschanel, președintele Camerei Deputaților — România, sîcică a genului latin, care de-a lungul secolelor a fost zidul însingurat al Europei, mai întîi împotriva barbarilor, apoi împotriva turcilor, și al cărei curaj a salvat civilizația, era predestinată cauzei dreptului. Pentru că milioane de români sînt încă înstrăinați și asupriți sub stăpînire străină, România era predestinată să apere dreptul pentru popoare de a dispune de ele însele, idee care capătă astăzi o mîreție sîcică“. „Mi se pare că în această oră hotărîtoare din istoria noastră — spunea omul politicii franceze, adresîndu-se ministrului României la Paris — întreaga glorie a trecutului vostru, ca și toate încercările prin care ați trecut de 18 secole, se înalță toți eroii voștri care au căzut nu numai pentru libertatea lor, dar și pentru a noastră, se ridică și aclamă armata română refăcută, patria noastră acoperită de glorie”.

Cuvinte asemănătoare de prețuire la adresa României, a fiilor săi care se jertfeau cu un spirit de abnegație și sacrificiu inegalabile pe cîmpurile de luptă de la Mărășești, Mărășești, Oituz în numele demnității, libertății și integrității naționale, au avut și alți vorbitori, ofițeri superiori și oameni politici francezi. Aceste calde manifestări de prietenie și de solidaritate s-au constituit într-un nou exemplu al înaltei aprecieri de care se bucurau peste granițele țării noastre sacrificiile și lupta eroică a poporului român pentru libertate și unitate națională. „Steagul marelui Domn — nota unul dintre participanții la aceste evenimente — a revenit, peste secole, poporului său ca un semn de prețuire la o grea răsăpîntie a istoriei, indemn viu la vrednicie, vitejie și iubire statornică de patrie”.

Există, desigur, numeroase alte exemple pe care le-am putea invoca atunci cînd ne referim la ecoul internațional înregistrat de eroismul armatei române, a întregului nostru popor în războiul purtat în anii 1916—1918 pentru realizarea statului național unitar. Rezultat al luptei hotărîte a maselor populare, înfîptuirea acestui deziderat național secular s-a bucurat, la rîndul său, de sprijin și simpatie în cadrul comunității internaționale a popoarelor. Opinia publică democratică și progresistă din diferite țări a salutat cu entuziasm acest eveniment politic, apreciîndu-l ca o victorie meritată a poporului român, a dreptului său legitim de a trăi în fruntăriile aceluiași stat și, totodată, ca o afirmare practică a principiului autodeterminării popoarelor. Simpatia și căldura cu care a fost receptată vestea făuririi statului național unitar român își avea explicația pe de altă parte, în hotărîrea fermă a popoarelor lumii, descătușate de calvarul războiului mondial, de a milita pentru statornicia unor relații politice noi, de egalitate între toate statele, pe baza recunoașterii dreptului fiecărui popor la independență și unitate națională.

Dr. Olimpiu MATICHESCU

Mărtorii străine privind lupta eroică a poporului român pentru făurirea statului național unitar

boi mondial, cele de la Mărășești, Mărășești, Oituz. În urma acestor bătălii, înaintarea trupelor germane a fost oprită. Armata română făcea încă odată dovada înaltelei sale virtuți militare.

Victoriile strălucite ale armatei române în bătăliile din vara anului 1917, victorii care au răsturnat planurile strategice ale Puterilor Centrale pe frontul din Moldova și au facilitat reușita loviturilor principale date de armatele coaliției Antantei pe frontul din vest, au avut un mare ecou în opinia publică internațională. Ele au fost considerate, pe bună dreptate, ca unele dintre cele mai importante victorii împotriva Puterilor Centrale. În chiar zilele crîncenelor înlestări din Moldova, premiul britanic Lloyd George, exprimînd admirația poporului englez pentru bravura armatei române scria, într-o telegramă trimisă guvernului român: „Refacerea armatei române și rezistența eroică, de neclintit, pe care o opune acum dușmanului, în condiții excepționale de grele, constituie un magnific exemplu despre forța pe care o inspiră libertatea unui popor liber”. O altă telegramă de admirație venea din partea Președintelui Consiliului de Miniștri al Franței, Georges Clemenceau. În care se spunea: „Franța salută națunea română, sora sa curajoasă, care a demonstrat, în mijlocul greutăților de acum, cele mai eroice virtuți”.

Șeful Misiunii militare franceze în România, generalul Berthelot, remarcă și el „bravura ofițerilor și soldaților români, care atrag în acest moment admirația tuturor armatelor aliata și căroră chiar dușmanii le aduc omagiile lor”.

La rîndul său, generalul rus Șcerbacev, în ordinul de zi din 13 august 1917, spunea: „Sînt plin de admirație pentru eroismul trupelor române și felicit Comandamentul Român, pe ofițerii și soldații tuturor unităților pentru felul felicit în care au respins ofensiva vrăjmașă”. O opinie similară era exprimată de generalul italian Luigi Cadorna, care felicita Comandamentul suprem român „pentru proba măreață dată de trupele române în luptele din regiunile Mărășești, Oituz, Mărășești”. Ziarele engleze „Daily Graphic“, „Telegraph“, „Liverpool Daily“, „Teachers

dovedita în luptele din vara anului 1917, deoarece — preciza el, spiritul de rezistență împotriva invadatorilor se afla în chiar sîngele poporului român. „Neamul lor — scria acesta în numărul din 29 iulie 1917 — a rezistat de-a lungul secolelor la toate măsurile de distrugere care se pot abate asupra unei familii umane. Energie și inteligent legat de pămîntul lui și crescînd neînclintat ca număr, el a văzut dispărînd, rînd pe rînd, pe năvălitorii cel mai semeți”.

La rîndul său, corespondentul ziarului „Le Figaro“ scria, în numărul din 29 august 1917, că „tenacitatea prietenilor noștri de la Dunăre în această încercare... nu are multe precedente”. „Journal de Genève“, din 26 august 1917, publica articolul intitulat Eroica comportare a românilor, în care își informa cititori despre înfrîngerea Puterilor Centrale pe frontul românesc de la Mărășești, Mărășești, Oituz. Invadatorii străini au trebuit să se plece în fața rezistenței și bravurii ostașilor români „care, deși inferiori numericeste, au luptat fără a avea egal”.

Ziarul rusesc „Lujnii Krai“ constată și el, în numărul din 7 septembrie 1917, că „Românii sînt bravi și se luptă ca lei. Azi, cînd Germania amenință să ocupe și teritoriul ce le-a mai rămas, ei mor în mod eroic, dar îi țîn în loc pe invadatori. Mor, dar nu se predau. Se luptă pentru orice palmă de teren, cum se luptă leonca atunci cînd i se răpește ultimul pui... Armata, ca un singur om, a răspuns: Ne vom lăsa aici oasele, dar nemții nu vor trece!”.

Strălucitele victorii ale armatei române din vara anului 1917 au fost receptate cu simpatie și căldură și de opinia publică din Statele Unite ale Americii. „Admir splendidul eroism al armatei române, care și-a apărat cu îndrîjire pămîntul patriei” — scria, de pildă, generalul John Joseph Pershing, comandantul Misiunii americane din Franța.

Un episod semnificativ al recunoașterii și prețuirii în străinătate a marilor eforturi materiale și a jertfelor de sînge pe care le dădea în acei ani poporul român, luptînd pentru desăvîrșirea statului național unitar, îl constituie și ceremonia remiterii României de

PTAMINAL SOCIAL POLITIC ȘI L

Expunerea secretarului general al partidului nostru, tovrășul Nicolae Ceaușescu la Plînța comună a Plenarelui Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obiective, se înscrie ca o nouă contribuție de o deosebită valoare teoretică și practică la dezvoltarea creatoare a teoriei și practicii revoluționare din țara noastră.

Document politic de excepțională însemnătate, Expunerea secretarului general al partidului reprezintă programul de muncă și acțiune revoluționară al partidului și poporului nostru, stînd la baza activității ce urmează a fi desfășurată în vederea pregătirii și desfășurării, în cursul anului viitor, a Congresului XIV-lea al P.C.R., a noului plan cincinal 1991—1995 și a programului de dezvoltare, pînă în anul 2000, a României socialiste.

ALBII PESCA

(Cercul de artă plastică)

Șoimilor Patriei

Pisc b

Partid al birului Standard venit din Din veșnicia gloriei Ești inima Eroilor

Partid al conștiinței Pulsînd spre Evoluție Ești poarta spre Deschisă de bărbat

Partid al vredniciei În tricolore roșii În suflet de popor De marele strate

Partid al patriei Columna comur Ești Epoca solară Prin care noi Er

Partid al dăinuirii Al devenirii nesfârșite Ești comunismul Sub itamurile țării

COLEGIUL DE REDACȚIE:

ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 11
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

Orizont 49

AMINAL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 49 (1136) 9 DECEMBRIE 1988 • SERIE NOUĂ, ANUL XXXIX • 8 PAG., 3 LEI

incez a unui steag
torului Ștefan cel
elui nostru voievod
soldații generalului
ul forțelor aliate de
ialonic, într-o mă-
tele Athos. Ceremo-
28 iulie 1917 în mo-
la Sorbona. Au par-
vleții politice și in-
ța, reprezentanți al
eroși militari, pro-
scriitori și artiști,
are au relatat despre
preciau numărul par-
de persoane. „Via-
a românilor — scrie
iulie 1917 — a avut
s printr-o ceremonie
o comemorare și un
Ministrul României
a autorităților fran-
o aparține patrimo-
ste steagul lui Ștefan
Moldovei, care a res-
ască din 1475”.

Expunerea secretarului ge-
al partidului nostru, to-
șul Nicolae Ceaușescu la
na comună a Plenarel
etului Central al Parti-
Comunist Român, a or-
ntem aici pentru a
ațiilor de masă și ob-
a, de pildă, Paul
se înscrie ca o nouă
ntribuție de o deosebită va-
teoretică și practică la
teoria creatoare a teoriei
acțiunii revoluționare din
noastră.

document politic de excep-
la însemnătate, Expune-
secretarului general al
dului reprezintă progra-
de muncă și acțiune re-
onară al partidului și
rului nostru, stînd la baza
ității ce urmează a fi
surată în vederea pregă-
și desfășurării, în cursul
viitor, a Congresului
V-lea al P.C.R., a nou-
plan cincinal 1991—1995 și
ogramului de dezvoltare,
în anul 2000, a României
liste.

atoare de prețuire la
a fiilor săi care se
pirit de abnegație și
oile pe cîmpurile de
ti, Mărășești, Oltuz în
i, libertății și integri-
u avut și alți vorbi-
iori și oameni politici
calde manifestări de
lidaritate s-au consti-
exemplu al înaltei a-
se bucurau peste gra-
e sacrificiile și lupta
i român pentru liber-
țională. „Steagul ma-
ta unul dintre parti-
evenimente — a re-
e, poporulul său ca un
la o grea răspintie a
iu la vrednicie, vitejie
că de patrie”.

numeroase alte exem-
n putea invoca atunci
la eoul internațional
oismul armatei româ-
nostru popor în razi-
inii 1916—1918 pentru
l național unitar. Re-
stărite a maselor popu-
acestui deziderat na-
a bucurat, la rîndul
și simpatie în cadrul
raționale a popoarelor,
lemocratică și progres-
tări a salutată cu en-
eniment politic, apre-
ctorie meritată a po-
dreptului său legitim
tările aceluiași stat și,
rmare practică a prin-
erminării popoarelor,
ura cu care a fost re-
șurii statului națio-
Iși avea explicația, pe
hotărîrea fermă a po-
lescătușate de calvarul
ial, de a milita pentru
relații politice noi, de
toate statele, pe baza
eptului fiecărui popor
și unitate națională.

iu MATICHESCU
l, strada RODNEI 1;
uscrisele nepublicate
la P.T.T.R
dez : 42.907

EXPUNEREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU — TEZAU DE GÎNDIRE ȘI ACȚIUNE REVOLUȚIONARĂ

Remarcabilă contribuție la dezvoltarea creatoare a teoriei și practicii revoluționare

Avînd la bază strălucitele
Teze din aprilie, Expunerea
tovarășului Nicolae Ceaușescu,
face o analiză științifică, pro-
fundă a stadiului actual al
dezvoltării societății noastre.
cît și a perspectivelor de dez-
voltare viitoare. Un loc im-
portant este rezervat în acest
document problemelor majore
ale construcției socialismului
în țara noastră, și anume ce-

lor legate de perfecționarea
conducerii economico-sociale,
dezvoltării democrației munci-
toarești revoluționare, rolului
statului și al organismelor de-
mocratice, creșterii rolului
conducător al P.C.R. în socie-
tate, activității ideologice, po-
lítico-educative, formării con-
științei revoluționare, ridicării
gradului de cultură și cunoaș-
tere științifică a tuturor oa-
menilor muncii din țara noas-
tră. De mare importanță se
bucură analiza făcută situa-
ției fundamentale ale situa-
ției internaționale.

Marile transformări revolu-
ționare survenite în societatea
românească, mai ales de la
Congresul al IX-lea încoace,
relevă justetea politicii interne
și externe a partidului și
statului nostru, aceste succe-
se fiind nemijlocit lega-
te de activitatea teoretică
și practică a conducătorului
partidului și statului, tovarășul
Nicolae Ceaușescu. Succesele
obținute de România pe di-
ferite planuri de activitate,
inclusiv pe cel al conducerii
vieții social-economice, relevă
caracterul amplu pe care îl
cunoaște activitatea de perfec-
ționare a conducerii, rezulta-
tele obținute în acest dome-
niu reprezentînd o treaptă a
unui proces continuu și unitar.

Meritul P.C.R., al secreta-
rului său general, constă în
faptul că, plecînd de la ade-
vărul general cu privire la
rolul factorului conștient în
revoluția și construcția socia-
listă, a elaborat o concepție
științifică clară cu privire la
conducerea societății, obiecti-
vele și metodele de bază ale
acestei activități. Elaborarea
acestei concepții s-a sprijinit
pe cunoașterea aprofundată a

legilor obiective ale progresu-
lui social care guvernează
construcția socialistă.

Este demn de relevat activi-
tatea creatoare a partidului
nostru, pentru așezarea con-
ducerii pe baze științifice, în
funcție de specificul societă-
ții românești, elaborînd direc-
țiile esențiale în care va ac-
ționa partidul în continuare
pentru ridicarea nivelului de
eficiență a conducerii socie-
tății. Aceste direcții se referă
la cunoașterea mai aprofun-
dată a proceselor economice
și sociale, a realității în care
trăim, repartizarea mai eficientă
a forțelor materiale și
umane în toate sectoarele de
activitate, organizarea mai ra-
țională a întregii vieți econo-
mico-sociale, creșterea parti-
cipării oamenilor muncii la
conducerea societății, adînci-
rea democratismului orînduirii
noastre, cunoașterea perman-
entă a contradicțiilor existen-
te în societate, luarea mă-
surilor necesare soluționării
lor.

Preocupat permanent de
bunul mers al dezvoltării mul-
tilaterale a patriei, partidul
promovează cu consecvență
spiritul revoluționar în activi-
tatea de conducere a societății
noastre, ceea ce reprezintă o
trăsătură definitorie, organi-
că, a întregii activități a
P.C.R. În viziunea partidului
nostru, conducerea științifică
nu înseamnă o anumită con-
formitate a actelor de decizie
cu anumite principii și legi
generale, ci ea are un caracte-
r mult mai complex. Ea pre-
supune că variantele de deci-
zii, în primul rînd cele poli-
tice, trebuie formulate cu aju-
torul metodologiei cunoașterii
științelor actuale, în așa fel
încît, în principiu, orice act
de decizie trebuie să fie înte-

meiat pe luarea în considera-
re cît mai completă a alterna-
tivelor posibile într-o situație
dată, iar alegerea uncia sau
alteia dintre alternative să se
poată justifica în mod explicit
cu date științifice.

În conformitate cu noile
exigențe impuse de stadiul ac-
tual al dezvoltării societății
noastre, P.C.R. dezvoltă în
mod creator cunoștințele din
domeniul conducerii în func-
ție de particularitățile acestei
etape cît și ale societății româ-
nești în ansamblu. Această
etapă de dezvoltare este hotăr-
ritoare pentru atingerea ob-
iectivelor făturii societății
socialiste multilaterale dezvoltate
și înaintării României
spre comunism, reprezentînd,
totodată, o treaptă mai înaltă
de dezvoltare a producției ma-
teriale, un sistem mai com-
plex și complet al evaluării
sociale a muncii.

Avem, de asemenea, în ve-
dere faptul că societatea noas-
tră se prezintă ca un sistem
social deschis, perfectibil, în-
zestrat cu funcția de a genera
factorii de dezvoltare progresi-
vă.

Îndeplinindu-și cu compe-
tență și responsabilitate rolul
de conducător al întregii socie-
tății, P.C.R. a elaborat, cu
contribuția hotărîtoare a se-
cretarului său general, tovarășul
Nicolae Ceaușescu, direcțiile
fundamentale în care trebuie să se
acționeze pentru asigurarea conducerii
științifice a societății româ-
nești, pentru ridicarea perman-
entă a nivelului ei calitativ
și creșterea eficienței sale.
Cadru organizatoric și de
conducere democratică exis-
tent în țara noastră corespun-
de pe deplin actualului sta-
diu de dezvoltare a societății
noastre, asigurînd participa-
rea în tot mai mare măsură
a oamenilor muncii la con-
ducere, fiind perfectibil, în ve-
dere creșterii funcționalității
sale.

Oamenii muncii, strîns uniți
în jurul partidului, a secreta-
rului său general, tovarășul
Nicolae Ceaușescu, sînt ferm
hotărîți de a participa cu
tote forțele la dezvoltarea
societății noastre, la perfec-
ționarea tuturor domeniilor de
activitate, impulsînd astfel
mersul ascendent al țării
noastre pe noi culmi ale pro-
gresului material și spiritual.

Dr. Corneliu POPEȚI

ALBII PESCARUȘI AI MARI

(Cercul de artă plastică al Casei Pionierilor și Școlimilor Patriei din Timișoara).

Pisc biruitor

Partid al biruințelor supreme,
Stîndard venit din veacuri de eroi.
Din veșnicia gloriei din steme,
Ești inima Eroului din noi.

Partid al conștiințelor plene,
Pulsînd spre Evul comunist, solar,
Ești poarta spre triumfuri viitoare,
Deschisă de bărbatul vizionar.

Partid al vredniciei înstelate,
În tricolore roșii dăruiri,
În suflul de popor adinc gravate,
De marele strateg de dăinuiri.

Partid al patriei din nemurirea
Columnel comunistului destin.
Ești Epoca solară din iubirea
Prin care noi Eroul ne cinstim.

Partid al dăinuirii milenare,
Al devenirii nesecat izvor,
Ești comunismul strălucind în soare,
Sub flamurile țării, înalt biruitor.

Leca CRIȘOVAN

Omul și peisajul

În condițiile dezvoltării in-
dustriale, progresului tehnic
și a creșterii populației, ex-
ploatarea tot mai intensă a
biosferei, adesea în mod abu-
ziv, se evidențiază peste tot
și tot mai puternic. De aici,
necesitatea ca biosfera să fie
exploatăată în mod rațional, pe
baze științifice, în interesul
necesităților reale ale societă-
ții și în deplină concordanță
cu menținerea, pe cît se poate
nealterată, a mediului natural

de trai pentru om, cît și pen-
tru toate celelalte viețuitoare
ale pămîntului, printre care
se numără și fauna cinegetică

însemnări

și piscicolă. Născute în stîul
naturii, vinatul și peștele sînt
produse de mare preț al ace-
steia, dar și podoabele care
înfrumusețează și peisajul, în

cazul nostru al Județului Hu-
nedoara, din lunca Mureșului
și pînă în golul alpin al mun-
ților Retezat. Inspectoratul
silvic Hunedoara are în raza
sa 79 fonduri de vîntătoare și
2 parcuri de vîntătoare avînd
suprafața totală de 733 400 ha.
În ce privește apele de munte,
Inspectoratul nostru silvic
gospodărește un număr de 13
rîuri de pescuit, în lungime
totală de 474 km, precum și
48 lacuri alpine și de baraj în
suprafață totală de 514 ha.
Pentru vîntătorii și pescarii
amatori, A.J.V.P.S. Hunedo-
ara a primit în solostiuă un

Ing. Constantin LUPAȘ

(Continuare în pag. 7)

Ipoteze de lucru

Judecând în marginea parabolii sugerate în titlu și reluate de câteva ori pe parcursul cărții, *Scara interioară* se vrea un roman alegoric. Dacă am înțeles bine, ideea este că nici un eveniment, mai apropiat sau mai îndepărtat în timp, nici o împrejurare — oricât de semnificativă —, nici un personaj întâlnit (care, în paralel, a avut și își are propria lui — necunoscută și inaccesibilă — biografie) nu ni se fixează în memorie altfel decât fragmentar și difuz. Uitam mai mult decât ținem minte, iar dacă lucrarea vremii nu face decât să accentueze acest fragmentarism și această neclaritate, consecința e că, oricât ar fi de mare efortul recuperator, oricât de puternic și tenace distingo-ul chemat să facă ordine, singura alternativă posibilă este acceptarea (ne)sansii de a recompune totul după o regulă a confuziei și a ambiguității, a suprapunerii de imagini și identități, a amestecului de fapte și împrejurări. Ceea ce, până la urmă, convinge că orice tentativă de a sui/cobori „scara interioară” a destinului e condamnată să rămână perpetuu pe/la prima treaptă. Concluzie nu tocmai confortabilă — ba, chiar dramatică! —, fie și admitând că, în fond, celelalte trepte nu fac decât să o repete pe aceasta dintâi. „Sint unii — notează autorul în ultimele rânduri ale cărții — care susțin că toate cele posibile mai sus s-au petrecut întocmai, însă cu alte personaje și în altă ordine, într-una (des)creștătoare. Însă cine poate să spună acum — filozofăm noi — cu siguranță ce s-a petrecut atât de demult? (...) Iar faptul de a atribui, în mod atât de incert (sau, dacă vreți, „incertilor”, sic!), fapte ale unora altora și vorbe invers, nu este decât un efect al memoriei, apropiat felului cum circulă zvonurile. Căci ce altceva putem noi ști despre unii și alții, decât ce se zvoneste?”

Dehizată într-o formă care ar putea fi un Bildungsroman (copilaria și tinerețea lui Vasile Decuseară), această temă fundamentală a cărții este supusă meandrelor unei scriituri care se ambiționează să a treaze nu doar în termeni epici, dar — așa zicând — și omologici. În latura secundă a aventurii narative, nici una dintre

achizițiile prozel ultimilor ani nu lipsește din romanul lui Nicolae Prelipceanu. Punerii în abis i se asociază o „țesătură la vedere”, ce cuprinde și dialogul, cînd înalt, cînd umil, cu cititorul, și continua ceartă a autorului cu personajul, și jocul inter-extra-intra și paratextual, și manipularea fără reticente a limbajului, și încă atâtea alte și alte „scheme” de strategie și tactică ce au făcut gloria ultimei generații de prozatori. Altfel de multe încit, puțin câte puțin, ele copleșesc paginile cărții, agresează până la oboselă lectura. Ar fi cu neputință să nu-i recunoaștem lui Nicolae Prelipceanu o atare capacitate de sinteză, deși, lucru cert, nu acesta este (ori nu acesta ar fi trebuit să fie) meritul cărții. Oricît de interesant, oricît de spectaculos, din clipa în care iese din matca romanului, pentru a conta în sine, un asemenea joc de puzzle progresează într-un cerc închis. Și încă: romanul lui Nicolae Prelipceanu suferă nu atât sau nu doar din pricina acestui exces, ci mai ales fiindcă totul ori aproape totul din risipa de anticonvenționalism este, în fond, risipă de convenții. Prea rare dintre „formulele” convocate aici mai pot avea relevanță pentru un cititor cît de cît familiarizat cu ceea ce s-a scris de la începutul deceniului încoace. Lăsîndu-se, probabil, sedus de ele, autorul și-a trădat, în linie naratologică, propriile-i premise. Scriitura care, în intenție, trebuia să fie omologică temei (vezi: „Mă simt dator să-i previn pe ipoteticii cititori că (...) numele personajelor se vor schimba între ele mult mai des și mai decisiv decât până aici, iar vicile lor se vor amesteca în așa hal încît-nici chiar finalul, care va face o tentativă de ordine, de ordonare, în acest haos, după părerea noastră conform celui universal, nu va reuși să fie altceva decât o simplă ipoteză de lucru, de la care, dacă forțele muritoare (...) ale povestitorului i-ar permite, ar urma să înceapă, abia atunci și de atunci înainte, adevărata poveste a acestor oameni, a căror viață, pierdută pentru totdeauna, s-a încercat a se recupera”), e artificială, ceea ce face ca subtilitățile de construcție ale cărții să se piardă în faldurile veșmintelor ei de împrumut. Aceasta — împotriva bunelor ipoteze de lucru ale romanierului

Marian DANGIU

* Nicolae Prelipceanu, SCARA INTERIOARĂ, Editura Dacia, 1988.

• cronica literară

Un volum de studii literare

Anamorfoză și poetică, noul volum al lui Simion Mloc, profesor la Universitatea din Timișoara, reunește câteva din studiile sale ultime despre autori a căror creație se întinde pe o perioadă de aproximativ cincizeci de ani: Ion Minulescu, Barovia, Arghezi, Blaga, Agârbiceanu, Rebreanu, Mircea Eliade, V. Voiculescu, V. Pârvan și Panait Istrati. Este vorba, așadar, deși nu exclusiv, despre literatura interbelică, domeniu care constituie chiar specialitatea sa și unde el a făcut deja dovada, prin studiile anterioare, că exercită un control sigur, de profunzime.

Volumul e împărțit în două secțiuni, care, compuse, îi și dau titlul: Anamorfoză (prima) și Poetică (a doua). De ce „anamorfoză”? Termenul e împrumutat din pictură și făcut celebru prin cartea lui Jurgis Baltrušaitis, desemnînd un tip de reprezentare picturală deformată după anumite reguli. Roland Barthes vede în anamorfoză o metaforă a criticii: ea operează asupra operei de artă o deformare controlată. Sugestia a fost preluată de Simion Mloc, cu conștiința clară a faptului că actul critic, dacă vrea să îmbogățească, trebuie să modifice obiectul literar. Lectura critică este, deci, una, într-adevăr, „infidelă”, aceasta fiind o fatalitate inerentă demersului hermeneutic. Secțiunea de poetică, sensibil mai restrînsă comparativ cu prima parte, nu se detașează totuși de ea, decât, poate, printr-un caracter mai teoretic, mai puțin analitic-aplicativ: ea ar fi putut, de aceea, să nu fie independentă, cu atât mai mult cu cît poezia e manifestă dubla pendularea a atenției — spre sensurile operei (de adîncime, cu precădere) și spre modul ei de funcționare (spre poezia ei).

După cum ne-am și așteptat, și acest volum impresionează plăcut prin calitatea bibliografiei Simion Mloc este un om de carte, cu o cultură teoretică solidă în câteva dintre domeniile învecinate și pe care un critic sau un istoric literar

e obligat, totuși, să înainteze, dacă are ambiția să ofere ceva mai mult decât banale parafraze la textul comentat. Unde e nevoie, se fac trimiteri la lucrări de antropologie, filozofie, teorie literară, simbologie, retorică etc., fiindcă — aceasta e credința autorului — capodopera literară are o zonă obscură ce se cere iluminată, și nici o apropiere nu e prea îndepărtată dacă apelul discret al textului o cere: de la Upanișade și presocratici, trecînd prin mitologiile cele mai diverse, prin eredințe și alchimie și pînă la interpretările moderne ale fondului arhaic al psihicului uman.

Paginile cele mai bune de comentariu le-am întâlnit la Arghezi (a cărui erotică, după ce am parcurs demonstrația — surprinzătoare — vizibil emoționată, se dovedește mult mai complexă decât îmi rămăsese în memorie), Blaga (observații subtile în legătură cu simbolistica focului în imaginarea poetului), Rebreanu (o foarte bună analiză a Pădurii spînzuraților urmărind obsesia luminii) și Vasile Voiculescu (la care straluc de adîncime fiind mereu adus la suprafață de autorul însuși și deci efortul interpretativ fiind mai mic, scenariul critic e mai lent și mai destins).

Nu e loc să prezint noutățile produse prin analize, prea bogate și fine ca să fie rezumate aici (cu toate că uneori, ca la Arghezi, punctul de plecare, de construcție, se poate enunța simplu, căci ar fi oximoronul, prezent la toate nivelele operei). Însă trebuie să remarc o calitate numai aparent exterioară demersului său: știința de a-și alege citatele. Intotdeauna admirabile, și de a le pune în valoare. Este efectul unei relații intime și îndelungate cu literatura. În linii mari, observăm, față de volumele anterioare, o evoluție stilistică (incipit-urile și încheierile sînt, încă, inhibat-convenționale), ceea ce apropie aceste exegeze universitare de simplitatea paginii critice. Aspectul merită atenție, fiindcă densitatea interpretării devine, la lectură, mai atrăgătoare și mai accesibilă.

Vasile POPOVICI

* Simion Mloc, ANAMORFOZĂ ȘI POETICA, Ed. Facla, 1988.

marginalii

O confuzie trebuie evitată în legătură cu ideea foarte incitantă a lui Ion Vartic despre Caragiale. Spunînd că momentele „constituie o multiplă concretizare a fațetelor prin care omul este o ființă-in-lume, în consecință, a faptului de-a-fi-întotdeauna-cu-celălalt” (I. L. Caragiale și schițele sale exemplare, prefată de I. L. Caragiale, Temă și variațiuni, Dacia, 1988, p. 12), criticul nu se gîndește, în pofida cuvîntului, la comuniunea în ființă, ci în nedeterminare. Ideea pornește de la Pompiliu Constantinescu, care vorbește de o „asociație gregară” (ibid.). Vartic definește starea aceasta a omului ca pe „modul său imediat și elementar de a fi” (ibid.). Omul ca „figură indistinctă” (13), existînd în „zona neutră și anonimă a banalității cotidiene (...) fără identitate reală și unică” (ibid.).

E adevărat că referirea la Jaspers incurcă puțin lucrurile, pentru că Jaspers are în vedere o condiție superioară — a ființei — mascată de cotidian. „Eu nu exist decât cu celălalt, singur nu sînt nimic”, spune Jaspers (15), iar Vartic dezvoltă: „... sub orizontul cotidianității, individul, absorbit în lume, își trăiește, în permanență și cu febrilitate, sentimentul fundamental care nu e altul decât acela al așteptării

Despre Caragiale (I)

„celălalt...” (ibid.). Această situație fundamentală personajului lui Caragiale o trăiește caricatural, degradat: „Cum ne avertizează filosofia existențială, realitatea umană se desăvîrșește în și prin comunicare (fie ea și una degradată, așa cum o înregistrează cu maximă fidelitate schițele caragialiene”, 16).

Din tot restul prefeței, însă, rezultă mai mult, și anume un nivel ontologic de sine stătător al umanului — acela al nedeterminării — și nu numai degradarea altui nivel. Este „modul existențial al lui *das Man* pe care îl definește Heidegger”, ce ne inspiră pe toți prin filtrul său nivelator” (17). Este zona unor spații „neutre și impersonale” (ibid.) unde densitatea elementară este inconsistentă. Incît acolo adîncimea ontologică și superficialitatea existențială se confundă. Acolo oamenii sînt „aștia într-o mișcare browniană, azvîrlîți cînd într-o direcție, cînd în alta a raporturilor interumane complet exterioare (...) numai ființa-in-lume și alta tot, fără miza lăuntric, fără relief, transparente ca niște foi de hîrtie” (18). Tocmai superficialitatea, inconsistența, face ca această mișcare să nu fie haotică, ci numai nedeterminată. Aici n-a apărut dorința, viața și moartea nu se ciocnesc, ca în haos, ci zac într-o magmatică devălmășie. Omul este „cufundat în imbrăcătura publică a ființării-împreună” (19), încă nelăncărut cu timp: „Lipsiți de realitate lăuntrică, eroii caragialieni nu au, în consecință, durată interioară” (24). Pentru ei nu există decât „un timp pur exterior” (27). Ce-i caracterizează este o mare „incontinență verbală” (18), „flecăreala” (19) fără sens.

Dacă, totuși, personajele lui Caragiale sînt degradate, degradarea lor nu este aceea a ființării, a comunicării autentice, esențiale. Ei sînt degradați în raport chiar cu nedeterminarea. Lor le lipsește densitatea elementară. Nu sînt apatici. Nu sînt auci. Nu zac. Se mișcă frenetic și de aceea nu acumulează, ca și ciobanul mioritic, latență creatoare. În schimb, realizează relația potențială dintre elementaritate și creație Caragiale însuși. El umește semnificativul vid cu muzică, nu cu sens. Muzicalizează incontinența verbală. Atinge sublimul literar, care este reflexul creator al nedeterminării, atunci cînd, să zicem, în *Cam tirziu*, n-o umește cu nimic altceva. Nu oricînd. De exemplu, în *Pedagog de școală nouă*, după perfectă Conferință, cade, din antipatie pentru personaj, punîndu-i lui Chicoș tot felul de pînte în spumă. În pamflet, în *Grand Hôtel*, „Victoria Română”, autobiografic îl face să cadă în naturalism.

De obicei, știe să-și neutralizeze prezenta din pînă la capăt, adică pînă la „absurd”, o situație literară nu trebuie să admită nici o instanță serioasă. Omul ei trebuie să fie unul fundamental, nu unul de insectar. Caragiale nu ajunge de multe ori pînă acolo, ci îl face cu ochul cititorului, fiind amîndoi, decât personajele, mai deștepti. Nu l se poate reproșa, este un stadiu al direcției respective în care se va ajunge mai tirziu și către care a înaintat de tîrziu prin neutralizarea vocii proprii în proză, prin absența *raisonneur*-ului în teatru. Totuși, făcînd pe nălmîul, ori numai pe nălmîul căzut în admirația cultului reporter, naratorul își pune o mască transparentă, dincolo de care se străvede fața inteligentă, a lui ca și a cititorului. De aici se naște euforia caragialiană, faptul că lumea lui nu ne sperie. Ne simțim bine cu el, nu sîntem amenințați — oricît de păcătoasă ar fi, în fond, lumea lui. Ca să realizăm absurdul potential, așa cum fac regiștii actuali, trebuie să leșim din poezia lui și să adoptăm poezia lui Ionescu. Nu este vorba de o limită a lui Caragiale, ci de specificul lui. El euforizează ca să poată muzicaliza.

Livius CIOCĂRIE

Marea Unire a făcut-o pînă, ea este epocala în întregul noastre națiuni. acestui efort general, apocunitorare a fost hotărît fâuririi unei patrii suverpendente și prospere a unun din dezideratele furale mișcării muncitorești nare din țara noastră la scolului al XIX-lea și la delui de-al XX-lea, urmăstrămutată consecvență pînă sa înfăptuire. În colonialiștilor români, numucialii putea oferi cadrul dezvoltării multilaterale a pe baza realizării principi dreptate socială.

Presa socialistă și muoferă remarcabile profesit dîntă cu privire la abnegtărirea clasei muncitoare ționa pentru realizarea uționale. Astfel, din inițigrup de studenți socialiș apare, în februarie 188: „Dacia viitoare” — un tificînd, prin el însuși, un gram de acțiune politică avut o importanță deosebimarea principilor patriot cialiştilor români față de rea unității statului națio.

În articolul „România fațcipiul naționalităților”, p nr. 2 al revistei, sub o și ea cu valoare de siml de Ion Dacul, după ce se porul român pentru fapt situat în vecinătatea un agresive, hrăpărețe, a r păstreze individualitatea apoi să realizeze statul na unirea Moldovei cu Mu sublinia: „Această unire pletă. Peste Carpați trei r români, care zic ca noi mîn, care vorbesc aceeaș au aceleași sentimente ca vom spune dar verde și l getarea noastră: voim cum ea fu, fiindcă istoria tradițiunea și plebscitu și prezentul ne dau dre aspira la o Dacie Română mînt udat cu singele și străbunilor noștri, înmulț na lor de douăzeci de oi e al nostru. Voim dar este al românului, lui să ca românii să fie toți formeze un stat, iar nu sub niște dominațiuni vitrege (...). Îndată ce e cunoscut că sînt frați, dispărut cu toată opozițiu turcă; tot așa vor dispăra pații, oricît s-ar opune austro-unguresc”.

Socialiștii români consid nu numai „posibilă” dar rațiunea unei astfel de fiind „comunitatea de o limbă, de suferințe și de toate comunitatea de te”. Ziarele muncitorești în repetate rânduri că: „rii toți românii sînt de că „întregirea țării e dor nă a tuturor cetățenilor”, politica de deznaționaliza.

Sub imboldul nevoii de a Int e a fi în... Tatiana Arșanu încearcă să convertea locul în dialog și concepse cître Mama și către El, obiective — generice — ale emoțional al poetei. Dialogul dorit rămîne, ca și în anterioare, un monolog. Drame, în cazul Scrișorilor către mai profund, deoarece destina acestor epistole — partener ic dialog — nu mai există. Aceori capătă astfel accente de de ceremonial funebru și de sînt poezii cu sonorități, solemari, sobre, cu imagini simple, — neabuziv — regionalisme și populare și alcătuit un d selectiv și discret etnografie. În permanent interogative ele au ură incantatorie ce amînște mentațiile bocetului, contrapun dupefacția în fața morții. Poeziste dînt-o permanentă am mîntă-moarte care trădează amului în fața unei experien precedent. Rememorarea intens îi echivalează cu un refuz aării dispariției Mamel, car semnificația obișnuită, este zeititoare, un spațiu și un tim moniilor antropocosmice: „I văd cum desenai soarele / P

Marea Unire a făcut-o poporul român, ea este epocala înfăptuire a întregii noastre națiuni. În cadrul acestui efort general, aportul clasei muncitoare a fost hotărâtor. Idealul fâuririi unei patrii suverane, independente și prospere a reprezentat unul din dezideratele fundamentale ale mișcării muncitorești revoluționare din țara noastră la sfârșitul secolului al XIX-lea și la începutul celui de-al XX-lea, urmărit cu nestrămutată consecvență până la deplină sa înfăptuire. În concepția socialiştilor români, numai patria unită putea oferi cadrul favorabil dezvoltării multilaterale a poporului pe baza realizării principiilor de dreptate socială.

Presa socialistă și muncitorească oferă remarcabile profesii de credință cu privire la abnegația și hotărârea clasei muncitoare de a acționa pentru realizarea unității naționale. Astfel, din inițiativa unui grup de studenți socialiști români apare, în februarie 1883, revista „Dacia viitoare” — un titlu semnificativ, prin el însuși, un întreg program de acțiune politică —, care a avut o importanță deosebită în afirmarea principiilor patriotice ale socialiștilor români față de desăvârșirea unității statului național român. În articolul „România față de principiul naționalității”, publicat în nr. 2 al revistei, sub o semnătură și ea cu valoare de simbol — cea de Ion Dacul, după ce se elogia poporul român pentru faptul că, deși situat în vecinătatea unor imperii agresive, hrăpărețe, a reușit să-și păstreze individualitatea etnică și apoi să realizeze statul național prin unirea Moldovei cu Muntenia, se sublinia: „Această unire e incompletă. Peste Carpați trei milioane de români, care zic ca noi: sînt român, care vorbesc aceeași limbă și au aceleași sentimente ca noi (...), vom spune dar verde și lămurit cugetarea noastră: vom Dacia așa cum ea fu, fiindcă istoria și dreptul, tradițiunea și plebiscitul, trecutul și prezentul ne dau dreptul de a aspira la o Dacie Română. Acest pământ urdat cu singele și sudoarea străbunilor noștri, înmulțit cu țărâna lor de douăzeci de ori seculară, e al nostru. Vom dar ca ceea ce este al românului, lui să-i aparțină, ca românii să fie toți liberi și să formeze un stat, iar nu să geamă sub niște dominațiuni străine și vitrege (...). Îndată ce românii au cunoscut că sînt frați, Milcovul a dispărut cu toată opozițiunea austro-turcă; tot așa vor dispărea și Carpații, oricît s-ar opune mozaicul austro-unguresc”.

Socialiștii români considerau unirea nu numai „posibilă” dar și „logică”, rațiunea unei astfel de împliniri fiind „comunitatea de origine, de limbă, de suferințe și mai presus de toate comunitatea de sentimente”. Ziarele muncitorești au relevat în repetate rânduri că: „asupra unirii toți românii sînt de o părere”, că „întregirea țării e dorința comună a tuturor cetățenilor”, demascînd politica de deznaționalizare promovată de Austro-Ungaria împotriva

românilor din teritoriile subjugate. În cadrul protestului general românesc împotriva politicii opresive a guvernanților de la Budapesta glasul muncitorilor români a răsunat cu putere, rostindu-se răspicat în apărarea drepturilor românilor de peste Carpați, subliniind că lupta noastră nu era îndreptată împotriva muncitorilor și țăranilor maghiari, ci împotriva acelor care în numele trecutului, al dorinței de perpetuare a privilegiilor seculare, erau mînați de oarbe porniri șoviniste: „Protestarea noastră o unim cu a tuturor românilor și cu altă condițiune: să

acestui, au continuat să militeze activ pentru fâurirea statului național unitar român. Puternica voință de unire a clasei muncitoare, în consens cu aspirațiile întregii națiuni române, a fost puternic ilustrată de prezența muncitorilor la marile acțiuni populare desfășurate în perioada 1914—1916 pentru declanșarea luptei armate eliberatoare, în măsură să transforme Carpații și politicește în ceea ce ei erau din punct de vedere etnic — coloana vertebrală a neamului românesc. Războiul drept al României, declarat în vara anului 1916 pentru eliberarea teritoriilor românești aflate sub

stăpînire austro-ungară, a contribuit la înfăptuirea idealului național al tuturor românilor. Masele largi muncitoare au luptat pe front, s-au distins în bătăliile pentru salvarea libertății, independenței și unității naționale, și-au jertfit viața în rezistența eroică împotriva invadatorilor străini. În condiții deosebit de grele, clasa muncitoare, organizațiile sale politice de pe întreg teritoriul românesc, au avut inițiativa organizării marilor acțiuni pentru pregătirea și înfăptuirea istoricelor acte plebiscitare democratice, ale întregirii țării. Socialiștii români din teritoriile ocupate și-au intensificat activitatea, lărgind colaborarea cu toate forțele social-politice românești în vederea înfăptuirii idealului comun.

Sub impulsul dat de victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, care a afirmat dreptul popoarelor asupra dreptului de autodeterminare, și de prăbușirea Imperiului habsburgic sub presiunea mișcărilor de eliberare națională în toamna anului 1918, s-a declanșat în teritoriile românești subjugate un amplu proces revoluționar în vederea unirii lor cu România, rolul de călăuzitor al maselor asumîndu-și-l partidul clasei muncitoare. Lupta maselor populare din aceste teritorii în zilele revoluției a fost îndreptată împotriva asupririi din partea grofilor și baronilor unguri, a autorităților statului dualist reacționar. În scopul eliberării naționale, pentru unirea cu statul român și introducerea unor elemente democratice. Alături de soldați, țărani, intelectuali, forța principală care a luptat în mod organizat pentru înălțarea asupririi naționale, după cum sublinia ziarul „Românul” care apărea la Arad, a

fost muncitorimea. De o însemnată deosebită pentru izbînda luptei de eliberare națională a românilor din monarhia dualistă, a fost propunerea făcută în octombrie 1918 de reprezentanții organizațiilor muncitorești conducerii Partidului Național Român de a se constitui imediat un Consiliu Național Central al Românilor „care să preia conducerea teritoriilor locuite de români”. Grupînd 6 reprezentanți ai Partidului Social Democrat și 6 reprezentanți ai Partidului Național Român, acest Consiliu, constituit la 30 octombrie 1918, a reprezentat „supremul și unicul for politic” al românilor din provinciile ocupate, menit să coordoneze întreaga luptă de eliberare națională și de unire cu țara.

Convocarea Marii Adunări Naționale a românilor de la Alba-Iulia care să constituie expresia voinței unanime de unire a Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România, a venit de asemenea din partea socialiștilor români, și a fost primită cu mare entuziasm de toate cercurile românești indiferent de vederile lor social-politice. Textul convocării Marii Adunări Naționale la Alba-Iulia în ziua de 1 Decembrie 1918 a fost adus la cunoștința tuturor de ziarul socialist „Adevărul”, care chema masele să participe plenar la forumul plebiscitar. Și au venit românii cu zecile de mii la prăznuirea zilei mult visate de vellezii noștri cei viteji, de bărbații noștri cei mari, de cei mulți și tari. Și au venit și mil de muncitori cu steaguri roșii și panglici tricolore, cîntînd Internaționala, dar exprimînd pînă la capăt crezul lor: „Vrem dreptate socială, dar aceasta o vom prin unirea cu România!”.

Salutînd cu bucurie dezrobirea națională a românilor din provinciile subjugate pînă atunci și unirea lor cu România, Partidul Socialist, privînd spre viitor, făcea un optimist apel din capitala țării reîntregite: „la toate forțele proletare și socialiste din Basarabia, Bucovina și Transilvania, pentru unificarea lor, formînd un singur bloc socialist, un singur partid proletar, care să ducă înainte lupta clasei muncitoare din noua Românie, spre realizarea idealului ei socialist de dezrobire de sub apăsarea burghezo-capitalistă. România nouă de astăzi trebuie să devină România socialistă de mîine”.

Apreciînd rolul hotărîtor pe care mișcarea muncitorească l-a avut în înfăptuirea Marii Uniri din anul 1918, influența pe care a exercitat-o, prin exprimarea revendicărilor cu caracter revoluționar, asupra programului politic al unirii, secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, sublinia că această realitate, peste care nu se poate trece, demonstrează că „tocmai clasa muncitoare, forțele socialiste, progresiste, revoluționare sînt apărătoarele cele mai fidele ale intereselor întregii națiuni!”.

Sorin BERGHIAN

Contribuția mișcării muncitorești la înfăptuirea Marii Uniri

se deosebească poporul de burghezia ungurească. Voim o Românie mare și puternică, o Românie însă liberă și alcătuită din cetățeni liberi economic și politic. Acesta ne este idealul nostru în ceea ce privește chestiunea națională”. Reprezintă un mare merit al mișcării muncitorești revoluționare din țara noastră faptul că a adăugat la adîncile și numeroasele temeuri istorice ale idealului unirii și pe acela că însăși lupta revoluționară prindea noi puteri și avea un cîmp mai larg de afirmare într-un stat unit și puternic, fiind, totodată, mult mai puțin expusă ingerințelor și presiunilor din exterior. Interesul general crescînd pentru problema Transilvaniei a contribuit și la apropierea sensibilă a socialiștilor români din țara liberă față de cei din teritoriile românești aflate sub stăpînire străină. Călăuziți de același ideal, între revoluționarii de pe ambele versanți ale Carpaților s-au dezvoltat puternice legături exprimate prin participarea reciprocă a unor delegații la congresele muncitorești, la intrările și demonstrații, prin schimbul de publicații, de broșuri și alte materiale de propagandă socialistă, toate acestea consolidînd unitatea mișcării muncitorești, a întregului popor român. Datorită politicii expansioniste a marilor puteri, dificultăților derivate din faptul că teritoriile românești subjugate se aflau sub stăpînirea unor puternice imperii, militanții mișcării muncitorești au considerat că desăvîrșirea statului unitar era posibilă numai prin lupta de eliberare socială și națională a tuturor românilor. După izbucnirea primului război mondial, socialiștii români, pronunțîndu-se împotriva caracterului imperialist al

stăpînire austro-ungară, a contribuit la înfăptuirea idealului național al tuturor românilor. Masele largi muncitoare au luptat pe front, s-au distins în bătăliile pentru salvarea libertății, independenței și unității naționale, și-au jertfit viața în rezistența eroică împotriva invadatorilor străini. În condiții deosebit de grele, clasa muncitoare, organizațiile sale politice de pe întreg teritoriul românesc, au avut inițiativa organizării marilor acțiuni pentru pregătirea și înfăptuirea istoricelor acte plebiscitare democratice, ale întregirii țării. Socialiștii români din teritoriile ocupate și-au intensificat activitatea, lărgind colaborarea cu toate forțele social-politice românești în vederea înfăptuirii idealului comun.

Sub impulsul dat de victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, care a afirmat dreptul popoarelor asupra dreptului de autodeterminare, și de prăbușirea Imperiului habsburgic sub presiunea mișcărilor de eliberare națională în toamna anului 1918, s-a declanșat în teritoriile românești subjugate un amplu proces revoluționar în vederea unirii lor cu România, rolul de călăuzitor al maselor asumîndu-și-l partidul clasei muncitoare. Lupta maselor populare din aceste teritorii în zilele revoluției a fost îndreptată împotriva asupririi din partea grofilor și baronilor unguri, a autorităților statului dualist reacționar. În scopul eliberării naționale, pentru unirea cu statul român și introducerea unor elemente democratice. Alături de soldați, țărani, intelectuali, forța principală care a luptat în mod organizat pentru înălțarea asupririi naționale, după cum sublinia ziarul „Românul” care apărea la Arad, a

portrete

Un document afectiv și etnografic

ma riului de munte”; „...tu ne așezi pe cîmp / La masă / De-a valma cu stelele și cu păsările lumii”; „Tu cîntă, mamă, și luna s-a ghemuit în palmelo tale / Să te-asculte”. Mama este țărîmul regenerativ, anteic, căutat cu febrilitate. „Vin acasă, mamă”; „Unde ești?”; „Tu unde zăbovești?”. Ea reprezintă „cultura minoră” în

dialog cu cea „majoră” și reper referențial permanent: — Dacă renunți la concert, este timp să-ți arăți”; „Chelle Oltețului și ulița cu nuc de toamnă / Mi le-ai adus ca dar de nunță, / Într-o metropolă cu seri de poezie, / (...) Imaginea mușcatei din pridvor / Zlădește aici un dialog / O, dac-ai ști cu cine!” Rememorarea este

Felicia MOȘOIANU

* Tatiana Flondor Arleşanu — SCRISORI CATRE MAMA, Editura Facla, 1988.

Un militant înflăcărat pentru Unire: Vasile Goldiș

Vasile Goldiș a fost una dintre conștiințele cele mai lucide ale marelui act al unirii Transilvaniei cu România la 1 Decembrie 1918. Dacă la acea dată unirea a putut apărea, chiar și celor care n-o doreau, un act legic, necesar și drept, faptul se datorește în bună măsură și activității lui Goldiș. Cînd în fața Măritei Adunări Naționale de la Alba Iulia proclamă solemn unirea „întregală și pentru eternitate”, Goldiș aduce în demonstrație alt argument istoric, cit și pe cel de drept. Vechimea și continuitatea, aceeași limbă, aceleași obiceiuri păstrate peste veacuri și peste granițele artificiale existente o vreme între români, au fost, pentru Vasile Goldiș, supreme argumente în realizarea unirii. El a invocat apoi legendarele virtuți ale românilor moldoveni, munteni și transilvăneni, aceleași pretutindeni, în confruntările, în nesfârșitele lupte purtate adeseori împreună și întotdeauna în același scop, al păstrării filinței naționale, poporul român fiind, totodată, scut și sentinela la porțile civilizației europene, făurindu-și din toate un „titlu nepieritor și îndreptățire la recunoașterea întregii omeniri”.

Principiul de la care pornește în aprecierea evenimentelor este foarte apropiat de spiritul materialismului istoric, anume că nu poate fi liber un popor care asuprește alte popoare.

Gîndirea lui exprimată în cuvîntarea solemnă ținută la 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia se ridică la dimensiuni ideatice europene. În cadrul pregătirii și desfășurării Marii Adunări Naționale, Goldiș capătă proporții eroice de personaj epopeic, investit cu valențe simbolice. Este în definitiv cea mai măreață și semnificativă apariție a lui pe scena vieții politice românești. Alături de generația acestui neuitat an 1918, an ce s-a imprimat cu litere de aur în istoria noastră națională, Vasile Goldiș a avut nobilul prilej nu numai de a aspira spre idealul cel mai măreț al poporului român, ci și de a fi părtaș la realizarea acestuia. Iar satisfacția lui a fost cu atât mai mare, cu cît acest ideal s-a împlinit de o manieră care a impresionat Europa și întreaga lume, căci ele au văzut aici o izbîndă a demnității poporului nostru, o biruință smulșă prin luptă și sacrificii, o victorie cîștigată, nu una oferită din clemență.

Participanții la acea Mare Adunare Națională au avut conștiința limpede că ei sînt părtași la un eveniment de

răsărite al istoriei noastre: „Cu cît se vor strecura în cursul vremii veacurile — scria în 1928 Vasile Goldiș — (cu) atît mai luminos va pătrunde în conștiința națiunii române făptuirea de la Alba Iulia și ca monument al celei mai mari zile din viața ei, dar și ca izvor în vece nesecat de înțeleaptă îndrumare pe cărarea desăvîrșirii și astfel a fericirii și măririi sale”. Aceleași înalte sentimente le exprimă și în numele delegației speciale pentru comunicarea la București a actului unirii: „Ferițiți sîntem noi românii de azi că prin noi istoria săvîrșește actul măreț al unirii tuturor românilor într-un singur stat”. Aceste cuvinte reflectau de fapt multitudinea de sensuri pe care Goldiș — exponent al maselor populare — o gîndise la temelia actului unirii și o includea în Rezoluția ce conștințea acest măreț act.

În spiritul ideilor sale democratice, Vasile Goldiș pune problema recunoașterii drepturilor naționalităților conlocuitoare din Transilvania, o dată cu noua formă statală, rezultată în urma unirii. El atrage atenția că noul stat național român unitar va trebui să asigure tuturor cetățenilor săi „aceleași drepturi și aceleași datorințe”. Într-o declarație din 1927 el afirmă următoarele cuvinte memorabile: „Vrem ca să fie scris în istorie că a fost o națiune care nu a vrut să asuprească un alt popor și această națiune este națiunea română”.

Fără să fie un gînditor marxist, Vasile Goldiș a fost influențat de ideile marxiste și socialiste, a avut o concepție științifică asupra istoriei și problemei naționale, a luat, cînd a putut, apărarea comunistilor (în 1922, a secretarului general al P.C.R. Gheorghe Cristescu), a îndrumat Partidul Național Român în acțiuni fundamentale pentru destinul poporului român, a fost membru de onoare al Academiei Române, președinte al Astrei, de mai multe ori ministru în guvernul României etc. Contemporanul i-au scos în evidență cinstea, corectitudinea și consecvența pe căile pe care a pășit. În toate acțiunile sale știa să pună pe prim plan nu interesele particulare sau de grup, ci cele obștești, naționale: „Steaua mea călăuzitoare a fost să văd fericită națiunea mea”. Atitudinea lui mereu optimistă izvorăște din convingerea nestrămătată că „neamul românesc va străluci printre neamuri, că el e plin de vitalitate”.

Dr. Gheorghe ȘORA

Caras-Severinul la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia

Conform unor norme stabilite de Marele Sfat al Națiunii Române, Caras-Severinul a trimis la Alba Iulia un număr de 87 de delegați, 44 fiind „deputați de drept” și 43 reprezentanți ai cercurilor electorale (din totalul delegaților, 60 au fost titulari și 27 supleanți). Referitor la cercurile electorale precizăm că, într-o lucrare publicată în anul 1943, intitulată „Marea Unire de la 1 Decembrie 1918”, editată de dăspărțământul București al Astrei, sînt menționate doar 6 cercuri electorale în fostul județ Caras-Severin, ceea ce constituie fie o greșală, fie o omisiune datorată neatentei la centralizare, fapt deja semnalat de cercetătorul C. Răileanu, care indică și cifra corectă: 12. Ca urmare, în cartea pomenită nu sînt incluși 45 de delegați proveniți din fostul județ Caras-Severin.

dar ale căror credenționale au fost aflate în arhiva Muzeului Unirii din Alba Iulia. Avînd în vedere însă numai teritoriul actualului județ, reprezentanții cercurilor electorale au fost la Marea Adunare Națională, așa cum s-a arătat mai sus, în număr de 43.

La Alba Iulia și-au trimis delegați oficiali 24 de localități, dintre acestea 20 fiind sate. Din 6 localități delegații n-au putut efectua deplasarea, datorită opreliștilor ridicate de trupele străine de ocupație. Dintre orașele Caras-Severinului cei mai mulți delegați a avut, conform domiciliului, Caransebeșul (23), fiind urmat în ordine de actualul municipiu Reșița (17), Bocșa (11), și Oravița (9). Dar iată, în continuare, denumirea localităților și numărul delegaților proveniți din ele: Apadia (1), Bocșa (11), Brebu (2), Bucova (1), Caransebeș (23), Doman (5), Domașnea (1), Eftimie Murgu (1), Gherteniș (1), Ilișia (1), Marga (2), Mehadia (1), Naidăș

(1), Oravița (9), Reșița (10); e vorba de orașul propriu-zis, nu de municipiu), Sacu (1), Sasca Montană (4), Șoșdea (1), Terova (2), Tîrnova (3), Văliug (1), Vărdia (3), Vermeș (1) și Vrâniș (1). Evidențiem numărul mare de delegați proveniți din unele localități rurale, în speță Sasca Montană — 4 și mai ales Doman — 5, ceea ce relevă că țărănimea, la fel ca și de altădată, are o îndelungată și zbuicimată noastră deveniri istorice, s-a aflat în avangarda luptătorilor.

Delegații Caras-Severinului erau din diverse clase și categorii sociale, practicînd diverse profesii: 9 țărani, 13 muncitori și meseriași, 5 funcționari, 15 cadre didactice, 14 absolvenți ai facultății de drept, 2 ingineri, cîte 3 comercianți și studenți, cîte un ofițer, brigadier silvic și proprietar, restul fiind preoți.

Alături de cei 87 de delegați investiți de masele populare caras-severinene să voteze Unirea, se cunosc să precizăm că, la Marea Adunare Națională de la 1 Decembrie 1918, au fost prezenți locuitori din toate cele patru puncte cardinale ale județului: din Valea Carasului și culoarul Timiș-Cerna, din Clisura Dunării și Valea Bîrzavei, din Almăj și Valea Bistrei, bărbați și femei, bătrîni și tineri, sute și sute de oameni. De pildă, de la Caransebeș au mers la Alba Iulia, așa cum menționăm în articolul din ziarul „Garda Națională (...), Reuniunea de cîntări, apoi vîr'o 60 de doamne, domnișoare și domni, studenți și meseriași și economi”. Dacă numărul total al participanților este astăzi — la atîția ani după eveniment — imposibil de stabilit, cercetările efectuate pînă în prezent ne permit să afirmăm că la Alba Iulia au fost caras-severineni din 55 de localități.

Dar Unirea nu s-a pronunțat numai la Alba Iulia. Cel rămas acasă au trăit din plin minunata înfăptuire românească. În multe localități ale Caras-Severinului, în poșida unor reale greutăți, s-au desfășurat întruniri, s-au rostit discursuri înflăcărate, însoțite de reînnoirea jurămîntului de a servi cauza unității patriei. Asemenea manifestări reflectă convingător valoarea mandatului încredințat de masele populare din Caras-Severin celor 87 de delegați, vrerea nestrămătată a locuitorilor acestor meleaguri de săurire a străvechiului deziderat — statul național unitar român.

Dr. Vasile Mircea ZABERCA

eam, era o explozie de crengi... s-a închis pleznind în urma l... hotele. Prin spărțura ferestrei... semănau, fiecare în parte... blestemat, cîștigat cu multă s... la poliția îi confiscase în ziua... o cunoștea din carte în car... ureche în Galiția, a pactizat... ar pe 26 noiembrie 1918 l-a și... lălia, pînă dimineață să-mi fie... dăș Achim a căutat în pod, în... cata de mătase în trei culori... mîd. Nu s-a exteriorizat niciodat... leșit din soba cu scara, l-au i... bulul. I-a văzut „Banii”, au zis... datorla de bărbați. Dar Moș

N. S. CRĂCIUN Mas al reîntoar

me, vi-i dau eu”. S-a dus la scr... de Maica Talia, soția lui și... mede, fără să înțeleagă de ce... schimbaseră zîmbetul... buzunarul vestei. „Aștia au... învătase el ceva nemțească și... cata de mătase. Cu dreapta e... planeta pusă. A prins cu mîinile... nervos, a tras-o în baloneta... țestul lui. Bănuielele au început... privirea aceea de bărbat și... semnificativ la dreapta, ad... Natalia. Blondul a scos eșarfa... „Auf wiedersehen”, au zis... veștur.

ame. A intrat în bucătărie. M... se aflau paturile. Pe patul... judeca lucrurile mai... făcuse războiul. S-a dus... Le-a mîncat înțet. În vreme... lins cu demnitate degetele... străpunsă de baionetă. A p... alim, s-a îndreptat spre grajdul... „Ca!” a zis el, apoi cu voce mai... ridicat, urmîndu-l. Cu un fel... și-a aranjat pătura pe șirag... momente Destul că a urca... poarta deschisă. Cu grîjă, m... închis cu grîjă poarta; avea... mînt. Trei zile și trei nopți a... Eu în locul lui n-aș fi av... garfa de la chimir și, cu tenac... făcut caz de eșarfă. O ținea în... Floreo, Jolane, acu' îi bi... am (după campania războiului... în Valenii de Munte, cînd a...

AGMENT DIN ROMANUL CU

ALBA IULIA, 1988

Puternic, tot poporul,
În șaptezeci de ani,
Clădindu-și viitorul,
A-nvlins crunții dușmani!...

Și crește-n veșnicie,
Făptura lui, măreață!...
Ca într-o psalmodie,
Dorința Lui de viață!...

Din vremuri de furtună,
Ce veacuri au durat,
Unirea ne adună,
Iar țara s-a-nălțat!...

Tărîm nou de istorii,
De fapte-mbărbătat,
Crescut-a mari victorii,
Partidul, ce-am visat!...

S-a învățat pămîntul,
Ca să măsoare cerul!
Și ne-a crescut avîntul
Unirii!... Adevărul!...

Precum o mingăiere,
Decembrie ne-adună,
Vibrînd, mal cu putere,
La Alba-Iulia sună.

Română, o iubire,
Purtăm, în simț fierbinte,
Căci țara, prin Unire,
Va merge înainte!...

Poporul nostru vajnic,
Eroic, brav popor,
Adună tot mai trainic,
Românii-n țara lor!

Ardealul, El, Ardealul,
Din visele-l mălăstare,
Serbează idealul:
Unirea țării noastre!...

Traian IANCU

1 DECEMBRIE 1918

Unire — nașterea țării: ȚARA!
Din țările surori în frămîntare
O năzuință-ajunge încintare!
Din dorul strălucirii-ntr-o brățară.

Unirea întregeste vechile hotare!
Prigoană-năitea veacuri suportară.
Căci fratele de frate-l izolară;
Dar răbufni adinea-mpămintare.

Coboară spre cîmpie apusenii,
Aceleași sentimente au muntelui,
Necunoscînd ce este dușmănia.

Au vrut, cel care aveau comună
slova,
De lingă Tisa pînă în Moldova,
Unirea, sub un nume — ROMÂNIA!

Valentin TUDOR

UNIRE

Unire, tricolor de frumusețe,
Înfășurat pe brazii din erol,
Cîmpie-a libertății dînd binețe
Gorunului cu rădăcini în noi;

Unire, tricolor de trăinicie
Și vers înmiresmat de dăruiri,
În cremenea de dor și veșnicie
Din comunismul marli dăruiri;

Unire, ciocirile de lumină,
Țîsnind solar în strălucitul zbor,
În Epoca de biruințe plină,
Spre Evul comunist, triumfător;

Unire, împlinire a nemuririi,
Din verbul încrustat de ziditori
În rostul instelat al dăinuirii
Urcînd din noi prin cele trei culori;

Unire, dalbă albă de stele,
În care dăinuiește un popor,
În curgerea solară de drapete
Spre piscul de strateg birurilor;

Unire, tricolore, roșii astre,
Prin milenare, ramuri, strălucenți,
Ești trunchiul demn al dăinuirii
noastre

Cu rădăcini de platră strămoșești.

Unire, milenară omenie,
Venită din străbuni spre viitor,
Ești comunistă patriei țării,
Prin Ceaușescu, brav conducător.

Leca CRIȘOVAN

MEREU STĂPINI

E timpul miilor de flori
Din cele care-mpurpurară
Pămîntul tău, cîntăță țară,
De zbuclumate mii de ori.

Meru stăpini, nu trecători
Pe vatra noastră milenară,
Nu ne-am dat crezul pe ocară
Nici n-am rămas culva dator.

Am fost și sîntem veac de veac
Incandescentul gral al gîlei
Și sufletul romano-dac.

A patriei iubire vie-l
În toate cite azi se fac —
Sîntem destul Românici.

Aurel D. CAMPEANU

ZI A ISTORIEI

Înii Decembrie — zi a istoriei,
Zi de lărnă cu trei culori:
Roșu, galben și albastru,
Zi de inimi unite,
Zi ca o chemare de gral
și libertate.

Înii decembrie, lumină a neamului,
Horă rotundă ca patria,
Cer carpatin cu doruri aprinse,
Vis strămoșesc împlinit.

Înii decembrie — peceți
ale paterii,
Torțe aprinse ale înalțășilor,
Iubire de limba română,
Suflet deschis spre Unirea
Cea Mare,
Imn al pămîntului mioritic.

Înii Decembrie — adevăr și credință.

Înălțare a neamului,
Zi de lărnă cu trei culori:
Roșu, galben și albastru.

Emil ȘAIN

INOȘTINȚĂ

la rîndul lor au aflat de la
străbunii din sat își riscau viața
pînă la Goga, purtînd pe drumu
cărui spre țitute, literatură Negală;
în litesc de multe ori — întotdea
amănicul meu, în cea mai dra
brază—1937 al Liceului „Gheorghe L
Vintre dintre noi, a stat sub influen
lului „Nari”. Conștient de greutățile
prelucii noastre Ardeal, ca profesor l
ghe Lăune întregul său avînt în slu
cultivator de muncă, vesel și i
cerca păcarea și mulțumirea sufletu
fatu între familială, socială și școlară

Înceu din Timișoara, — Nikolau
asemă Diaconovici Loga”, au putut
după at și din acest colț de țară sp
al dca

Demat în anii interbelici am afl
cu mi și din rîndurile scrise de dr.
cartea: „Educația și cultura pe care
Căci țara deschis numeroase porți în
Deții așecțune verștuna românea
„Cuprînt din România și foștilor, pre
rilor țării pe care îl voi tubi întotd
il comant unde trăiesc”. Și toate ace
altel și învîț eu. Epoca de apogeu
nilor, șovestii copiii mei, ca el, la
spunî aceste fapte, ca dangătul de ch
București răsuna de-a pururi în sufletu

Cor
c
Liceul „Nik

e Națională

șița (10); e vorba de nu de municipiu), nă (4), Șoșdea (1), (3), Văliug (1), Vă- (1) și Vrâniș (1). ul mare de delegați localități rurale, în nă — 4 și mai ales ce relevă că țărâ- le altele alte ori ale icumetei noastre de- aflat în avanpostu-

Severinului erau din tegorii sociale, prac- fesii: 9 țărani, 13 riști, 5 funcționari, 14 absolvenți ai fa- ingineri, cîte 3 con- țli, cîte un ofițer, proprietar, restul

7 de delegați inves- lare carăș-severinene e cuvine să precizăm are Națională de la au fost prezenți cele patru puncte ului: din Valea Ca- Timiș-Cerna, din Valea Bîrzavei, din istrei, bărbați și fe- eri, sute și sute de de la Caransebeș au a, așa cum mențio- arele vremii "Garda euniunea de cîntări, amne, domnișoare și meseriași și eco- lur total al partici- — la afitia ani după sibil de stabilit, cer- pînă în prezent ne că la Alba Iulia au ni din 55 de locali-

— a pronunțat numal rămăși acasă au localități ale Caraș- ida unor reale greu- at intruniri, s-au flăcărare, însoțite de tului de a servi cau- Asemenea manifes- gător valoarea man- de masele populare celor 87 de delegați, tă a locuitorilor a- le făurire a străve- — statul național

recea ZABERCA

ri cară iatori.

de veac iei

PEANU

istoricel.

neamului.

aprînse.

șilor.

c. ir și credință.

t:

ȘAIN

am, era o explozie de crengi. El se retrăgea în închis pleznind în urma lui și prin lemnul ptele. Prin spărtura ferestrei intrau înversunat semănau, fiecare în parte avea fizionomia testemat, cîștigat cu multă sudoare, cum zicea poliția li confiscase în ziua cînd el împlinea o cunoștea din carte în carte. Făcuse primul reche în Galiția, a pactizat cu sîrbii după pe 26 noiembrie 1918 l-a spus Nataliei: „Eu pînă dimineață să-mi fie gata costumul de Achim a căutat în pod, în lada cu lucruri ita de mătase în trei culori. Cred că era tare. Nu s-a exteriorizat niciodată față de nimeni. șit din soba cu scara, l-au așteptat doi tineri l. l-a văzut. „Banii", au zis ei. Aveau zîmbete tatoria de bărbați. Dar Moș Achim le-a spus,

S. CRĂCIUN

as al reîntoarcerii

vi-i dau eu". S-a dus la scria, a tras sertarul de Maica Talia, soția lui și bunica mea, le-a vede, fără să înțeleagă de ce și după numără- al schimbaseră zîmbetul. Cel cu mustață zburarului vestei. „Aștia au zis pe românește vătase el ceva nemțească și, mai ales, italiană. ita de mătase. Cu dreapta a luat-o. Și-a vîrit ieta pusă. A prins cu mîinile eșarfa, a privit-o nervos, a tras-o în balonetă. A făcut o pauză. ul lui. Bănuielele au început cînd cel cu eșarfa privirea aceea de bărbat satisfăcut, împlinit) semnificativ la dreapta, adică spre bucătărie, Talia. Blondul a scos eșarfa și a aruncat-o pe „Auf wiedersehen", au zis amîndoi și, ca la ur.

ne. A intrat în bucătărie. Masa era goală. La se aflau paturile. Pe patul din stînga, Talia judeca lucrurile mai simplu ca mine. făcuse războiul. S-a dus la butoiul cu le-a mîncat încet, în vreme ce privea eșarfa ns cu demnitare degetele. Și le-a șters. S-a străpunsă de baionetă. A pus-o în chimir, pe m, s-a îndreptat spre grajdul de lîngă șopron. a zis el, apoi cu voce mai blîndă: „Joiane! "idicat, urmîndu-l. Cu un fel de grijă exagerată, ea aranjat pătura pe șireghe. Nici naratorul momente Destul că a urcat, a luat friurile și poarta deschisă. Cu grijă, Moș Achim a făcut închis cu grijă poarta; avea un zăvor pe care l. Trei zile și trei nopți a mers. A oprit carul e. Eu în locul lui n-aș fi avut curajul să-i las a de la chimir și, cu tenacitatea surdului, și-a făcut caz de eșarfă. O ținea în mînă. A ascultat. oi. „Floreo, Joiane, acu' li bine!", a mai zis el. (după campania războiului) pe care l-a făcut. la Vălenii de Munte, cînd a vorbit cu domnul

MENT DIN ROMANUL CU ACELAȘI TITLU)

NOȘTINTĂ

la rîndul lor au aflat de la bunicii mei, că scrii din sat își riscău viața sub conducerea pînă Goga, purtînd pe drumuri de munte, pe care știute, literatură ilegală: manuale școlare în de multe ori — întotdeauna cu nespuse esutul meu, în cea mai dragă carte din b- bl. al Liceului „Gheorghe Lazăr" din Sibiu): „Vătre noi, a stat sub influența realizării idea- lului", Conștient de greutatea începutului, ale priostrou Ardeal, ca profesor la Liceul „Gheor- ghe întregul său avînt în slujba neamului, a culesitor de muncă, vesel și plin de umor în cătarea și mulțumirea sufletescă surdeau pe fatălamitlă, socială și școlară!".

in din Timișoara, — Nikolaus Lenau — care, aseconviect Loga", au putut lua ființă numal duș din acest colț de țară spectrul monstruos al

In anul interbelic am aflat, de asemenea, cînd rîndurile scrise de dr. Olga Lengyel în car, Educația și cultura pe care le-am lunt din Ck deschis numeroase porți în lumca întreagă. Dedeclune verslunea românească a cărții mele „Cîdîn România și foștilor, prezenților și viltor- rilor pe care îl voi tubi întotdeauna și pe care îl a unde trăiesc". Și toate acestea, ca și multe alte învîț eu, Epoca de apogeu a istoriei româ- nilvesti copliilor mei, ca el, la rîndul lor, să le spușe fapte, ca dangătul de clopot din obținele Butăuna de-a pururi în sufletul neamului meu

Corina HURDU
cl. a VIII-a C
Liceul „Nikolaus Lenau"

figurine

Debuturile „FACLEI" * au rezonanță, căci ele au și consistență. Debutanții nu se pierd pe drum, iar unii ajung, în anii următori, să-și scrie numele pe cărți proprii. Cele opt secțiuni ale volumului „ARGONAUTII" (II), din acest an, 1980, cuprind poezi în care se pot distinge, de pe acum, voci personale, discursuri lirice distincte și o elevație a stilului, într-o frumoasă diversitate a lor. Redactorul de carte, Eugen Dorcescu, a realizat o selecție bine cumpănită, a descoperit, pentru fiecare dintre semnari, poemele semnificative, în care ei să se exprime cît mai personal, cît mai autentic. Fi-rește, nu putem afirma, de pe acum, dacă cei opt poeți (a căror vîrstă nu se înscrie nici măcar între 20 și 30 de ani,

Argonauții II

ei între 30 și 40) se vor impune, cu toții, în viitor. Scopul volumului nici nu poate fi acesta. El au fost cei numiți „mal buni", dintr-o selecție a unui concurs. Evoluția lor viitoare rămîne legată însă de o seamă de împrejurări, pe care azi noi nu le-am putea numi și nici nu le credem importante a fi numite. IONEL BOTA vine cu o lirică luminoasă, fără crispări, din care drama intimă pare extirpată. Poezia lui nu pare a avea, încă, un univers fixat, predilect. Pendulează între varii teme. Există totuși apropieri de mediul familial, al lumii satului, de cel erotic, sau de cel al migrării în exotie. Lîngă motivul rememorării lumii satului, se animă un motiv livros, care aduce atmosfera exotice-fabuloasă, atînsă de misterul călătoririlor, motiv pe care îl simțim minulescian, dar fără vocația și forța înaltașului. La VALENTINA CALUȘER, distinctă pare biografia lirică descrisă. Poezia ei are o tentă vigoasă. Versul ei e strîns, echilibrat, în ciuda unui patetism de substanță, ce ar putea-o dezechilibra. Biografia sentimentală animă neliniștii existențiale, iar drama erotică devine chiar drama înstrăinării de celălalt. VICTORIA MILESCU transcrie și ea istoria unei iubiri sau mica istorie a unei existențe, dar lirica ei are atingeri tandre pe gîngășe față de a lui Calușer. Notațiile ei lirice aduc în lumină scene cotidiene, decorul citadin sau pe cel al intimității persoanei. Din întîmplări nefsemnate, ce au alcătuit cîndva viața afectivă a eroinei și a cuplului, se încheagă viziunea de azi. Cîntul femeii singure, al femeii părăsitate are sincerități sfîșietoare, dar sfîșierea este ascunsă sub discreția gestului liric și chemările eroinei, deși insistente: („Vino cît de tirziu / te aștept / cu mîncare și băutură / în casă e cald / și lucrurile / încep să mă acopere / les de sub vrajă"), nu aduc izbăvirea. Poezie de notație, subtilă, dar și de invocație, creatoare de atmosferă, uneori halucinantă, sau, ori-cum, plină de misterul așteptării încordate, lirica aceasta devine insinuantă și captivază prin sinceritatea în care ea se săvîrșește, prin tensiunea discursului care se bizuie pe o dramă a intimității, care nu lasă niciodată ca versul să sune în gol, ci îl pune să dea alarma, încărcat de puternice trăiri emoționale. IOAN PALICI surprinde prin tablourile sale naturiste sau de gen, invadate de un fior meditativ-filosofic. Poemele nase

accente patetice. Filozofarea. În poezie, se face într-un discurs în care nu imaginea atrage, căci ea e incoloră, ci retorica acelui discurs. Poezia nu are o elasticitate, pare mereu gravă. Înaintea greci, deși nu e lipsită de o anume tensiune interioară. Ioan Palici evocă parfumul amintirii, al interioarelor vechi, extazul unor clipe trecute. O melancolică întoarcere înapol, în tablouri retro. Uneori, tabloul atmosferizează o stare de su-flet sau recompune ecoul unor trăiri și momente pierdute. GHEORGHE PRUNCUT: o poezie solară, tradiționalistă. Poetul cîntă trăirile limpezi, sănătoase. Apropierile sale sînt făfșe, față de fire, patrie și semeni. Accentele discursului sînt întotdeauna stenice, ușor retorice, din poemele de acest tip. Optimismul liricii sale e unul funciar, nu contra-făcut. Efuziunile sale sînt cinstite, nu falsificate. Este ceea ce face ca aceste versuri să aibă o caldă muzicalitate, o retorică demnă și o firească receptare la public. O modernitate nu numai de expresie, ci și una de structură înscrie în lirica sa EMILIAN ROȘCU-LESCU. Modernitatea aceasta devine chiar esența unei atitudini interioare. În notații care întesc să recreeze momente de iubire sau destinul eului, în căutarea de sine, poetul transcrie sensibil culoarea netă a sentimentelor. Într-un adevărat ceremonial. Poemele sînt unite de o stare de febră a căutării, în care intră trăirile zilei, gesturile, memoria unor clipe, momen-tele amintirii, toate dînd impresia de diversitate într-o unitate stilistică care este chiar biografia liricii ce se încheagă, din aceste scene dispa-rate, din aceste stări tensionale, unificate sub forța unei idei lirice: aceea, cum ziceam, a căutării de sine. MARCEL SAMINTĂ traduce, într-un ton de ironică detașare (vezi Marcel „Volcea), o natură lirică dilematică. El surprinde „viața la țară", efortul, munca, tradiția, văzute în arhetipuri, în Ion și Maria, care au alura personajelor de basm, simboluri ale umanității românești. Alături de aceste momente, el surprinde, inspirat, natura dramei intime, ce se însinuează sub crusta aparentei indifferente. Stilul său e sec, alb, iar imaginea e nudă, fără arborescențe, pur-tînd în ea aerul colocvial al mărturisirii. Discursul liric al lui CONSTANTIN STANCU conține în el ceva de litanie. Sub imagine, sub cuvînt, mustește întotdeauna un simbol, o metaforă pregnantă. Chiar ineditul acestei metafore poetice face forța eruptivă a acestei poezii și i conferă nota ei de dramatism. Metafora poate fi legată de istorie, de locul băstinei sau de locul de azi al existenței intime. Discursul liric e întotdeauna proaspăt și viril, adîncind meditația asupra eului. Original-le, la Constantin Stancu, sînt temele poetice. Ele se justifică de la un univers imaginar personal, legat de natura lucrurilor împrejmuitoare, a peisajului specific, și de lumina interioară a poetului, aflat într-o necontenită, scormitoare, meditație existențială. Alcătuite, parcă, din blinde mătăsuri, versurile sale se înscriu calm, staturat, în-văluitor, uneori abrupt și misterios, cu accente bizare, dar niciodată terne. Poezia sa însăși. În întregime, pare construcția ingenioasă, bine cumpănită a unui spirit adine, stăpînit de meditații lînștite, egale, confundat în sine, delicat și pur în culoare, serafic în ton, dar, mustînd, în adine, de drama căutării adevărului sinelui.

Ion ARIȘANU

* ARGONAUTII II — Edi-tura „Facia", 1986.

Andrei Mureșanu

Profesorul blăjean Ion Buzăși este bine cunoscut ca autor, fie singur, fie în colaborare, al volumelor: Povestitori ardeleni, 1974; George Bariș și contemporanii săi, Tom. IV, 1978; „Noi vrem să ne unim cu țara", 1978; Timotei Cipariu, Discursuri, 1981; Blajul, vatră de istorie și cultură, 1986. De asemenea, trebuie menționate numeroasele sale articole publicate în reviste și ziare, mai cu seamă din Transilvania. După un travaliu de mai mulți ani harnicul cercetător ne oferă o pertinentă și necesară monografie dedicată lui Andrei Mureșanu, apărută recent la Editura Eminescu din București. Coroborînd cu dezvoltură datele și faptele, edite și inedite, autorul pune în discuție diferite opinii privitoare la viața și activitatea lui A. Mureșanu, trăgînd concluzii convingătoare. Personalitatea poetului, omului de cultură și patriotului înflăcărat care a fost Andrei Mureșanu se profilează sugestiv în epocă, surprinsă în variate nuanțe.

Cartea este structurată pe două probleme majore: omul și opera, capitolele și subcapitolele fiind judicios cumpănite și semnificativ intitulate. Viața bardului transilvan este urmărită, pas cu pas, de la naștere (Bistrița, 1816), și pînă la moartea tragică (Brașov, 1863). Se vorbește de numele de familie și de originea acesteia. Sînt consemnați anii de studii petrecuți la Bistrița și la Blaj. Se evidențiază importanța deosebită a Blajului în formarea intelectuală a poetului, faptul că aici a beneficiat de dascăli de elită ca T. Cipariu, S. Bărnuțiu, G. Bariș, I. Rus, N. Marcu. În continuare, este analizată cu aceeași competență și minuție, activitatea desfășurată ca profesor și ziarist la Brașov, alături de G. Bariș și I. Mureșanu, apoi cea de funcționar gubernial și gazetar la Sibiu și, în fine, reîn-toarcearea sa la Brașov cu cîțiva ani înainte de stingerea din viață.

Așa cum era și firesc, I. Buzăși acordă operii lui A. Mureșanu un spațiu proporțional mai amplu. Este combătută ideea lansată de T. Maiorescu (preluată și de alții), potrivit căreia Mureșanu este „autorul unei singure poezii". Imensa popularitate a poeziei Un răsucet (Deșteaptă-te române) a pus însă în umbră restul creației poetice. Această „poezie nemuritoare", numită adeseori „Mar-seilleza românilor", este abordată sub toate aspectele: geneză și sur-sele de inspirație, trăsături stilisti-ce, publicare și răspîndire, transpu-nerea pe muzică, înfrîurirea asupra creatorilor literari, motivația succesului în epocă și ulterior, traduceri. Se fac deosebit de interesante și plauzibile asociații cu poezia Deșteptarea României de V. Alecsandri, cu opera fruntașilor Școlii Ardele-ne, în speță cu Cronica românilor și a mai multor neamuri, de G. Șin-cai, cu discursul lui S. Bărnuțiu, rostit la Blaj în 2/14 mai 1848, cu jurămintul depus pe Cîmpul Liber-tății la 3/15 mai 1848, cu articolele lui G. Bariș ș.a. A. Mureșanu invo-că, deopotrivă originea romană a poporului nostru, este mîndru de trecutul său glorios, preferă moar-tea decît sclavia și pierderea limbii, dorește cu patimă libertatea și uni-tatea națională. Așadar, nu Intim-plător acest „imn patriotic" cu valo-are „ideatică și agitatorică" eclan-tantă a aprins spiritele luptătorilor de la 1848 și de după aceea.

Cu aceeași probitate științifică I. Buzăși prezintă întreaga creație poetică a lui A. Mureșanu și activi-tatea sa publicistică ce cuprinde o arie largă de preocupări de peda-gogic, teorie literară, estetică, cultu-ră populară, traduceri. Cartea se încheie cu modul în care ilustrul bard este evocat și văzut de poeți și de artiști plastici.

Prin această monografie consacrată lui A. Mureșanu, Ion Buzăși își dovedește, din nou, valoarea sa de istoric și critic literar, de la care așteptăm și în viitor noi lucrări de aceeași tinută.

Cornel TATAI-BALTĂ

„D-ALE CARNAVALULUI” de I. L. Caragiale

Reprezentarea oricăreia din piesele lui Ion Luca Caragiale constituie un eveniment, un autentic act de cultură, așa încât apreciem gestul conducerii teatrului și al regizorului, mai ales că opțiunea a fost pentru „D-ale carnavalului”, o piesă receptată contradictoriu, socotită, deopotrivă, fără substanță epică, caracter și teatralitate, dar și esență a tuturor „procedurilor teatrale” și a întregii ingeniozității creatoare, cheltuită de autor în celelalte trei comedii. O piesă deci, pe care însuși autorul ei o consideră „în progres vădit de tehnică” față de „Scrisoarea pierdută”, o piesă premiată de Academie, în fine, o farsă ce se integrează perfect în universul scriitorului.

Spectacolul arădean, gândit de tânărul regizor Ștefan Iordănescu dovedește respect față de text, un text deslușit însă prin propria-i „lupă”, dar pornind de la sentimentul că orice credință într-o tradiție a interpretării presupune o erezie fundamentală. Întîlul merit al regiei este de a fi intenționat să realizeze un Caragiale atotcuprinzător, implantând în spectacol „momente” ale „Scrisorii pierdute”. Faptul este admirabil în sine, dar mulțarea nu este perfectă în spectacol, în ciuda unității organice a tipurilor umane în toate comedii caragialiene. Aici nu întîlnim satira politică și de moravuri ci un realism de tip clasic, ilustrat de natura și experiența eterna umană: Pristanda, Zoe, Tipătescu, Cațavencu, celebrele personaje ale „Scrisorii” apar în spectacol fără o justificare organică, cu toate că acel sarcastic „curat” al lui Pristanda nu este un automatism verbal ci o replică corozivă, adresată

Întregului sistem politico-social înfierat de scriitor.

Spectacolul lui Ștefan Iordănescu este inedit ca limbaj teatral, cu remarcabile momente spectaculare, dar nu este rotund, unitar ca viziune și gândire scenică. Spectacolul nu a reușit să realizeze un „climat” caragialian, regizorul îngemenează viziunea realistă asupra mahalalei cu una magică, pornind de la teoria Catinatului, cu privire la înfrîngerea psihologică a durerii de masele prin „magnetizare”. Când reușește „să se magnetizeze”, acesta are vise transcendente, foarte frumos vizualizate de regizor printr-o simbolistică sui-generis, interesantă în sine dar fără legătură cu întregul. Sigur, scenele viază în sine dar par a aparține unui alt spectacol. Două dintre neîmplinirile spectacolului sînt, de fapt, două absențe și anume, ritmul „allegro”, impus de autor și sine-qua non unei comedii și a risului, piesa fiind considerată drept cea mai veselă farsă din opera lui Caragiale și din literatura română.

Cadrul scenografic semnat de Doru Păcurar este adecvat gândirii regizorale, un spațiu închis, asemeni acestor lumi privite sub lupă, cu un etaj superior, în care se consumă scene ale „Scrisorii pierdute”, etaj ce coboară la un moment dat, fuzionînd cu „lumea” „D-ale carnavalului”, fapt posibil, de vreme ce comedii caragialiene au o unitate organică. Remarcabile sînt și costumele artistei plastice Mihaela Păcurar, costume inspirate, sugestive, veritabile acte de identitate a personajelor.

Și interpretii evoluează, în general, cu credință, integrîndu-se intențiilor regiei. Ion

Costea — Nae Gîrimea, frizerul și subchirurgul abil, fante de mahala, cînd mîeros, cînd poruncitor, dar întotdeauna stăpîn pe situație, Ion Petrance — Crăcănel, „tradus” a șaptea oară, tot printr-o scrisoare, el însuși în posesia unui „bilet de amor de la o damă către Bibicul ei”, Călin Stanclu-Iordache, un Nae Gîrimea în devenire, Doru Iosif — Catindatul, ce-și edifică cariera la percepție și care atunci cînd „se magnetizează” are viziuni magice, momente transcendente frumos realizate de regizor dar exterioare spectacolului, Teodor Vușcan — Un ipistat și ineputabil Pristanda, Dan Covrig — Un chelner. Dan Antocla a realizat cel mai bun rol în spectacol, un lăncu Pampon cu haz, de un pitoresc savuros, fiind aplaudit la scenă deschisă, mai puțin inspirat în final cînd „cochetează” grosier cu publicul. Cele două personaje feminine, singurele, de altfel, care fac politică în piesă, după cum apreciază Șerban Cioculescu, nihilista din București, Didina Mazu și republicana din Ploiești, Mița Baston în interpretarea Gabrielei Cuc și Mihaelei Murgu nu au avut strălucirea partiturii, în ciuda realelor disponibilități de creație ale actrițelor, probate în alte memorabile roluri pe scena arădeană.

Chiar dacă spectacolul în discuție are unele neîmpliniri, el rămîne, prin câteva momente, cu totul remarcabile, realizate cu profesionalism, principalul merit al regizorului fiind de a fi gândit acest text printr-un limbaj teatral inedit și de a fi valorificat în actualitate opera inegalabilului Caragiale.

Lizica MIHUȚ

LA TEATRUL GERMAN DE STAT TIMIȘOARA

Un recital EMINESCU

În cadrul primelor manifestări omagiale timișorene, dedicate centenarului Mihai Eminescu, reține atenția un recital de poezie, recent prezentat de actorul Georg Metznerath pe scena Teatrului German de Stat din Timișoara (din colectivul căruia face parte de doi ani). Recitalul, realizat în limba română, sub genericul Peste nemărginirea timpului, ocupă un loc aparte în biografia artistică a actorului, care în cariera sa de pînă acum a evoluat mai ales în genul dramatic, dar și în două filme: „Rîul care urcă muntele” și „Doctorul Poenaru”.

De creația eminesciană, Georg Metznerath s-a apropiat încă din timpul adolescenței, ca elev în orașul său natal, Boeșca, cum însuși mărturisește. Dorința de a se prezenta cu un recital Eminescu l-a însoțit în toți anii carierei sale. După terminarea I.A.T.C.-ului, este angajat la secția germană a Teatrului de Stat din Sibiu, apoi la Botoșani, la Teatrul „Mihai Eminescu”. În apropierea locurilor în care a copilărit Eminescu, hotărîrea de-a găsi o formulă scenică expresivă rostirii versului marului poet se pare că a luat contururi mai precise, inten-

ția fiind „promovată” și de participarea la o amplă manifestare omagială la Ipotești, unde Metznerath se prezintă ca recitator din Eminescu, lângă alți colegi, în fața unui public avizat, format din scriitori, critici, publiciști. Dorința de a susține o seară Eminescu, abia după stabilirea sa la Timișoara s-a putut împlini. După o formulă experimentală prezentată la festivalul de la Costinești, am putut asista, în cadrul studioului de la Teatrul German, la un recital Eminescu cu certe caracteristici individuale de interpretare.

Foto: SORIN TOMESCU

Renunțînd la acele, prea obișnuite, acompaniamente muzicale, creatoare de „stimung”, Georg Metznerath apare pe o scenă nudă, înlesnind o întîlnire cît mai directă a spectatorului cu slova și versul poetului. Interpretîndu-l, recitatorul nu vrea să fie altceva decît un „rezonator” al cuvîntului poetic. Metznerath îl recită pe Eminescu în haine de stradă. Versurile poetului ne sînt transmise nu de la îndîmne dincolo de cotidian, ci păstrînd mereu contactul cu solul, cu actualitatea, s-ar putea spune. Prin acest procedeu interpretativ, cu un patos redus, se înțelege, dar cu un câștig remarcabil în privința conturării sensurilor poetice, recitatorul reușește să ne introducă dintr-o perspectivă mai puțin obișnuită în universul poetului, insistînd asupra unor trăsături, care ne fac să-l resimțim contemporan, îndeosebi asupra acelor trăsături, izvorite din spiritul ironiei romantice, atât de apropiat gândirii și simțirii moderne.

Prin recitalul său, Georg Metznerath își propune și un țel didactic. Constatînd că elevii, recitînd poezii, deseori se lasă furatî de ritm și ritm, fără a fi pătruns sensul mai adînc al textului, el ar dori să se implice în procesul instructiv-educativ al tinerilor, în colaborare cu dascălii lor, desigur, pentru a înlesni, recitînd în fața lor, în clasă, o pătrundere profundă în totalitatea artistică a creațiilor poetice, îndeosebi a celor eminesciene.

Eduard SCHNEIDER

Evenimentele anului 1918 evocate în medalistica românească

„Trîind și muncînd cot la cot, meru alături, și la bine și la rău, între români și oamenii muncii de alte naționalități s-au dezvoltat relații de frăție și muncă, de solidaritate în mișcările sociale pentru progres, în luptele împotriva asupritorilor comuni, a cotropitorilor țării, pentru neafirmarea meleagurilor pe care și-au durat împreună căminul și viața. Această conviețuire și luptă comună, participarea unită la marile evenimente ale patriei au condus la destinele, la împlinirea visului măreț al înalțășilor — marea unire”.

NICOLAE CEAUȘESCU

S-au scris pagini, opere despre aceste evenimente, s-a scris și în metal pentru urmași. În cele câteva imagini prezentăm evocări în metal ale acestor evenimente care s-au petrecut pe meleagurile noastre natale — meleagurile care azi se cheamă într-un singur cuvînt România. La semicentenarul Unirii Transilvaniei cu țara s-a bătut o medalie jubiliară, pe care o prezentăm în imaginile ce urmează: în centrul medaliei este gravată stema R.S.R. înconjurată de o cunună de lauri și frunze de stejar iar circular inscripția Republica Socialistă România, iar jos, 1 Decembrie 1968, anul jubiliar. A doua imagine reprezintă jubileul celui 375 de ani de la prima unire sub Mihai Viteazul, cu legenda centrală: Domn al Țării Românești, Moldovei și Transilvaniei 1600—1601, iar, circular, luptători pentru independența și întregirea țării și două ramuri de stejar încrucișate reprezentînd frăția.

Următoarea imagine reprezintă jubileul a 125 de ani de la unirea principatelor sub

Alexandru Ioan Cuza la 1859 — jubileul fiind în 1984 și în centrul medaliei bustul domnitorului Alexandru Ioan Cuza. Ultima imagine reprezintă medalia jubiliară bătută la 65 de ani de la unirea cea mare din 1918 care a condus la făurirea statului național unitar român. În centrul medaliei, monumentul eroilor 1916—1918, unde simbolul heraldic al României cuprinde în brațele sale cinci copii reprezentînd cinci principate care se vor bucura de plina înfrățită din mînaunchiul spicelor de aur

ce sînt înconjurate și rodul lor fiind rezultatul muncii înfrățite. Aceste medalii vor rămîne documente inalterabile ale istoriei poporului român, care în aceste zile a sărbătorit împlinirea a 70 de ani de la marile evenimente ale anului 1918. Medaliiile sînt executate (confectionate) din tombac la Monetăria Statului București.

(Medaliile se află în colecția subsemnatului).

I. BUTUM, membru al Societății Numismatice Române

Cîntarea României

„Timișoară, floare rară”

Aflat la cea de-a XV-a ediție, jubiliară, concursul de muzică ușoară „Timișoară, floare rară”, organizat de Consiliul Județean al Sindicatelor și Centrul de Indrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, care se adresează tinerilor interpreți de muzică ușoară și folk, desfășurat pe scena Centrului de creație și cultură socialistă „Cîntarea României” al sindicatului întreprinderii de Prelucrarea Lemnului Timișoara, s-a bucurat de o largă participare: 19 soliști de muzică ușoară, 9 grupuri vocal-instrumentale, 6 grupuri folk și 12 soliști vocali de muzică folk. Publicul și juriul concursului au trăit momente de satisfacție artistică, oferită de tinerii artiști amatori, interpreți și creatori ai versurilor și melodiilor prezentate pe scenă. Pe lângă creațiile lor originale, au fost prezentate cîntece ale unor compozitori de prestigiu ai muzicii ușoare românești: Marius Teicu, Ionel Dragomir, George Grigoriu, Jold Chereștei, Horea Moculescu, Marcel Dragomir, Dumitru Lupu și alții.

Juriul a stabilit laureații celei de a XV-a ediții a concursului de muzică ușoară „Timișoară, floare rară”: premiul I formațiile vocal-instrumentale „Cristal” de la Centrul de creație și cultură socialistă „Cîntarea României” al sindicatului T.A.G.C.M. și formația „Mesaj” de la Centrul de creație și cultură socialistă „Cîntarea României” al municipiului Timișoara. Premiul II, formația vocal-instrumentală „Gisando” de la I.J.T.L. Premiul III formația „Metamorfi” de la „Constructorul”. Soliștii folk: premiul I — Codruța Varlamov. Premiul II — Adriana Volcovinschi și Daniela Sălăjan de la „Constructorul”, iar premiul III: Dan Alex Gârleanu de la Casa de cultură a sindicatelor Lugoj. Soliștii de muzică ușoară: Premiul I: Elisabeta Rusneag de la Casa municipală Timișoara și Loredana Otocol, de la Școala populară de artă Timișoara. Premiul II: Maria Catrina, de la Casa de cultură Timișoara și Delia Petrin de la Școala populară de artă. Premiul III: Frații Alfred și Ghinter Henrez de la Casa municipală de cultură Timișoara și Adriana State de la Școala populară de artă Timișoara. Mențiune: Alexandra Bucur-Lăutaru de la I.J.T.L. Premiul de popularitate și al redacției „Drapelul roșu” a fost acordat soliștii vocale Pușa Anghelini de la Casa municipală Timișoara. Premiul redacției „Szabad Szó”, formației de estradă „Ala Breve” a Casei municipale de cultură Timișoara. Premiul revistei „Orizont” a fost acordat Școlii populare de artă Timișoara. Premiul C.I.C.P.M.A.M. a fost acordat formației „Cristal” a clubului „Constructorul”. Invitați de onoare au fost membrii formației vocal-instrumentale „Cargo”, de la Clubul Tehnolemn, care la ediția din anul trecut au obținut marea premiu al festivalului.

Emil ȘAIN

La Secția de istorie a Complexului Muzeal Timiș a avut loc o manifestare literară la care au participat responsabilii cu probleme culturale din unitățile militare ale Ministerului de Interne. În cadrul manifestării, au citit din creațiile lor și au susținut un viu și interesant dialog cu cei prezenți scriitorii: Anghel Dumăveanu, secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara, Ion Măreșanu, redactor-șef al revistei „Orizont”, Eugen Dorșescu, redactor-șef al Editurii „Șaia”, Corina Victoria Băduțescu și Aurel Turcuș. ● La Caransebeș s-a desfășurat zilele acestea, sub egida Comitetului Județean de Cultură și Educație Socialistă Caraș-Severin, Centrului județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, Asociației Scriitorilor din Timișoara și a Centrului de cultură și creație „Cîntarea României” din Caransebeș, cea de-a II-a ediție a Concursului Interjudețean de proză scurtă „Sorin Titel”. La simpozionul desfășurat cu acest prilej au luat cuvîntul tovarășa Adriana Petrie, secretar cu probleme de propagandă la Comitetul orășenesc de partid Caransebeș, Constantin Șovre, președintele Comitetului orășenesc de Cultură și Educație Socialistă, prof. Maria Clotan, prof. Nicolae Cristescu, prof. Marin Bologa, prof. Ada Cruceanu, criticul literar Cornel Ungureanu și cercetătoarea Cornelia Ștefănescu, de la Institutul de istorie și critică literară „George Călinescu” din București. Juriul concursului, prezidat de criticul literar Cornel Ungureanu, a hotărît desemnarea premiilor celei de-a II-a ediții a Concursului Interjudețean de proză scurtă „Sorin Titel” următorilor participanți: Ioan Luciel (Caransebeș) — Premiul I și Premiul Asociației Scriitorilor din Timișoara, Valentin Todor (Orășel), Premiul al II-lea și Premiul revistei „Orizont”, Alexandru Horvath (Caransebeș) — Premiul al III-lea și Premiul special al Comitetului Județean de Cultură și Educație Socialistă Caraș-Severin, Iana Ruja Păcuraru (Caransebeș), Premiul special al C.I.C.P.M.A.M. Caraș-Severin, Constantin Țigănele (Caransebeș) — Premiul special al Comitetului orășenesc al U.T.C. și Maria Mîndroane (Caransebeș) — Premiul special al juriului. ● În ședința de marți a Cenaclului Asocia-

Omul și

(Urmare din pag. 1)

de 24 fonduri de pescuit, cu ape de munte, în lungime de 960 km și două lacuri de baraj, în suprafață de 22 ha. Numeros și variat în specie, vinatul și peștele reprezintă o bogăție naturală și activitatea celor ce sînt peștii să gospodărească această bogăție de mare preț a fost și este dirijată în direcția conservării, acrotirul și dezvoltarea fondului cinegetice și pisciculturii, cunoscînd faptul că vinatul și peștele formează o unitate organică cu mediul înconjurător și că, în ce ne privește, județul Hunedoara, în condițiile dezvoltării industriale, a atins unul dintre cele mai înalte grade de urbanizare din țara noastră.

Deoarece acestui fapt, aici mai mult decît în celelalte județe ale țării, pădurea și, leagă de aceasta, și fauna ci negetică și piscicolă, trebuie să ofere oamenilor muncii cel mai plăcut de recreere, de reimpresărire a forțelor, întrucît, pe măsura dezvoltării industriei, a civilizației, a creșterii nivelului de trai, dorința oamenilor de a se refugia, de a se odihni și respira aerul

18 evocate
ânească

ru Ioan Cuza la 1858
ul fiind în 1984 și
nedaliei bustul domn
Alexandru Ioan Cuza
imagine reprezent
jubiliară bătută la
de la unirea cea mar
care a condus la fâ
atului național unit
In centrul medaliei
ntul eroilor 1916-191
imbolul heraldic
si cuprinde în brate
ici copii reprezentin
rincipate care se va
de piinea înfrățită di
niul spicelor de gric

Inconjurate și red
rezultatul muncii în
Acele medali vor ră
xumente inalterabile
lel poporului român
aceste zile a sărbăto
inirea a 70 de ani de
e evenimente ale anu
Medaliile snt execu
nfectionate) din tom
Monetăria Statului
ile se află în colec
mnatului).

I. BUTUM,
membru al
tății Numismatice
Române

niei
rară

concursul de muzică
de Consiliul Județean
re a creației popula
să, care se adre
șoară și folk, des
și cultură socialistă
inderii de Prelucrare
gă participare : 19 s
trumentale, 6 grupuri
cul și juriul concursu
oferită de tinerii ar
ilor și melodii lor pre
gionale, au fost pre
tigiul ai muzicii ușoa
nir, George Grigoriu,
Igomir, Dumitru Lupu

Emil ȘAIN

VIATA ASOCIAȚIEI

La Secția de istorie a Com
plexului Muzeal Timiș a avut
o manifestare literară la
ul fiind în 1984 și se au
participat responsabil
cu probleme culturale din
tățile militare ale Ministe
rului de Interne. În cadrul
manifestării, au citit din crea
le lor și au susținut un viu
interesant dialog cu cei pre
senti scriitorii : Anghel Dum
iveanu, secretarul Asociației
ntorilor din Timișoara, Ion
neșanu, redactor-șef al re
vistei „Orizont”, Eugen Dor
șu, redactor-șef al Editurii
la, Corina Victoria Bădu
șu și Aurel Turcuș. ● La
anșebes s-a desfășurat zi
le acestea, sub egida Comi
tului Județean de Cultură și
Educație Socialistă Caraș-Se
verin, Centrului Județean de
Studiere a creației populare
și mișcării artistice de masă,
Asociației Scriitorilor din Ti
mișoara și a Centrului de cul
tural și creație „Cintarea Ro
mâniei” din Caransebeș, cea
de a II-a ediție a Concursului
Județean de proză scurtă
„Tinerii Titel”. La simpozionul
desfășurat cu acest prilej au
fost prezentate lucrările de
la cuvântul tovarășa Adria
na Petrie, secretar cu proble
me de propagandă la Comite
tul județean de partid Cara
ș-Severin, Constantin Șovre,
președintele Comitetului oră
zesc de Cultură și Educație
Socialistă, prof. Maria Clorian
, Nicolae Cristescu, prof.
Bologa, prof. Ada Cru
țu, criticul literar Cornel
Ungureanu și cercetătoarea
Melba Ștețanescu, de ia în
cuvânt de istorie și critică li
terară „George Călinescu” din
Caransebeș, Juriul concursului,
președintele și criticul literar
Cornel Ungureanu, a hotărât
darea premiilor celor
de a II-a ediții a Concursului
Județean de proză scurtă
„Tinerii Titel” următorilor par
ticipanți : Ioan Lucici (Caran
sebeș) — Premiul I și Premiul
de Onoare, Valentin Tudor (Oră
șu) — Premiul al II-lea și Pre
miul revistei „Orizont”, Ale
xandru Horvath (Caransebeș)
— Premiul al III-lea și Pre
miul special al Comitetului Ju
dețean de Cultură și Edu
cație Socialistă Caraș-Seve
rin, Iana Ruja Păcuraru (Ca
ransebeș), Premiul special al
C.P.M.A.M. Caraș-Severin,
Constantin Tigănele (Caran
sebeș) — Premiul special al
Comitetului orașenesc al
C.P.M.A.M. și Maria Măndroane
(Caransebeș) — Premiul spe
cial al juriului. ● În ședința
de marți a Cenaclului Asocia

ției Scriitorilor din Timișoara
și al revistei „Orizont”, Viole
t Marineasa a citit nuvela int
itulată Totoformă. În referatul
său, pertinent și exact, critic
ul literar Vasile Popovici a
relevat substratul folcloric-
magic al textului, mecanismul
de funcționare a două limba
je diferite, tehnica modernă a
scriiturii, umorul subtil al na
rațiunii. Au participat la dis
cuții : Alexandra Indrieș,
Mircea Mihăileș, Eugen Bunu
ru, Daniel Vighi, Cornel Un
gureanu, Livius Clocărle (con
ducătorul ședinței). În ședința
de marți, 14 decembrie a.c.,
ora 17,00, va avea loc o suită
de evocări Franyó Zoltan, Ni
colae Clobanu și Sorin Titel.
M. O.

panoramic

● Universitatea din Timi
șoara anunță sesiunea de co
municări științifice prilejuită
de împlinirea a 25 de ani de
la constituirea Centrului de
Științe Sociale. Sesiunea se va
desfășura în zilele de 9 de
cembrie orele 9-13; 16-18,30
și 10 decembrie, orele 9-13,30.
Participă specialiști din In
treaga țară. ● Salonul anual
de artă, eveniment plastic de
primă importanță în viața
culturală din această parte de
țară, poate fi vizionat în să
lile secției de artă a Com
plexului Muzeal Timiș. Expun
artişti plastici din Timișoara,
Lușoj, Drobeta-Turnu Severin,
Reșița. ● Un concert extra
ordinar — recentul spectacol
susținut în Aula Magna a U
niversității de reputatul cor
bărbătesc din Finteușu Mare
(Maramureș), înființat la 1
Decembrie 1918. Dirijor — Va
lentin Băințan. Inițiatorul a
cestui eveniment cultural —
Centrul Universitar Timișoara.
● Aniversare. În aceste zile,
Teatrul German de Stat din
Timișoara își sărbătorește 35
de ani de activitate. O serie
de spectacole și recitaluri re
prezentative, susținute de co
lectivul teatrului-gazdă și de
invitații ai instituțiilor pro
fesionale din Timișoara, trans
formă acest moment aniversar
într-un act artistic de certă
prestanță. ● „Zilele teatrului
muncitoresc”, manifestare tra
dțională și de un binemerit
prestigiu, a ajuns la cea de-a
opta ediție. ● Galeria „Helios”
din Timișoara găzduiește ex
poziția unui grup de graficieni
contemporani din Voivodina
(Iugoslavia). ● La Casa Uni
versitarilor — expoziție de
pictură și grafică Leon Vreme
și Xenia Eraclide-Vreme.

fanion

RENDEZ-VOUZ CU O
DOAMNĂ BĂTRÎNĂ

● De prin 1983, de cînd
UTA a fost izgonită a doua
oară din țară, fiindcă ținuse
cam multă vreme (doar) în
țesăturile ei „mingea cunoaș
terii”, adăugăm apelativului
„bătrîna doamnă” o inflexi
une cald-protectoare. Asta pen
tru că, de atunci, în nici un
sezon ea nu a mai candidat
ferm la poziția de lider, deși,
în poșeta dumneaei, are o
carte de vizită ce ar încăpea
greu într-un geamantan : șase
titluri de campioană a țării
(1947, 1948, 1950, 1954, 1969,
1970) și două Cupe (1948, 3-2
în finală cu C.F.R.-ul I) ; nu
mai vorbim cîte nume sonore
a dat fotbalului românesc. Dar
„bătrîna doamnă” își cam
pierduse farmecele, împăcată,
parcă, într-o parfumată cochet
ărie retro. Numai că, din pre
zentul sezon a venit la Arad
Gigi Mulescu și a suflat pra
ful de pe albumul cu amintiri,
a îmbrăcat-o tinereste, arătînd
cu virful bocaneului înspre A.
Așa că, în momentul de față,
arădenii emit pretenții mari
și — vă dați seama — vor
veni la Timișoara decizi să
cîștige. Coordonatele exacte
ale acestui moment psihologic
al oaspeților nu se măsoară
prin simpla dimensiune a unei
ipotetice) victorii, ele ținînd
de acest proces al întineririi,
miraculos, neașteptat (îndelung
așteptat) și, de aceea, disperat,
fără alternativă. Cu o condiție,
însă, viabil : elixirul tineretii
trebuie luat de aici de la Ti
mișoara, gest, probă (în sens
mitologic) greu de îndeplinit.
Au și timișoreni scotolile lor
ce, acasă, trebuie să se potri
vească cu cele de pe stadion.
„Acesta e examenul nostru
din tur, după șase luni la
conducerea echipei. Cred că
am intrat într-o formă bună,
tot lotul este valid, sîntem de
ciși să cîștigăm”, spunea
miercuri antrenorul alb-viole
țiu, Costică Rădulescu. Da,
stimăți cititori, acesta e turni
rul toamnei și eroii ei vor fi
o tot mai puțin bătrînă doam
nă și un (prea) visător drumeț
între cele două divizii. Deși,
cei mai tineri trebuie pregă
țiți, în caz de victorie, să spu
nă frumos : mersi și pardon !

Marcel TOLCEA

Omul și peisajul

(Urmare din pag. 1)

de 24 fonduri de pes
cu ape de munte, în lun
de 960 km și două
de baraj, în suprafață
ha. Numeroși și variat
pescii, vinatul și pește
rădă o bogăție naturală,
într-o parte a celor ce sînt
să gospodărească această
de mare preț a fost și
dirijată în direcția con
strucției, acrotirii și dezvoltă
rului tehnice și piscicu
lului, cunoscînd faptul că vin
toarele și peștele formează o uni
on organică cu mediul în
conștient și că, în ce ne pri
ește județul Hunedoara, în
ședințele dezvoltării Indus
triale, a atins unul dintre cele
mai înalte grade de urbaniz
are din țara noastră.

curat și ozonat al pădurii, de
a admira animalele sălbatice,
în mediul lor natural, devine
tot mai puternică.

Integrati în eforturile oame
nilor muncii, ale întregului
nostru popor, pentru sălăru
societății socialiste multilate
ral dezvoltate și înalțarea
României spre comunism, sil
viculterii și membrii Asocia
ției Județene a Vinătorilor și
Pescarilor Sportivi Hunedo
ara am acționat pentru avînc
area politică partidului și sta
tului prin conservarea, orol
rea și dezvoltarea faunei ci
netice și piscicole a județu
lui, în lumina Programului
Național pentru conservarea
și dezvoltarea fondului fores
tier în perioada 1976-2010, a
Legilor nr. 12/1974 și nr.
26/1976, prima referindu-se la
piscicultură și pescuit, a doua
la Economia Vinatului și Vi
nătoare.

Principalele direcții în care
a fost orientată activitatea
noastră au fost : crearea unor
condiții îmbunătățite de prac
ticare a vîntătorii și pescuitului
sportiv, prin amenajarea fon
durilor de vîntătoare și pescuit
cu construcții și instalații vî
nătorești și piscicole ; poteci
de vîntătoare, observatoare

SEARĂ SPANIOLĂ muzică

Deși se anunța sîmbătă, 26 noiembrie, o selecțiune de lucrări
muzicale de largă audiență — dat fiind (re)numele dirijorului
spaniol, natura pictural-programatică a materialului sonor și com
pania mezzosopranei Elena Gaja —, nu puține au rămas locurile
ce-și așteptau, în sală, melomanii.

Ramon Torre Lledo, dirijor, compozitor, autor de literatură
muzicală-didactică, pianist și muzicolog al generației tinere spa
niolice contemporane, s-a distins prin precizia deciziilor în condu
cerea liniilor melodice și reliefaarea momentelor de „respiro”, —
tăcere, care practic „întărește” culoarea orchestrației, reliefa
nd la fel de bine caracterul epic (J. Sibelius, Suita pentru orchestră
Pelléas și Mélisande, selecțiuni), sau alternativ liric și dramatic
(Amorul vrăjitor, de M. de Falla, Preludiul la zarzuela La verbena
de la Paloma, de T. Breton și extrasele orchestrale din zarzuela
La boda de Luis Alonso, de J. Jimenez). În contrast cu „Pelleas...”,
muzică de scenă în care factura academică se împletește cu efu
ziunii romantice (nostalgia fiorului suedez către soare) în sunete
de corn englez, paginile spaniole constituie o explozie de ritm și
frenetrie, în „fiesta” generală a instrumentelor de percuție, alămu
rilor, efectelor precursorale ale stereofoniei (de Falla), sau în ca
racterul ușor clasicizant (Breton), ușor de estradă (Jimenez), pe
fundalul general al temperamentului spaniol.

Mezzosoprana Elena Gaja s-a integrat stilistic plăcut baletului
lui de Falla, în primul rînd, prin timbrul vocii, voit ardent, dens,
acoperind ca disponibilități tehnice vocale spațiul dintre „appasio
nato”-ul extrem și stingerea sunetului „filatto”. Emisia sunetului
nu a putut totuși asigura întotdeauna o propagare deplină în sală,
dar tenta, susținut temperamentală, a convins prin integrarea stî
listică a interpretei. Această selecțiune de piese n-a putut din
păcate suplini lucrarea centrală, cu care publicul este obișnuit ;
aici, foarte nimerită ar fi fost probabil lumea ghitarei clasice,
poate „Concierto” de Aranjuez.

Alina NOVAC

In a doua decadă a lunii decembrie sala „Olimpia” va gazdui
cea de-a șaptea ediție TIMROCK. Din lungă listă a invitațiilor a
mintim grupurile : Pro Musica, Celelalte Cuvinte, Cargo, Compact,
Metamorf, Holograf, Alexandru Andrieș. ● S-a desfășurat recent
ediția '88 a Festivalului de muzică ușoară „Timișoară, floare rară”.
S-au remarcat grupurile Metamorf, Cristal, Glišsando. ● John
Lennon ar fi avut acum 48 de ani... La 9 decembrie cînd se vor
împlini opt ani de la tragedia sa dispariție, la Londra și New York
va apare în librării o nouă și inedită carte despre „John — soldatul
păcii”. Ziarista japoneză Mai Peng care l-a cunoscut bine pe
Lennon încă din perioada Beatles și-a intitulat volumul „Lennon —
asa cum a fost”. ● Carte autobiografică la 29 de ani ? Da, dacă te
numești Michael Jackson. În best-seller-ul „Moonwalk” excent
tricul artist evocă principalele etape care l-au marcat calea asc
cendentă în lumea show-biz-ului. Sînt evocați anii de ucenicie
„alături de frații săi în grupul de familie „Jackson Five” din
anii '70, debutul cinematografic de acum un deceniu în filmul
„Vrăjitorul din Oz” în care a fost distribuit de regizorul Sidney
Lumet, prietenia cu Diana Ross care l-a „ajutat enorm”. Cîntă
rețul nu uită să amintească și de nenumărate operații plastice la
care s-a supus, de obsesiile sale microbiene... ● Cosmetics
Presley ! Firma EP Cosmetics Corporation din Nashville a obținut
dreptul de a vinde produse sub numele celebrului artist dispărut.
Este, scriu ziarile, opera verosului său tată Vernon avid după bani.
În fond, ca și alte asemenea concesii de prost gust și această ac
țiune tinde să vulgarizeze memoria artistului, al cărui chip ne
zîmbește acum (și) de pe flacoanele de șampon care poartă nu
mele împrumutate de la celebrele sale cîntece („Love Me Temdor”).
Există o gamă de rujuri (!) „Teddy Bear” (nuanțe roșii) și „Hount
Dog”. Ce să mai spunem ?

Petru UMANSCHI

VICTORIA...

sport

...s-a dus, așadar, spre zona de sus a Cupei UEFA, întărînd
recordul nostru de a promova, cu trei echipe, în elita formațiilor
de club ale Europei și îmbogățind mișcarea toamnă fotbalistică
românească ; nase făcînd frumouși și vrednici pe arenele noastre,
avem tehnicieni competenți, după cum avem și un public inimos,
care iubeste arta și tehnica acestei îndeletniciri atât de atractive
care este și rămlne fotbalul.

Mă bucur de izbînda echipei Victoria, în care întrevăd o trupă
dennă de a se înfrunta cu cele două super : Steaua și Dinamo.
Așa să fie, altfel vom asista la ruperea clasamentului în secțiunile
1, 2 și restul. S-a văzut și miercuri ce distanță s-a produs între
echipe care aveau mîncă orgoliu ; deci, rezultatele Steaua — Cor
vinul 11-0 și Farul — Dinamo 0-7 au, în ele, ceva caraghios, de
parcă ar ieși din întreceri sătești. Sigur, Steaua și Dinamo au
loturi comparabile cu Inter, Milan, Real Madrid sau Ajax, chiar
așa, numai că și la Hunedoara și la Constanța altele sînt preten
țiile. Ca și posibilitățile. Ca și obrazul Drept urmare, vina o
poartă cei bătuți măr, fotbaliști și antrenori, deopotrivă, cărora,
d-aci, le zic : să le fie rușine !

Altfel, fiindcă vine, vine, vine Revellonul, vă invităm să vă
exprimați opțiunile la tradiționala anchetă a revistei „Orizont” :
Cei mai buni 5 sportivi români,
Cei mai buni 3 fotbaliști români,
Cei mai buni 5 arbitri români (de fotbal),
Cei mai buni 5 sportivi timișoreni.
Vă așteptăm, plînă în 24 decembrie (data poștei) !

Teodor BULZA

Am ajuns la Praga cu trenul de după amiază și am hotărât să caut o cameră. Am încercat mai întâi la hotelurile de lângă gară, trecând de la o ușă la alta, pe sub firmele și porțile lor. Dar camerele n-au reușit să găsim și a trebuit să pornesc mai departe în adâncul orașului, la adresele pe care mi le dădeau hotelierii, după ce mă respingeau. Era în noiembrie și seara se lăsa repede, friguroasă, apăsată de nori nevăzuți, din care bura nu cădea, ci o tot așa de invizibilă umbră de gheață. Dădăam de frig ori de câte ori ieșeam în stradă să traversez distanța până la alt hotel, dar mă încăpăținam să continui să caut, știind că altfel mă pîndește o noapte de veghe în sala de așteptare a gării, dacă nu mă vor alunga și de acolo.

După ce mersesem astfel o oră sau poate două, mi-am dat seama că, ori de câte ori intram într-un hotel, dădeam la recepție, de aceleași două persoane: un bărbat negricios și o femeie brunetă, ambii îmbrăcați destul de sărăcăcios, solicitându-i hotelierului un adăpost pentru noapte. Având în vedere că, peste tot, ei ajungeau înaintea mea, obțineau, tot înaintea mea, un răspuns negativ; pe urmă, când îmi venea și mie rîndul și prezentam aceeași rugămintă, ei, ezitînd, așteptau de-o parte, ieșind apoi, totuși, cu câțiva pași înaintea mea, ceea ce le dădea posibilitatea să ajungă, la cel mai apropiat hotel, de asemenea cu câțiva pași mai devreme. Acum i-am cerut cu mai mare atenție și, după tenul izbitor de oacheș și după fizionomia lor — cu buzele vineții și umflăte, cu nasul coroiat și cu favoriții bogat lăsați în jos, în lațele părului negru — mi-am dat imediat seama că sînt țigani, mai stilaiți, căci ei purta haine gri, iorapi negri și sandale, iar ea fustă și o scurtă care părea de împrumut, iar în picioare, cizme de cauciuc. Mă gîndeam cu jenă că poate hotelierii îi refuzau atât de categoric tocmai pentru că erau țigani, dintr-o lume nomadă, iar eu, care intram imediat după ei, devenind martorul scenei, primeam automat același refuz, spre a evita vreun eventual reproș, că fac vreo discriminare.

Însă nici să mă desprind de ei nu mă puteam, pentru că hotelurile, cu cât ne îndepărtam de centru, erau la distanțe tot mai mari, explicațiile recepționarilor, în orașul necunoscut, îmi erau tot mai greu de înțeles, înțelegînd cel mai folositor lucru era să (în pasul cu această pereche, care urmărea același scop și după același orar logic al celor mai mici distanțe, ca și mine. La un moment dat, cînd am ieșit în stradă, le-am spus asta într-o amestecătură de limbi slave, ca să mă înțeleagă cît mai bine, vrînd să le justifice prezența mea în urma lor și să-mi susțin oarecum singurătatea și insuccesul. Ei s-au oprit să mă asculte, îngîndurați, serioși, pe urmă au dat aprobator din cap, și,

ALEKSANDAR TIŠMA

(R. S. F. IUGOSLAVIA)

O MIE DE NOPTI ȘI ÎNCĂ UNA

parcă dîndu-mi de înțeles că n-au timp de pierdut, pentru că noaptea se lăsa iminent, au plecat mai departe. Eu, după el, la doi-trei pași distanță. Evident, nu le cream greutate, de vreme ce au început să vorbească între ei încet, cu vocile lor egale, cantabile, iar eu n-am auzit, cu atât mai puțin n-am înțeles ce discutau, pînă a continua să povestească o întâmplare începută mai demult.

Seara devenea tot mai neplăcută, mai friguroasă, umezeala aceea din norii joși devenise lapoviță, iar noi mergeam din stradă în stradă, traversam Vltava peste niște poduri necunoscute mie, făcînd distanțe tot mai mari pînă la următoarele hoteluri, care deveneau tot mai rare. Aveam pe mine paltonul și căciula, dar omul și femeia din față erau îmbrăcați ușor, cu capetele goale, dar cu toate acestea nu dădeau semne de nerăbdare, care pe mine mă ajunseseră, ci mergeau potolît, iar cuvintele lor ușoare, egale, cînd ale lui, cînd ale ei, parcă susurau, împletindu-se moale, sub capetele lor aplecate. Cine erau aceștia, m-am întrebât, desigur. Numai bărbatul purta în mînă o sacoșă din material sintetic, ea ținea mîinile în buzunarele scurtei, deci nu păreau a fi nicidecum prețușii. Să fi venit cumva în vizită? Dar atunci cum de nu aveau unde să doarmă și umblau așa fără grijă, s-ar putea spune distrat, prin noapte, pe lapoviță, în îmbrăcămintea lor sumară, discutînd fără întrerupere, de parcă această discuție era lucrul cel mai important? Și despre ce puteau discuta ei atât de mult, atât de interesant, dacă erau, hai să spunem, soț și soție, sau frate și soră, ceea ce ar fi putut să fie și una și alta, fiindcă erau de aceeași vîrstă — dacă aveau ceva mai mult de treizeci de ani.

Am ajuns la hotelul următor, eu inevitabil în urma celor doi, căci dacă aș fi fost în fața lor, nu ar fi fost nimerit, în noaptea aceea de zăpadă, intrarea lor sigură sugerînd că ei mai trecuseră pe acolo și înainte. Din nou am ajuns în fața hotelierului, din nou dincolo de pult ne-a întîmpinat o față înnegurată, pregătită să ne refuze: „Aveți o cameră de două persoane?” I-am auzit pe țigan cum pronunță fraza care-mi era atât de cunoscută și am sesizat de data aceasta, încordîndu-mi toată atenția, am deslușit pe

fața nemișcată a recepționarului, în ochii lui incolori, ceea ce presimțisem: nelcrederea, înstrăinarea, chiar și o oarecare spaimă pe care el încerca s-o ascundă, spaima în fața necunoscutului pe care-l reprezentau aceste două persoane naiv sincere și supuse. Fără să clipească, a răspuns că nu are camere libere, țiganul și țiganca s-au privit în tăcere și au rămas pe loc câteva clipe, parcă meditînd la ceea ce au auzit, dar fețele lor nu trădau nici mirare, nici supărare: un asemenea răspuns îl urmărise, desigur, tot timpul prin viață. Nu mi-a rămas nimic altceva de făcut decît să-mi exprim și eu, fără sens, cererea mea, asemănătoare, la care, desigur, din nou am primit același răspuns. Am ieșit.

În continuare, lucrurile s-au repetat aidoma încă într-un hotel și încă în altul. Acum primeam deja cu experiență la fețele hotelierilor și citeam pe ele fluent decizia pregătită dinainte, din nelcrederea, de-acum cunoscută, care făcea ca perechea de țigani și cu mine imediat după ei să ne întorcem în stradă. Apoi au venit niște străzi prost luminate, periferice, pe al căror spațiu larg vîntul ne izbea cu zăpadă rară, parcă de ace. Nu mai știam, nici cu aproximație, în ce parte a orașului mă găseam, mergeam mecanic după perechea din față, lăsîndu-mă condus de ei, fără speranță, căci, altceva, cum mi se părea, nimic nu-mi mai rămăsese. Însă ei mergeau stăruitor înainte, el cu sandalele lui deschise, cu sacoșa aceea ușoară, evident aproape goală; ea puțin aplecată, cu mîinile în buzunarele scurtei, iar printre capetele lor înclinate, acoperite acum cu fulgi de zăpadă, care le închipuiau pe creștet ușoare coroane albe: curgea vorbirea cantabilă și abia auzită, povestirea aceea care nu avea sfîrșit și care mi se părea, în situația noastră fără ieșire, ca o compensație bolnăvicioasă pentru insucces, pentru sfidarea rațiunii.

Urcam pe o stradă abruptă, întunecată, ei înainte, eu în urma lor, cînd s-a ajuns la o întorsătură. În opacitatea unor porți întunecoase a strălucit o vitrină, iar ceva mai departe un portal larg. Țiganul s-a oprit, a spus ceva femcîi, ceva ce se deosebea, prin voce, de vorbirea lor egală, notedă, și a urcat scările pînă la poarta tălătată în vitrina prin care se vedea interiorul unei pivnițe, o berărie cu tejghea de

tablă și cu robinete și, la mese, capetele oamenilor aplecate în tăcerea apă-sătoare. A dispărut dincolo de ușă, iar femeia, de data aceasta, s-a îndreptat spre portal. A intrat, eu după ea, și acum noi doi ne-am găsit în holul delăsător al unui hotel de periferie. Hotelierul stătea dincolo de pupitrul său. Am auzit-o pe femeie cum se roagă să primească o cameră pentru două persoane. Am văzut cum pe fața individului se trage o mască de respingere, nelcredătoare, și se întoarce interoga-tiv spre mine, care stăteam în fundul holului. I-am dat de înțeles, printr-o mișcare a capului că nu sîntem împreună. După care el s-a întors din nou spre ea și, cu obișnuita lui detașare profesională, i-a răspuns că toate camerele sînt ocupate. Femeia l-a ascultat, s-a întors, dar, cum nu-l avea în-gă ea pe tovarășul ei de drum, a reformulat, nu către el, ci direct către mine, aceea expresie de împăcare cu situația, s-a întors și a ieșit. În fine, eram fără neaveniți. M-am apropiat de pupitrul și, conștient de impresia pe care o fac fără ei, situația s-a schimbat. Cu o voce sigură, am cerut o cameră. Pentru o clipă, portarul a ezitat, dar după aceea s-a scărpinat pe chelie și a spus că are o cameră, dar este cu două paturi. I-am răspuns că asta nu mă deranjează, el mi-a dat să completez o foaie, mi-a întins cheia, iar eu i-am pus sub palmă o bancnotă.

Am urcat la etaj și mi-am găsit camera. În ea, într-adevăr erau două paturi și o canapea, măsuța, scaunule, și chiar un mic aparat de radio. Am deschis aparatul, mi-am scos paltonul, m-am întins în căldura blîndă a radiatorului și m-am apropiat de fereastră. Prin geamul încetșat, am văzut o parte a străzii largi, prost luminate, care, de la portalul hotelului, urca în sus. Fulguia rar. Privind în noapte, mi s-a părut că pe trotuar trec niște oameni, m-am aplecat înainte și am dat cu palma peste sticla geamului. Da, am văzut acum clar acele două persoane cunoscute, omul în costumul gri și femeia în modesta scurtă și în cizme de cauciuc, cum se îndepărtează în umbrele străzii, în căutarea unei camere, întrucît aici nu primiseră. Urcam pe strada abruptă, puțin aplecat, parcă urcau în cer. După înclinarea capete-lor, încoronate de albul ninsorii și apropiate unul de altul, am ghicit că din nou vorbesc, că își contină discuția, lungă lor povestire. Eram sigur că nu vor obține nicăieri camera dorită și aveam impresia că vor merge așa, în căutarea ei, fără rost, întreaga noapte, sau, chiar din noapte în noap-te, veșnic, sărînd peste zile, preocupăți să-și spună povestea.

În românește de

Anghel DUMBRĂVEANU
și Neboișa POPOVICI

VIAMINAL SOCIAL-POLITIC ȘI

Inima mea

De tine, patrie,
De țeru
Și mă bucur
Că pot să fiu
Privitorul cărării
Tale
De zi și din noapte.
De tine, patrie,
De ținu mele
Sînt senine
Și grele.
De tine, patrie,
Imense dimineți mă ning,
Molare amezi mă ating;
De plină de dor,
Inima mea
E un poem de iubire.

Miron ȚIC

IOAN ȘEU :

MIRCEA ELIADE

IN SCRISORI

MIRCEA ELIADE
căt-re C. G. JUNG

45 rue du Val d'Or
Saint-Cloud
1 martie 1955

Dragă Maestre,

O mică operație la brațul drept mă pune în imposibilitatea de a scrie. Dar aș vrea să vă spun cît de mult m-a ajutat scrisoarea D-stră din 18 februarie să înțeleg „situația mea filosofică”. Tot ceea ce îmi spuneți despre praktik este iluminant. Vă voi scrie imediat ce voi putea să o fac.

Vă mulțumesc în același timp pentru cartea D-stră Types psychologiques. Tîn să vă asigur încă o dată de profunzimea și totala mea recunoștință. Vă rog să credeți, dragă Maestre, în sentimentele mele de grațitudine și admirație.

Al D-stră devotat

Mircea Eliade

(Originalul, în limba franceză în Arhiva ETH — Biblio-

thek Zürich, Hs 1056—21134, xeroxul în Arhiva Mircea Handoca, București).

45 rue du Val d'Or
Saint-Cloud (S. et. O.)
9 noiembrie 1955

Dragă Maestre,

Cum să vă mulțumesc pentru extraordinarul dar pe care ați avut bunătatea să mi-l faceți? De cinci zile sînt confundat în *Mysterium Coniunctionis* nu numai cu un interes științific, dar și cu „frică și cutremur” („peur et tremblement”) căci încep să-mi dau seama cît de puțin înțelegem pînă în prezent... Cred că numai după completarea acestei opus magnum se vor putea sesiza toate articulațiile gîndirii dumneavoastră privitoare la alchimie și simbolismul alchimic. Am cerut editorului meu să nu-mi imprime cărticica *Forgerons et Alchimistes* înainte de a putea adăuga referințele la *Myste-*

rium Coniunctionis. Cu puțin timp în urmă, Radiodifuziunea franceză a organizat un nou simpozion asupra operei dumneavoastră. Am fost invitat să particip, dar fiind împiedicat să iau parte, am trimis un mic text, deja publicat, pe care cineva l-a citit în locul meu. Am vrut să fiu prezent la fel cum am făcut și la simpozionul organizat de R. Amadou în luna iulie — dar (în să vă încredințez că nu eram în nici un chip mulțumit de contribuția mea și că numai după lectura *Mysterium-ului* sper să devin capabil să spun ceva util).

Din vara aceasta sănătatea mea nu mai e așa falmoasă „indifferent health”, cum spun foarte bine englezii. Munca mea a avut de suferit, dar regret mai ales de a fi fost nevoit să renunț la festivitățile de la Zürich și de a-mi fi lipsit prilejul unei noi întîlniri cu dumneavoastră.

Cred că știți că volumașul în colaborare cu H. Corbin,

Rencontres avec Jung, va fi publicat în curînd la Georg. Mă voi strădui să dezvolt „Notele asupra alchimiei” în perspectiva deschisă de *Mysterium Coniunctionis*.

Pentru că ați citit totul, cunoașteți cartea (epuzată și foarte rară) a lui „Fulcanelli” (pun ghilimelele pentru că anonimul autorului a fost foarte bine păstrat) *Les De-meures philosophales et le symbolisme hermétique dans ses rapports avec l'art sacré et l'ésotérisme du Grand Oeuvre* (Paris, 1930)? Se bucură de un enorm prestigiu în Franța! Rugîndu-vă să prezentați omagiile mele Doamnei Jung, sînt, dragă Maestre, al dumneavoastră foarte recunoscător.

Mircea Eliade

(Originalul, în limba franceză în Arhiva ETH — Bibliothek Zürich Hs 1056—21133, xeroxul în Arhiva Mircea Handoca, București).

COLEGIUL DE REDACTIE:

ION ARIȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLTESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele republicate

nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42 907

Orizont 50

ANAL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 50 (1137) 16 DECEMBRIE 1988 • SERIE NOUĂ, ANUL XXXIX • 8 PAG., 3 LEI

Inima mea

line, patre,
mă bucur
pot să flu
cărărilor
și din noapte.
line, patre,
mele
senine
grele.
line, patre,
mă ning,
amiezi mă ating;
ma mea
poem de iubire.

Miron TIC

În concepția tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al partidului nostru, forța de pătrundere a gândirii filozofice revoluționare a partidului trebuie să se manifeste mai pregnant la nivelul întregii noastre societăți, în viața economică, politică, socială, științifică, în învățămînt și cultură.

În Expunerea la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român, consiliilor și birourilor executive ale organismelor democrației muncitorești-revoluționare și organizațiilor de masă și obștești — secretarul general al partidului ne adresa următorul îndemn: „Să facem în așa fel încît, în cel mai scurt timp, activitatea ideologică, teoretică, politico-educativă, de formare a omului nou, să devină o forță mai puternică, să aibă

EXPUNEREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU — TEZAU DE GÎNDIRE ȘI ACȚIUNE REVOLUȚIONARĂ

Educația materialist — științifică

un rol mai important în întreaga operă de construcție a noului orinduirii sociale”.

După cum este cunoscut, modul de soluționare a raportului dintre materie și spirit, existență și conștiință, a constituit terenul unor îndelungi confruntări filozofice dintre concepțiile materialiste și cele idealiste. Iată de ce soluționarea corectă sub raport teoretic a acestei probleme este încărcată de consecințe practice de mare importanță pentru întreaga strategie a transformării revoluționare a societății și omului.

Tezele din aprilie subliniază marea importanță a înarmării maselor, îndeosebi a tineretului, cu o cunoaștere temeinică științifică: „trebuie realitate să tragem toate concluziile din ceea ce am stabilit, că întreaga dezvoltare de construcție socialistă nu se poate realiza decît pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane în general, a legării strînse a științei cu învățămîntul și producția”.

Principiul de bază al gândirii marxiste, al filozofiei materialist-dialectice și istorice a fost și rămîne împrăștierea neîncetată a esenței sale din izvorul gândirii și cunoașterii universale, din cuceririle științei, din experiența nepuizabilă și în continuă îmbogățire a societății. Aceasta cere o receptivitate maximă atît față de moștenirea valoroasă a gândirii social-politice anterioare, cît și față de tot ce este nou și progresist în lume, sintetizarea rodurilor întregii cunoașteri, gîndirea cu discernămint a răspunsului la problemele pe care viața le ridică neîncetat, pe care le pune evo-

luția în perspectivă a societății. Așa cum preciza secretarul general al partidului, în noua etapă a edificării societății noastre este necesar „să dezvoltăm și mai puternic spiritul revoluționar de luptă, să înarmăm comuniștii, activul și cadrele cu știința revoluționară materialist-dialectică”.

Cauzele persistenței religiei sînt multiple: tendința unor elemente ale conștiinței sociale de a rămîne în urma transformărilor din baza materială a societății, ritmul mai lent de progres al laturii psihologice din conștiința socială și mai ales cea individuală în raport, de pildă, cu latura ideologică a acesteia; trînciția tradițiilor religioase prin sincretismul lor cu ansamblul vieții sociale, existența lumii capitaliste și influența ideologică a acestora ș.a. În aceste condiții este cu totul firesc ca preocuparea pentru educația ateistă, materialist-științifică a maselor să constituie o parte integrantă a procesului de ansamblu al educației comuniste a oamenilor.

Fără a constitui o problemă de genul „crizei de conștiință”, care frămîntă spiritualitatea lumii capitaliste actuale, confruntarea ideologică din concepția materialist-științifică și ateistă se înscrie firesc pe traiectoria soluționării contradicțiilor dezvoltării în amploare și profunzime a conștiinței revoluționare, specific societății noastre socialiste, răspunzînd cerinței ridicării pe o treaptă calitativ superioară. Din această perspectivă a soluționării raportului dintre existență și conștiință, dintre structura și suprastructura socialistă, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, în

teoria și practica edificării societății socialiste în România, are o contribuție hotărîtoare, relevînd înțelesul autentic pe care clasicii marxismului îl dăduseră problemei fundamentale a filozofiei.

În Expunerea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la ședința comună a Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești se arată: „Trăim într-o epocă de uriașe cuceriri ale științei și tehnicii în toate domeniile de activitate, ale cunoașterii umane, în general. Trebuie să înțelegem bine că numai în măsura în care vom înarma tineretul, oamenii muncii, întregul nostru popor cu aceste noi și noi cuceriri ale științei și cunoașterii umane, vom ridica nivelul general de pregătire al constructorilor socialismului din țara noastră”.

În același document programatic, care aduce o contribuție de o înestimabilă valoare la îmbogățirea tezaurului politico-ideologic al partidului, a teoriei și practicii revoluționare, se subliniază că, în munca politico-educativă, de formare a conștiinței revoluționare, trebuie să se adopte o atitudine mai hotărîtă împotriva unor rămășițe ale trecutului, între acestea fiind și misticismul, obscurantismul, în general. Creșterea conștiinței socialiste a maselor, a spiritului revoluționar — forță motrice a progresului societății socialiste — reclamă însușirea teoriei revoluționare despre lume și societate, a materialismului dialectic și istoric.

Conf. univ. dr. E. IELI

IOAN ȘEU: Fata dintre dealuri.

În românește de DUMBRĂVEANU și Jeboișă POPOVICI

s avec Jung, va fi în curînd la Georg. strădui să dezvolt supra alchimiei” în ra deschisă de Mysiunctionis.

că ați citit totul, cu cartea (epulzată și ă) a lui „Fulcanelli” limelele pentru că ul autorului a fost ie păstrat) Les De-philosophales et le ne hermétique dans rts avec l'art sacré et ne du Grand Oeuvre (30)? Se bucură de prestigiu în Franța u-vă să prezentați mele Doamnei Jung, gă Maestre, al dum-ă foarte recunoscător.

Mircea Eliade alul, în limba fran- rchiva ETH — Biblio- ich Hs 1056—21135, în Arhiva Mircea București).

A. strada RODNEI nuscrisele nepublicat c la P.T.T.R. ndex : 42 907

santă în sine, de la care a pornit aventura cunoașterii și a scrisului său. Adeseori, uităm sau marginalizăm subiectele vremii în care trăim, cu bună știință sau din lene de cunoaștere, și ne

care sînt expulzate însă dramele și marea umană din jur, socotind că ele nu au dreptul să ne tulbure, că nu au dreptul de-a fi transcrise, cînd noi înșine conținem, și zbulcumul nostru interior, iar nu

cum se spune, extragerea, din acest teribil spectacol, a temelor vii, în care să se regăsească o multitudine de simțămînte și contradicții omenești, dar și dorinți de viitor, trebuie, zic eu, să constituie o preocupare de competență, o necesitate vitală a existenței unii scriitor. Că, pînă la urmă, în ficțiunea pe care o vom concepe, bizuindu-ne pe cunoașterea unor date extrase din universul inconjurător, pînă la urmă, zic, „ne vom scrie tot pe noi”, asta este o altă problemă. Căci în ficțiunea pe care o vom concepe, fie că va fi vorba de romanul unei uzine, de povestea unui om al pămîntului, a unui profesor sau medic, ființa noastră, gîndirea, profesiunea noastră de credință, întreaga noastră cunoaștere și filosofie de viață, dezamăgirile și victoriile noastre se vor strecura, firește, în personaje, în atmosfera cărții, vor îmbăia paginile ei cu personalitatea, cu poezia specifică scrisului nos-

tru. Și acesta este un lucru firesc. Și e bine că este așa. Dar a face tabula rasa de o realitate, a ne preface că ea nu contează, că ne este indiferentă, a imagina povești incredibile, fără aderență la existența umană, a socoti că numai enigmaticele noastre trăiri intime contează și probează o realitate psihologic-umană, și că nimica din tumultul lumii dinafară, față de care avem o poziție, dacă nu ostilă, oricum, una pasivă nu ne poate atinge ființa, asta mi se pare egal cu a refuza viața, cu a nega participarea ca om și scriitor, la ea, mi se pare un gen de alienare, de îndepărtare de omul viu, în dependență de relațiile sale omenești, și rătăciră în labirintul sinelui nostru, pentru a ne căuta numai pe noi, niciodată pe ceilalți, a trăi, soll-

Ion ARIEȘANU

(Continuare în pag. 7)

Luminile timpului

tabletă

refugium în cine știe care teritorii depărtate și atemporale. Ne înconjurăm, uneori, de preocupări mărunte, colaterale, nu observăm, sau le trecem sub tăcere preocupările cu adevărat importante, ale contemporanilor, nu sesizăm contradicțiile, căderile, dar și înălțările lor, „în care sînt exprimate multe dorințe”, ne prefacem sau chiar uităm de ele, ne preocupăm mult mai mult neliniștiți și obsesiți strict intime, dramatice în sine, din

lumea și agitația inconjurătoare fără sens. Firește că, pînă la urmă, fiecare ființă omenească o ea însăși în fața sa însăși, dar participarea noastră, ca oameni de scris, la spectacolul vieții,

O poveste de dragoste

1. Cind a apărut romanul *Piatra de incercare*, criticarul încerca să se descurce pornind de la ideea că poetul experimentase într-un domeniu pe care îl frecventase pentru prima și, bănuia el, pentru ultima oară: tot ce scrisese până atunci Anghel Dumbrăveanu se opunea ideii că autorul și-ar dori altă carieră decât cea strălucitoare, de poet. Nu mi-l închipuiam pe autorul romanului *Piatra de incercare* în hainele de lucru ale prozatorului. Abia acum, cind recităm *Piatra de incercare* lângă continuarea ei, *Iselin*, ca părți ale Călătoriei neterminate, observăm cât de riscate au fost observațiile noastre. *Piatra de incercare* era chiar un roman, un *Love story* cu personaje, atmosferă, conflict. O carte menită să înfrângă și cele mai optimiste propuneri de tiraj ale librarilor. Intîmplările de dragoste dintre inventatorul Alexandru și frumoasa Iselin nu suplineau un poem, cum bănuia noi atunci. Conțineau toate tiparele unei povești de iubire exemplare.

2. Iar o poveste de iubire exemplară își reclamă glosele. *Călătoria neterminată* e un roman de iubire care, în a doua lui parte, adaugă un șir de „citate”, de confesiuni, de poeme, de parafraze. Poetul nu s-a îndurat să se despartă de eroii săi așa cum ar fi făcut un prozator adevărat și, din preaplinul sensibilității sale, revărsă asupra prealubiților săi daruri. Alexandru, singur și abandonat, visează. Iselin, singură, visează. Se reîntîlnesc în vis sau „în preajma visului”, desfășurînd ceremonii pe care doar o imaginație avîntată le poate închipui. Virtejuri onirice, inscenări alegorice, dar și amintiri ale lui Alexandru, jurăminte de credință, fidelitate și supunere ale preafeticitului Iselin își revendică momentele originare în poeziile lui Anghel Dumbrăveanu. Cînd citim: „Marele mag o privește adînc, în tăcere. Ochii lui albaștri surîd întrebător. Nu știi unde poate fi găsit, nu-l așa. O lăscăși el. Credeai că se află aici, nu mai poți aștepta, ai venit să-ți citești în stele, să afli ceva din zborul păsărilor, să-ți găsească, cu alte cuvinte... Pe la mine n-a fost din veacul trecut sau de cînd l-ai răpit tu și-l ții ferecat în nu știu care castel, ferit de lume, de parcă ți

l-ar putea fura cineva”, înțelegem că vorbirea înmiresmată aparține poetului. Și deschidem *Cartea de poezii*, pentru a detecta sunetul original.

3. Glosele romanului de iubire conțin și pagini scrise în cea mai bună tradiție a prozelor realiste: sînt cele în care autorul se oprește asupra copilăriei lui Alexandru. Sau cele în care Alexandru își amintește de copilăria lui. Sînt pagini dense, de fină notație psihologică. Tot în buna tradiție realistă sînt secțiunile dedicate unor „întîlniri peste hotare”. O călătorie către Istanbul pune în valoare, mai bine decît alte pagini, harurile de povestitor ale poetului. Abandonat plăcerii de a relata o istorie „cu bucluc”, naratorul nu-și refuză plăcerea de a adăuga „întîmplări” un tîlc. Dar aceste momente realiste sînt rare în partea a doua a romanului *Călătoria neobișnuită*. La mare preț este alegoria, curent este dialogul celor doi îndrăgostiți. Dacă Nichita Stănescu se ostenea a inventa limba poezic, ceva asemănător se întîmplă și în glosele din *Călătoria neterminată*: poetul încearcă a inventa un limbaj al îndrăgostiților, a imagina o rostire nouă a sentimentelor. Anghel Dumbrăveanu este un Fănuș Neagu al ceremoniilor amoroase, dacă e să judecăm după aglomerarea metaforelor, a frazelor fastuoase împodobite, a propozițiilor din belșug ornate cu șiruri de superlative. Spațiile-matrice ale ceremoniilor sînt, desigur, Cîntarea cîntărilor, romanle cavaleresti, după cum se poate vedea din aceste mărturisiri ale eroinei: „Acum sînt limpede, lubitului meu. Eu voi fi raza care va lumina trupul tău de bărbat subțire și frumos ca un sfînt. Poți să vii liniștit la moarte sigură, șoptea Iselin. Cînd mă săruți, mi se umple gura de soare. / Se deschidea o ușă, treceam orbit pragul, orbit de scrumul incandescent al amiezii, dincolo de care începea albastrul nemărginit”.

Un prozator înnașcut ar fi folosit cu mare economie fraze atât de luxoase. Anghel Dumbrăveanu face risipă de ele, într-un roman care — sînt sigur de data aceasta — nu va mai avea continuare. Căci continuarea de la *Piatra de incercare* — *Iselin* — solicită în asemenea măsură resursele poetului încît romanul *Călătoria neterminată*, care le reunește, trebuie să rămînă un unicat.

Cornel UNGUREANU

• Anghel Dumbrăveanu — *CĂLĂTORIE NETERMINATĂ*, Cartea Românească, 1988.

• cronica literară

Cei treisprezece

O premisă simplă îi permite lui Gheorghe Schwartz să dea curs, începînd cu volumul *Cel o sută*, unui proiect spectaculos, aproximabil la încă vreo șase, șapte volume. Premisa este aceasta: tot ceea ce știe un individ despre antecesorii săi se oprește la cel mult trei generații în urmă, deci sentimentul de filiație e inexistent cînd e vorba de strămoșii de acum cîteva secole. Totuși, susține prozatorul, „doar o sută de generații ne despart de cucerirea Babylonului de către Cyrus”. Iar urcarea pe firul genealogic spre izvoare este posibilă și merită truda în numele speranței „ca dimensiune submersă, fundamentală, a întregii istorii a omenirii”.

Cel ce-și asumă acest accidentat „anabasis” este cel de-al o sutălea, contemporanul nostru, „scribul” scrutînd „negura istoriei” pentru a-și căuta cei nouăzeci și nouă de predecesori rădăciți în pliturile legendei. În cronică improbabile, în memoria ceoasă a vremurilor. Fiind rentierul unei imaginații bine organizate, o structură de ficționar coruptă de demonul exactității, Gheorghe Schwartz găsește convenabilă (deși îngrată) postura de scrib, scrib care „notează și trece”, pentru care „realitatea se restrînge implanșabilă la eroii și evenimentele firului scrierii” și care nu voiește decît să reconstruiască lanțul celor o sută, nedepășindu-și atribuțiile ce-l apropie puțin de cronicar, mult de genealog și prea puțin de feticșii scriitorii „neîngrădiți de nimeni”, alegîndu-și în voie personaje și evenimentele. E de recunoscut aici o tactică speculată de Gheorghe Schwartz în ciclul Iugojean (*Pietrele*, *A treia zi*, *Spitalul*, *Om și Lege*), dar și în *Efectul P* sau în *Castelul albastru*, unde relația ficțiune-document este înșelătoare, prozatorul fiind capabil să inventeze orice document, să semene discordii între date și fapte, să combine cele mai serioase argumente arhivistice cu o bună doză de năstrucnicie din surplusul său imaginativ, ducînd de la efecte parabolice pînă la literatură SF.

Iată-ne deci, în *Cel o sută*, porniți din 556 pînă în 183 î.e.n. pe urmele a (deocamdată) treisprezece înaintași în linie paternă ai scribului, prin teritoriile și istoriile binecunoscute și totuși inaccesibile, împletite în bagajul culturii noastre generale. Numai supuse reformelor ima-

ginarului timpuri atât de îndepărtate ca al lui Nabonaide, ultimul rege al Babylonului, ca al lui Darius și al Imperiului Persan, ca al lui Alexandru Macedon, Alcibiade, Socrate sau Aristipp din Kyrene, Aristotel sau Hanibal, vremuri cînd s-au născut minunile lumii antice în preajma cărora sîntem aduși pentru a le privi de aproape, numai supuse reformelor imaginarii deci, acestea pot deveni vii, ieșînd din fastuoasa lor încremenire istorică. Prin restrîngerea perspectivei la succesiunea firească a generațiilor, la destinele unor anonimi, scriitorul risipește efectul muzeal pe care străvechile civilizații le exercită asupra omului modern.

Cronologic riguroasă, cu notații de uz cronicăresc, istoric incontabil din moment ce eroii sînt anonimi desemnați prin cel mult o poreclă arbitrară, epic fabuloasă, cartea lui Gheorghe Schwartz susține o probă autoimpusă pe care numai un scriitor profesionist ar alege-o din multiplele-i posibilități ce-i stau la îndemînă: proba personajului. Pretextul genealogic duce neapărat la întreprinderea unei lungi galerii de eroi, biografiile inventate necesitînd procentul cuvenit de verosimil. Cei treisprezece din acest volum sînt prototipuri (magul, neșofătorul, filozoful, proprietarul de corăbii, astronomul, vizionarul etc.) cu o existență bine marcată în contextul spațio-temporal dat. Cronică de familie, recuperată cu multă rivă de scrib, are în vedere diversitatea indivizilor și fluctuația destinului, iar abia începutul șir al celor o sută descrie un ocol pe harta lumii și a istoriei care, dacă va fi avînd o finalitate parabolică, vom afla-o, poate, la sfîrșitul ciclului.

Poveștile în sine ale acestor personaje sînt frumoase, ele sînt compuse în tonalitatea și cu meșteșugul vechilor cărți, dar au și un farmec enciclopedic contemporan prin felul cum absorb date istorice atestate, informații socio-economice alături de legende, supoziții și pure invenții în aceste biografii fantastice. *Cel o sută* este un joc de plăsmuri ingenioase, exotice, ocolînd inteligent aberațiile istorice, uneori prea lungi, rîcind să dizolve personajul, un joc de povești pe care, dacă odinioară l-a acceptat temutul sultan din 1001 de nopți, de ce nu l-am accepta și noi pentru încă optzeci și șapte de povești amînată, promise totuși.

Brîndușa ARMANCA

• Gheorghe Schwartz, *CEL O SUTĂ*, Editura Facla, 1988.

Dialog cu criticul Ioan Buduca

— N-am să-ți spun, acum, cu cît interes (și-am așteptat prima carte. Se intitulază — mai ții minte?
— După Socrate. Vreau să discutăm despre ce totuși altceva. Vorbește-mi, de pildă, despre „originile ei îndepărtate”. Despre clipa în care ți-a venit ideea acestei cărți. Apoi, m-ar interesa cum arăta Ioan Buduca cel din timpul scrierii sale. Cu ce gânduri mărturisite te așezai la masa de scris?

— Oho, țin minte totul! Era prin iulie 1988. Ce vremuri! Debutam în volum. În suprafața debutatam, prin 1988, în revista *Laboremus*, a elevilor liceului „Ioan Slavici”, fost Moise Nicoară, din Arad, apoi mai debutam, încă o dată, în cerc virtuos, la *Echinox*, prin 1973. Așadar, după douăzeci de ani! E timpul să dau primul interviu? Am mai dat, punîndu-mi singur întrebările. Am mai luat, stabilînd singur răspunsurile. Și cum numai acele interviuri sînt bune ale căror întrebări circulă de multă vreme fără răspuns prin

tribuna creatorului tînr

cel (ne)intervievat, îți mărturisesc că întrebările tale — cele cinci pe care le am în față, acum — sînt și ale mele. Ar putea urma chiar un interviu fără interviuator? Nu cred. Și iată de ce. Nu cred că persoana întîi singular ar fi, ca și bunul simț, lucrul cel mai bine partajat din cite ne-au revenit la partajul prin care ne-am născut. Nu oricine poate spune Eu cu sens, în critică sau în eseiștică. Dacă nu te-ai mai născut și a doua oară, ca personaj al propriilor tale ficțiuni intelectuale, eu tîu cel dintîi rămînea încă în anonimul social al unui noi. Interviul te scoate din acest pluralism dictatorial al anonimului, te arată cu degetul și te pune să vorbești despre tine în numele tău. N-ai leșire. Tot ce mai poți face e să nu ai nici intrare. Dar ai promis că vei răspunde celor cinci întrebări și ai mărturisit că sînt propriile tale întrebări. Nu mai ai decît o singură scăpare: mărturisește prin răspunsuri care continuă să întrebă. Așa, de pildă, despre „originile îndepărtate” în care s-ar ascunde o clipă în care ți-a venit ideea. Dar ți-a venit ideea, într-adevăr? N-a fost, oare, acolo, la „origine”, altceva decît o idee? Dar ce s-a fi fost? Acum, în clipa aceasta, ai putea crede că a fost o întîlnire cu tine însuși! Știi că fiecare se întîlnește pe sine, dacă are acuitatea atenției astfel îndreptată, sub semnul unui simbol intelectual sau empiric ce posedă o minuțiozitate distinctă, o valoare emoțională a priori. Să fi fost ironia, pentru înfrîmarea mea persoană, o astfel de idee arhetipală a sinelui, care — după cum ne e dat să aflăm — diferă de alte idei similare prin faptul că ocupă o poziție centrală, adecvată semnificației conținutului său și numinozității sale? Dar dacă a fost să fie așa, avem să o aflăm abia la douăzeci de ani, după primele întîlniri cu ideea de ironie, ori nici măcar cu ideea, ci doar cu numinozitatea cuvîntului care o numește. Fascinația originară a acestui cuvînt și conotația sa emoțională n-au lăsat, însă, nici o urmă în memoria conștientă a bătrînului D'Artagnan. Să se fi întîmplat ceea ce s-a întîmplat chiar ca la carte? Adică, așa cum explică C. G. Jung, care, printr-o altă întîmplare numinoasă, cu o puternică valoare emoțională, întoarsă, de astă dată, a posteriori, către amintirea propriilor mele confruntări cu înconștientul, intră în raftul lecturilor mele la mai bine de patru ani după ce, în timp ce descriam textul ce urma să apară în 1988, daimonul înconștientului a dat buzna peste ele înfrîmăse persoane? Dacă voi povesti, se va întîlege, poate, în ce fel m-aș despărți de ironie cînd va fi să ne despărțim. Nu voi povesti, însă. Dar — prefață la epic — să trimiț la un pasaj junglian despre formarea simbolului: a se vedea, așadar, *Secolul 20*, nr. 310—312, p. 63—64. Tot ceea ce apare în explicația jungliană ca fiind unificare înconștientă a contrariilor (împăcate sub nelîmpăcarea lor în simbolul individual ori colectiv viu) vorbește și despre lucrarea cea mai proprie ironiei, cu deosebire că ea vrea să fie conștiință unificatoare, iar nu înconștient. Și cu încă o deosebire: în timp ce simbolul traduce o necunoscută printr-o imagine, spiritul ironic nu forțează necunoscutul nici prin imagine, nici printr-un sens. De aceea, el stă într-o tensiune a opuselor care, ea însăși, este opusul perfect al celui din care se naște simbolul. Și și-ul din „culisele” psihice ale simbolului devine nici nici în jocul pur spiritual al ironiei. O nouă unificare a sinelui va trebui să dea seama de această opoziție dintre spirit și psyche, adică dintre sine și sine. Iată de ce despărțirea de ironie nu e posibilă. Acolo unde și și se va integra unei ecuații unificatoare care îi împacă și pe nici nici, despărțirea are cu totul și cu totul alt nume. Iar unui biet eseișt nu-i e dat mai mult decît să numească lucrurile, ba nici măcar

tit, el încearcă doar să le numească al criticului (din el) care nu poate să apară apoi sub titlu! După Socrate, el rescrieri, ce avea să fie o de viață (al cărei sens, simbol, după trei ani, cu un an înainte de cărți), la vremea aceea, zice, versă. Și nu că nu știu dorea un titlu. N-a fost să fie. Și e posibil să fie. Despărțirea nu e asimetrică, după modelul „știu eu și ce-ai de care mă despărț, tu nu ai ce o faci. Căci noul ce îl aștiești că nu știu”. Și, de fapt, de ele. Ele fac parte din scenariu pași (pe loc) către un de-ne-de-mai vorbim și-n vorbe. Presimțiasă a fost critica literară. Va avea recenzii? Iată o întrebare cum mult. În fond, de ce să fie o puțin inițiativă decît acele nume să nu se despărț nimeni? Că de greacă a ironiei dacă nu este libertății (de opinie) dacă nu este și cu o bună lipsă de judecată cercăm mai-mult-decît-recenzia

Nichita Stănescu

CĂTRE CAVALERUL

Linie de magnet azvîrl
cires amar cu rădăcini,
Verb căutîndu-și alerg
privire căutîndu-și înt
înțele dormind pe un
al linii verticale!

— Am citit, în urmă cu cîteva
ta, o excelentă serie de eseuri
fără intervații”. Anunță ele
carte?

— Nu știu. Poate că anunț
numi mai-mult-decît-recenzia
demină o gramadă de specii:
roman, jurnal etc. Criticul stă
și cronică, dacă recenzatul
vreme) și tot mai imposibilul
istoria literară. Dacă iese din
eseișt. Dar ce va să zică eseu
Temele lui Nicolae Manolescu
personaj care citește și scrie și
și acrisul sînt temele sale. Ne
grabă, ficțiunea acestui perso
sale eseistice. Esu, în sensul
bermenului, nu mai scrie decît
încercare și, deci, călătoria
interviuați nu ar fi un fel de
licul era chef să vorbească și
despre alții. Ar putea fi un
gativ propoziții pe care nu le
expresia lor afirmativă. Dar, d
seria de eseuri la care te referi
de tipul: se poate scrie critic
afirmativă? Nu se poate. C
erau pur retorice. Trebuie să
chiar și în joc, iar al criticul
în propoziții afirmative sau r
condamnat prin această di
— Te-ai afirmat la sfîrșitul
anilor '80. Dacă, să presupun
generației din care faci parte
ei? Schițează-ne o tablă de m

— Prefer să presupunem
generației din care facem p
ei de materii să aibă nițică r
linele acestui an, o asemenea
Radu G. Teșu, o alta fiind
nurile editoriale ale anilor
chiar vin) de Ion Bogdan Le
rii pentru o singură materie.

— Ce e cu subtextul acest
lira de critică? Recunosc c
cum ar fi vrut să fie a mea.

— Atunci e ca și cum ți
încerc o dată, e numai pen
Nu știu ce altceva decît cri
care nu se simte și mai puțin
Poate doar natură. Dacă așa
oceanul meu întors), să nu
va să fie dincolo ori dinco
numim. Ca să nu fie literat
(ca pe o trestie gînditoare
scriu un fel de proză. Va fi,
capul aceleiași Mărie. Ceva,
lăriei, în genul ambigen a
e cu supărare. Dacă nu va f
Așa că nu va fi cu supărare.

...it, el încearcă doar să le numească, sub ochiul blind
criticului (din el) care nu pricepe mai nimic.

— După modelul unor nume ilustre, va urma aceeași
cărți o spectaculoasă „despărțire de ironie“?

— Va urma și o despărțire de ironie! Ea s-a și
petrecut, de altfel, în timp ce rescriam textul care a
apărut apoi sub titlul După Socrate. La vremea ace-
lei rescrieri, ce avea să fie o importantă experiență
de viață (al cărei sens, simbolic, s-a revelat mai târziu,
după trei ani, cu un an înaintea apariției tipografice
a cărții), la vremea aceea, zic, titlul cărții era vice-
versa. Știu că nu știu dorea autorul să-și boteze de-
seputul. N-a fost să fie. Și e poate cu sens că n-a mai
fost să fie. Despărțirea nu e adevărată decât dacă e
simetrică, după modelul „știu că nu știu“. Știu care
e cel de care mă despărț, dar nu știu pentru care
mi se o fac. Căci noul ce îl are, din nou, întreg, pe
„știu că nu știu“. Și, de fapt, despărțirile sînt aparen-
te.

Ele fac parte din scenariul căutării sinelui, sînt
pași (pe loc) către un de-ne-despărțit al nostru, ca să
mai vorbim și-n vorbe. Presimt, însă, că un asemenea
pas a fost critica literară. Va urma și o despărțire de
recenzie? Iată o întrebare cum n-am mai auzit de
mult. În fond, de ce să fie cenușărea criticii mai
puțin inițiativă decât acele nume ilustre? De ea de ce
nu se despărț nimeni? Cine ne-a învățat lecția
de greacă a ironiei dacă nu ea? Cine ne-a dat jocul
libertății (de opinie) dacă nu ea? Cu ironică modestie
și cu o bună lipsă de judecată, sîntem dator să în-
ercăm mai-mult-decît-recenzia.

Nichita Stănescu

CĂTRE CAVALERUL FLONDOR

Linie de magnet azvirlită în aer,
cireș amar cu rădăcini, tu, pasăre!
Verb căutîndu-și alergarea.
privire căutîndu-și întunericul,
înțeles dormind pe un zid
al lincei verticale!

— Am citit, în urmă cu cîteva ani, sub semnătura
o excelentă serie de eseuri, intitulată „Interviuri
fără intervevați“. Anunță ele o viitoare (o posibilă)
carte?

— Nu știu. Poate că anunță ceea ce tocmai am
numit mai-mult-decît-recenzia. Prozatorul are la în-
demînă o grămadă de specii: schiță, nuvelă, parabolă,
roman, jurnal etc. Criticul stă între recenzii (numită
și cronică, dacă recenzentul e același mai multă
timp) și tot mai imposibilul fel de roman care este
istoria literară. Dacă iese din această dilemă, devine
eseist. Dar ce va să zică eseul pe teme strict literare?
Temele lui Nicolae Manolescu sînt, deja, romanul unui
personaj care citește și scrie și care a înțeles că cititul
și scrisul sînt temele sale. Ne interesează, cred, mai de-
grabă, fiecuna acestui personaj real și abia apoi ideile
ale eseiste. Eseu, în sensul cu adevărat superior al
termenului, nu mai scrie decît Andrei Pleșu. Eseul ca
încercare și, deci, călătorie în cerc. Interviuri fără
intervievați nu ar fi un fel de a spune deschis: cri-
ticul are chef să vorbească și despre el cînd vorbește
despre alții. Ar putea fi un fel de a formula interro-
gativ propoziții pe care nu le-ar îndrăzni niciodată în
expresia lor afirmativă. Dar, de fapt, nu știu ce anunță
seria de eseuri la care te referi. Cred că a fost un joc
de tipul: se poate scrie critică fără nici o propoziție
afirmativă? Nu se poate. Cele mai multe interogative
sînt pur retorice. Trebuie să fie o măsură în toate,
chiar și în joc, iar al criticului e să-și spună opiniile
în propoziții afirmative sau negative. Dar criticul nu
e condamnat prin această dilemă să rămînă critic.

— Te-ai afirmat la sfîrșitul anilor '70 și la începutul
anilor '80. Dacă, să presupunem, ai scrie o istorie a
generației din care faci parte, cum ar arăta proiectul
tău? Schițează-ne o tablă de materii!

— Prefer să presupunem că nu voi scrie o istorie
a generației din care facem parte. În acest caz, tabla
de materii să aibă nîcică răbdare. Tocmai apare, la
începutul acestui an, o asemenea istorie literară scrisă de
Radu G. Teșosu, o alta fiind pregătită pentru pla-
surile editoriale ale anilor ce stau să vină (și unul
chiar vin) de Ion Bogdan Lăptar. Două table de mate-
rii pentru o singură materie.

— Ce e cu subtextul acestei cochetării cu despăr-
țirea de critică? Recunosc că mă intrigă ideea, ca și
cum aș fi vrut să fie a mea.

— Atunci e ca și cum ți-aș fi răspuns. Dacă mai
încerc o dată, e numai pentru că poate aflu și eu.
Nu știu ce altceva decît critic ar putea fi un critic
care nu se simte și mai puțin și mai mult decît atît.
Poate doar natură. Dacă așa vor fi stînd lucrurile (în
cerculețul meu întors), să numim, totuși, literatură ce
va să fie dincolo ori dincoace. Dar mai bine să nu o
numim. Ca să nu fie literatura-vura. Mă bate gîndul
(ca pe o trestie gînditoare ce am aflat că aș fi) să
scriu un fel de proză. Va fi, de fapt, altă pălărie peste
capul aceleiași Marie. Ceva, ca să precizăm felul pă-
lăriei, în genul ambigen al Yourcenar-ului, dacă nu
cu supărare. Dacă nu va fi așa, nu va mai fi deloc.
Așa că nu va fi cu supărare.

Mircea MIHĂIEȘ

Apariția primului volum al Dicționarului en-
ciclopedic de psihiatrie (Editura Medicală, Bucu-
rești, 1987) a marcat un important eveniment edi-
torial, pe care l-am salutată ca atare, la timpul său.
În ziarul „Informația Bucureștilui“, reliefind în-
deosebi cîteva din meritele cele mai relevante ale
lucrării. Merite care — o spunem cu toată condes-
cendența — nu sînt mici. Însă aceeași atitudine de
deferentă față de harnicul colectiv de autori, co-
ordonat de dr. Constantin Gorgos, ne obligă să
semnalăm aici și unele din nu puținele scăpări și
inadvertențe ce pot fi sesizate la o cercetare ceva
mai atentă a volumului. Evident, este de necon-
ceput un dicționar de cardiologie, ori de hepatol-
ogie, de exemplu, care să nu cuprindă cu priori-
tate absolută articole consacrate inimii, respectiv

opinii

Scăpări și inadvertențe la un dicționar

ficatului. Cu toate acestea, lată că s-a putut con-
cepe (sapt de tot hazul!) un dicționar de psihiatrie,
ba încă unul cu caracter enciclopedic, în care
absolut necesarul articol intitulat „Creier“ lipsește.
Absența cu atît mai flagrantă, de neexplicat și de
nejustificat, cu cît însuși coordonatorul lucrării
scrie (a se vedea articolul „Boală psihică“, p. 437)
că încă Hipocrate ajunsese la concluzia că „afec-
țiunile mintale sînt boli ale creierului“. Aproape
că nu-i nevoie să spunem nimic altceva despre
această paradoxală omisiune, într-o carte de psi-
hiatrie.

Desigur, prin însăși forța lucrurilor, unele re-
feriri la creier, în acest prim volum, se fac în ar-
ticole ca acelea intitulate „Arhitectonică corticală“,
„Corp calos“, „Cortex cerebral“, „Diencefal“ și al-
tele. Dar această tratare fragmentară a organului
psihicului duce, între altele, la paralelisme cu totul
inutile, precum și la texte de-a dreptul deconcer-
tante prin datele divergente pe care ni le propun,
deși au în vedere obiecte de studiu identice. Să
exemplificăm. Pe cînd în articolul „Arhitectură
corticală“ se arată că suprafața scoarței cerebrale
„este de 1800—2200 cm² și cuprinde 15—18 mi-
liarde de neuroni“, în articolul superfluu „Cortex
cerebral“ se susține că scoarța creierului „are o
suprafață de 1400—2600 cm², iar în structura sa
internă, circa 14 miliarde de neuroni (sic!), celule
gliale, fibre de substanță albă, precum și elemente
cu rol trofic“. Care din cele două texte este mai
aproape de realități?

Mult mai divergente sînt însă unele date priv-
vind structura din punct de vedere filogenetic a
creierului. Astfel, în articolul „Arhitectonica corti-
cală“ citim că alcortexul „reprezintă 3% din supra-
fața totală corticală“, pentru ca dintr-un alt arti-
col, intitulat „Cortex alogetic“ (sinonim al „al-
cortexului“ și „arhipalium“-ului) să aflăm că acesta
„ocupă numai 1/12 din întinderea scoarței“, cu alte
cuvinte peste 8%! De la 3 la 8 saltul este, orice
s-ar zice, spectaculos. Unde este adevărul? Am
mai semnalat, tot în treacăt, că deși Dicționarul en-
ciclopedic de psihiatrie înglobează articole despre
„crizele cerebeloase“, sau despre „sîndromul cere-
belos“, conținutul articol despre creierul nu este ni-
căieri de găsit în volum. Tot așa, dicționarul cu-
prinde articole distincte referitoare la „acranie“,
„crâne en tour“, „craniocel“, „creniologie“, „cranio-
patie neuro-endocrină“ etc., dar nu și despre
craniu, în timp ce spațiul este cu larghețe acordat
explicării unor termeni care numai cu greu și-ar
putea legitimă tangența la terminologia psihiatrică,
neurologică sau psihopatologică, termeni prin care
se face un gratuit exces de erudiție.

Acest „complex al erudiției“ se face observat

și în modul în care sînt tratate în dicționar „perso-
nalitățile“. Au fost intercalate aici articole despre
Richard Avenarius, Francis Bacon, George Berkeley,
René Descartes, Denis Diderot și alții, filosofi
care nu au nimic de-a face cu psihiatria sau cu
neuropsihiatria, dar care supradimensionează indi-
cele referințelor. Că Aristotel are intrucivă de-a
face cu psihiatria, aflăm abia din articolul privi-
tor la „catharsis“, la care nu se face însă trimiterea
obligatorie, trimiteri cu care autorii dicționarului
nu sînt deloc zgîrciți în cazul altor termeni. În mod
similar, despre Henri Bergson se vorbește, ca și
despre ceilalți citați mai sus, exclusiv cu referire
la opera filosofică, subliniindu-se influența asupra
literaturii (de ce doar Joyce și nu și Proust?), pe
cînd foarte nimerit ar fi fost să se vorbească de
Bergson și în articolul „Afazia“, dat fiind faptul
că în Matière et memoire sau în L'énergie spiri-
tuelle gînditorul francez abordează pe larg acest
capitol important al semioticii neuropsihiatrice.

De multe ori galopul enciclopedic le joacă au-
torilor farse din cele mai bizare. Cunoscutul prota-
gonist al eticii utilitariste, Jeremy Bentham, filosof
și jurist englez, în Dicționarul enciclopedic de psi-
hiatrie devine... medic francez (vezi p. 863), nu-
mindu-se Jérémie Bentham, autor al lucrării
Tableau des sources de l'action (titlu reproduș, fi-
rește, în limba franceză, spre a ne da un argument
în plus cu privire la seriozitatea documentării la
izvoarele originale!). Nimic în articolul respectiv
despre „aritmica morală“ preconizată de acest
filosof londonez, socotit de Marx un „geniu al
prostiei“, nimic despre lucrările sale cu adevărat
reprezentative, ci doar unele fapte atestînd interesul
său pentru spitalele de psihiatrie.

O informație sumară stă și la baza Intocmirii
articolului dedicat lui Alfred Adler, prezentat ca
„neurolog și psihiatru austriac“, pe cînd în realitate
el fusese, mai înainte de a îmbrățișa psihanaliza,
specialist în oftalmologie, pentru ca ulterior să se
afirme ca fondator al școlii de „psihologie indivi-
duală“ și al unei pedagogii speciale bazate pe a-
ceastă psihologie și urmînd promovarea senti-
mentului de comuniune socială, ca antidot împotriva
universalului „sentiment de inferioritate“ și al
„aspirației către putere“ și superioritate care carac-
terizează pe cei formați în climatul dezumanizant
al societății tradiționale. Articolul la care ne referim
pierde sistematic din vedere mesajul pozitiv,
major al operei lui Alfred Adler, care a înțeles să
facă din cunoașterea omului o știință a integrării
sociale a acestuia, pe coordonatele marilor întere-
rese ale colectivității. Articolul „Compensarea“,
consacrat în cea mai mare parte concepției adle-
riene, vădește aceeași lacună esențială, avansînd pe
de altă parte o grosolană confuzie, atunci cînd sus-
ține că „Adler abordează compensarea ca necesi-
tate, lipsă, deficiență, deci inferioritate“ (?!). Cum
să fie compensarea deficienței și inferioritate, cînd
este tocmai efortul de a depăși deficiența, de a
anula sentimentul de inferioritate și de a obține,
în cele din urmă, chiar sentimentul superiorității
(supracompensare)? Este un mecanism psihic fun-
damental, după Adler, care nu totdeauna are însă
la bază „protestul viril“, care nu este altceva decît
o formă particulară a „sentimentului de inferiori-
tate“, așa cum este el trăit de femeia condamnată
la o artificială inegalitate față de bărbat, cît și de
acei nevrotici de sex masculin ce se simt eșuați în
rolul feminine. Este altceva, față de aserțiunea din
Dicționar (p. 585) că „protestul viril“ ar caracteriza
în general ambele sexe, dominînd formarea carac-
terului oamenilor.

Spațiul nu ne permite să amplificăm observa-
țiile critice privitoare la acest dicționar care, din-
colo de meritele sale, vădește minusuri și răs-
tălmaciri din cele mai surprinzătoare, multe din ele
datorate, credem, deficiențelor de coordonare a
muncii de documentare și de redactare efectuată
de cel circa 20 de membri ai colectivului de au-
tori. Este de dorit ca viitoarele volume, care au
de definit noțiuni din cele mai importante, să ne
scutească de noi surprize de ordin negativ.

Dr. Leonard GAVRILU

Vlada Barzin

CEAS

La ceasul unor neștiute constelații
ce-n ochi ne ard
precum făclile unui real de neatină
atunci cînd trîmbița cocșilor
împarte
ineluctabil, în felii, a primăverii
noaptea,

— matricea-ntunecată
va să nască
un imn vîlțit din adînc și soare.

E-acei răstimp cînd tot ce-l prins
în mugur
își părăsește lînceada prinsoare,
cînd tot ce-n preajmă-l viu și
răsuflează
își cere partea de pămînt
și zăre.
O, gînduri,
încă-o dată-ntrariptate,
visul din ceasu-acest',
departe,
spre ce țînut,
la ce lîman vă scoate?
În vechiul turn se bate miez
de noapte:
e-o molcomire-n toate,-un gînd
de pace

cît raza visului, pe necuprins,
fugace
întunecatul verde și-l împarte.

Mă va lua cu ea în larg de mare?
Ori voi privi armada-mi plutitoare
de una singură cum își croiește cale
prin neguroase valuri ce marea le
prăvale?

Ori voi visa pe marginile zării
un soare tînăr nălucindu-și flama
dîn marea moartă, dîn vechime,
a uitării,
cu albatroși brăzdîndu-l ori flama?

UNDEVA...

Undeva-n podul verii
copilăria mea
doarme în pace
iar acum sînt așteptat în
torilele depărtări
trezite de cel ce deșin visele.
Ci mult mai lungi decît necuprinsul
privirii-s
peste grînele coapte
umbrele norilor jucăuși
planînd ca niște păsări
stranii
care-și caută un loc
de popas.

În românește de
Carmen BLAGA

VALERIU BĂRGĂU

IULIA SERAFIMA *)

Subingenera Iulia Serafima mai citi o dată scrisoarea primită acum o oră prin poştă. Era pentru a cincea oară şi tot nu înţelegea ce anume vrea să spună, ce anume vrea să transmită prin aceste rânduri iubitului ei:

Iubiţel!

(nu i se mai adresase niciodată cu acest termen care i se păru de la început caraghios).

A venit vara şi la noi. Bega e tot aşa frumoasă precum era atunci cind ne plimbam amindoi prin preajma ei. Mi-am adus aminte cum hălăduiam amindoi pînă ce ne dureau picioarele, simţeam înţepături în genunchi — iar tu mi te lăsaşi moale în braţe... Apoi, fugeam cu tramvaiul unu negru pînă în piaţa Operel, coboram în pasajul ca o caracatiţă, intram într-o cabină de telefoane şi ne făceam, din cind în cind, că voiam să vorbim cu cineva anume... Simulam..., ştii bine acest lucru..., eram nevoiţi să creem această impresie pentru cite un intrus care nu găsea de unde să telefoneze decît din cabina unde tu te odihneai iar eu te vegheam ca un căţeluş pechinez care îşi apără stăpîna de întemperii, cind stăpînul nu e acasă... Trebuie să recunoşti că acele vremuri au fost de o frumuseţe tulburătoare. Norocul nostru, al oamenilor, este acela că bucuriile vin şi trec, apoi vin altele şi trec şi acestea... De aceea putem crede că trăim veşnic în bucurie şi speranţă... Sînt convins că n-o duci prea rău în oraşul acela faimos din toate punctele de vedere... Ştii, cind ai primit repartiţia acolo şi am povestit acest lucru lui Tanti Nuţi, doctoriţa de la Policlinica mare, tanti a început să plîngă. Cu mare greutate am reuşit să o înduplec să-mi spună de ce... Mă gîndesc (şi eu ca omul) că ai reuşit să fii fericită, probabil că ai colegi de serviciu, oameni drăguţi şi atenţi... Bunica spunea că o femeie drăguţă ori nimereste foarte bine ori nimereste foarte rău... tot ea adăugînd că pentru femeile foarte frumoase nu există cale de mijloc... Sînt sigur că de atîtea luni de zile ai reuşit să fii asaltată de zece dacă nu chiar de sute de bărbaţi şi cred că ai rezistat atît cît poate să reziste orice femeie singură într-un oraş athletic..., dar pînă la urmă unul mai insistent tot a reuşit să-ţi învingă încăpăţinarea ta de femeie frumoasă. Cred (sînt sincer cind spun asta) că nici nu mai ţii aşa cum ţineai altă dată, la mine, că proverbul „ochii care nu se văd se uită”... a lucrat ca un vierme prin cordonul de sentimente ce au fost între noi, a ros mîduva cea dulce şi n-a mai rămas decît o pînză subţire a obişnuinţei... Nu mă supăr pe tine. Cred că şi din-spre partea mea, viermele a lucrat cu succes, a fost ajutat de singurătatea din jurul meu, de faptul că mama a fost bolnavă, că am avut griji destule pe cap...

De aceea, cred că trebuie să dăm totul pe faţă. O dragoste mare trebuie să fie cinstită şi atunci cind se sfîrşeşte. Te cred atît de lucidă pentru a înţelege că nu mai poate fi între noi ceea ce a fost... Tu ai ales oraşul acela de numele căruia mă inspăimînt..., eu vreau să fac tot posibilul pentru a rămîne aici... Îţi dai seama ce păcat ar fi să pierdem apartamentul lui Tanti Nuţi..., să-l las pe tata singur şi bătrîn... să pierdem tradiţia bănaţeană a familiei Crudu... Crede-mă, tata s-ar pierde cu totul dacă ar şti că vreau să plec din acest oraş, că dorinţa mea nu e aceea de a rămîne toată viaţa pe aceste meleaguri pentru care el a făcut totul, ca medic şi ca om... Mi-e foarte greu să-ţi spun că o iubire mare trebuie să se finalizeze atunci cind se află în punctul ei maxim, cind cei doi inşi — bărbat şi femeie (băiat şi fată) simt că nu mai pot trăi unul fără celălalt... Cred că înţelegi ce vreau să spun... Noi, trebuie să recunoaştem acest lucru, n-am făcut ceea ce trebuia atunci..., şi... intervine acel prea ărziiu pentru dragoste pe tăciunii stinşi ai unui foc...

Trebuie să închei scrisoarea aceasta pentru că altfel, imi dau seama, voi consuma toate punctele puncte-puncte din limba română şi tot nu reuşesc să-ţi spun bărbăteşte tot ceea ce aş putea să-ţi spun doar în citeva cuvinte... Aş putea să-ţi spun pur şi simplu: „Adio, iubito!” sau între noi nu mai e ceea ce a fost...”

Din toată treaba aceasta (viaţa noastră, scrisoarea acestă) tu trebuie să reţii că între noi a fost ceva frumos de care nu trebuie să ne pară niciodată rău. A fost viaţa noastră, a fost studenţia noastră, a fost iubirea noastră... Te rog să nu-mi porţi pică şi nici amintiri urite. Asta, ar adînci prăpastia dintre doi oameni care au stat ani de zile alături sau aproape alături... Te sărută pentru ultima oară,

Iulia Serafima terminase de citit scrisoarea, însă ochii îi rămăseră aţintiti asupra colii albe, printre şirurile de cuvinte sau poate undeva mai jos, acolo unde Jorj desenase cu un pix roşu — două inimă care păşesc... se despart, drumul e desenat că se desparte şi inimile, cărora desenatorul le pusese picioare, pleacă una spre o altă parte a colii de hirtie, iar cealaltă către partea opusă...

„George Crudu nu-şi dezmite numele...” murmură Iulia Serafima, în timp ce încerca să mototolească, fără putere, scrisoarea. Hirtia devenise pe neaşteptate foarte puternică, se împotriva eforturilor degetelor care încercau să o mototolească, să-i diminueze din întinderea care părea nesfîrşită, să o reducă la zero, să o poată arunca în coşul de gunoi care aştepta cu „gura căscată” încă o relicvă a civilizaţiei din jurul lui. Cuvintele scrise de Jorj se suprapuneau peste cele care i le spusese adesea Tuţi, colega ei de an: „Jorj e un bărbat farfărit şi încercat cu tine!” Erau cuvinte care atunci i se păreau destul de străine, n-o atingeau cu nimic, nu aveau efectul pe care îl aveau astăzi cuvintele de despărţire ale individului ce le arunca în faţă cu atîta violenţe. Dacă Jorj s-ar fi aflat în această clipă în preajma ei, Iulia Serafima ar fi avut curajul să-i spună cîteva din la obraz... Nu, nu ar fi avut acest curaj... E o iluzie. Iulia ţine la spiculcitul de Jorj.

Iulia Serafima îşi împinge bărbia înainte, de fapt, şi-o repede cu o doză de furie; asta e semnul distinct al femeilor furioase, de aici începe raţlunea să domine pornirile inimii... eu, Iulia Dulceagă, aşa cum mă numea citeodată Jorj, voi deveni, începînd din această clipă, numai Iulia Serafima, nimeni nu va putea să pretindă că Iulia Serafima e o fată aflată în puterea singurelor şi atotputernicelor sentimente; dimpotrivă: are puterea să decidă ce va face cu viaţa ei, asta e... Lasă scrisoarea să cadă în spatele comodei, nu se apleacă să o ridice, devenise un obiect nefolositor şi incomod, Jorj n-are decît să şadă după această comodă din rumeguş presat; el nu merită să mai stea aproape de inima mea... Simte că se înăbuşă, trupul e mai slab decît cugetul unui om; trage perdeaua de la balcon şi deschide uşa... Aerul rece năvăleşte cu putere. Simte că inima îi tresăltă sub piepţii rochiei..., face un pas, doi, lese pe balcon, se întunecă şi oraşul e atît de mînnat atunci cind îl vezi sau îl revezi de la etajul al nouălea... Blocul i se pare că a pătruns în cer, stelele clipeşc atît de aproape de fruntea ei încît îi vine aşa deodată să se joace cu ele, să le stringă în pumni, să le aranjeze în păr, să le încerce colţurile între dinţi, să murmure un cîntec despre nease-multa libertate a stelelor pe cerul acestui oraş pentru care a pierdut totul... Tresare. N-a pierdut nimic... Tot ce se pierde nu merită să stea lângă noi... Cine a spus asta? Nu-şi mai aduce aminte... Mai bine. Aşa se pare că vorbele au mai mult înţeles şi mai mare greutate...

Fragment de roman.

Valentin Tudor

SONET ROMANȚAT

E toamnă iar ca-ntr-o romanță veche,
Ce mă-nceînta-n trecut seară de seară,
Cînd aşteptam în linişte, afară,
Amurgul, să ne-adune iar pereche.

Azi frunza-n codrul meu e tot mai rară,
Îşi cîntă nostalgii după ureche.
Stăpîna gîndurilor nepereche,
Aşteaptă primăvara să apară.

Păstrez o melodie peste vreme,
Spre aşteptare-n crînguri să mă cheme,
Prin lumină, o rază să ne scalde

În adieri de vînt cînd scara-aduce,
Un miez de amintire, să usuce,
O rouă, cu atingerile calde!

IMI STĂRUIE SĂLCIMU-N AMINTIRE

Imi stăruie sălcimu-n amintire
Cu cenuşa lui spre cer, neterminată,
În scoarţă, cred că-i faţa mea ridată.
De unde-aşa putere de slujire?

Eu n-am mai cunoscut-o niciodată.
Rămîn în alb nuanţe de safire,
Lumina-n jurul lor să le respire.
În ochii tăi: mirarea-nconunată!

Dar toamna cu rugina ei adîncă
Îngroapă frunza-n vale, lingă stîncă.
Ce greu va trece pînă-n primăvară!

Vom merge-atunci din nou, în doi
de mină,
Încununînd sfîrşit de săptămînă,
Să mai vedem sălcimu-n floare rară.

AŞ ÎNFIGE PLUGUL...

În iarna poeziei mele ninge
Regretul e-a trecut din nou o vară
Şi n-am dormit măcar o noapte-afară,
Să văd lumina nopţii cine-o stînge.

De-aceea, din adîncuri parcă, iară,
Nedescuşită forţă mă împinge
Spre vatra stăpînirii, mi-o încinge,
În inimă un plug, parcă, mai ară!

Pe brazdă nouă aş înfige plugul,
Dar simt că tot mai tare-apasă jugul

Către durerile nedefinite.

Din marea mea iubire blestemată,
În care cred că-s partea nechemată,
Al cărei înţeles se compromise.

LINGĂ FINTINA TA

N-am mai săpat de-atunci
nici o fîntină
Păstrată-n cîntec revenirii tale,
Plecătă, undeva, în nopţi astrale,
Pe locuri unde imi erai stăpîna.

Pe scriile cu stele-autumnale.
Cînd vei veni cu soarele-ntr-o mină
Lăşind ca luna-n alba să-ţi rămînă,
Prin fulgere sosirea-ţi dînd semnale,

Eu voi săpa fîntina aşteptării —
O cumpănă fixată-n drumul zării.
În jurul tău, castele, flori şi tule.

Voi coborî-n adîncuri după apă,
Pîndind cum noaptea-n rouă
se adapă.
Lingă fîntina ta rămîn statule!

Ion Pachie Tatomirescu

CUM CÎNTĂ MERELE...

Cum cîntă meriele domneşti în sae
— frumos mai cîntă:
c-o vale-a constelaţiei de-arnici,
o vale sfîntă —
şi-aurările-n mireasma tot
binecuvîntă...!

Mai strigă-mă în steaua aburînd
un plod,
mai urcă-mă-n caleştile cu meriele-n
exod,
mai ninge-mă ca pe înrăzărîtul
rod...!

Ce văd aici e-un luminăş celest,
ori e gospodăria unei nopţi —
ce n-o contest —,
cu toată pudra Fîntinei vălîrînd
agrest...?!

Aş vrea să fiu blinda lumină-n-doi,
pe mîgura de mere de-aur
să mă-ndoi,
să nu mă plîngă mărgăriţilor
nici cînd oi
monăstiri ciupercile prin calde plozi,
nici cînd voi înălţa din sufletul
salcimilor vr-un roi...!

DESPRE SFERELE LUI BRUMĂREL

Cum v-aş înzoria, celeste sfere,
peste nămeţii timpului...! Doar
sînteţi mere
ce-aţi prins mireasma de şî-n răi se
cere...!

V-aş logodi-n octombrie cu zborul
fotonilor din soarele de miere,
dar cine-mi lămureşte mie dorul
acelor flăcări de parfum din
sfere...?!

Cum să nuntesc eu soarele cu norul,
cum să încerc a prînde meteorul
şi-a-l îmbumbi-ntr-un mărgăritar
firea, zborul...?!

DISTIHURI DE OCTOMBRIE

Arcuşul vîrstei bate spre-nserate —
şi moartea asta nu se dă în rate...

Genunea-naintează-n paşi de plus,
sub norul singelui meu face duş...

Vulpimea ochii-mi cade-n dimineţi,
sub ochi,
dar nu mă vindecă de-al clipeilor
deochi...

Ce-l pasă beznii, că-n imperiul
Fîntinei,
eu bat argintul de lumină-al ştiinţei,
că-n zarligtea aceasta, a cernelii,
se-nţunecă toţi
dinozaurii-ndoielii...?!

MĂ VINDECĂ DE RĂNI

ÎMPURPURATUL MĂR...

Mă vindecă de răni împurpuratul
măr
într-o livadă de cuvinte coapte,
ce nu cunosc pe cerul gurii noapte,
care nu ştiu vocalele-n răspăr...

Adverbul, substantivul,
pronominaarea liasă,
ori adjectiv şi verb, articolul
nuntirii
şi numărul celest de ordine al Fîrîi
mă leculesc în margini de lumină —

că marginile toate, pare-mi-se,
prînd cumpăna de gînd, în slaturare,
peste abisul ce, în murmur, are
comete bucălate, fulgînd remise,
la tîlmăcelri de răni,
pe-mpurpurate-abscese...!

Illeana
O atîtea
nîcel pe
duri în-
anumit
ferii pro-
p
tîlul ei,
estanţială
în româ-
ni în mo-
mentative.
Dnest din
conţine
găprind
obiecte de
ar într-un
masculină
o tururile
ahid pură
li critică
limotică.
ăbat şi
strial al
că acelaşi
tîlulimea
stilistică
şiiu său,
care a
av asupra
dene din
ulea con-
sist prim
limbii.
Lăcă, apă-
rupe două
mnsideră
infost de-
civrit ca
magritual.
De care a
intate eu-
roz a re-
proşi pen-
tritală nu
mîitate şi
rotataliza-
tot antrop-
pă Această
fuz, spiri-
tuo men-
lîmă care
a litorical,
deciul la-
tuză) lim-
bil comu-
nle lor ex-
pu de co-
mu

considerată de autoare
intemeietoare de şcol
chi: dacă nu lipseac
ferinţe la contribuţii
alte arli culturale şi li
În contextul tradiţi
ropene, autoarea reuş
ze „retorica implicită”
şi a lui D. Cantemir,
lul ei în procesul de
structurilor stilistice
măneşti din acea epo
cron cu fenomenele r
cute în literaturile ro

Pentru o integrat

rile apusene. În epoca
de noi, cînd se pun t
listici ştiinţifice, p
analiză a mişcării de
european, autoarea r
prîndă contribuţiile d
tura noastră, repreze
de opera stilistică a
costea şi T. Vianu. C
crat contribuţiei lui
este exemplar pentru
„recuperare” şi de m
centelor valorice în
crarea recenţate. Mu
le şi superlativice ca
mele acestui savant
ietor”, „stilistician c
rele critic român”, „
de Hasdeu” etc.), îşi

În toa-
teată de
neg etape-
lorăea sti-
listic evolu-
ţele, pen-
truce par-
ticic chiar
pînă de
rele consti-
tutmanice,

el. Astăzi, înainte d
să-mi încercat să citeş
însemnările de-atunc
mă sufocau. În cîţiv
suferit o adevărat
sufletească. Fotograf
reşi mă emoţionează
prezenţa lui. Cine-ar
E adevărat, acum fi

Mariana

VERN

„Mă stre-
conu la o
fotog stau cu
spa ală el.
Cîntăm o
luu aşe-
zau eu par-
lea acelea
dezarat. Şi
dîm, şi ca-
lă furtună,
”

pe Boris. Omul ca
să-mi refac persoan
de sentimentul vinov
redat curajul să m
era mai aproape de
inchipuam. Şi eu, c
deva departe, aştept
Boris e un om bun
liniştită pe care mi-
totdeauna.

— Lîgia, ce bine-
văd!
Întorc lent capul
trasă mult pe ochi.
un aer destul de n
mea stă Sabin, în c
zie nimic.
— Zău, imi pare
Te-am zărit de cite

Ileana
atitea
conțin
nici pe
url in
anumit
pro-

lul ei,
lanțială
româ-
in mo-
ntative.
est din
conține
privind
ele de
Intr-un
disciplină
tururile
ad pură
critică
mistică.
ibat și
ial al
același
ultimea
ilistică
al său,
are a
asupra
ne din
ea con-
st pri-
limbii.
ă, apă-
e două
sideră
st de-
vit ca
ritual.
care a
te eu-
a re-
uturnale.
oarele-ntr-o mină
lta să-și rămină,
i-ți dind semnale,

PLUGUL...
nele ninge
t din nou o vară
săcar o
noapte-afară,
pții cine-o stinge.

ncuri parcă, iară,
mă împinge
ril, mi-o încinge,
parcă, mai ară!

ș infige plugul,
i tare-apasă jugul
lefinite.

bire blestemată,
partea nechemată,
compromite.

ITINA TA.
le-atunci
nici o fintină
revenirii tale,
nopți astrale,
i erai stăpînă.

uturnale.
oarele-ntr-o mină
lta să-și rămină,
i-ți dind semnale,

a așteptării —
n drumul zării.
le, flori și tuie.

uri după apă,
tea-n rouă
se adapă.
ămin statuie!

CU

OCTOMBRIE

spre-nserate —
se dă in rate...

n pași de pluș,
meu face duș...

cade-n dimineți,
sub ochi,
de-al clipelor
deochi...

ă-n imperiul
Flințel,
umină-al stîlînțel,
ta, a cernelii,

urii-ndoielii... ?!

A DE RĂNI
UL MĂR...

i impurpuratul
măr
vinte coapte,
rului gurii noapte,
ele-n răspăr...

lvul,
onominaarea lină,
b, articolul
nuntirii
le ordine al Firii
gini de lumină —

, pare-mi-se,
gînd, în fluturare.
murmur, are
ulguind remise,
ni,
purate-absclae...!

considerată de autoare exemplară și întemeietoare de școli și curente, chiar dacă nu lipsesc nici unele referințe la contribuțiile venite din alte arii culturale și lingvistice.

În contextul tradiției retorice europene, autoarea reușește să relevze „retorica implicită” a cronicarilor și a lui D. Cantemir, subliniind rolul ei în procesul de latinizare a structurilor stilistice în scrierile românești din acea epocă, proces sincron cu fenomenele similare petrecute în literaturile romanice din ță-

Pentru o stilistică integratoare

rile apusene. În epoca mai apropiată de noi, cînd se pun bazele unei stilistici științifice, printr-o atentă analiză a mișcării de idei pe plan european, autoarea reușește să desprindă contribuțiile de vîrf din cultura noastră, reprezentate mai ales de opera stilistică a lui D. Caracostea și T. Vianu. Capitolul consacrat contribuției lui D. Caracostea este exemplar pentru acțiunea de „recuperare” și de modificare a accentelor valorice întreprinsă în lucrarea recențată. Multe din epitetele și superlativale care însoțesc numele acestui savant („mare întemeietor”, „stilistician complet”, „marele critic român”, „care stă alături de Hasdeu” etc.), își află motivarea

În analizele concrete efectuate asupra textelor filologului bucureștean. Rămîn însă neexplicate slabul ecou al teoriilor lui în epocă, rezervele și chiar ostilitățile din partea unor contemporani, cit și întîrzierea cu care s-a efectuat revizuirea contribuției sale în domeniul stilisticii și teoriei literare. Credem, de asemenea, că rezervele și totala „opacitate” a genialului G. Călinescu față de analizele de stil de tip lingvistic nu îndreptățesc acordarea unui capitol special într-o carte despre întemeietorii stilisticii românești, privită de autoare mai ales ca disciplină lingvistică. În schimb, credem că se impunea ca ideile stilistice ale prof. G. Ivănescu, la care autoarea apelează în numeroase ocazii, să fi fost tratate într-o secțiune specială, alături de cele rezervate altor reprezentanți ai stilisticii lingvistice, ca Sextil Pușcariu, Ovid Densusianu și Jorgu Iordan.

Patosul autoarei se face resimțit cu deosebită putere în susținerea ideii unei stilistici integrative și, în mod implicit, în afirmarea caracterului ei interdisciplinar. În afara retoricii (studiul figurilor de stil), care a reprezentat aproape în toate epocile nucleul stilisticii, această disciplină înglobază studiul limbii artistice, devenind, astfel, sinonimă cu poezia și intersectîndu-se cu teoria și critica literară. Plasînd stilistica pe coordonatele unor științe mai generale despre om și despre creativitatea umană, Ileana Oancea procedează la o conectare a stilisticii la filozofia culturii și la estetică, recuperînd astfel acele momente din cultura românească în care s-a produs un contact fertîl între stilistică și morfologia culturii (momentul Blaga), dintre stilistică și estetică (momentul Liviu Rusu și T. Vianu). Viitorul stilisticii este întrevăzut de autoare într-o confluență poetică și metodologică cu semiotica, mai ales cu acea parte a acesteia științe care poartă denumirea de pragmatică.

Cartea Ileanei Oancea, pledînd pentru o teorie generală a stilisticii de pe o platformă pluridisciplinară, se caracterizează printr-o înaltă tensiune ideatică și reprezintă o valoroasă contribuție a stilisticii timișorene la fundamentarea teoretică și la așezarea istorică a unei discipline adînc împlîntate în solul culturii românești.

Ivan EVSEEV

*Ileana Oancea, ISTORIA STILISTICII ROMÂNEȘTI, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988, 302 p.

el. Astăzi, înainte de a veni aici, am încercat să citesc cîte ceva din însemnările de-atunci. N-am putut, mă sufocau. În cîțiva ani, eu am suferit o adevărată metamorfoză sufletească. Fotografiiile de pe pereți mă emoționează mai mult decît prezența lui. Cine-ar fi crezut asta? E adevărat, acum îl am lîngă mine

Mariana Pîndaru VERNISAJ

pe Boris. Omul care m-a învățat să-mi refac personalitatea, să scap de sentimentul vinovăției; și care mi-a redat curajul să merg înainte. El era mai aproape de mine decît îmi închipuiam. Și eu, care priveam undeva departe, așteptînd tîmăduirea. Boris e un om bun și-mi oferă viața liniștită pe care mi-am dorit-o dintotdeauna.

— Ligia, ce bine-mi pare că te văd!
— Întorc lent capul. Pălăria mi-e trasă mult pe ochi. Probabil că am un aer destul de misterios. În fața mea stă Sabin, în carne și oase. Nu zic nimic.
— Zău, îmi pare bine că te văd. Te-am zărit de cîteva ori și pe stra-

dă, dar n-am îndrăznit, n-am avut curajul să te opresc. Acum, te urmăresc de cîteva timp și nu-mi vine să cred că ești tu.

Tac din nou, privind undeva peste umărul lui.

— Spune și tu ceva, te rog.

— Încă tac. Apoi zic:

— E o expoziție reușită. Merita să fie văzută pînă și de mine.

— Ești nemalpomentă! Ești foarte frumoasă și pălăria asta îți vine de minune.

Tac. Toată ființa mea refuză să vorbească. E un fel de paralizie, în care nu mai primesc nici un impuls din afară. În care ființa începe o viață a ei, pe dinăuntru și nu se mai poate face nimic.

— Te-am tulburat?

— Nu, sau... poate da, îl privesc eu drept în față. Vreau să rămîn singură, te rog.

— Dar nu pot, vreau să-ți vorbesc.

— Îl privesc, negîndit de mult...

— Cu bine.

Mă întorc fără șovăire și plec. Grăbită să mă îndepărtez cit mai repede. Aud în urma mea un strîgăt: „Ligia”, dar nu întorc capul. Sabin rămîne între admiratori și prieteni, care începuseră să se adune în jurul lui, precipitați. Ies repede în stradă, respirînd ușurată. Dar trebuia să mă vindec o dată pentru totdeauna de acest om. Simt nevoia să-l văd pe Boris. Trec pe la el, pe la institut. Simplul fapt că-l văd, mă liniștește. Acasă, sînt de cîteva ori tentată să-l măturisesc toată întîmplarea de astăzi. În cele din urmă o fac. Mă ascultă tăcut, apoi mă întrebă:

— Acum e bine?
— Da, spun cu toată convingerea.

limba română

Un cuvînt rar

Unul și același crîmpei din realitatea obiectivă înconjurătoare poate prilejui marilor poeți asocieri și imagini total diferite, uneori chiar opuse. În finalul elegiei *Despărțire*, Eminescu sugerează, cu ajutorul expresiei *luna lui April*, izbînda primăverii și a tinereții („Ci tu rămîi în floare ca luna lui April...”), dar altundeva, în *Scrisoarea IV*, aceeași comparație măsoară nestatornicia, capriciile: „Pătimaș și îndărătnic s-o iubești ca un copil / Cînd ea-i rece și cu toane ca și luna lui April?”.

La același poet, în *Scrisoarea II* și în alte cîteva locuri din postume, sintagma *colbul școlii* redă, plastic și persuasiv, atmosfera anchilozată, mucedă și prăfuită a învățămîntului de odinioară, ale cărui păcate Eminescu le-a cunoscut ca nimeni altul; pe cînd în *Scrisoarea III*, tot cuvîntul *colb*, prins în imbinarea *colb de cronică*, redă sfîntina „scripturilor române” din veac, nobila lor „vechime”, care trebuie să rămînă, într-un anume sens, nesmintită.

Privit din perspectiva rapacității, a pîndei sale viclene, *păianjenul* este o goangă scirbavnică, în stare să-i inspire lui Tudor Arghezi una din cele mai virulente satire: „Îl simți cum te pîndește din pînza lui de aur / *Păianjenul* cel negru cu genele de taur. / Corect în redingotă, joben, minuși, monoclu, / Își face meșteșugul, discret, de mare cioclu”.

Dar, în prima parte a poemului *Călin (file din poveste)*, în cadrul feeric al nopții poleite de scinteierile lunii, descriînd „ietacul tănuit” unde doarme „fata de-mpărat”, Eminescu reține cu totul alt „chip” al *păianjenului*, acela de țesător măiestru: „Iar de sus pin-in podele un painjăn prins de vrajă / A țesut subțire pînă străvezie ca o mreajă; / Tremurînd ea licurește și se pare a se rumpe / Încărcată de o bură, de un colb de pietre scumpe”.

Poet „al boabei și al fărîmei”, Arghezi însuși selectează asemenea îndeminări și isprăvi ale gînganiei urzitoare, într-o poezie intitulată chiar *Păianjenul*, care se încheie cu o exclamație admirativă: „Pentru o gîză, cită cheltuială / De apă scumpă și beteală!”.

Păianjenul și delicata, iscusita lui urzeală sînt evocate în multe din poeziile lui Tudor Arghezi. Vol reține, deocamdată, cîteva versuri din *Podobe*, unde, ca să evite repetiția, stihuitorul recurge la un sinonim rarism, confecționat ad-hoc, după franceză: „Un păianjen ca o ghindă / Strecurat prin broderii, / Cade-n ele, să se prindă. // Uneori, oprit pe fire, / Și-nnodînd un vîrf de ață, / Întîlnește-n oglindire / Luna plină drept în față! // Vîntul, mai înalt ca teii, / Lute și nebun, ca țapul, / Horbotele arencil / Le sfîșie-n crengi cu capul”.

Areneie este un franțuzism, adaptat cu înlesnire la sistemul foneticomorfologic al românei, după aragonee, numele francez al „păianjenului”. Nu voi îrosi prilejul de a menționa că versul *Horbotele arenei* — în cadrul căruia un frumos cuvînt popular (*horbotă*), sinonim pentru mai noul *dantelă*, își aliază un determinant inedit (*arenei*) — sună suav.

G. I. TOHĂNEANU

consemnări

Năzuința epopeicului

Ceea ce a oferit, pînă acum, Vitalie Munteanu literaturii noastre pentru copii, tînde să închege imaginea unei ample epopei a spațiului ardelenesc. Volumul recent publicat (*Zarandul în legende și povestiri*, Facla, 1988) confirmă impresia și, dacă legăturile dintre narațiuni ar fi mai ferme, simțul și năzuința epopeicului ar fi, desigur, chiar mai clare. Atras de legendele Apusenilor (articulate pe centura vechilor cetăți de apărare), intuind în constantele lor garanția unei continuități de spirit și comportament, constituite nu numai pe orizontala fiecărei generații, ci și în verticalitatea timpului istoric, Vitalie Munteanu caută să descopere, dincolo de suprafața neregulată a unor străvechi povești, modele prefiguratoare, întemeiate cîndva de o posibilă ordine mitică. Există, de altfel, o cronologie interioară a textelor (ea poate fi deslușită, în ciuda transfigurărilor firești), care acoperă toate etapele unei devenirii milenare, suind de la momentul următor etnogenezei, pînă aproape de zilele noastre, în anii Marii Uniri.

deată și schimbară înfățișarea, născîndu-se dealurile, munții, văile. Vîrfurile Drocea, culmea Bustăceului și poiana Onița au acoperit Fîlnina și lacul subteran, iar Zarand a rămas de veghe veșniciei (fără ce-i poartă numele!), ci și o configurație morală, a locuitorilor ei, cu care aceștia vor traversa veacurile, alcătuiindu-și, pe fondul invaziilor succesive, istoria paralelă a rezistenței lor în timp și, totodată, a ideii de unitate.

Pe treapta mitică a acestei cronologii, se așează subiectul primei povestiri, *Legendă veche a Zarandului*, odată cu care se iese din atemporalitate și se intră în evenimential. Evocînd rînduielele unei ordini premergătoare năvălirilor barbare, legenda motivează nu numai configurația geografică a ținutului amintit: „Lovită în inimă, Onița, aleasa Viteazului, își dăduse sfîrșitul. Lîngă neființa ei strălucea o piatră de safir.”

Celelalte narațiuni (colorate sporadic de adecvate inserții folclorice) vin să întărească modelul propus, ilustrînd, în numeroase episoade, tradiția eroismului popular. Personajele (a căror imagine supraviețuiește, probabil, în legendele locale) se înscriu în tipologia eroică deja cunoscută, fără a dobîndi pregnanță individuală decît acolo unde memoria colectivă s-a adăugat istoriei consemnate, pentru a sacraliza amintirea unor eroi de excepție: Horea, Avram Iancu, Badea Cârțan. De altfel, cele mai frumoase pagini ale cărții își datorează forța dramatică emoției particulare cu care autorul abordează marile subiecte. Imprejurările morții lui Iancu, detenția lui Cârțan, aprind sfîntea de har a povestitorului: instruit la școala evocărilor solenne, el reușește aici ceea ce nu peste tot a izbutit — să echilibreze tonul narațiunii, conducîndu-l spre inflexiuni mai firești. Iată un motiv să presupunem că, eliberat de convenția arhaicului, de sentențiozitate ori de prea insistenta culoare locală și opînd pentru un lirism atent surpriveghet, limbajul povestirilor din acest volum ar fi avut șanse sporite în fața cititorului modern, fie el copil sau adult.

Carmen ODANGIU

Calități interpretative

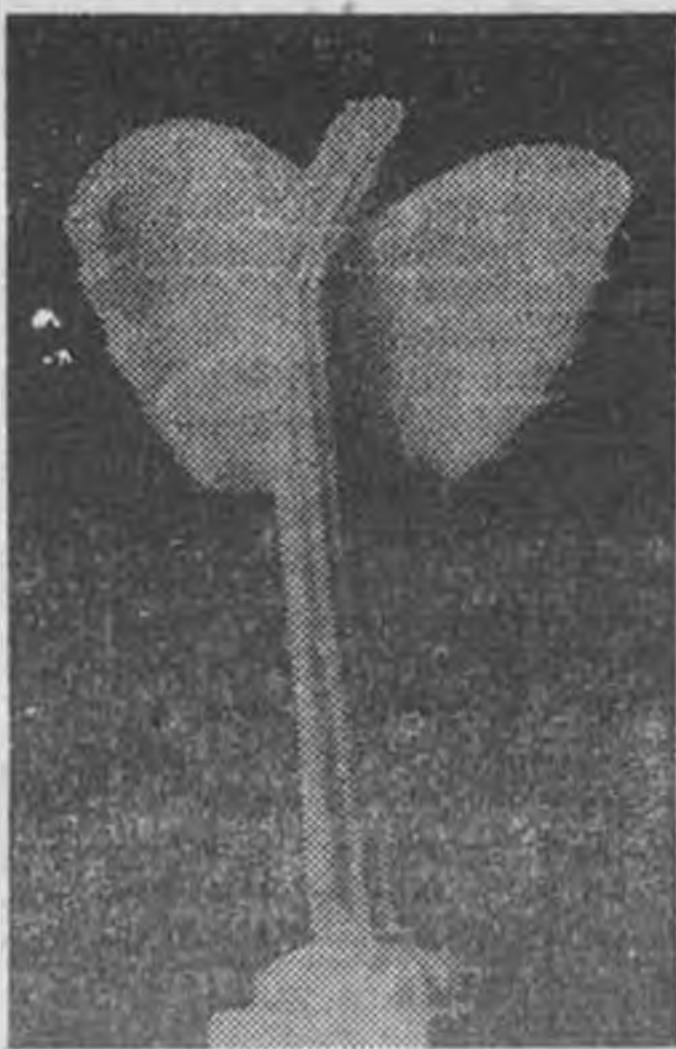
În seria concertelor pentru pian prezentate în luna decembrie de către Filarmonica „Banatul”, s-au remarcat calități interpretative deosebite atât în rindul soliștilor, cât și în cadrul orchestrei. Aceeași orchestră care în „Variațiunile pe o temă de Purcell” (Britten), „Tablourile dintr-o expoziție” (Musorgski — Ravel) sau Simfonia a IV-a de Șerban Nichifor (ultima secțiune, Cassazione, de exemplu) a știut să cultive amploarea sonoră ca expresie a tensiunii muzicale, în Suita de balet „Pasărea de foc” de I. Stravinski (scena a IV-a și final) a sugerat doar amprenta ritmică a creațiilor anilor 1911 (Bartók, Prokofiev, „perloada rusă” a lui Stravinski, Enescu, Janáček), ritm care slujind ideea, necesită pe de-o parte un tempo propriu, pe de alta, o folosire judicioasă a sincopelor și accentelor ritmice. Or, cu toată noblețea și transparența desenelor melodice (și, s-o spunem, întreaga gamă de resurse tehnice dirijorale ale lui Dorin Frandez este pertinentă), lipsind câteva particularități menționate, Stravinski nu a mai fost Stravinski. S-a produs în cadrul concertului simfonic de simbrătă, 10 decembrie, o ușoară dilatare a timpului muzical, începând cu prima piesă (Cântec, de C. Tăranu), urmată de o deplasare a expresiei muzicale (Mozart, Concertul pentru pian și orchestră în re minor, KV466, avându-l ca solist pe Luciano Lanfranchi din Italia), deplasare care presupune

aici, gustul personal al pianistului.

Trecind de la neoclasicismul secolului XX la naturalismul precedentului, consemnăm o colaborare de „lung parcurs” a pianistilor Sorin Petrescu,

muzică

Sorin Dogariu, care, fie în Mozart, Brahms sau în Saint-Saëns (Carnavalul animalelor), ne dovedesc nu doar o sincronizare de sunete, ci mai ales o sincronie de concepții artis-

tice și de mijloace de realizare pe măsura acestora. Ceea ce face interpretarea lor viabilă. Cu alte cuvinte, unitatea stilistică performată în orice condiții și vicisitudini obiective (diferențe de mecanism ale pianelor, acustica diversă a sălilor de concert etc.), rămâne unitară și plină de spirit. În „Fantezia pentru două pianouri și orchestră mică” de Saint-Saëns, sub bagheta dirijorului Remus Georgescu, au fost conturate cu savoare sugestia descriptivă și onomatopelcică, somptuoșitatea, umorul deghizat, precum și alte categorii estetice, funcție de obiectivul fiecărui „tablou”. Cel de-al 11-lea, se pare, a suscitât din partea soliștilor, cel mai mare procent de empatie și identificare cu autorul și rolul, vis-à-vis de travaliul instrumental care, pe bună dreptate, justifică integrarea „Pianistilor” în rindul celorlalte imagini sonore ale Carnavalului...

Simfonia a IV-a, „Echoes and dreams” — B, în jazz, de Șerban Nichifor, plasată în linia meridianului american contemporan, cuprinde cinci secțiuni, fiecare desemnând un specific local muzical, așa cum s-a manifestat acesta spontan, la San Francisco, L. A., New York ș.a. Lucrarea a solicitat o orchestră amplă, unde compartimentele de percuzie și suflători au avut un rol principal, care se cuvin a fi menționate „cum laude”, alături de trompeta solistică a lui Lazăr Moldovan.

Așadar, se reafirmă tot mai mult arta interpretativă și componistică de cea mai recentă oră, iar podiumul Filarmonicii „Banatul” se dovedește o scenă în pas cu cererile și ofertele de loc modeste, echilibrante în fiecare simbrătă seara.

Alina NOVAC

Despre o manifestare științifică

Sub genericul „Tineret, pregătire, integrare” s-a desfășurat la Deva sesiunea națională de comunicări științifice, organizată de Centrul de Cercetări pentru Problemele Tineretului, filiala Hunedoara și Comitetul Județean Hunedoara al U.T.C. Sesiunea a intrunit un număr mare de participanți din diverse domenii: activiști de partid și ai organizațiilor U.T.C., cadre didactice din învățământul universitar și mediu, cercetători, juriști, medici, psihologi, sociologi etc., care au abordat din tot atâtea puncte de vedere problema complexă a pregătirii tineretului pentru muncă și viață, a participării sale tot mai active și competente la îndeplinirea obiectivelor construcției socialismului și comunismului în România. Lucrările în plen ale sesiunii, desfășurate în sala festivă a Palatului Culturii din Deva,

au fost deschise de tovarășul Virgil Sicoe, prim-secretar al Comitetului Județean Hunedoara al U.T.C. În acest cadru s-au prezentat comunicările: „Priorități ale activității politico-educative în rindurile tineretului hunedorean, pentru

memento

îndeplinirea hotărârilor Congresului al XIII-lea și ale Conferinței Naționale ale P.C.R.” (Octavian Mireștea, șeful secției propagandă a Comitetului Județean Hunedoara al P.C.R.); „Realități și perspective în cercetarea științifică a tineretului” (Maria Manolescu, directorul C.C.P.T. București); „Unele considerații privind perfecționarea cadrelor U.T.C. și propagandiștilor de la cursurile de învățământ politico-ideologic”

Gindind asupra formei

Ioan Șeu, membru al U.A.P. Filiala Deva-Petroșani, a învățat să-și stăpânească limba sculpturală după mari eforturi, în singurătatea atelierului, străfulgerat de lumina și energia propriului talent. Frumusețea pe care nimeni nu o poate falsifica, se transmite operelor de artă numai atunci când ea este exprimată prin talent, pentru că numai talentul poate deschide porțile materiei și implicit ale artei. Desigur, Ioan Șeu a avut modele de la care a asimilat „lecția de început”, dar pe drumul spre maturitate a reușit să se autodefinească prin propria sa experiență de cioplitor și ginditor asupra energiei, asupra formei.

Prezent la numeroase expoziții din țară și străinătate, din care amintim doar: Deva — Craiova — 1970; Deva — Hunedoara — Arad, 1973; Deva, 1975, 1979; Sibiu, 1980, Sala Dalles București, 1980, 1981, 1982, 1984; laureat al Festivalului național „Cântarea României”, 1983; expoziție în Finlanda, 1981, revenind în 1987 din nou la Deva în lăcașul noulor și modernelor Galerii de artă. Artistul se prezintă astăzi cu realizări revelatoare în domeniul sculpturii monumentale cu rezonanțe folclorice (ciclul Strigarea peste sat sau Vorbe străbune), lucrări în lemn în care se poate vedea exigența unor legi și a unei logici riguroase, precum și lucrări din marmură, prelucrată cu îndrăzneală, unde întâlnim o maximă libertate a exprimării de sine. O lucrare de-a lui Șeu poate fi privită ca o forță artistică ce vine din imediata noastră apropiere dar și din timpul spiritual aparținând străbunilor noștri. Lucrările sale sînt

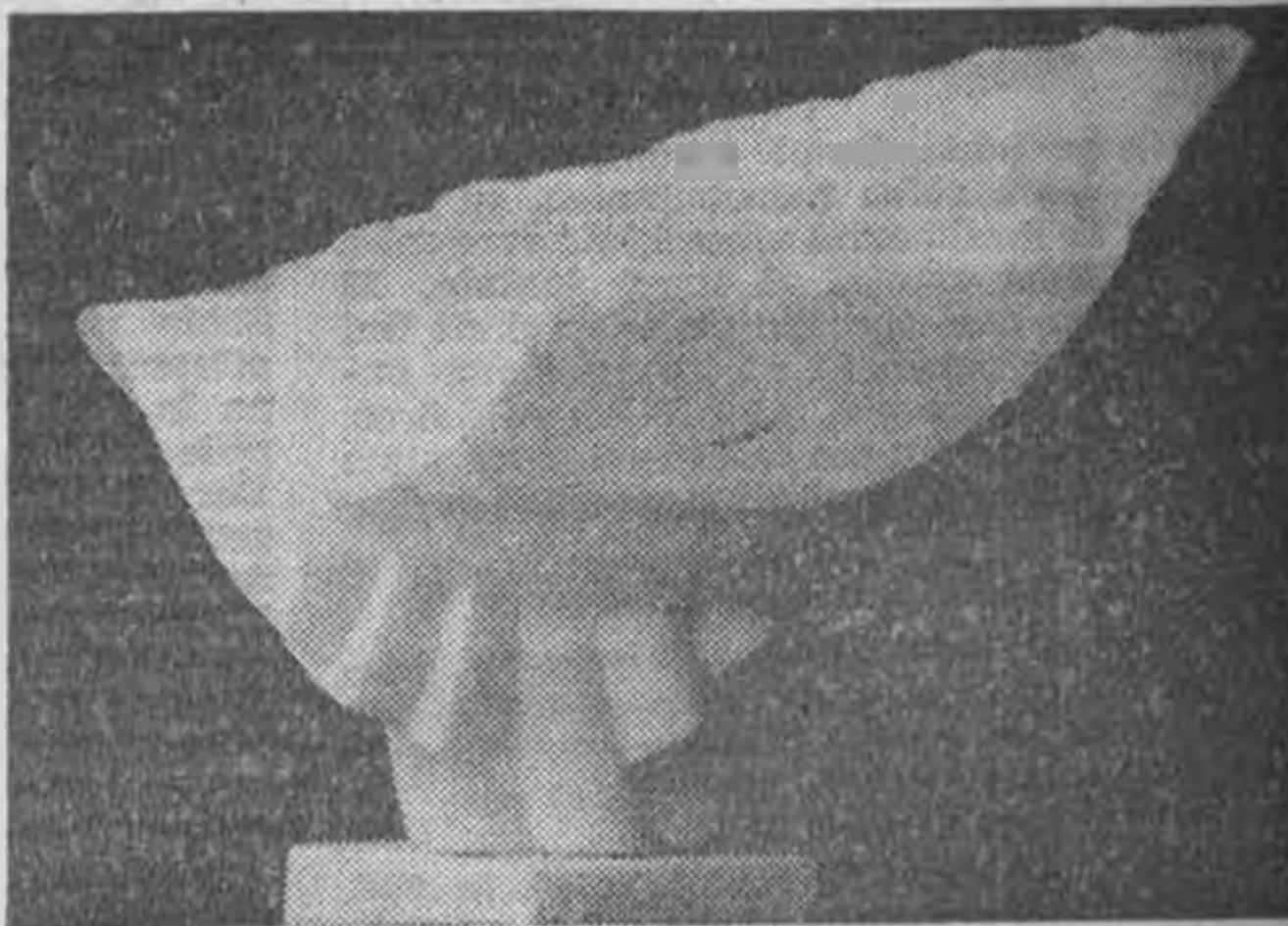
în general de dimensiuni reduse, dar pot fi oricând amplificate, fără primejdia pierderii unor raporturi și relații dintre elemente, pentru că la

plastică

Ioan Șeu ideea este o relație dintre om și spațiu, ideea care are puterea de a face să încolțească în noi forme generatoare de înălțare spirituală. Artistul are, de asemenea, un limbaj specific, realizat prin alternarea unor pasaje neprelucrate cu cele armonios șlefuite din acestea rezultând înfiniri admirabile. Între acestea două tendințe există numeroase punți de legătură, prin opere pe care sculptorul le intitulează: Craii munților, Sarcofag în eter, Demiurg, executate cu o viziune proprie asupra lumii. Constructor cu sevă puternică, Ioan Șeu izbutește să împerecheze forța cu vibrația lirică adevărată, într-un chip armonios care dă originalitate și personalitate sculpturii sale.

David RUSU

O literă în formă de floare

Își semnează desenele și caricaturile „Nik”. Litera din mijloc a numelui său abreviat o face în formă de floare. De, să zicem, margaretă stilizată. Cu ani în urmă, am cunoscut unele dintre dilemele lui: să facă numai desen satiric sau să facă numai caricatură?; să facă desen animat sau să facă film cu interpreti?... Până la urmă, a făcut și desen satiric și multe, foarte multe, caricaturi; și desen animat, și documentar artistic, și ciné-verité, și film cu interpreti. A trecut lejer de la un gen la altul, de la o specie la alta. Are, cînd desenează sau cînd face filme, o mină lejeră și, aș spune, o minte lejeră. Meru li vin idei. Idelle și le face cunoscută cu un entuziasm temperat: „Să vedem ce va ieși... S-ar putea să iasă ceva din asta...”, spune, zimbînd vag pe sub mustața-i groasă, o mustață-vrabie... A înțeles că consemnez un element biografic (dintr-un, inofensiv, patriotism local, cred): s-a născut, cum îi place să precizeze, „la cincizeci de metri de Mehală” (un vechi cartier al Timișoarei), în „arondismentul” cefiristilor numit „Blașcovici”.

Încă de pe vremea cînd era elev în clasa a X-a de liceu, Nicolae Lengher i s-a acordat Premiul I la ultimele două ediții ale Festivalului național „Cîntarea României” și zece premii la saloanele de caricatură de la Bistrița-Năsăud, Galați, Brăila, Bălilești, Tirgu Mureș. A avut lucrări admise la saloanele internaționale (și a fost inclus, cu reproduceri, în cataloagele acestor saloane) din Gabrovo (Bulgaria), Montreal (Canada), Knokke Heist (Belgia), la salonul ziarului Yomiuri Shimbun (Japonia), la Scopije (Iugoslavia), Amsterdam (Olanda). Figurează în albumul apărut anul acesta în U.R.S.S., album care cuprinde o selecție a lucrărilor caricaturistilor români contemporani. Unele dintre caricaturile sale au fost incluse în expozițiile itinerante românești de peste hotare.

Ioșif COSTINAȘ

fic despre munca metalurgistilor reșițeni —, lucrat în colaborare cu Ioan Mato, a fost distins cu Premiul II la Festivalul internațional al țărilor socialiste din Cehoslovacia. Revenit la Timișoara (și în Blașcovici), ca instructor cultural al Casei studenților (răspunzînd de cineclubul „Gaudeamus”, cercul foto, cercul de arte plastice și cineclubul de umor „Ciclop”) a contribuit direct la formarea unor desenați și caricaturiști precum Ștefan Popa (Popas), Horia Crișan, Horia Santău, nume, astăzi, de notorietate națională și internațională. A mai contribuit, cu priceperea și entuziasmul său bine temperat, la crearea unor filme care au menținut cineclubul „Gaudeamus”, în toate competițiile studențești, pe un loc frunteaș. În ultimii ani, semnătura „Nik”, cu „i” în formă de floare, a apărut pe o seamă de lucrări expuse în toate saloanele de caricatură din țară. Lui Nicolae Lengher i s-a acordat Premiul I la ultimele două ediții ale Festivalului național „Cîntarea României” și zece premii la saloanele de caricatură de la Bistrița-Năsăud, Galați, Brăila, Bălilești, Tirgu Mureș. A avut lucrări admise la saloanele internaționale (și a fost inclus, cu reproduceri, în cataloagele acestor saloane) din Gabrovo (Bulgaria), Montreal (Canada), Knokke Heist (Belgia), la salonul ziarului Yomiuri Shimbun (Japonia), la Scopije (Iugoslavia), Amsterdam (Olanda). Figurează în albumul apărut anul acesta în U.R.S.S., album care cuprinde o selecție a lucrărilor caricaturistilor români contemporani. Unele dintre caricaturile sale au fost incluse în expozițiile itinerante românești de peste hotare.

profiluri

aproape 7 ani), a devenit unul dintre colaboratorii constanți ai revistei „Urzica” și un membru de bază al cineclubului Casei de cultură a sindicatelor din Reșița. A realizat 8 filme (toate premiate la diferite festivaluri din țară) și a organizat 4 ediții ale festivalului de film scurt „Ecran 5”. Documentarul artistic — de fapt, un eseu cinematografic

Constantin Purcilean, președintele filialei Hunedoara a C.P.T.); „Tineretul și rolul învățării interdisciplinare în învățarea științifică” (prof. ing. Paul Constantinescu, P.I.F. București); „Sociologia tineretului sau tineretea sociologică” (prof. Traian Dinu-Stănculescu, vicepreședintele filialei Hunedoara a C.P.T.).

În continuare, lucrările s-au desfășurat pe trei secțiuni. Prima secțiune a fost consacrată problemelor pregătirii profesionale pentru muncă și viață a tineretului. Au abordat aspecte legate de dezideratele educației învătate (dr. Petru Ioan) și a activității informaționale (dr. Petru Pitariu), stimularea creativității (Petru Ivanof, Nicolae Romencu), pregătirea unei generații în condițiile dezvoltării intensive (Gheorghe Scorțan), pentru respectarea valorilor muncii (dr. Mircea Predescu), educația spre civilitate (dr. Cornel Stoica, Aurel Alitoneanu, Teodor Ștefan), aspecte ale orientării profesionale (Maria Pîrșoiu, Doina Păscuță și Tanța Ștefan). Secțiunea a doua a fost cen-

panoramic

Organizată cu prilejul împlinirii a 25 de ani de existență Centrului de științe sociale Timișoara, recenta sesiune de comunicări științifice s-a desfășurat într-un autentic act de emulație intelectuală. Amplasă manifestare politico-ideologică a reunit numeroși specialiști din întreaga țară în domeniile istoriei, filosofiei, sociologiei științifice, sociologiei pedagogice, psihologiei, istoriei limbii române, dialectologiei, toponimiei, gramaticii, semanticii, romanisticii, poeziei. În cadrul fazei de masă a Festivalului național „Cîntarea României”, formațiile de artiști profesioniști și amatori ai „10 Decembrie” și O.J.T. au prezentat, în ziua de 14 decembrie, la Teatrul C.F.R. un spectacol de muzică patriotică, dedicat aniversării zilei a Republicii. Au fost prezentate și metode de educație artistică în rindul tineretului. Este genericul recentului simpozion organizat la Casa de Cultură de către Inspectoratul școlar județean, Comitetul județean al U.T.C., Consiliul județean al Organizației pionierilor, în colaborare cu Procuratura locală. ● Premiiile concursului interjudețean de poezie „Nichita Stănescu” (ajuns la cea de-a IV-a ediție). Re-

Luminile

(Urmare din pag. 1)

ari, numai pentru noi, nicotă solidar, pentru fericirea și nefericirea celorlalți. Îndemnul scriitorului spre calitate și pătrunderea lui în seismele umane nici n-ar mai trebui să constituie o temă de discuție pentru oameneii scrișului. Acest îndemn mi se pare de la sine înțeles. Mai seamă că istoria însăși, a duror literaturilor, a dovedit, pe parcursul desfășurării ei, că cei care s-au înstrăinat de realitățile timpului lor, care au navigat, solitari, în anul istoric și uman, chiar dacă au dat, eventual, la iveală, lucruri atractive în sine, a scriștură, ca experiment literar, ca structuri stilistice, încă la urmă, ele s-au dovedit a rămâne formule literare

științifică

Constantin Purcilean, președintele filialei Hunedoara a P.T.); „Tineretul și rolul științelor interdisciplinare în dezvoltarea științifică” (prof. ing. Paul Constantinescu, P.I.F. București); „Sociologia tineretului sau tineretea sociologică” (prof. Traian Dinu-Stănculescu, vicepreședintele filialei Hunedoara a P.T.).

În continuare, lucrările s-au desfășurat pe trei secțiuni. J.T.C. în acest cadru a fost consiliul de conducere și a fost prezentat comunicările științifice și profesionale pentru tineretul în vîrstă de 15-25 ani. Hunedorean, pentru abordarea aspectelor de educație în familie (dr. Petru Ioan) și a activității informaționale (dr. Pitariu), stimularea activității (Petru Ivanof, Altonencu), pregătirea unei generații în condițiile unei dezvoltări intensive (Gheorghiță Scorțan), pentru respectarea valorilor muncii (dr. Mihaela Predescu), educația spre știință (dr. Cornel Stoica, Altonencu, Teodor), aspecte ale orientării profesionale (Marla Pîrșă, Doina Păscuță și Tanța). A doua a fost centrată pe problemele de politică-ideologică.

mei

de dimensiuni reduse pot fi oricînd amplificate prin mijlocul primăriei pierderii raporturilor și relațiilor elementare, pentru că la

astică

u ideea este o relație în spațiu, ideea care are de a face să înțeleagă în noi forme generative înălțare spirituală. are, de asemenea, un specific, realizat prin ea unor pasaje neprețuite cele armonioase și născute rezultând în admirabile. Intre aceste tendințe există numeroși punți de legătură, care pe care sculptorul lează: Craii munților, în eter. Demlung, te cu o viziune proprie lumii. Constructor cu uternică, Ioan Șeu izvoare să imperecheze forța grafică lirică adevărată, chip armonice care dă viață și personalitate rii sale.

David RUSU

panoramic

Organizată cu prilejul împlinirii a 25 de ani de existență a filialei de științe sociale Timișoara, recenta sesiune de comunicări științifice s-a desfășurat într-un autentic act de înaltă intelectuală. Amplasamentele politico-ideologice au reunit numeroși specialiști din întreaga țară în domeniile istoriei, filosofiei, sociologiei, pedagogiei, psihologiei, limbii române, dialectologiei, toponimiei, gramaticii, secolului, romanisticii, poeziei.

În cadrul fazei de masă a sesiunii naționale „Cîntarea timpului”, formațiile de artiști profesioniști de la Intreprinderile „Decembrie” și O.J.T. au prezentat pe 14 decembrie, la Sala C.F.R. un spectacol de artă patriotică, dedicate aniversării zilei a Republicii.

Pe lângă metode de educație profesională în rîndul tineretului, este genericul recentului simpozion organizat la Casa Școlară Județeană, Comitetul Județean al U.T.C., Consiliul Județean al Organizației pionierilor în colaborare cu Procuratura locală. Premiiile concursului Interjudețean de poezie „N. Stănescu” (ajuns la cea de-a IV-a ediție). Re-

trată pe problemele modernizării personalității culturale și educării revoluționare a tineretului. În acest context au fost abordate probleme ale relației tineret — cultură (Victor Isac, Constantin Clemente, Liviu Malița), ale educației materialist-științifice (Stelian Saon, Ernest Uskar), ale creației literar-artistice (scriitorii Valeriu Birgău și Neculai Chirica). O a treia secțiune a fost consacrată problemelor integrării profesionale și sociale a tineretului. S-au dezbătut aspecte legate de opțiunile profesionale ale tinerilor (dr. Ion Drăgan, Filip Lătușug), de rolul școlii în educația moral-cetățenească a elevilor (Ioan Damsa, Maria Toma Damsa). Psihologii, majoritatea activînd în sectorul transporturilor, au abordat probleme ale orientării și integrării tinerilor în sectorul feroviar (Letiția Predescu), de pistarea stării de integrare prin expertiza psihologică (Gelu V. Todea), rolul aptitudinilor în integrarea profesională a conducătorilor auto (Miron Pădurean, Alina Lucia Musulbaș, Doina Bozbiac), evoluția pregătirii profesionale a funcționarilor din siguranța cir-

culației (Sorin Paraschiv, Aurel Urișescu, Otilia Talmazan). Sociologii și juriștii au abordat problema cadrului creat pentru integrarea tineretului în viața de familie (Irina Scorțan, Doina Nelega, Andrei Grip, Nicolae Stînea).

În toate cele trei secțiuni, prezentarea lucrărilor a fost completată cu întrebări și comentarii care au întregit simțitor problematica dezbătută.

În ziua a doua a manifestării, participanții s-au deplasat în orașul Brad unde, lor și unui grup de tineri din oraș, le-au vorbit Mircea Herivan, secretar responsabil de redacție la revista Contemporanul, despre „Cultura generală și viitorul posibil în era informației” și Constantin Sorrescu, redactor la Știința tineretului, despre „Orizontul de cultură, o condiție esențială a integrării”. Vizitarea unor obiective culturale-istorice din zona Apusenilor s-a constituit ca o fericită împlinire a acestei manifestări științifice, ca un veritabil act de educație patriotic-revoluționară.

Miron PĂDUREAN

Casa de cultură a studenților, sub conducerea lui Costin Fe-neșan, cercetător științific la Institutul de istorie „Nicolae Iorga” din București.

Luminile timpului

(Urmare din pag. 1)

...numai pentru noi, niciodată solidar, pentru fericirea nemuritoare a celorlalți.

...memorial scriitorului spre viață și pătrunderea lui în seismele umane nici n-ar trebui să constituie o discuție pentru oamerisului. Acest indemn mare de la sine înțeles. Mai seamă că istoria însăși, a literaturilor, a dovede parcursul desfășurării ei care s-au instrăinat realitățile timpului lor, au navigat, solitari, în istorie și uman, chiar au dat, eventual, la iveală lucruri atractive în sine, creaturi, ca experimentul lui, ca structuri stilistice, la urmă, ele s-au dovede rămîne formule literare

în sine și pentru sine, fără tangențe la individ, la tumultul social, la seismele timpului istoric. Numai literatura în care au pătruns zbulumul veacului, unit cu zbulumul artistului creator, al celui în cauză, numai scrierea aplicată la o realitate social-umană, numai opera inspirată din tragediile și umane înălțări și prăvăliri ale ființei au putut rămîne, piloni neclintii, la grănițele timpului. Deasupra lor, a acestor opere-piloni, s-au aprins luminile îndrăznețe și nepieritoare ale istoriei umanității care au atras și au fascinat, veacuri în șir, cititorii în perindarea lor, fără de sfîrșit, și l-au făcut să nu le dea uitării, ba să le fiină în preajma lor, ca pe niște bunuri de neprețuit.

aqua-forte

- Cu ochelari buni de vedere vezi lucrurile cu alți ochi.
- E mare lucru să știi să te prefaci că nu ești prefăcut...
- Cu cît știa mai puține, cu atît spunea mai multe.
- O carte proastă îi bucură doar pe confrăți.
- A apărut într-o carte de artă... culinară.
- Era atît de clar în tot ce spunea încît încurca perfect lucrurile.
- Întorcîndu-mi spatele mi-am dat seama de adevărata lui față.
- Tot hrănindu-se cu vorbe goale a început să slăbească.
- Se umfla în pene pentru că era un găinar.
- Diploma o cartea de vizită a omului, nu și a capacității lui.
- Fîind prins într-o livadă de pierșel a fost bătut... măr.
- Și, tot fugind de el însuși, a început să se cunoască.

Emil ȘAIN

VIAȚA ASOCIAȚIEI

• La sediul Asociației Scriitorilor din Timișoara a avut loc o manifestare festivă prilejuită de sărbătorirea scriitorilor Eugen Todoran și Ion Dumitru Teodorescu, la împlinirea vârstei de 70 și, respectiv, 50 de ani. În deschiderea manifestării, a luat cuvîntul poetul Anghel Dumbrăveanu, secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara. Despre activitatea și creația scriitorilor sărbătorii au vorbit Prof. univ. dr. Gheorghe I. Tohăneanu, Conf. univ. dr. Iosif Chele-Pantea, Cornel Ungureanu, Mircea Șerbănescu și Adrian Dinu Raebleru. În încheiere, au luat cuvîntul scriitorii aniversați.

• Prima parte a stagiunii 1988/1989 a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont” s-a încheiat cu o suită de evocări consacrate scriitorilor Nicolae Cloban, Franyó Zoltán și Sorin Titel, personalități cu o importantă contribuție în definirea identității spirituale timișorene, a literaturii române de azi. Au luat cuvîntul: Conf. univ. dr. Liviu Ciocărlie, Conf. univ. dr. Iosif Chele-Pantea, Alexandru Jebelcanu, Mandics György, dr. Barany Ferenc, Vasile Popovici și Aurel Turcuș. Sedința a fost condusă de criticul literar Cornel Ungureanu, președintele Cenaclului. Cenaclul Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont” își va relua activitatea în luna ianuarie.

sport

VORBIND MEKEU-DESPRE FOTBAL...

...uitam că și-n alte ramuri sportive se întîmplă cite ceva demn de luat în seamă și de scris pentru, măcar, memoria clipei; noi, în general, ne-am străduit să privim și-n alte orizonturi, deși ponderea interesului tot spre fotbal ne mină, dată fiind chemarea și atracția balonului rotund, ca și relativ ușoara descifrare a regulamentului. E drept, la rugby există legi aparent greu de priceput de către un neinițiat, cum și, bunăoară, grămizile dau impresia unei înțeleștări fără noimă, dar ceea ce este mai ciudat nu e altceva decît forma neobișnuită a mingii: ca un ou, și acela bine turtit!

După ce de cîteva ani rugbiștii noștri au cam intrat în negura mediocrității, iată-i că, mai ieri, la Cardiff, ei au reușit să rupă gura țigului, învingînd o celebră echipă a lumii atît de strimte a acestui sport: Țara Galilor. Noi, în rugby, evident, nu sîntem precum Cipru în fotbal. Însă, s-o recunoaștem, ne buzim de ani de zile pe efortul cîtorva cluburi și pe rivna cîtorva sute de sportivi.

În lotul formației învingătoare au fost prezenți și doi timișoreni, Răcean și Domocos, de la Universitatea, așa încît am tresărit a satisfacție și, deopotrivă, a supărare: la acest club, cîndva frunța în sportul universitar din țara noastră, acum nu se mai întîmplă nimic, iar echipa de rugby aparține, de fapt, întreprinderii Electrometal.

Dincolo de aceste amărăciuni provinciale, mă bucură în modul cel mai curat izbînda tricolorilor, „o răsunătoare victorie, într-o zi memorabilă pentru sportul românesc” — cum scria însuși zbroul „The Times”.

Dinam al acestui reviriment să fie tot fotbalul? Este! Doar tronează încă, încoronat tot în bătrîna Anglie și suveran peste duminicile noastre (sau în alte zile competiționale); noi, la Timișoara, avurăm parte de-o confirmare în meciul „Poli” — U.T.A., întrecere de „A”, fără nici o exagerare, numai că arbitrul s-a dovedit a fi mărunt pentru un asemenea derby. U.T.A. e o trupă solidă, bine reglată de către Muțescu, însă și „Poli” a crescut în ambiții și concepție de joc sub bagheta măiastră a unuia dintre cei mai buni tehnicieni din țară — Costică Rădulescu. Învingînd cu 3-1, „Poli” intră în vacanța de iarnă cu fruntea sus, iar U.T.A. așteaptă revanșa. Oricum, va fi frumos și bine.

Un gînd rotund și pentru Costică Jude și ai săi, dorindu-le succes în Elveția, la meciul retur din Cupa Federației Internaționale de Handbal. 21-18 în prima mînaș poate însemna argumentul calificării. Luminat cum e, nea Costică o fi avînd și acum „chei” de coșocul flăcăilor din Țara Cantoanelor. Adevărul e că regret cum că nu-s măcar rezervă de rezerve la acest meci... Vom prinde altul...

Teodor BULZA

LUISIADELE

fanion

Cît de greu este să asiguri securitatea a 10.088 de sportivi de-a lungul unei olimpiade numai sud-coreenii pot să o spună. Iar dacă unul dintre campioni a fost amenințat cu moartea și, pe deasupra, se mai numește și Carl Lewis — King Karl I —, atunci puteți fi siguri că nu numai gazdele au avut de lucru, ci și gazetarii, care au „împușcat” știrea din zbor (în cazul nostru, din fugă).

Deci, înaintea J.O. de la Seul, americanii se antrenau frumos în Japonia, într-o suburbie a capitalei, Shiba, fără Carl Lewis, găzduit de sponsorul său, Mizuno, în cel mai luxos hotel toklot. La numai cîteva zile de la sosirea lui C. L., explodează bomba: omul nostru, vorba vine, este amenințat cu moartea de teroristi. Charlie Francis, antrenorul lui Ben Johnson, strigă imediat: paranoia. Deși în perimetrul diagnosticului, afirmația este pusă pe seama rivalității dintre cei doi monștri, mai ales că, la ultima confruntare, la Zürich, în august '87, Ben a fost înțercut cu 7 sutimi. Însă tot atît de adevărat e că, după fenomenalul palmares din 1984, de la Los Angeles — medalie de aur la 100 m, 200 m, lungime și 4 x 100 m — King Carl s-a aflat în vecinătatea psihozei. Fîindcă nu a încercat să doboare legendarul record al lui Beamon, Carl a ofensat mîndria americană, mitul american al cutezanței, și publicul l-a fluierat îndelung. A fost nevoit să-și caute sponsor în altă parte, în Japonia. A încercat în van să-și recîștige popularitatea prin muzică. A devenit tot mai ciudat. S-a retras într-o casă misterioasă, în Houston (Texas) a cărei situație exactă nu se cunoaște. Apoi, tatăl său, William, a murit. O nouă dramă. Un singur gînd l-a mai rămas: Olimpiada de la Seul. Psihoza, însă, se accentuează. Participă la tot mai puține concursuri, nu dorește să dea interviuri, nu se lasă fotografiat. Doar în ziua inaugurării J.O., din tribună, protejat, cu ajutorul unui microfon-cravată, răspunde cîtorva întrebări ale N.B.C.-ului.

Da, la Seul, este în permanență păzit. Cazat în patru locuințe, nici cel mai apropiat nu știe unde va dormi noaptea. Iese numai pentru a se întîlni cu mama sa, Evelyn, și cu soră-sa, Carol. Iese e un fel de a spune, pentru că din superba sa Hyundai Stella blindată nu coboară cînd se află în vizită.

Ca în epopeea ghicită în titlu, drumul duce spre Soare Răsare iar cei adevărați devin legende. Nu și în fața morții.

Marcel TOLCEA

VERSIUNEA POSIBILĂ

Sensul în care a evoluat — îndeosebi în a doua jumătate a secolului XX — poezia românească din Iugoslavia este unul prea puțin marcat de complexe oarecum firești ale literaturii „mici” în comparație fie și numai cu fenomenul cultural din imediata vecinătate. Ori, dacă, totuși, aceste complexe au existat, ele apar transfigurate într-un vizibil și continuu efort de emancipare, de raportare „de la egal la egal”. Încît, bunăoară, pentru un poet de talia lui Vasko Popa sau, relativ mai recent, pentru Florica Ștefan, „fixarea” în spațiul literar din vecinătate — poezia sirbo-croată — a apărut ca o trecere normală. Iar dacă, pe de altă parte, în orizontul începuturilor, e mai greu să vorbim aici despre o tradiție ferm constituită (deși perioada interbelică și chiar cea anterioară nu au fost tocmai vitregite de prezențe literare românești dar, acestea, sporadice și, mai ales, irelevante valoric), e de observat că nașterea tradiției s-a produs aproape simultan cu apariția conștiinței de sine a acestei literaturi, a acestei poezii. Ceea ce înseamnă reflectare în plan teoretic a condiției ei specifice — mijlocul deceniului al șaselea fiind momentul unor susținute dezbateri în jurul problemei. O reflectare în care, așa zice, și-au găsit expresia și nevoia de tradiție (=conștiința recuperărilor necesare) și „obsesia” sincronizării (=conștiința modernității).

După primele volume de poezii — cărți de pionierat publicate în 1947: în nori de Mihai Avramescu, Drum prin noapte și al de Radu Flora și Cîntecul satului meu de Ion Bălan —, în anii care au urmat, se remarcă un intere-

sant fenomen de „ardere a etapelor” încît, la începutul deceniului al șaptelea, se poate vorbi despre coagularea unor experiențe lirice distincte care, urmînd o cale proprie, originală, s-au îndepărtat progresiv de faza începuturilor. Și-au agumtat, nu o dată, rolul de avangardă. Și nu doar în raport cu spațiul restrîns al peisajului poetic în discuție. „Obsesia” sincronizării (conștiința modernității) s-a tradus printr-o constantă diversificare și îndepărtare de „matricea” localistă, idilică. Fapt semnalabil deopotrivă în interiorul creației „intemeietorilor” (numelor deja citate li se cuvin adăugate cele ale lui Ion Marcoviceanu, Simion Drăguța, Cornel Bălăcă, Iulian Bugariu și Miodrag Miloș — scriitori ce aparțin, ipotetic, unei generații „de mijloc”, majoritatea debutînd în primii ani ai deceniului al șaptelea), ca și în planul ansamblului. Generația „a treia”, de la Slavco Almăjan și Ioan Flora — a căror percutanță artistică li așează în vîrfurile lancei al etapei literare —, la Felicia Marina Munteanu, Eugenia Ciobanu Bălceanu, Simeon Lăzăreanu, Marțoara Paba, Olimpiu Balos, Ioan Baba, Petru Cîrdu, Aurora Rotariu Planjanin, Heana Ursu, ori mai tinerii și promițătorii Pavel Gătășianu, Ana Niculina Sirbu și Nicu Ciobanu, exprimîndu-se în forme artistice adesea surprinzătoare, ce dovedesc nu doar un acut sentiment al modernității, dar și un gust — dacă nu chiar o vocație — pentru experimentul insolit. Presupun o adecvare a lecturii mai puțin obișnuită în cazul unui fenomen literar relativ unitar cum este acesta. Originalitatea „stărilor la zi” a poeziei românești din Iugo-

slavia aici trebuie căutată. În refuzul aproape natural față de formele cano-nizate, în apetitul pentru defrișarea căilor nebatute ale expresivității poetice, care, totuși, nu pune între paranteze „foamea de sens” a lecturii. „Re-curgînd la modalități și stiluri literare care se manifestă prin diversitatea lor — scrie Slavco Almăjan în excelenta introducere ce prefațează antologia —, această poezie afirmă de la bun început preferințele individuale, precum și structura polivalentă, predispusă multiplelor interpretări. Poezia de care vorbesc nu a evoluat pe linia unei discipline teoretice care s-ar fi afirmat în cadrul acestei mișcări literare, deși a fost și este acceptată într-un anumit context, determinată de o realitate istorico-socială care o definește în spațiul și timpul pe care li trăim. Adaptivă la unele zone de largă deschidere spiritală, experiența acestor poeți parcurge drumuri spre un limbaj poetic

de o expresivitate capabilă de a se impune prin structura sa. Se poate chiar vorbi de un limbaj, pe alocuri, specific, caracterizat de o sintaxă poetică a cărei valabilitate se va reflecta cel mai bine printr-o obsedantă pasiune împotriva convențiilor” (p. 8-9). Așadar, ca să conchidem, între „formele discursului poetic” și „aventura imaginației” — cum inspirat și-a intitulat autorul antologiei cele două părți ale cuvîntului introductiv — funcționează, la nivelul acestei poezii, o strînsă interdependență care face ca cele dintîi să se pleze pe traseele acestora din urmă, rezultatul fiind o creație lirică nu doar de o mare diversitate a formelor discursului poetic, dar și una în care „aventurile imaginației” au certe deschideri și reale profunzimi. Este încă o dovadă că interesul pentru această poezie nu e nici pe departe solicitat de „exotismul” ei și poate nici chiar de împrejurarea că ea se situează „la răscrucea a două literaturi” — cea română și cea sirbo-croată, ori, mai mult, în punctul de interferență al culturii altor popoare sud-est-europene. Ci de capacitatea de a exista și de a evolua într-un mod specific, de amprentă distinctă pe care o poartă și care li certifică dreptul legitim la o poziție în cetatea literaturii de azi.

Adoptînd un criteriu care este acela al sincroniei creației (ceea ce avantajează mai puțin perspectiva istorico-literară, oferînd, în schimb, o foarte sugestivă imagine „la zi”), antologia lui Slavco Almăjan lansează o foarte solidă punte către receptarea poeziei românești din Iugoslavia, către integrarea ei în actualitate.

Marian ODANGIU

* Slavco Almăjan, Versiunea posibilă. Antologia poeziei românești din Iugoslavia, Editura Libertatea, Panclova, 1987.

SAPTAMINAL SOCIAL-POLITIC

Răstimpul ce ne mai desparte de finele anului 1988 este, prin tradiția statornică de cugetul unui popor harnic un timp al efortului sustinut dus pentru împlinirea tuturor planurilor stabilite în toate domeniile, cum și un timp al bilanțurilor raportate continuu la decideratele maiore „le epocii pe care o parcurgem însuflețitoare faclă de muncă de fiecare zi ale oamenilor muncii din fabrici și uzine, de pe șantiere, institute de cercetare științifică, din toate celelalte domenii de activitate și cumulează acum în florile și dedicate zilei Republicii Aceste apte de muncă, merite mai numeroase, dedicate acum aniversării Republicii fac dovada abnegației cu care acționează oamenii muncii pentru

ANGAJARE COMUNISTĂ

Înfăptuirea hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partinului, pentru aplicarea exemplară în viață a ideilor orientărilor cuprinse în rezoluția Expunere a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la ședința comună a Plenarului C.C. al P.C.R., a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești adoptate ca program de muncă al partidului, al poporului.

Efervescența creației caracterizează activitatea de fiecare zi din toate domeniile face ca și acest răstimp de capătul anului 1988 să se înscrie pe deplin în eroismul care dă dovadă zi de zi intru-gul nostru popor conștient de faptele sale scriu bronical acestui timp istoric al României. O istorie nouă al cărui drum urcă treptele prezentului aducînd viitorul dorit, unei dezvoltări multilaterale, plenare, al comunismului, orizontul apropiat.

În acest tumult al vieții prin muncă, prin deschiderea spre cultură, spre nou în toate domeniile de activitate prin răspunderea conștientă fiecăruia față de actul creator, față de istoria de fiecare zi a țării, aceea care construiește un destin nou, formează — în acest adevăr creuzat al conștiinței revoluționare, muncitorești — pro-lul complex al omului nou, al aspirațiilor superioare, al votat celor mai înalte categorii ale socialismului, ale unității.

Apropiindu-ne de cumpăna dintre ani gîndul ne poartă spre ceea ce am realizat și-a așezat cu temeritate la mella viitorului, și, deopotrivă, către anul care vine, că dimensiunile efortului de e trebuie să dăm dovadă pen-a răspunde pe deplin marilor obiective ce ne stau în fațmenite să ridice România civilizată pe noi trepte de progres și civilizație.

ORIZONT

MIRCEA ELIADE

IN SCRISORI

MIRCEA ELIADE și C. G. JUNG

The University of Chicago
Chicago 37 — Illinois
Committee on Social Thought
23 februarie 1950

Dragă Profesoare Jung,

Înutil să vă spun cît de fericiți am fi să vă avem aici, cu noi, cel puțin pentru zece zile. În scrisoarea sa, Profesorul John U. Nef v-a spus pentru ce mesajul dumneavoastră este atît de important pentru orientarea culturii nord-americane. Așadar: Comitetul on Social Thought este, astăzi, singura instituție universitară din lume care se străduiește să elaboreze un nou umanism care, chiar dacă prelungește vechiul umanism, nu va fi o replică a acestuia. Așadar de asemeni că, alături de colegi, cititori și admiratori, veți întîlni un mic grup

de studenți care au participat la seminariile asupra psihologiei jungiene a religiei, seminariile conduse de profesorul Hillner (1936) și de mine însumi (1958).

În speranța de a vă revedeți în curînd la Chicago, fiți sigur, dragă profesoare Jung, de cele mai devotate sentimente ale mele.

Mircea Eliade

(Originalul, în limba franceză în Arhiva ETH — Bibliothek Zürich, Hs 1056—28057, xeroxul în Arhiva Mircea Handoca, București).

Domnului Profesor

Mircea Eliade,
31 Rue Vaneau
Paris IV
16 septembrie 1950

Dragă Domnule,

Vă rog să primiți foarte călduroasele mele mulțumiri pentru amabila scrisoare și mai ales pentru atît de amabilă trimitere a operelor d-stra. Am avut o foarte vie plăcere să le primesc și mă bucur mult să le citesc.

În privința publicării cărților mele în Franța, mi-e teamă că este o neînțelegere. Faptul este că sînt legat pentru moment de o înțelegere nu numai cu un editor care trebuia să-mi publice toată opera, dar și cu un traducător care este însărcinat cu publicarea cărților mele în Franța și care voia să facă să apară într-o anumită ordine. Este evident că aceste aranjamente, care mi-au părut bune pînă acum, se vor arăta prea dezavantajoase — va trebui să iau altele. Dar pentru moment nu pot să întreprind nimic. În orice caz, vă mulțumesc nespus pentru amabilitate. Am și primit o scrisoare din partea Domnului Payot, cărui a trebuit, din nenorocire, să-i

răspund negativ, datorită motivelor menționate.

Aș avea, cu siguranță, o mare plăcere să vă revăd cu ocazia vizitei d-stra în Elveția. Așteptîndu-vă, vă rog să credeți, dragă Domnule, în sincera mea recunoștință și în cele mai bune sentimente.

C. G. JUNG

(Originalul în Arhiva ETH — Bibliothek Zürich HS 1056—17119; xeroxul în Arhiva Mircea Handoca, București).

Domnului Profesor

Mircea Eliade
11 rue Duhesme
Paris XVIII
7 octombrie 1952

Dragă Domnule,

Vă cer miile de scuze pentru întîrzierea răspunsului meu. Am fost depășit de prea multă muncă și secretara mea evaporîndu-se spre fericirile matrimoniale, m-a lăsat în aer.

Vă mulțumesc mult pentru că ați avut atîta grijă cu interviul. Mi-am permis să adaug cîteva observații (numerate în text).

Mă preocupă mult chestiunea dacă n-ați putea veni odată la Institutul nostru din Zürich pentru a ține un curs sau cîteva lecții, de exemplu asupra Șamanismului. Pentru prezent, programul este completat, dar poate mai tîrziu. Aș vrea să cunosc lucrările dumneavoastră asupra alchimiei asiatice. Unde pot fi ele găsite? Vă mulțumesc dinainte.

Primiți, dragă Domnule, expresia deosebitei mele considerații.

Al d-stra foarte devotat,

C. G. JUNG

(Originalul în Arhiva ETH — Bibliothek Zürich HS 1056—18719; xeroxul în Arhiva Mircea Handoca, București).

D-lui Profesor Mircea Eliade
45 rue du Val d'Or
Saint-Cloud (S. et. O.)

18 februarie 1955

Dragă Domnule,

Mulțumindu-vă mult pentru amabila d-stra scrisoare din 11 februarie, pot să vă spun: concepția Prakrite nu este departe de aceea a inconștientului colectiv și însuși paradoxul leșirii din starea oarbă a originii și de reîntoarcere spre prakrite — viață are legătură foarte bine cu peripețiile procesului de individualizare, așa cum îl concep. Copilul iese încet din starea inconștientă și primitivă, adăugîndu-și sfera conștiinței prin experiența lumii. Omul normal oprește această dezvoltare cînd ajunge la nivelul conștiinței colective a timpului său. Dar cînd posedă unii germeni creatori al viitorului sau cînd este manevrat într-un conflict indisolubil, are nevoie de un pas înainte și de o dezvoltare ulterioară. Trebuie să-și dea seama de natura conținutului inconștientului mai mult decît nivelul colectiv. Cînd este vorba de un caz serios are chiar nevoie de ajutorul Psihoterapiei, indiferent dacă aparține primei sau celei de a doua categorii. Cit privește scopul acestei dezvoltări „artificiale” sau secundare, se poate formula paradoxul următor: Progresul consistă într-o reîntoarcere conștientă spre lumea inconștientă.

Nu am dezvoltat această gîndire în publicațiile mele, căci am întîlnit atîtea confuzii și neînțelegeri, că n-am nici o dorință să le măresc mai mult. Sînt destule!

Din toate acestea, veți vedea că explicația d-stra a ajuns la țintă.

Lunile acestea sîntem pe

punctul de a face o nouă și interesantă experiență. Se află la Zürich un filozof hindus care a primit un stipendiu din partea guvernului indian pentru a studia psihologia analitică la Institut. Pentru a-și trece examenul, el trebuie să se supună unei analize personale. Dar aici am întîlnit dificultăți neașteptate și formidabile: nu se poate concentra asupra fondului conștiinței sale. Astfel, este incapabil să perceapă asociațiile de imagini din vis și să accepte gîndurile și sentimentele aproape subliminale, pentru că aceasta li separă de Sine și li duce la iluzie și suferință. El spune: „I cannot find myself anywhere in the figures presented (prin vis). I am neither the ego, nor the self, nor the archetype.” Tot ceea ce găsește în el însuși este lumina (Sinele) de care se agață incapabil să înțeleagă că oglinda (la psyché) consistă într-un mare număr de procese singulare care — în mod direct nu au nimic de-a face cu Sinele. Pare să fi înlocuit oglinda (psyché) sa individuală prin convingerea religioasă la fel ca un sfînt din secolul al XIII-lea din Europa care a trăit viața lui Christ.

Vă trimit cu mare plăcere cartea mea Types Psychologicalues.

Primiți, dragă Domnule, expresiunea înaltei mele considerații.

C. G. JUNG

* „Nu pot să mă regăsesc pe mine însumi în figuri prezentate (prin vis). Nu sînt nici ego, nici însumi, nici arhetipul.”

(Originalul în Arhiva ETH — Bibliothek Zürich HS 1056—21855; xeroxul în Arhiva Mircea Handoca, București).

Rubrică îngrijită de Mircea HANDOCA

COLEGIUL DE REDACȚIE:

ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisurile nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.

TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

Orizont 51

APTAMINAL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR 51 (1138) 23 DECEMBRIE 1988 • SERIE NOUĂ, ANUL XXXIX • 8 PAG., 3 LEI

capabilă de a se im-
ra sa. Se poate chiar
aj, pe alocuri, speci-
e o sintaxă poetică
e va reflecta cel mai
dantă pasiune impo-
(p. 8-9). Așadar, ca
ce „formele discursu-
ntura imaginației” —
ntitulat autorul an-
părți ale cuvintului
cționează, la nivelul
trinsă interdependen-
le dinții să se plieze
și din urmă, rezulu-
le lirică nu doar de
a formelor discursu-
una în care „aventu-
u certe deschideri și
Este încă o dovadă
u această poezie nu
solicitat de „exotia-
lei chiar de împreju-
tuează „la răscrucea
— cea română și cea
mai mult, în punctul
culturii altor popoa-
re. Ci de capacitatea
a evolua într-un mod
nta distinctă pe care
certifică dreptul le-
în cetatea literaturii.

teriu care este acela
șiel (ceea ce avanta-
perspectiva istorico-
în schimb, o foarte
„la zi”), antologia lui
insează o foarte soli-
ceptarea poeziei ro-
slavia, către integra-
te.

rian ODANGIU
n, Versiunea posibilă
românești din Iugo-
bertatea, Panclova

a face o nouă și
experiență. Se
ch un filozof hin-
rimit un stipendiu
guvernului indian
studia psihologia
Institut. Pentru
xamenele, el tre-
supună unei ana-
le. Dar aici am în-
tăți neașteptate și
nu se poate con-
ra fondului con-
Astfel, este inca-
reapă asociațiile
din vis și să ac-
ile și sentimente-
subliminale, pen-
sta îl separă de
ce la iluzie și su-
spune: „I cannot
anywhere in the
ented (prin vis).
r the ego, nor the
e archetype”.⁶ Tot
este în el însuși
(Sinele) de care
apabil să înțelea-
a (la psyché) con-
i mare număr de
ulare care — în
nu au nimic de-a
le. Pare să fi în-
la (psyché) sa în-
în convingerea re-
el ca un sfânt din
III-lea din Europa
viața lui Christ.
cu mare plăcere
Types Psycholo-

gă Domnule, ex-
naltei mele consi-
C. G. JUNG
să mă regăsesc pe
în figuri prezen-
vis). Nu sînt nici
isumi, nici arhe-

In Arhiva ETH —
Zürich HS 1056—
oxul în Arhiva
ndocș, București).
că îngrijită de
a HANDOCA

strada RODNEI 1.
crisele nepublicate
a P.T.T.R.
ex : 42.907

Răstimpul ce ne mai des-
tate de finele anului 1988
ste, prin tradiția statornicității
de cugetul unui popor harnic,
în timp al efortului susținut
as pentru împlinirea tuturor
planurilor stabilite în toate
domeniile, cum și un timp al
ilanturilor raportate continuu
de zideratele maiore ale
pocii pe care o parcurgem.
Insufleteatoarele faete de mun-
ă de fiecare zi ale oamenilor
muncii din fabrici și uzine, de
de șantiere, institute de cercetare
științifice, din toate cele-
alte domenii de activitate se
amulează acum în florile-
și dedicate zilei Republicii.
Aceste apte de muncă, meru-
mal numeroase, dedicate acum
Universității Republicii fac do-
rada abnegației cu care acțio-
ază oamenii muncii pentru

ANGAJARE COMUNISTĂ

mfăptuirea hotărârilor Con-
gresului al XIII-lea al parti-
ului, pentru aplicarea exem-
plară în viață a ideilor și
orientărilor cuprinse în recen-
ta Expunere a tovarășului
NICOLAE CEAUȘESCU la
edința comună a Plenarei
C.C. al P.C.R., a organismelor
democratice și organizațiilor
de masă și obștești adoptată
ca program de muncă al par-
tului, al poporului.

Efervescența creatoare ce
caracterizează activitatea de
fiecare zi din toate domeniile
face ca și acest răstimp de la
capătul anului 1988 să se in-
scrie pe deplin în eroismul de
care dă dovadă zi de zi între-
gul nostru popor conștient că
aptele sale scriu hronicul a-
cestui timp istoric al Româ-
niei. O istorie nouă al cărei
drum urcă treptele prezentu-
lui aducînd viitorul dorit, al
meci dezvoltări multilaterale,
plenare, al comunismului, în
orizontul apropiat.

În acest tumult al vieții,
prin muncă, prin deschiderea
spre cultură, spre nou în toa-
te domeniile de activitate,
prin răspunderea conștientă a
fiecăruia față de actul său
creator, față de istoria de fie-
care zi a țării, aceea care-l
construiește un destin nou, se
formează — în acest adevărat
meuzet al conștiinței revolu-
ționare, muncitorești — profu-
lul complex al omului nou, om
al aspirațiilor superioare, de-
votat celor mai înalte cauze
ale socialismului, ale uma-
nității.

Apropiindu-ne de cumpăna
dintre ani gîndul ne poartă
spre ceea ce am realizat și
ne-a așezat cu temcinicie la te-
mella viitorului, și, deopotri-
că, către anul care vine, către
dimensiunile efortului de care
trebuie să dăm dovadă pentru
a răspunde pe deplin marilor
obiective ce ne stau în față,
menite să ridice România so-
cialistă pe noi trepte de pro-
gres și civilizație.

Fiecare va fi descoperit,
măcar o dată, cu fericită ul-
mire, puterea literaturii, fiind
cîntă, ea există și, exis-
tînd, ne supune în aven-
tura de a deveni spirit,
curgînd frămîntați de neliniști
și îndoieli. Prin literatură în-
trăm în lumea suspendată a
iluziei, dar ciudat e că marile
cărți, tîind ferestre înspre
clocotul lumii, ne sporesc în-
trebările. Cînd ne aflăm în-
lăuntrul ei ne eliberăm și ne
pluralizăm, leșînd într-o altă
existență deschisă eternului.

Lumea însăși e un univers
de semne, o carte de citit și
descifrat. Într-o lume netrecu-
tă prin cărți omul ar fi surpat,
ar orbecăi în tenebrele uitării,
lezîndu-și condiția. Acele fic-
țiuni care ne-au hrănit în
raii primel virste, citite naiv,
raite imediat, cu dărulire in-
genuității rămîn integrate în
propria noastră făptură, clă-
dindu-ne asemeni rădăcinilor;
pe acest prag al uimirii, desen-
at cu fum — azi desuet,
pare-se, pentru pragmatismul
pedestru — ne regăsim can-
doarea uitată sub un clopot de
liniște, prospețimea pe care
alte generații, cu toatele de
fapt, le refac înțelepțindu-se.

Dinamica socială se oferă
literaturii, evenimentele isto-
rici cotidiane cresc către sens
și, firesc, într-un veac fierbin-
te, accentuînd eposul politic
se va scrie altfel: pătrunzînd
dincolo de coaja realității cu
un spor de sinceritate și rea-
lism bărbătesc, posedînd tim-
pul istoric prin actul medita-
ției literare. E tocmai vechiul
drum de la epic la reflexiv,

EXPUNEREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU — TEZAU DE GÎNDIRE ȘI ACȚIUNE REVOLUȚIONARĂ

PUTEREA LITERATURII

decantînd semnificații și refu-
zînd literatura comodă, obeză,
lesne digerabilă a scriitorilor
avorton. „Lectura” istoriei ră-
mîne motorul creativității scri-
toricești. Dar adevărul istoric
nu conferă de la sine adevăr
artei. În acest spațiu, ipotezele
intelectuale trăiesc numai prin
forța de a rămîne în litera-
tură.

Curios e că meseria scriito-
rului mai e înconjurată de
ceasta unui romantism naiv
care-l abstrage lumii terestre.
Cărțile sale mișună însă de
viu; chinul facerii lor inseam-
nă o re-găsire și aceste infor-
mații supragenetice ne fac lu-
mea mai inteligibilă — nota
Paul Morelle. Ea însăși ficțio-
ne, literatura sporește clarita-
tea lumii îngemănînd contra-
riant puterea de a visa, neos-
tenită, nehimerică, bintuită de
nostalgii și luciditate bolnavă,
rece în perfecția ei, spulber-
rînd-o devastator.

Ne trebuie așadar aripile li-
teraturii! Mai ales că puterea
ei vine din fragilitate și —
prin ea — ne eliberăm de
zgură și de obsedantele noas-

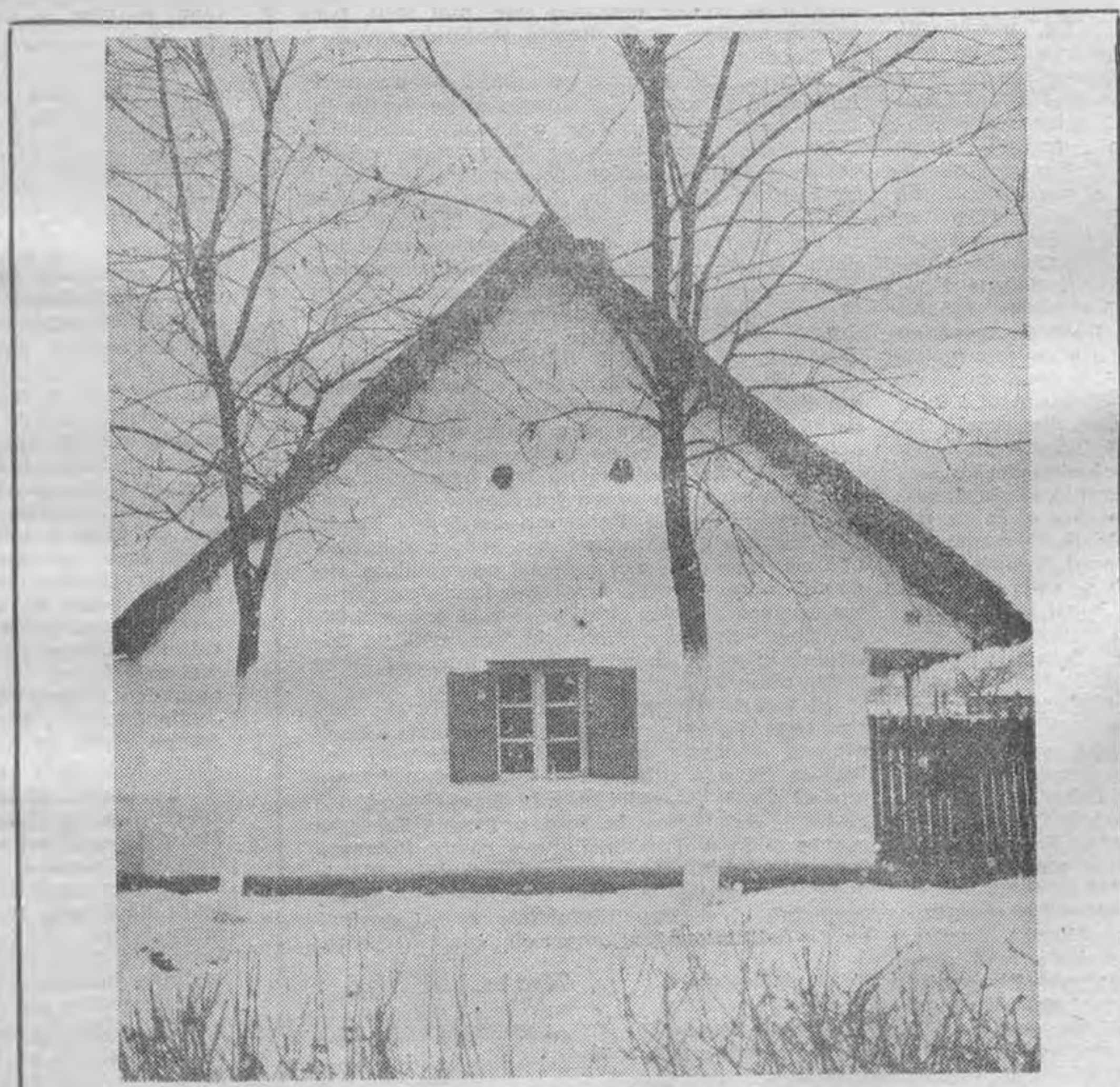
tre limite. Literatura, cum s-a
spus, este aripa lui Icar; în
ea zvicnește zborul, ne des-
prîndem de sol, dar nu pu-
tem învinge forța gravitației...

Că acum literatura e luată
foarte serios, nu doar pentru
„a umple” timpul, printr-un
mod grav de abordare și cu
năzuința de a răspunde celor
mai imediate întrebări — e de
ordinul evidenței. Oglinzile ei
nu se mulțumesc să conspec-
teze realitatea, rezervîndu-și
condiția subalternă. Vrem a
spune că, întii, ea trebuie să
fie totuși literatură. Negreșit,
fiînd adevărată ea își conservă
actualitatea după cum cititorii
adevărați se vor și scufunda
în lumile literaturii, cu pro-
centul necesar de detașare.

Convingătoare e situația ge-
nului mare al prozei, fiindcă
— în registrul literar — roma-
nul contemporan pare cel mai
puțin ficțiune. Acum, într-un
secol anxios și grăbit se scrie
„lung”, romanul e prizat; re-
vărsările epice confiscă inte-
resul cititorului modern. Con-
știința acestui veac insetat și

frămîntat de politică cunoaște
bulimia realului. Incit romanul
își dorește a fi mai mult decît
o specie literară, părăsînd vo-
luptuosul amuzament de altă-
dată, apropiînd omul — pin-
dit de întunericul anonimatu-
lui — omului. Existențial,
însul e fracturat, trăiește în
încercarea de a specializa și
omnipotența romanului ne ilu-
zionaază reînfrînd lumea.
Voința de a începe ab ovo e
devoratoare pentru romancier.
Cuprînzătoare pinze epice
hrănesc acest orgoliu. Verosi-
milul, posibilul în ordine ar-
tistică ne în-ființează în rea-
litatea imaginarului; forța de
influențare a ficțiunilor lite-
rare, persuasiunea asupra spi-
ritului uman găsesc în aceste
dire luminiscente divinitatea
morală prăbușită în atîtea rin-
duri. Fiîndcă e de tot ridicol
a mai crede că substratul li-
vresc corupe izvoarele creației,
că „starea culturală” a dărui-
ților scrisului e un har divin,
că sintagma scriitorului-
muncitor e un neadevăr; scri-
sa lor e iluminată de biblio-
teci, rispiind anotimpuri și
murînd în cuvinte, trăînd dra-
ma debuturilor repetate, mun-
ciți de paimea altor frumoase
cărți. Puterea literaturii stă în
adevărul hergheliilor de cu-
vinte, imblînzite de truditorii
scrisului. Alchimia creației e
la fel de misterioasă și azi;
încordîndu-și energiile, scriito-
rul e captat de vînzoleala lu-
mii, dar și claustrat în lițna
severă a bibliotecilor, apărăt
de zidul lor de liniște. Acțio-
nea artei este și o „pregătire
a simțurilor”, cum zicea Căli-
nescu și sevele ei sînt persua-
sive asupra spiritului uman.
Arta produce plăcere și înstru-
iește.

Așa fiind, e bine, e chiar
necesar și salutar să luăm a-
minte la oferta realului. Omul
scrisului — reamîntea recent
într-o tabletă Ion Arișanu —
nu-și suge subiectele din de-
get. Împlîntați într-un context
care ne nutrește literar, pom-
pînd în noi sevele realului, ne
implicăm astfel în tumultul
social, potențînd investiția fic-
țională; literatura devine un
raport despre un loc și despre
un timp, se încarcă de socia-
litate, poartă spre cititori po-
tența confesivă, labirintul sine-
nelui, dar și seismele istoriei,
se colorează ontologic traver-
sînd clocotul evenimentelor.
Trebuînd să servească po-
porului, construcției socia-
lismului — cum în atîtea rin-
duri preciza secretarul ge-
neral al P.C.R., tovarășul
NICOLAE CEAUȘESCU — li-
teratura transfigurează acest
prezent tumultuos, transportă
în viitor mărturia unei epoci.

Peisaj de iarnă.

Adrian Dinu RACHIERU

Imbatabilul Ulici

1. Masiva antologie Nobel contra Nobel reia lucrările unei antologii, aparținând tot lui Laurențiu Ulici și destinată tot laureaților premiului Nobel: aceștia sînt, în număr criticat cu cîțiva ani în urmă, adăugînd note bibliografice și aparat critic în unele devenite celebre. Selecția premială îi urca pe unii în Emirele aleșilor, lăsîndu-i pe alții, cit de merituosii, în așteptare. Iar pe adoratorii lor, intristați.

Nobel contra Nobel propune un soi de reparațiune. Dacă cel din Academia suedeză n-au distribuit premiile așteptate, dăruiește premiile de consolare Laurențiu Ulici. Dacă multe premii s-au obținut doar prin înfrîmări de politici literare, intră în acțiune criticul care supune atenției alte liste. Dacă în cutare an a luat premiul prozatorului cutare, nu există un altul mai bun, unul care să merite, într-adevăr, răsplată? Din anul de grație 1988, înfrînat în fotoliul confortabil al judecătorului, privind cu o ușoară ironie panorama ce i se deschide în spațiul și timp, criticul corectează. De ce, în anul cutare, n-ar fi putut lua premiul Musil? Fiindcă, îi răspunde într-o frumoasă cronică de carte Mircea Martin, Musil își încere gloria ceva mai tîrziu. În anul apariției primului volum al Omului fără calitate, Musil era cunoscut și recunoscut doar în cercuri restrînse. Le-am cere prea mult academicienilor suedezi să detecteze opere reformatoare, numele deschizătoare de drum.

Da, le-am cere prea mult, dar aceasta este regula jocului și volumul Nobel contra Nobel nu trebuie înțeles decît respectînd „regula jocului”. Criticul nu își propune să intre în dialog cu selecțiile din anul de demult, din unghiul de vedere al acelor ani: el judecă din unghiul celui care, în 1988, are șansa de a „controla” adevărul unor premii. El nu este numai criticul ci și conducerul, organizatorul unui spectacol, rectorul unei înscenări de anvergură. Nobel contra Nobel este un one man show semnat de unul dintre criticii de primă mărime ai actualității culturale. De una dintre vedetele prezentului literarului. Animator, personal de referință a numeroase concursuri, cu onoare prezident al unui număr impresionant de juri. Laurențiu Ulici a

alcătuit, în fine, cartea care să dea măsura personalității sale vii, dinamice, șocante. Întotdeauna cistigătoare în turnirurile culturale: căci comentatorul actualității gîte tot în materie de literatură. Sau nu ratează niciodată demonstrația că este tot.

2. Cartea se naște pe fondul unei suferințe mai vechi a cărturarului român: de cîteva ori literatură noastră a fost în apropierea premiului fără a-l obține. Oare am fi meritat, noi, premiul?

Nu un premiu am fi meritat, spune criticul, ci mai multe. O mulțime de premii. Observăm acum că jocul devine grav și că întrebarea de ce nu am obținut, noi, români, recunoașterea meritată, primeste răspunsuri noi, date de un autor familiarizat cu „tehnologia Nobel”. Nu am luat premiul, scrie criticul, fiindcă n-am știut întotdeauna să ne recunoaștem și să ne propulsăm valorile. N-am dat o lectură adecvată solicitărilor „exterioare”. Nu am avut, noi, energia de a propune și de a susține, pe parcursul anilor, nume. Bun șarțier, Laurențiu Ulici nu se mulțumește a inventaria. El propune un premiu Nobel pentru România într-unul din anii ce vin: e convins că șansele reale ale lui Marin Sorescu vor fi sancționate de Academia suedeză. Observ că inițiativa lui Ulici a avut succes și, prin diverse nubiții, diverși autori au și încetat pronunerile: dacă noi nu propunem, de unde să stea academicienii din Suedia cine merită? Așa că nu numai Sorescu, ci vreo treizeci de nume au anșur la orizont. Sînt multe, sînt puține? Au șanse reale de a intra în competiție? Șanse reale, scrie Laurențiu Ulici, are Marin Sorescu. Circulația operei sale în străinătate, numărul impresionant de traduceri, ar justifica alegerea. Fiindcă, față un criteriu, nu putem aspira la recunoaștere fără traduceri care de cuvînt. Fără o circulație a cărților. Fără traduceri bune, fără...

Îată întrebări pe care, de la Alecsandri Incoace, și le-a pus mereu scriitorul român. Într-un context nou Ulici reia întrebări vechi, cu anoulul celui care știe a privi din înalt peisajul literarului. Admirabila sa lină de complexe poate fi de bun augur pentru înțelegerea contextelor literaturii moderne și de către alții, care au nevoie de asemenea cărți îndrumătoare.

Cornel UNGUREANU

• Laurențiu Ulici — NOBEL, CONTRA NOBEL, Ed. Cartea Românească, 1988.

•cronica literară•

Al treilea personaj

Cartea lui Vasile Popovici, *Eu, personajul*, apare într-un moment al despărțirilor de metode, de sisteme, de teorii. S-ar părea că totul a fost inventat, totul a fost spus și că nu-l mai rămîne teoreticianului decît să se consacre creației pur literare — una din formulele „flicionare”. Exemple există cu nemiluita, probînd recitarea aproape obligatorie a purtătorilor de stîndarde teoretizante: de la Roland Barthes, Umberto Eco, Philippe Sollers și Tzvetan Todorov la compatrioții noștri, Livius Ciocărlie, Valeriu Cristea, Marin Mîncu, Mihai Zamfir. Drumurile în și dinspre semiotică și teoria textului gem sub pasul răspitilor. Dacă în urmă cu zece-cincisprezece ani legitimitatea de teoretician îi deschidea orice ușă astăzi, aceeași carte de identitate nu te răspîndește decît cu privire plictisită ori cu indiferență ridică din umeri. Pe acest fundal, Vasile Popovici îndrăznește ceea ce pare să nu mai îndrăznească nimeni: îndrăznește să persevereze (diabolic!) și, încă, are cutezanța să inventeze. Să deseneze. În ce are mai ambicios, primul din cele două eseuri ale cărții, „Cel de-al treilea personaj. Teatralizarea epicală în literatura română”, se vrea o „istorie a procedurii de construcție bazat pe introducerea (în epică, n.n. M.M.) a personajului teatral, cel de-al treilea personaj”. Prin urmare, un eseu și o istorie care pornesc de la întrebarea unui al treilea personaj, necesită și o anumită critică literară, prezent în opera cîtorva dintre marii noștri prozatori din acest secol. Dar ce este al treilea personaj se vor întreba cei familiarizați doar cu (maximal) distanțamentul bahtinian? Îată una din definițiile sale: „Personajul triologic cumulează trei instanțe: Eu sau, Tui protagonistul cu care împart aceeași soartă, și Elul spectatorului. Personajul triologic percepe, interiorizează și înțelege simultan trei conștiințe distincte, trei instanțe de conștiință”. Așadar, un personaj teatral care nu trebuie, însă, confundat cu personajul din teatru. Personajul triologic este o realitate caracteristică discursului epic. Dar de ce atunci titlul *Eu, personajul*? N-am desecurat, în text, o mulțime explicată

a acestuia. Ea se află, probabil, dincolo de text, în proiectul întrezărit al unei lucrări mai ample. Adică aceea în care sistematica personajului literar și un anumit tip antropologic vor fuziona într-un discurs biografic, ce-l va avea în centru pe însuși autorul său. De altfel, chiar existența acestui al treilea personaj este, mai întii, percepută empiric, prin directă (auto)observare a scriitorului.

Cum a apărut acest personaj? Răspunsurile lui Vasile Popovici sînt simple și pe deplin lămuritoare: el s-a ivit pe o anumită treaptă a dobîndirii complexității de către proza realistă. Nu vom întîlni, așadar, personaje triologice la N. Filimon și la cei de dinaintea lui. Abia cu Slavici (pe a cărui operă Vasile Popovici jură cu un entuziasm pe care, mărturisesc, nu-l împărtășesc deloc) se poate vorbi în literatura română de acest super-personaj, de această instanță care rezolvă (sau, dimpotrivă, creează) nenumărate situații dramatice. Va fi fost Slavici creatorul procedurii? Răspunsul criticului e clar: nu. El există încă de pe vremea corului din teatrul antic. Recuperat de către proza modernă, el își trăiește o a doua, spectaculoasă, existență. Pentru a ne proba adevărul acestei intuiții, Vasile Popovici nu lasă necercetat nici un centimetru din opera lui Slavici, din romanele lui Sadoveanu, Rebreanu sau Marin Preda. Nici un unghi de lectură n-a scăpat studiului, nici un argument, nici o probă nesemnaltă. Riguroasă demonstrație, abilitatea luminării părților ascunse, tehnica subtilităților și a înșoșărilor, distribuția accentelor. În fine, erudiția criticului în acest domeniu nu-ți îngăduie prea multe obiecții.

Și totuși, rămîne o problemă de fond: care sînt repercușiunile triologismului asupra valorii estetice a operei ca atare? Influențează el, într-un fel sau altul, originalitatea prozei? Mă tem că Vasile Popovici nu e încă pregătit să dea răspuns. Aflat doar în faza prospectărilor (așa cum e și în a doua secțiune a cărții, *Romanul inconstențului*), va trebui să așteptăm cărțile următoare pentru a-i vedea roșii nu numai proiectul, ci și imponderabilele care-i conferă visata coerență și argumentele inatacabilității.

Mircea MIHĂIEȘ

• Vasile Popovici, *EU, PERSONAJUL*, Ed. Cartea Românească, 1988.

Cartea recentă a lui Mircea Iorgulescu se ocupă de lumea lui Caragiale, nu de textul lui. Faptul — indicat de altfel în titlu (*Eseu despre lumea lui Caragiale*, Cartea Românească, 1988) — trebuie reținut. Altcum, i s-ar putea reproșa autorului ignorarea euforiei caragiale. Dar euforia este a scriitorului și a cititorului; abia rar, cînd e atînsă gratuitatea pură, ca în *Cam tîrziu*, se împărtășesc și personajele din ea.

Așa, ocupîndu-se numai de lume, eseu lui M. Iorgulescu este revelator. Se pot desprinde din el aspecte ontologice ale spațiului lui Caragiale și o putem face raportîndu-le la marile zone ale valorilor culturale: a celor pozitive (absolutul și ordinea) și a celor negative (vidul și haosul).

Universul lui Caragiale este accentuat negativ. Absolutul lipsește (repet: e vorba de lume și nu de text), iar ordinea e una degradată. Este ordinea politienească a „secției”, adică a ipostatului și a lui Ghiță Pristanda, ordinea de teama căreia cetățenii, ca să nu fie „umflați”, încremenesc. O ordine, deci, în care nu pulsează viața, iar istoria tinde să înghețe. Profitînd însă de faptul că, deși rigidă, „secția” este coruptă, încît stă să se descompună, viața se retrage pe nesimțite de sub jurisdicția ei. Se retrage coborînd sub nivelul valorilor pozitive, încît nu generează o lume, un

Despre Caragiale (II)

„cosmos”, ci o „sublime” (27). Mai exact, se retrage în haos: „Este o lume care, pentru a supraviețui, generează haos” (55). Definind-o ca sublimă, M. Iorgulescu vorbește de „un conglomerat rezidual în continuă fermentație logoreică” (27). În alt articol, voi încerca să arăt că în acest conglomerat trebuie văzut și altceva decît haos. Deocamdată, să constatăm că haosul, într-adevăr, există.

Poate că punctea de legătură dintre ordinea stricată a secției și haos este spaima. La gîndul reacției posibile a puterii, Brînzovenescu și Farfuridi sînt „imobilizați de spaimă” (76). Tot de frica omului puterii tremură — adaug — și Costăchel Gudurău, dar în cazul acestuia, prin comportamentul ei aberant, puterea se carnavalizează, își pierde autoritatea și preface ea însăși ordinea în haos.

Haosul e un loc al răului, unul infernal: personajele lui Caragiale trăiesc în „întunericul diabolic al trîncănelii” (81). Neexistînd lege, în haos totul e posibil, de aceea și personajele sînt „în stare de orloc” (40). Posibilă fără opreliști, acțiunea haotică nu duce la nimic; ca atare, ocupațiile eroilor caragialieni sînt „efemere și derizorii” (20), realul fiind, în fond, redus la vorbărie, însă una inebunitoare, care presupune o gravă dereglare a spiritului; ea zdruncină mințile și o confundă într-un coșmar (cf. 81). Este, totodată, un coșmar al violenței, propagat de „o lume pusă instinctiv pe harță, foarte irascibilă, agresivă, gata să dea” (104), una din care nu se exclude „ferocitatea, brutalitățile” (129). Într-o lume haotică se suferă mult; în ea, oamenii „parcă sînt disperați” (27). Nu este suferința provocată de dureroase prefaceri innoitoare, ci suferința barbariei finale, post-istorice (cf. 68), a unui spenglerian capăt de civilizație.

O imagine terifiantă, fără îndoială, propusă de Mircea Iorgulescu cu argumente incontestabile, extrase din operă, și în care, totuși, nu ne recunoaștem. Avem într-adevăr nevoie de toată concentrarea argumentativă a eseului, fiindcă altfel n-am fi departe de părerea lui Mihail Ralea, citat în carte: „Lumea lui Caragiale e minunată: e o lume absolut paradisiacă, fără griji...” (19). Parcă ne-am spune și noi că în ea: „E calm, e liniște, e petrecere” (20). Cum se explică acest fenomen? Sînt mai multe cauze. Una e prea omenească nostalgie produsă de tot ce a fost și nu mai poate fi. O alta este confuzia semnaltă la început, între lume și text. Transferăm euforia, muzicalitatea literaturii lui Caragiale asupra lumii lui. Și mai este faptul că lumea aceea de sfîrșit de secol își ascundea degradarea sub o înfățișare odihnită de „belle époque”. Modul ascunderii este surprins de Joseph Roth, în *Cripta Habsburgilor*, cu referire la „finis Austriae”, deci la același sfîrșit de veac:

...bauri, chefuri, fete, mese prelunge, plimbări, nebunii de tot felul, escanade lipsite de sens, ironii distrugătoare, critică neînfrînată, ...fețele obosite, lipsite de viață și batjocoritoare... Împărțeam cu ei frivolitatea sceptică, îndrăzneala melancolică, neglijența păcătoasă, morga arogantă, toate semne ale a-murgului pe care noi atunci nu-l vedeam încă venind. Deasupra paharelor din care beam cu neastîmpăr, moartea invizibilă își și încrușea minile cloșoase. Atît de senine erau pe atunci vremurile!

La modul balcanic — nici parizian, nici vienez — am avut și noi o „bel epoch”, iar Caragiale este cronicarul ei vesel și neîndurător

Livius CIOCĂRLIE

L-am cunoscut pe Nicolae Labiș, vara, într-o tabără școlară, zată de C.C. al U.T.C., pentru f la învățătură. Valea Teleajenului întîmpinat cu miresme calde, limpezii murmurînde, cu un sunat, bucurios parcă și el de noastră acolo. Într-o revistă citisem despre copilul de „15 ani publicase, deja, poezie. Mă lău eu pe atunci că îmi apăruseră l goara citeva strofe din prima mie, intitulată solemn „Avem p răspuns, peste vreme, marelui buc, a cărui operă o îndrăgiser mult.

Responsabilul taberei (se nu chitan, după cîte îmi amintesc în prima zi ne-a vizitat în dor s-a interesat de preocupările n apoi ne-a invitat — pe Labiș mine — la el în birou. După apreciat pasiunea pentru li acel admirabil „responsabil de ne-a sugerat ideea să încercăm zarea unui colectiv „scriitorice: l-am precizat că, de la o vre început să scriu „proză” (scrie vela „Oameni în luptă”, aprec conducerea Uniunii Scriitorilor nută pentru premiere. În cadrul concurs literar pentru tineret, zat în 1950—51). Labiș, la rîn a mărturisit că are un caielet poezii și că, față, sîntem gats părtășim din „experiența” no unor colegi, „poet” sau „proza

Au trecut zilele, săptămînile atmosferă de avînt deosebit. Pi taberei a fost de natură să ne ne cunoaștem, iar excursiile î din apropiere ne-au dezvoltat i dragostea față de frumusețile de pămîntul străbun.

Mi-aduc aminte de o seară, înstelată, cînd discutam cu aprins, despre noi, despre anii veni. Acel adolescent, micuț de cu ochii de o expresie cu totu îmi devenise prietenul cel ma

— Măi, Gheorghieș (asa mă du), de ce te premliază Uniune nuvela aia a ta? E frumoasă tută la mașină, sau e un „mar

— Sub streșina albastră ca un cuib de rîndunele, sâtu natal străjulește de veacuri vi de farmec ale Nerei, printre ș și boscheși de Iliac (...).

— Ajunge, ajunge, Gheorghieș. Însă eu continuam să-ti c proza mea:

— „Furtuni năpraznice, geru pezi, păduri de brazi care...

— Ajunge, nu ț-am spus că și zimba cald, cu ochii vesn Așa l-am cunoscut pe Lab început prietenia noastră, car

Ființa

Oricare privire descriptivă îl scoate din anonim și-l prificant. Pe de o parte, proce atunci cînd dincolo de obiecti fantastică. În acest al doilea și într-o situație, și în cealal atitudine față de valorile s alienarea extremă de felul pină la absurdul fantastic i Franz Kafka, există o rapor nilor de a mitiza cuceririle noi, tehnologia este un vehi civilizației materiale. Cu cît bunăstare materială. Faptul miel; spiritul, în schimb, unei agresiuni. Alienarea pri sint golite astăzi de semnifi. În stare să le proiecteze întu sau în Evul Mediu. Spre exte rar” cu sinonimul său tradiț mult mai eficient. O fugară i magice ale celui din urmă lui Thor, instrument de mu (metalurgice).

De aceea, și resimțînd lumii moderne, literatura c omului către sine (și) prin p rar trece prin redescoperire general a tuturor urmelor n alegorie a imediatului ocroti existențial, a depersonaliză tehnologice.

Actul însuși al creației. Astfel, dacă obiectul creat actuale, creația literară este uman, o intrupare și o ob încă: obiectele sînt o transp biologiei, iar arta o transpu

L-am cunoscut pe Nicolae Labiş, prin '50, vara, într-o tabără școlară, organizată de C.C. al U.T.C., pentru fruntașii la învățătură. Valea Teleajenului ne-a întâmpinat cu miresme calde, cu ape limpezi murmurânde, cu un soare minunat, bucuros parcă și el de sosirea noastră acolo. Într-o revistă leșeană, citisem despre copilul de „15 ani”, care publicase, deja, poezie. Mă laudam și eu pe atunci că îmi apăruseră la Timișoara câteva strofe din prima mea poezie, intitulată solemn „Avem pământ”, răspuns, peste vreme, marelui G. Coșbuc, a cărui operă o îndrăgisem atât de mult.

Responsabilul taberei (se numea Răchitan, după câte îmi amintesc) chiar în prima zi ne-a vizitat în dormitoare, s-a interesat de preocupările noastre și apoi ne-a invitat — pe Labiş și pe mine — la el în birou. După ce ne-a apreciat pasiunea pentru literatură, acel admirabil „responsabil de tabără” ne-a sugerat ideea să încercăm organizarea unui colectiv „scriitoricesc”. Eu l-am precizat că, de la o vreme, am început să scriu „proză” (scrisesem nuvela „Oameni în luptă”, apreciată de conducerea Uniunii Scriitorilor și reținută pentru premiere, în cadrul unui concurs literar pentru tineret, organizat în 1950—51). Labiş, la rîndul său, mărturisise că are un caiet plin de poezii și că, fată, sîntem gata să împărțăm din „experiența” noastră și unor colegi, „poetii” sau „prozatori”.

Au trecut zilele, săptămînile, într-o atmosferă de avînt deosebit. Programul taberei a fost de natură să ne ajute să ne cunoaștem, iar excursiile în munții din apropiere ne-au dezvoltat mai mult dragostea față de frumusețile naturii, de pămîntul străbun.

Mi-aduc aminte de o seară, ireal de instelată, cînd discutam cu Labiş, aprins, despre noi, despre anii care vor veni. Acel adolescent, micuț de statură, cu ochii de o expresie cu totul aparte, îmi devenise prietenul cel mai drag.

— Măi, Gheorghies (asa mă dezmiertăda), de ce te premiază Uniunea pentru nuvela aia a ta? E frumoasă? E bălută la mașină, sau e un „manuscris”?

— „Sub streșina albastră a lumii, ca un cuib de rîndunele, sătucul meu natal străjuiește de veacuri văle pline de farmec ale Nerei, printre stînci albe și boscheți de liliac (...).”

— Ajunge, ajunge, Gheorghies!

Însă eu continuam să-i citesc din proza mea:

— „Furtuni năpraznice, geruri și zăpezi, păduri de brazi care...”

— Ajunge, nu î-am spus că ajunge! și zimbea cald, cu ochii vesnic umezi.

Așa l-am cunoscut pe Labiş, așa a început prietenia noastră, care a durat

pină la năpraznica, preatimpuria lui dispariție, întâmplată doar peste cîțiva ani.

Gîndindu-mă la Labiş, acum văd că mi-a rămas proaspătă în memorie sensibilitatea sa extremă. Destinul a făcut să urmăm drumuri diferite în viață. Cu toate acestea, ne-am întîlnit de multe ori la București (în mod obișnuit în Casa Uniunii Scriitorilor de pe bule-

— Aveam impresia că după o stîncă mă voi întîlni cu Vitoria Lipan, care...

— Ce vorbești? Atunci, în „pădurea de argint”?

— Acolo, dragul meu, l-am întîlnit pe Eminescu, personal!

— Ești nebun, Gheorghies, ești nebun... Tu îți bați joc de timp, timpul închele definitiv socotelile și destinele, ai înțeles?

medalion

OGLINZI PESTE VREME

vardul Ana Ipătescu) sau la Brașov (la Casa de creație a Uniunii Scriitorilor). De multe ori el îmi apărea împovărat de o mare neliniște, de gînduri grave, de preocupări profunde.

— Niculăeș (îl dezmiertam eu), te rog să fii mai atent la mine, cînd îți vorbesc; privirile tale parcă întesc în altă parte. Îmi răspunzi la întrebări pe care eu nu le-am pus încă în discuție...

— Prietene, ai urcat Ceahlău vreedată? Ai privit amurgul, toamna tirziu, de pe culmile lui? Ai văzut vreedată văle pline de cețuri ale Carpaților?... Dar Mălinii i-ai văzut?

— Nu, nu chiar tot, dar pe Ceahlău am fost și...

— Și?

Mai tirziu, peste puțină vreme însă, aveam să ne izbim de greutatea inerente unui început revoluționar tumultuos, în toate domeniile sociale.

Labiș a urmat cursuri filologice iar eu politehnice. Așa cum spuneam, ne întîlneam des, la Brașov sau București, am rămas copii — eram, de fapt, adolescenți — ne alergam prin parcuri, visam cu ochii deschiși! Nu voi putea uita niciodată privirea lui Labiş, duioasă, adîncă, puțin melancolică și de multe ori temătoare...

— De ce ești atît de trist, Niculăeș?

— Păi, n-ai citit raportul Uniunii la Congresul scriitorilor? N-ai reținut că...

— Am citit, dragul meu, am citit! Este o mare greșeală — îl linișteam eu.

VIOREL CRISTEA: E iarnă la Ghilad.

Ființa și lucrurile (I)

Oricare privire descriptivă insistentă lăsată peste contururile unui obiect îl scoate din anonim și-l proiectează în afara sa printr-un dublu proces semnificativ. Pe de o parte, procedeul poate sugera singurătatea omului în lume — atunci cînd dincolo de obiect nu se află nimic — sau poate instaura reveria fantastică. În acest al doilea caz, obiectul devine simbolul unor mituri uitate. Și într-o situație, și în cealaltă, literatura contemporană caută să-și precizeze atitudinea față de valorile specifice ale civilizației materiale actuale. De la alienarea extremă de felul aceleia din cărțile lui Bradbury sau Orwell, și pină la absurdul fantastic și halucinant, prezent în literatură începînd cu Franz Kafka, există o raportare identică la un anume mod comun al oamenilor de a mitiza cuceririle tehnice actuale. Pentru marea majoritate dintre noi, tehnologia este un vehicul către un altceva superior, probant în planul civilizației materiale. Cu cît mai multă tehnică modernă, cu atît mai multă bunăstare materială. Faptul acesta este strict adevărat în perimetrul economic; și spiritul, în schimb, resimte această perfecționare unilaterală în felul unei agresiuni. Alienarea printre lucruri apare și datorită faptului că acestea sînt golite astăzi de semnificațiile lor culturale, mitice, sufletești sau magice, în stare să le proiecteze într-o metafizică, așa cum au fost ele în Antichitate sau în Evul Mediu. Spre exemplu, un ciocan pneumatic nu este identic „literar” cu sinonimul său tradițional, chiar dacă din punct de vedere tehnic este mult mai eficient. O fugară privire asupra sumedeniilor de semnificații mitico-magice ale celui din urmă este edificatoare. Ciocanul a fost cîndva armă a lui Thor, instrument de muncă a lui Hefaistos, simbol al inițierilor cabrice (metalurgice).

De aceea, și resimțînd probabil golul cultural în care se nasc obiectele lumii moderne, literatura contemporană încearcă să refacă drumul vechi al omului către sine (și) prin propriile sale creații tehnice. Traseul acestui itinerar trece prin redescoperirea lumii obiectelor, a interioarelor, a uneltelor, în general a tuturor urmelor materiale lăuate de om în lume. Obiectul devine o alegorie a imediatului ocrotitor, intimist și domestic, sau, dimpotrivă, a vidului existențial, a depersonalizării, a golului alienant întreținut de perfecțiuni tehnologice.

Actul însuși al creației literare poate fi alăturat acestei procesualități. Astfel, dacă obiectul creat de om este o alegorie a „evenimentelor” tehnicii actuale, creația literară este și ea, ca obiect artistic, o alegorie a universului uman, o intrupare și o obiectualizare a universalilor acestuia. Mai concis încă: obiectele sînt o transpunere în act a ciștigurilor fundamentale ale Tehnologiei, iar arta o transpunere în act a ciștigurilor fundamentale ale Ființei.

Daniel VIGHI

Melancoliile poetului

O mereu mare mirare în fața vieții este poezia lui Dan David. Laturile ei sînt forțele mereu de o privire abilă și lăcomă. Și totuși, în Podul său cu fin nu este doar un spectacol exterior. Poetul vede, cercetează și se implică. Totul este văzut, simțit, catalogat. Acestea în cazul în care pornim de la eu spre lucruri și fapte. Ne dă impresia că știm totul. Însă „cu toate acestea există / exiști fără să ceri socoteală cuiva / ca un moment de liniște”, spune poetul și într-o oarecare măsură raportul se schimbă. Existența, gestul, obiectele au o privire proprie, un ochi pornit dinspre ele spre ochi poetic. Este, de acum, imaginea noastră reflectată în ele. Surprinzătoare, uimind. Sau, cu vocabulele interogative ale lui Dan David: „de ce dincolo de principiile omologate sever / încă mai palpă / restriștea fără de număr și fără de margini a vieții”.

Poezia lui Dan David este o neconținută întoarcere. Privirea ținește din ochi și revine cu privirea interiorului. Îți dă certitudinea că, la rîndul tău, ești integrat, cuprins, privit. De lume, de viață. Este suficient un reper și realitatea aceasta ne cuprinde și pe noi: „la capăt soarele / venim de la el / sau ne întorcem spre el?”.

Pe vremea cînd debuta cu volumul intitulat, candid, *Eu vă iubesc pe toți*, Dan David se vădea un poet stăpîn pe arta declamației. Știa să rostească poetic și să-și atingă ținta. Mai există, tot acolo, un refuz, programat credeam atunci, al discursului modernist (sau, mă rog, post-modernist!) de ultimă oră al generației din care, măcar ca an de apariție, făcea parte. În volumul *Podul cu fin* surprinde convingerea (și de aici reușita) lui Dan David că poezia se naște și nu se construiește. El nu se sfiește niciodată de nimic. Nu are nici un fel de prejudecată.

Volumul *Podul cu fin* este împărțit în trei cicluri, fiecare cu un text bine ales. Sînt părți fără o prea mare individualitate, apartenența poemelor la grupaj putînd fi schimbată fără pierderi, căci tonul, pe alocuri elegiac, pe alocuri vindicativ, este specific întregului volum. Figurile ordonatoare ale fiecărui grupaj sînt după cum urmează: tatăl, omni-rezent, invocat sub numele Ion în ciclul *Un om avea un cal*. Tusele evocării sînt, în general, corecte. Uneori, ele sînt poate prea mult îngroșate. Altelei poate prea puțin. În *Pe lîngă plopii*, centrul ordonator este dat de el — un „el” generic — identificat, pe rînd, cu Wagner, Iubita, Iosif, Lucia, Doamna din Comarnic, El etc. Peste ciclul *Educație sentimentală* plutește umbra dragostei, a ceremonialului sentimental. Educația se săvîrșește apelîndu-se, după spusele autorului, la „catermării, abstracții, concerte, iubiri!”. Și peste toate acestea, ceasupra poemelor plufeste umbra unui serafic și imponderabil Umberto, prieten din copilărie sau magică figură poetică. Umberto, eternul Umberto, însoțit de o mereu mare uitare și o melancolie fără scop.

Cu această nouă carte, Dan David reclamă dreptul de a purta un nume.

Lucian-Vasile SZABO

• Dan David, *PODUL CU FIN*, Editura Cartea Românească, 1988.

Iorgulescu se ocupă de textul lui. Faptul — spre lumea lui Caragiale — trebuie reținut: rului ignorarea euforie a scriitorului și a

isă gratuitatea pură, și personajele din ea. me, eseul lui M. Iorgulescu din el aspectaragiale și o putem te ale valorilor cul- și ordinea) și a celor

accentuat negativ. a de lume și nu de... Este ordinea poli- atului și a lui Ghiță a cetățenii, ca să nu ine, decl. în care nu să înghețe. Profitînd secția” este coruptă, a retrage pe nesimțite coborînd sub nivelul erează o lume, un

iale (III)

lăi exact, se retrage u a supraviețui, ge- sublimă, M. Iorgulescu rezidual în con- In alt articol, voi merat trebuie văzut ă, să constatăm că

dintre ordinea stri- La gîndul reacției l Farfuridi sînt „im- frica omului puterii al Gudurău, dar în tîtul ei aberant, pu- autoritatea și pre-

lul infernal: perso- uturile diabolice ale în haos totul e po- „în stare de orice” ea haotică nu duce lor caragialieni sînt fiind, în fond, redus e, care presupune o zdruncină mintea și . Este, totodată, un o lume pusă instinc- esivă, gata să dea” „ferocitatea, brutali- se suferă mult; în (27). Nu este sufe- faceri înnoitoare, ci orice (cf. 68), a unui

doială, propusă de contestabile, extrase recunoaștem. Avem ntrarea argumenta- fi departe de pă- te: „Lumea lui Ca- absolut paradisiacă, spune și noi că în ” (20). Cum se ex- ulte cauze. Una e de tot ce a fost și fuza semnaltă la erăm euforia, muzi- asupra lumii lui. Și sfîrșit de secol își șare odihnitoare de este surprins de ilor, cu referire la rșit de veac:

prelungite, plimbări, site de sens, ironii ... fețele oboșite, .. împărțeam cu ei melancolică, negli- toate semne ale a- edeam încă venind. m cu neastîmpăr, mîinile ciolănoase. nurile!” Ilian, nici vienez — Caragiale este cro-

us CIOCĂRIE

Cedomir Milenovici

IZVORUL

ORIZONT ÎN IRIS

Fluviul nu se adapă
cu spa Izvorului
nici cu cer
nici cu propria abie
ci numai cu ideea de curgere

Izvorul e prima literă
în curgerea alfabetului
acolo
Izvorul pentru prima dată și-a spus
că se va năface în mare

Între Izvor și mare
cine știe ce deosebire nici nu-i
în mare cauză necunoscutul
coplăria lângă Izvor

Cel mai greu e să se iște Izvorul
restul decurge firesc

DE PE MALUL OPUS

În românește de
Cristian MARCU

Când te priveș
de pe malul opus
îmi apar aiudoma mamei

Atunci lau barca
părund
în riu și în tine —
apa însă rostogolește la vale doar
pietrele

În mijlocul riuului
unde amândouă malurile-s de neatinș
tu nu ești

Mama ar fi intrat în riu pin' la
genunchi
mama ar fi intrat în apă pin' la
briu
mamei torentul i-ar fi trecut peste
cap

Și totuși
când te priveș de pe malul opus
îmi apar aiudoma mamei

Teodora Bucur

MEDITAȚIE
LA PONTUL EUXIN

De câte ori mă apropii de țărâm
și privesc marea în noapte,
li simt răsuflarea încărcată de alge
și soapte,
o incantație stranie, venită din alt
anotimp,
o melodie sublimă, diafană,
ca o petală ruptă din timp.

Fericit poet, nefericit Ovidiu,
m-ai durut când scriai pe nisip elegii
— rugă sacră adusă unui zeu
implețrit —
cînd, de dor, gîndul tău inflorit
de-amintiri
se-ndrepta spre un țărâm al Nirvanei
unde să nu mai simți trupul țiernii
rănit
de vîntul în agoniie...
poezia ta — alb imaculat
— sufletul tău — val albastru de mare.

Fericit poet, nefericit Ovidiu,
îmi vorbești peste veacuri de-acest
neam statornic
care te-a iubit cum lubeste iarba
pămîntul :
despre geții cu plețe și bărbi
nepieptănate
în care pescărușii învățau
să impletească vise ;
despre viața lor simplă între două
războaie
cum știau ei să-și înflorească
dorurile
cu un cîntec, speranțele
cu o bătaie moale de aripă...
Al fost primul care ai transcris
în versul etern

poezia limbii române,
primul care, fără să știi,
ai curs în lacrimi de poeme,
brăzdînd în timp istoria unui neam
înnobilîndu-te.

VINĂTOARE DE CERBI

În aerul curat ca o magnolie
se-mprăști în miile de curcubeie
alburi
și timpul alunecă deodată
nemăsurat, în gol.

Oh, zei, ce ospătați nînsoare
alungați din trupu-mi
clipa ce mă doare !

În pădure, cerbi înaripați vincază
urmărind în taină umbra unor
soapte.
viața, scurtă bătaie de aripă
în noapte.
coroana — trofeu și urma pașilor
tăl pe zăpadă.
soarele prelingindu-se roșu
peste rîni spulberate-n nînsoare
și multă, prea multă lumină
în lacrima zăpezii ce mă doare.

PLOUA CU MINE

Plouă cu mine peste lume...
orașul cu himere mă sfîșie,
mă imparte
unde sintești voi, cei frumoși și
nebuni.
sufletul meu — curcubeu peste
moarte.

Am uitat să mă-ntorc în gînd și în
umbre
peste mine o toamnă mai trece-n
sublim
se aurește cu soare, noaptea curge
în mare,
oare unde-o s-ajungem, galopînd,
cînd iubim ?

Naufragiul de lună o celestă dorință
să m-aplec, s-o cuprînd și în noi
a-o închid,
să se-mbrace-n culoare ochiul meu
cel albastru
cînd privind către tine, floare eu
mă deschid.

...1937, iarna.
La cîteva zile după Anul Nou, Petre Adam se prezentă la redacție. N-aveau decît patru birouri, niște chichinețe cocoșate la mansardă, în care domnea o vrajște greu de imaginat. Patric, de la Crime, un individ gâlbejit și cam rufos, care, cînd nu avea ce face, își curățea mereu pipa lui împuțită, îl întîmpină mahmur, cu pălăria dată pe ceafă, cu șireturile ghetelor spînzurînd dezlegate : Pier, ești mare ! Dacă o ții așa, o să pupi zambilica la rădăcină, la Sfînta Vineri, plațu patru. Marele gazetar. Hă !

— Ia mai du-te... făcu plin de lehamite Petre trîntîndu-se în scaunul lui rotativ. Pfuuh ! suflă dezgustat praful de pe mașina de scris : Într-o zi am să las dracuului totul și am să mă întorc acasă. Asta am să fac, Crime.
De cîte ori i se spunea așa, Patric se chircea de necaz. Astăzi, el, care văzuse destule la viața lui, părea cu adevărat îngrijorat : cum că, etici, să lase el, Pier, aerele alea de dur made in Manhattan ; pină una alta, îl căutaseră. brrr, trei băieți pe care el, Patric, nu-i vedea cîntînd în corul orfanilor Mămico, din ceruri, înimă curată zidește în mine, ci, mai degrabă, sub trencurile lor lungi, botile și fil-filtoare, ascundeau cîte un drăguț de tommy-gun, dintre acelea folosite de flăcăii bătrînului Capone cînd găureau, plini de pinșenie și respect pentru meserie, Packardurile neblîndate ale rivalilor cu care se clonănise bossu. Mutrele lor aminteau de niște morminte prost îngrijiite, dacă nu chiar lăsate în paragină. Și cînd unul dintre derbedei a catadicsit să se chiorască la cana ala nenorocită de pe biroul tău, a înghețat apa în ea. Ți-au lăsat asta. Îi întinse poza aceea mare în care un superb armasar se afla ridicat într-o imrresionantă cabare. Așa că, al face bine să te potolești și, dacă nu, mai bine cărbănește-te acasă, în dulcea tă cîmpie bănăteană.

Acum, singur în redacție, își aminti de Patric. Zîmbi ca și cum l-ar fi avut în față. Ce bine ar fi fost ! Ce te holbezi așa la mine, hahaleră ? s-ar fi răstît Crime la el. Și apoi ar fi izbîit cu pălăria lui celebră marginea biroului : Tu, marele creator de lumi imaginare...
☆

Patric se căznea de ani de zile să termine un roman de dragoste, nu te hlizi, potaie !, nu-mi iese. Își scărpină scărpină nădușită cu obidă comică : ieri i-am pus să facă amor pină le-au sărit ochii din cap (Era vorba, bine-înțeles, de cuplul eroilor săi) și după ce s-au saturat de atîtea desfătări, în loc să-și spună vorbe dulci s-au apucat să se înjure ca chiorii. Să-și arunce toate porcăriile în nas. Îndrăgostii sînt ăștia ? Și scuipa cu scribă într-o parte. Păi, nu rugă Adam, știu eu ? Încearcă să introduci un element șoc, ca de pildă o altă femeie. Un alt bărbat. Une-l nitel pe jăratec, sfîșie-le sufletele, ciu-pestele. Arde-le cîte o scatoalcă, invață-i minte ! Da ce, se stropșea indignat Crime, Camelia mea-i o țîră ? (Asta era numele personajului). Și alălalt, cap-sec ce ești. Raul (Asta era bălatul) este un suflet pur, poetic. Nu pricepi că e vorba de romanul unei canci... ? În lumea asta jalnică în care numai bisitarul contează ?

Rareori cei doi prieteni reușeau să nu se clorovăiască. Cînd nu se aflau împreună, se căutau. Într-o dimineață, Petre bătea la mașină cronica unui spectacol de teatru. Patric năvăli vîjeșos în redacție, strălucind de fericire. Își aruncă pălăria în cuierul schiop din spatele biroului său, se instală în scaun cu picioarele lui crăcănate sprîjinite pe birou și rîcni : Evrika, i-am dat gata ! Ehei, pulsorilor, credeai că m-ai scăpa ? Credeați cumva că l-ați trombonit pe bătrînul Patric ? Ora răfuielilor a sosit ! Memento mori ! Shakespeare e un mic copil, un începător ! Și bunul Crime își freca fericit și transpirat palmele. Ei ? întrebă plin de curiozitate Petre. Ei, ei, făcu Patric triumfător, de-acum gata ! l-am legat pe viață. Domnișoara a rămas gravidă. Petre își privi în tăcere prietenul și izbucni în ris : Cum dracu să rămînă, silabisii el, dacă de două luni, după șucăru ăla monstru, l-ai despărțit ? Crime rămase cu gura căscată. Păi, vru să tragă aer în piept, se înecă holbindu-și ochii la Petre. O mare spaimă se asternu pe fața lui uscățivă. Ai dreptate... șopti el. În secunda următoare sări în picioare și izbi cu pumnul în perete. Halal prieten, urlă el înroșindu-se brusc și lacrimî ! se livră în colțul oleoapelor ! Îmi aduci vești proaste ! Și plecă, val-virteji, să se îmbețe.

Doi zile Petre îl căută prin toate birturile, unde știa că Patric obișnuieș-

te să tragă la masea. Pe urmă se hotărî să-l caute acasă. Locuia undeva pe lângă Gara de Nord, într-o cosmelie veche, pe strada Pitariilor, o străduță scurtă și îngustă, cu odăi ieftine. Urcă treptele imobilului, urmărit de ochiul tulpure (singurul care-l rămăsese în urma unei încăierări de pomină cu fetele de la madam Dișamp, unde lucrase pe brînci, pină cînd anii aveau s-o readucă pe căile tihnite ale senectuiii) al portăresei, care mai tot timpul era cherchelită, și care își plimba dosul amplu și unsuros al nădragilor prin curtea interioară, pavată cu cărămizi jilave, năpădite de mușchi piperniciți. Întră într-un coridor lung și îngust spre care dădeau ușile locatarilor. Înapoia uneia, desluși risul unei femei, un ris plăcut, în cascade, așa cum de mult nu-l fusese dat să audă. Probabil era o femeie frumoasă și curată.

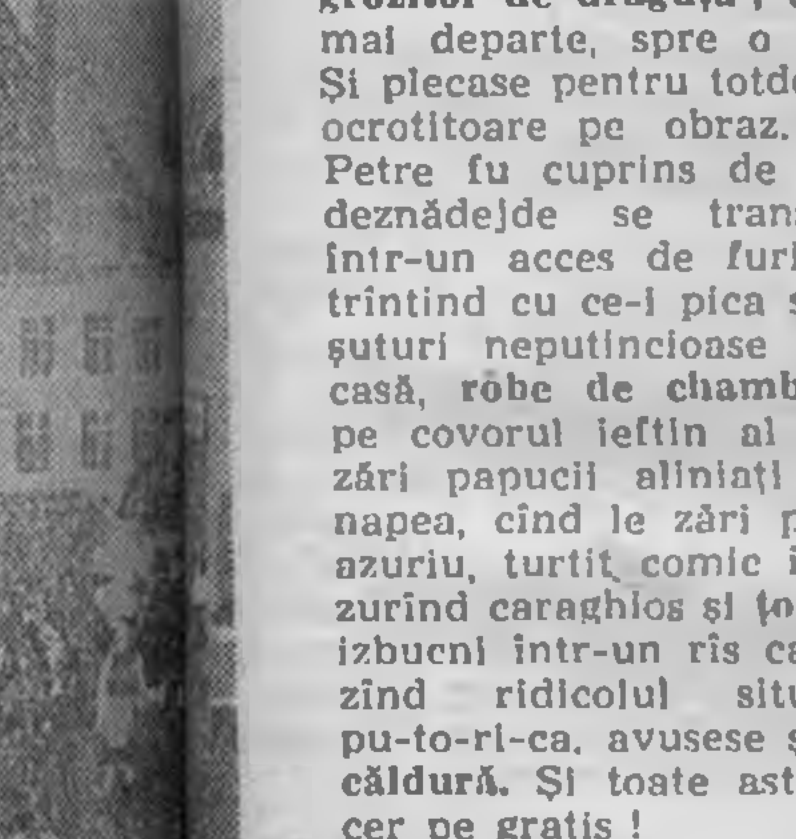
Coridorul era neașteptat de lung ; depăși o altă ușă pe care o mină scrisese cu cărbune Așteaptă-mă pină o să

cînd năvăli din paraul de cal, botelească, bănu prieten. Ideea o lecție cai. Cel mai ar fi fost cînd un cuvîntor, firește.oul dumnea-tul istorionar, că, după ce să privească înspăi-

Pe Eliza o reîntîni abscontor în fața unui magazin pe Calea Victoriei. O saltă ironie ceremonioasă și, te pregătea să adauge o zimbi deschis și prietenoșemeni cu Gary Cooper, spus ? Petre Adam rămăscat, infuriat și amuzat tîrindu-se zdravăn în gînc arătorul borul pălăriei, ușor, spunîndu-și, încinta că, de vreme ce Eliza năpe departe cu șnapanu d rite nu puteau să stea prost.

Așa începu dragostea lu Adevsea, Petre se întrelprea tîrziu, dacă proced, putea fi cinstit sau necirbîre ? Cine dă mai mult supune celui alt de teamă să nu se ducă pe apa amintea : și mica gîscă vinzătoare într-un magazari, care avea mania noaptea transparente, cît rente și pe care le lepăcu o repezițiune uimită tot felul de neobișnii. I surprinsese scobindu-se ce frunzarea jurnale de să fie nedrept ? Diana : ei simplu, i se dăruise că, fără să-l ceară ce Avusese căldura ei. Sau profesoară de canto carășternut fără ca Petră că serios ; și care îl ca, plină de energie și cocea prăjiturele și altă acea frenezie și încăpățeau prin a-l scoate din și ea căldura ei. Sau tarului de restaurant, trei bombe sordide undbăta strășnic pe mai nîchema Callopi și era cu ce bărbații numesc o fe Avea distincție serpoaca înțelege că era de fairiajul ei cu mitocanul nu fusese decît un acco Rupea binîșor pe frice ceva, avea urme șidumșmanie țoapele — cu Il plăcea pe Adam, detimpla să-l ia peste plepe o ființă „superoară” pe ce să se îndrăgostea mase ca prin urechile amenea necaz, deși ieșid din toată povestea : Ca rosise de el cu multă d să înțeleagă că, deși eabil de drăguț, se înșelă pentru ea decît o etapgrozilor de drăguță ; cōmaî departe, spre o c Și plecase pentru totdeocrotitoare pe obraz. Petre fu cuprins de udeznădejde se transnîtr-un acces de furie trîntind cu ce-i pica sușuturi neputincioase casă, rōbe de chambupe covorul ieftin al zări papucii aliniatî napea, cînd le zări pē azurieu, turit comic izurînd caraghios și țopizbucni într-un ris ca zînd ridicolul situ pu-to-ri-ca, avusese și căldură. Și toate asteacer pe gratis !

Eliza era însă cu înțînleau tot mai des plin de mindrie cu cibracă, pasul ei era mîtat, punea multă seșie în afirmațiile el : pase o necuvîntă, o că la adresa unei acient, despre care, de sese laudativ. Eliza rată și-l mărturisise firească îi năpădisesemenea reflectîi n bărbat trebuia să orîșice împrejurarebărbat ? o întrebăse Petre și cînd încercă ca s-o sărute, Eliza îmitate, privindu-l a tors acasă, Adam fun canapea, cu priviri le tavanului ; își mărtu merita să fie iubită mai mult decît își în... Acum, în odaia ță Elizei.

MILAI VINTILA Tîrg la Ca

mintată. Cristos, aruncă prosteste Petre și-i păru rău. De sub cearceafurile și păturile răsucite se auzi bombăneala bulmacă a lui Patric. Cristos, pe dracu. Scărpină-lui cu părul vilvoî ieși greu la lumină, Petre simți o căldură în piept, și ca să-și ascundă emoția, trase draperiile. Dumnezeule, cum arătau ! Îți venea să plîngi și să rîzi. Petre simți un nod în gît, tuși și căută din priviri un scaun. Vru să se aseze, dar Crime zberzî la el : Nu pe ăla cretinule, că se rupe ! Pe alălaltu. Un perete era plin de cărți, pe celălalt, de care era lipit patul, atîrnau o groază de tablouri : uleiuri, pasteluri, cărbune. Ia te uită, se minună sincer Petre,

Avea și tălăntiv, încă caz, suna așadactă articolul două zi fu corului. Rezultatul o ceartă văadu-se din făcu aluzie întate, teamă (Eres, corupția toc-mal așare românești, bur!). La rîndurindu-se pe pe Adam dăc de glorie lei vre-

* Fragment din ro peregrinilor

Alexandru

IUBIREA PERE

figurine

Din pragul apusului

Om de teatru, memorialist și, acum, prozator, Ion Olteanu se înscrie între oamenii de cultură ardeleni care și-au impus o pecete aparte în spiritualitatea românească de după război.

Romanul „O salcie cîntătoare” devine o carte-mărturie a unor locuri, timpuri și oameni, petrecute pe moicoma vale a Mureșului, pe cîmpia dintre Războieni și Tîrgu-Mureș. Romanul lui Ion Olteanu, abordînd mărturisirea la persoana întîi a eroinei, sora naratorului, devine, implicit, biografia unei femei și a unei familii ardelenesti, fixată între deceniile de dinainte de război și încheiată la sfîrșitul lui.

Revenit în satul natal, la casa soarelui mai mari, Domnica, povestitorul va rămîne acolo, la căpătîiul ei, nouă zile, atîta cît își propune să mai trăiască sora sa, grav bolnavă. Îngrijindu-și sora, cercetîndu-i viața de azi, fratele venit la ea din capitală devine și partașul poveștii vieții acestei femei muribunde.

Plină de o vitalitate fără margini, povestitoarea încheagă în fața fratelui și a noastră povestea unei vieți, dirza ei luptă pentru a fi și a avea, înălțarea și destrămarea ei, forța de nestăvilit a unei făpturi umane deosebit de active, plină de o sete de viață ieșită din comun.

Mentalitatea, morala acestei țărânci este una inflexibilă în planul vieții casnice, al vieții materiale și al celei intime. Fixată în a-și urmări țelul de a ajunge la un loc de frunte între gospodarii satului, femeia și sora devine de o dură inflexibilitate, merge înainte fără a lua în seamă nici sentimentele celor din jur, nici ale sale proprii. Această „orbire” este chiar aceea ce naște drama acestei existențe. Căci eroina înaintea morții, implacabil, nu numai spre o moarte fizică, dar și spre o moarte spirituală. Ea se desprinde de bucuriile naturale, firești, ale unui sentiment uman, iubirea, de pildă, pe care îl înecă în sine. Ea tinde doar să-și lățească moșia, să-și întemeieze gospodăria. Viața ei e doar trudă animalică, hobotnicie, slugărire peste măsură, doar de dragul bunurilor, a materiei în sine. Intrată în hățșul acestor mici interese de familie, eroina uită de tot ceea ce ar putea stăru în ea, ca vis al tinereții, al atracției, merge înainte, ca o vită pe brazdă, nu mai are odihnă, nici popas. Doar într-o scrisoare netrimisă, pe care fratele o descoperă, în final, în spatele unei fotografii, ea, sora, îi destăinuie fratelui, postum, un posibil sentiment al ei pentru un bărbat, care a iubit-o dar care n-a avut parte de ea, un bărbat care a purtat-o în inimă pînă în ultima ei clipă, dar față de care femeia n-a avut curajul să-și dea pe față iubirea.

Roman-mărturie a unei existențe dure, țărănești, de muncă și jertfă, pentru familie, cartea lui Olteanu devine și un document epic de o rară frumusețe, a cîmpiei ardelenene de pe Valea Mureșului. Natura, pămîntul, truda cîmpului, datiniile, oamenii, acea atmosferă unică a satului ardelenesc interbelic, știute din paginile lui Pavel Dan, Ion Vlasiu transparent, și aici, cu realismul lor specific, dar și cu o încîntătoare și aspră poezie. Limba prozatorului, fără a fi apăsător ardelenesc, are un specific al ei, calm și melodos, cuvîntul se înscrie în limba vorbită și colorată a eroinei, cu o mare plasticitate. Roman de un adînc realism, pătrunzător și scormonitor al eului tainic al unei femei simple de la țară, „O salcie cîntătoare” devine și roman-analiză a unor stări dramatice, tensionale, unice în felul lor, în care o femeie, din pragul apusului și al trecerii, are rara luciditate să se destăinuiească total,

Ion ARIEȘANU

• Ion Olteanu — O SALCIE CÎNTĂTOARE, Ed. Albatros, 1987.

(Continuare în pag. 6)

Traian Iancu

COROLE DIN FĂGET...

Se dedică primarului Ion Olteanu

Aș vrea, ca-n brațe să culeg,
Flori cu o fragedă podoabă,
De un Partid cutezător,
Să dea mai roșii, brațu-nțreg,
Corole la Făget, să albă!...

Căci nu-l mindrile mai curată,
Decît cînd vezi în sat la tine,
La vatra ta, adevărată,
Corole de dalii, glicine...

Cînd cu primaru-am întîlnit,
Copiii-atîtor stele-albastre,

La mine-n plept mi s-au oprit
Atîtea fulgere și astre...

Copii erau! Și-n visul lor,
Din buza dulce, făurită,
De un Partid cutezător,
Cresc într-o lume fericită...

Nu pot fi lacrimi pe pămînt,
De bucurie și de drag,
Decît atunci cînd vezi rizînd
Un viitor la tine-n prag...

Străbat Făgetul cu corole,
Și nu găsesc destul cuvînt
Să plîng! Și-aceste gladole,
Să le tot cînt!... Să le tot cînt!...

Nicolae Ioana

PLANTELE DIN GRĂDINĂ

Acum cînd a apus soarele
și începe să se însereze
și începi să nu știi ce se petrece
în preajmă

plantele din grădină
nu sînt decît niște instrumente calde
muzicale
în care simți nevoia să te culci.
Deja mulți au coborît în grădină
și tu ai rămas atît de singur!
Te ridic de la masă
și încet-încet te întinzi pe pămînt
și încet-încet te acoperi cu frunze!

SAMOVARUL

Singur în magazinul de antichități
îmi plimb ochii în jur și privirea
mea cade

pe un vechi samovar.
Uite samovarul, îmi zic,
din samovarul acesta au hăut ceai
și Esenin și Pușkin.
Și doar văzîndu-l și doar
bănuind c-au hăut ceai din el
Esenin și Pușkin

am auzit viscole și clinchete
de clopoșel
și ris de femele și zgomot de troică!
Și un om cu fața blindă privea la el
însă samovarul stătea neclintit,
cineva l-a mutat apoi în vitrină,
poate omul cu fața blindă, poate el.
Și de-atunci trec pe strada aceea cu
prieteni
mei și zic, uite samovarul din care
a hăut ceai și Esenin și Pușkin.

Și în clipa aceea cu toți auzim
viscole și clinchete de clopoșel,
ris de femele și zgomot de troică!

OBOSEALA

Niciodată n-am știut cum e să
adormi cu un măslin tînr în mină
deși am visat la toate acestea.
Niciodată n-am știut cum se aude
ploaia,
cum cad pe umeri, pe plept,
stropii acela bulbucați al oboselii
deși am visat la toate acestea...

Dar niciodată, nu am știut cum e să
dormi, cum e să mori cu un măslin
tînr în mină!

Claudiu Iordache

ZIUA DE TOAMNĂ

Ziua scurtă de toamnă
și-a lăsat și pe masa
mea lingura adîncă din
care curge mierea și
în cameră s-a adăpostit
mirosul castanelor! O
creangă bate în geam
cu degetul noduros și
frunzele căzute parcurg
la pas bulevardele lungi.
Simt teama cum îmi gîdîlă
înima și totuși îmi
place să privesc amurgul
urias ce-și deschide e-
vantailor plectat pe dea-
supra inserării. Și ur-
măresc cum pasărea serie
ultimul vers al transpa-
renței la care tinde; și
trăiesc și această
nemurire în care trăinicia
e frumusețea! Azi mi-am
dat întîlnire cu toamna
la marginea orașului. De
acolo lumca se deschide
mai mult și timpul, în
climpe, e o lvire! Voi
aștepta, voi aștepta!...
La anul mei, prietenii
n-au termen și decepții-
le sunt mai sigure! Și
toată noaptea ce va ur-
ma îmi voi lîngșa um-
bra!...

ÎNCĂ 12 ANI

Mătasea fină a celei acoperă
ziua infinită, o privesc ca
pe o insomnie pe care nu o
poți învinge de multe ori;
străzile se zbat pe uscat
ca șiparii, casele țîpă
din toate ferestrele
în direcția portului secat
unde marea e nimicită, doar
sufletul e vestimîntul so-
lemn pentru a pluti prin-
tre lucrurile cu care
ne-am lăsat însoții!
Frigul e înăuntru, a-

dăpostit ca o inimă
între coaste. Încă 12
ani pînă la capăt și
mileniul nou va veni
într-o lărmă ca asta!
Vremea rea se îmblin-
zește cu chicuri!

ACEST MERS

Istoria nu reține
acest mers, cu
vioara la subsloară,
cu pletele muzicale
zvîcnind în vînt,
cu mina pe arcu
surisului tău (dră-
gălașă idee despre
frumos!) Mai mult
ca niciodată
sunt singur
sub penajul sumbru
al corbilor, sub
umbra pe care
cerul o dilată
ca pe o inimă,
sub norul farmecului
tău; singur
ca o mulțime...

CEARA ȘI MIEREA

Atît de clar tăiate, scoici, călele,
perle ale obscurului și pasul gestului
pe timp; și gura e o imagine a
cuvîntului imblînzit de un sărut subțire,
subțire, mă văd în tine, inventat în
frumusețea femeii, redesenat
în plînsa
unde gingașia este o stilizare a ba-
nalului, materia noastră a înflorit
identic în desebirii distincte a
căror nostalgie se caută pentru o
minimă consimțire. Dormi, aburită
de o seducție căreia îi cedez
cît încă simt în căsușul palmei
urma sanguină a buzelor tale!
Din acest fagure curge mierea
și rămîne ceara tainicului
meu venit!...

muri trăim? Tocmai că înțeleg! ri-
postă Petre și părăsi redacția trîntind
ușile.

Pe Eliza o reintîlnii absolut întîmplă-
tor în fața unui magazin de pălării de
pe Calea Victoriei. O salută cu ușoară
ironie ceremonioasă și, tocmai cînd se
pregătea să adauge o măgărie, ea îi
zîmbi deschis și prietenos: Dumneata
semeni cu Gary Cooper, și s-a mai
spus? Petre Adam rămase cu gura căs-
cată, infuriat și amuzat totodată, inju-
rîndu-se zdravăn în gînd. Își săltă cu
arătătorul borul pălăriei, înclinîndu-se
ușor, spunîndu-și, încîntat în sine sa,
că, de vreme ce Eliza nu aducea nici
pe departe cu șnapanu de tat-su, lucru-
rile nu puteau să stea chiar atît de
prost.

Așa începu dragostea lor.
Adesea, Petre se întreba, oricum era
prea tîrziu, dacă procedase cînstit. Ce
putea fi cînstit sau necînstit într-o lu-
bire? Cine dă mai mult? Ori cine se
supune celuilalt de teamă ca dragostea
să nu se ducă pe apa simbetel? Își
amintea: și mica gîscuțică, Diana!,
vînzătoare într-un magazin de galante-
rie, care avea mania cămășilor de
noapte transparente, cît mai transpa-
rente și pe care le lepăda de pe sine
cu o repeziciune ulmitoare gingurînd
tot felul de neghiobil. De citeva ori o
surprinsese scobîndu-se în nas, în timp
ce frunzărea jurnale de modă. De ce
să fie nedrept? Diana avusese șarmul
ei simplu, și se dăruise fără să clipească,
fără să-i ceară ceva în schimb.
Avusese căldura ei. Sau un pic trecuta
profesoară de canto care i se virise în
așternut fără ca Petre s-o dorească
serios; și care îi spăla și călca,
plină de energie și entuziasm, îi
cocea prăjiturile și alte fleacuri cu
acea frenezie și încăpăținare care sfir-
șeau prin a-l scoate din sărite. Avusese
și ea căldura ei. Sau nevasta proprie-
tarului de restaurante, de fapt vreo
trei bombe sordide unde te puteai îm-
băta strașnic pe mai nimica. Pe asta o
chema Caliopi și era cu adevărat ceea
ce bărbatul numesc o femeie frumoasă.
Avea distincție șerpoaică, dădea mereu
a înțelege că era de familie și că ma-
riajul ei cu mitocanul de Arvuneanu
nu fusese decît un accident nenorocit.
O rupea binîșor pe franțuzește, citise
cite ceva, avea umor și disprețuia fără
dușmănie țoapele — cum se și cuvine.
Îi plăcea pe Adam, deși uneori se în-
tîmpla să-l la peste picior. Era aproape
o ființă „superioară” și Petre fu cît
pe ce să se îndrăgostească de ea. Scă-
pase ca prin urechile acului de un ase-
menea necaz, deși ieșise cam umilit
din toată povestea: Caliopi se descoto-
rosise de el cu multă duioșie, făcîndu-
l să înțeleagă că, deși era un bălat teri-
bil de drăguț, se înșelase, Pier nefiind
pentru ea decît o etapă, e drept — in-
grozitor de drăguț; că ea țintea mult
mai departe, spre o chestie serioasă.
Și plecase pentru totdeauna sărutîndu-
l ocrotitoare pe obraz. Rămase singur,
Petre fu cuprins de deznădejde, care
deznădejde se transformase repede
într-un acces de furie. Se pomenise
trîntind cu ce-l pica sub mină, trăgînd
șuturi neputincioase halatului ei de
casă, rîbe de chambre, lăsat suvenir
pe covorul ieftin al odăii și, cînd îi
zări papucii alinați cumînți sub ca-
napea, cînd le zări pomponul pufos și
azuriu, turtit comic într-o parte, spin-
zurînd caraghios și țoapește, Petre Adam
izbucni într-un ris cam minzesc, reali-
zînd ridicolul situației. El bine,
pu-to-ri-ca, avusese și ea dramul ei de
căldură. Și toate astea îi picaseră din
cer pe gratis!

Eliza era însă cu totul altceva. Se
întîlneau tot mai des și Petre observase
plin de mindrie cu cît bun gust se îm-
bracă, pasul ei era mlădios și neosten-
tativ, punea multă seriozitate și gingă-
șie în afirmațiile ei: odată, Petre scă-
pase o necuviință, o observație echivo-
că la adresa unei actrițe de mare ta-
lent, despre care, de altminteri, scri-
sesse laudativ. Eliza se opri ca fulge-
ră și-l mărturisise rece, o roșeață ne-
firească îi năpădise obrazii, că pe ea
asemenea reflecții n-o amuză. Că un
bărbat trebuie să rămînă bărbat în
orișice împrejurare. Ce știi tu despre
bărbăți? o întrebase atunci zeflemitor
Petre și cînd încercă s-o tragă spre el,
ca s-o sărute, Eliza îl îndepărtă cu fer-
mitate, privîndu-l aproape ostilă. În-
tîrziu acasă, Adam fumă mult, întins pe
canapea, cu privirile pierdute în albul
tavanului; își mărturisi cînstit că Eliza
merita să fie iubită și că el o iubea
mai mult decît își închipuisse.

... Acum, în odaia bătrînului, absen-
ța Elizei.

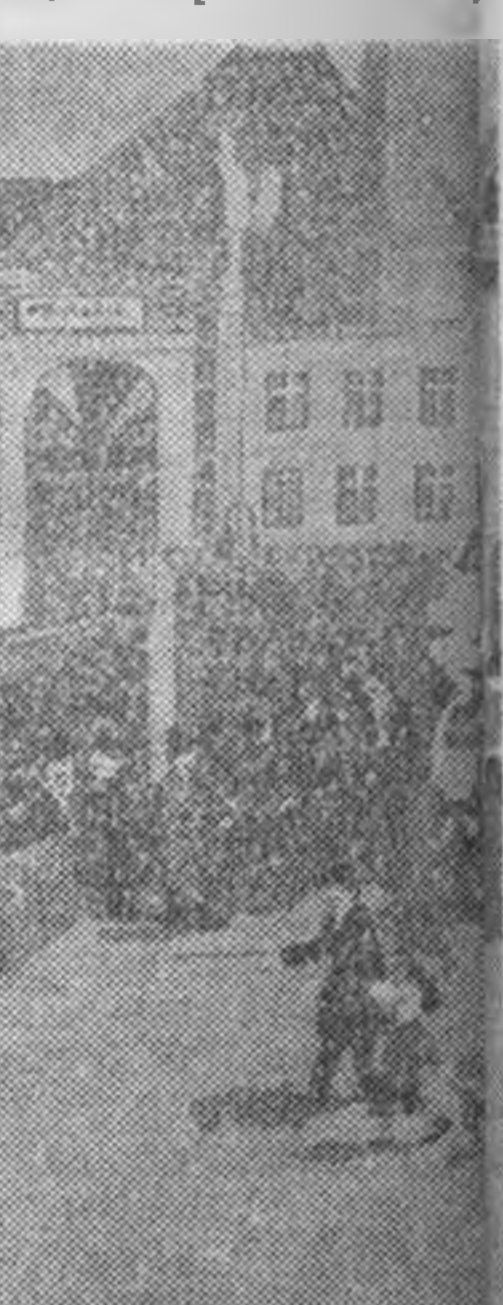
• Fragment din romanul „Întoarcerea
peregrinilor”.

rmă se ho-
undeva pe
o coșmelie
o străduță
stine. Urcă
de ochiul
măsesse în
nină cu fe-
unde lucra-
l aveau s-o
senectutii)
timpul era
imba dosul
agilor prin
cu cărămizi
pipernicți.
și îngust
locatarilor.
unei femei,
asa cum de
ja. Probabil
urată.
t de lung;
o mină scri-
tă pînă o să

Alexandru

LA PERI

etre, aici își
dimii ani, un
îndiva; mai
rui copil. În
ridorului, lo-
i la ușă. Ni-
vi hotărît cu
îl că îl dor.
ilo de ușă, o
o voce strîn-
tă: Du-te
e. Petre știa
luse de mult
a nu se sim-
pe clanță și
ie, îi trebuiră
signuiescă cu
odăii. Cocoșă-
ră, o arătare
aful în drep-
ricule subțiri,
pentru că își
blăceau solni-
e, întrebă fe-
vească înspăi-

HAI VINTILA : Tîrg la

proteste Petre
cearceafurile și
zi bombăneala
stos, pe dracu.
divoi ieși greu
o căldură în
în emoția, trase
, cum arătau!
să rizi. Petre
și și căută din
să se azeze, dar
u pe aia creți-
lălatu. Un pe-
pe celălalt, de
tîrnu o groază
asteluri, cărbu-
nă sincer Petre,

Avea da-
tiv, înz, su-
artaică
articola
zi fu lui.
Rezult.
o ceartă du-
se dinău
aluzie ale,
teamă res,
corupțoc-
mal aso-
măncet”.
La rîm-
du-se pe
Adam de
glorie re-

La o aniversare

Cind un ansamblu folcloric rotunjește 20 de ani de existență și, bineînțeles, de rodnică activitate, inevitabil, gândul te poartă și înspre retrospectivă. Cind ansamblul se numește „Timișul” și aparține Centrului de cultură a municipiului Timișoara, terenul devine familiar, iar dacă-l întâlnești pe Lazăr Pomorișău și Toma Frențescu — instructorul muzical și coregraful ansamblului — se cheamă că ai avut șansa, dintr-un bun început, de-a afla exact lucrurile care te interesează. Lazăr Pomorișău și conducător muzical din 1981. Astfel înțeleg, ne poate spune că orchestra ansamblului derivă din orchestra Centrului de cultură a raionului Timișoara, cu sediul în Mehala, devenind, în 1988, prin întregirea cu formația de dansuri, cel de azi — ansamblul „Timișul”. Citiți mai puțin minte asemenea amănunte? Ca să vorbești despre 20 de ani de activitate artistică va trebui, neapărat, să amintim despre tradiție. Despre cea strădanie de a împune, în timp, un repertoriu — cum, de fapt, s-a și întâmplat — care să definească personalitatea ansamblului. „Ne-am orientat, cu predilecție, mărturiseste Lazăr Pomorișău, spre valorificarea folclorului muzical și coregrafic din zona de șes a Banatului, dar și din cele de munte și deal. Repertoriul orchestrei cuprinde o serie de piese absolut autentice, de-o impres-

sionantă frumusețe și puritate, neincluse în repertoriul altor formații”.

La ultima ediție a Festivalului național „Cintarea României” orchestra a obținut titlul de laureat, prezentându-se cu o suită din zona de șes a Banatului, susținută numai de instrumente de lemn, specifice zonei — taragot, clarinet, vioară, contrabas. Repertoriul activ al compartimentului coregrafic cuprinde, la această oră, 16 suite de dansuri, interpretabile oricând. Toma Frențescu își poate vorbi despre spectacole de referință, prezentate pe scena marilor competiții culturale-artistice ale țării, nu numai despre spectacole-creație, realizate în colaborare cu catedra de folclor a Universității, sub statornică îndrumare a lector universitar dr. Vasile Crețu, despre tenacitatea celui care se consacră acestei activități și despre bucuria din clipa restituirii unei noi piese, de o inestimabilă valoare.

A fi dansator, instrumentist ori solist la „Timișul” echivalează cu o carte de vizită pentru că, de multă vreme, renumele ansamblului a depășit granițele țării. Iar lucrul acesta e rodul pasiunii unor oameni de certă vocație și dăruire ce au găsit, de-a lungul anilor, clipa de generoasă zăbavă pentru a întări, prin aportul muncii lor, prestigiul ansamblului. E suficient să-i amintim pe dirijorii Ioan Odrobot, Achim Penda, Laza Cnejevici, ce au condus, în dife-

rite perioade, orchestra; pe instrumentiștii Pavel Roșu, Aurel Popa, Pavel Cebzan, „veterani” activi al momentului de față; soliștii Tiberiu Ceia, Ana Pacatiuș, Petrică Moise; pe coregraful Emilian Dumitru, cu toții implicați în montarea sau desăvârșirea unor spectacole, pentru a înțelege în ce măsură bunul nume e creat de un colectiv, dar și de fiecare în parte.

Există o grijă deosebită, în rindul celor care alcătuiesc acest colectiv, de-a „inocula” și altora iubirea de cînt sau de joc. Lucrul acesta se realizează nu o dată, fie prin acei dansatori sau instrumentiști ai căror copii calcă fără șovăială pe urmele părinților, fie prin intermediul acelor instructori, formați aici, ce îndrumă formații coregrafice școlare ori sindicale din municipiu. Mai există, în plus, și o preocupare temeinică pentru continuitate, materializată, după cum ne încredințează Toma Frențescu, „într-o autentică pepinieră a ansamblului”, adică o formație de dansatori aparținând elevilor, funcțio-

nind sub aceeași oblăduire, alcătuită din grija și cu sprijinul Inspectoratului școlar. „S-a încheiat aici o colecție serioasă — cuvintele aparțin directorului lăcașului de cultură, Pavel Dehelean — compus din elevi, cadre didactice, instrumentari, tehnicieni, maștri, însumând peste 100 de persoane. Ansamblul s-a remarcat, de fiecare dată, prin spectacole de referință în cadrul Festivalului național „Cintarea României” (și sint numai câteva din cele care atestă acest lucru), așa spune adevăratele spectacole-etalon, apreciate de public și specialiști. Dincolo însă de aceste rezultate, urea să arăt că „Timișul” este un ansamblu ce nu cunoaște vacanța, activitatea lui desfășurându-se în toate sezonurile. Indiferent de scena-gazdă, ne-am străduit întotdeauna să ne împunem prin spectacole aflate sub semnul nu doar al autenticității, ci și al unei ținute scenice remarcabile, exigente, pe care, singuri, ni le-am împu-

Dana GHEORGHIU

Insemnări despre Valeriu Diogene Bihoi

Întîi, a fost un spectator fervent. Locuia în apropierea Teatrului de păpuși și nu-l scăpa nici un spectacol. Apoi, deși era, cum se spune, la o vîrstă foarte fragedă, a ajuns un „consumator” constant al spectacolelor de operă, operetă, balet. „Constant” e puțin zis, căci, bunăoară, își amintește, la „Petri-

tacole-lectură, o premieră absolută (Bătrîna doamnă și fluturele”, de Nicolae Breban), un spectacol experimental în limba esperanto, prezentat la Festivalul internațional de la Poreta-Terme (Italia) și o adaptare după „Conul Leonida și o reacțiune”, prezentată la Serbările esperantiste de iarnă de la București. Sub egida Centrului teatral „Thespis”, s-au constituit formații de teatru la Institutul agronomic, la Liceul de Informatică: formația de teatru satiric a Cooperativei „Iglina” și Studioul de scenografie al Liceului de artă „Ion Vidu”.

A trecut un sfert de veac de cînd căra decoruri pentru „O noapte furtunoasă”. În tot acest timp, dragostea lui pentru teatru l-a adus un, de învidiat, privilegiu: a trăit și a lucrat tinereste printre tineri. Unii dintre tinerii cărora le-a insuflat pasiunea pentru teatru (pînă acum, vreo 200) au înființat, la rîndul lor, formații și studouri: la Arad, la Tîrgu Mureș, la Satu Mare, la Constanța, în câteva localități ale județului Timiș. Alții, urmînd Institutul de artă teatrală și cinematografică „Ion Luca Caragiale”, s-au profesionalizat.

În anul 1982, a făcut și el o încercare de a lucra în condiții de profesionalism. Dar spectacolul pus atunci în scenă, cu actori profesioniști, a fost considerat „prea experimental”. Și de ce să derutăm spectatorii cu ceva „prea experimental”? Nu?... Acum, trece printr-o altă încercare: regizează, la Studioul Teatrului German de Stat, două piese. Una este „Pelicanul”, de August Strindberg.

Spațiul tipografic nu ne îngăduie să consemnăm lunga listă de premii obținute, atât de Studioul de teatru al Universității, cât și de Centrul teatral „Thespis”, la competițiile teatrale studentesti, la cele pentru tineret, la cele interjudețene, la marea emulație cultural-artistică, Festivalul național „Cintarea României”. De fapt, el, împătimitul intru teatru, nu și-a făcut din câștigarea unor premii un scop în sine. Premiile au venit firesc, ca o dreaptă recunoaștere a unei vocații.

Iosif COSTINAȘ

Din pragul apusului

(Urmare din pag. 5)

să-și vadă, deschis, truda hobotnică și zădărnicia ei de-o viață, căci ea n-a avut puterea de-a fi ea însăși niciodată, căci „așa mi-a fost dat mie să mă tot tem și să-mi fie rușine de lume”.

Carte sobră, de o pătrunzătoare frumusețe a descrierii suferinței umane, romanul lui Ion Olteanu adună, în straturile sale adînci, un strigăt patetic grav, un memento stolid în fața vieții care curge năvalnic și implacabil peste oameni și întîmplări, lăsînd doar din cînd în cînd să transpară, din abele-i involburate, clobururile unei vieți, cărările unor întîmplări, rosturile unor evenimente, ca cele de mai sus, spre aducerea noastră aminte.

Muzica — un anotimp permanent

Interviu cu dirijorul și compozitorul REMUS GEORGESCU

— Din agenda dumneavoastră de lucru, stimate maeștre Remus Georgescu, vă propun pentru început să readucem în actualitate succesul reputat de Orchestra de cameră a Filarmonicii „Banatul”, la cea de-a VII-a ediție a Concertelor festive de la Regensburg.

— Am participat la această manifestare prima dată în anul 1983, cînd am fost apreciat ca „una dintre cele mai bune orchestre de cameră din Europa”. Dovadă că nu ne-au uitat.

— Cronicarul starului „Mittelbayerische Zeitung” sublinia, de altfel, plăcerea reintîlnirii cu membrii acestei orchestre, „pe care îi mai avem încă vil în amintire de la primele lor concert”, ca și „înaltul nivel artistic la care a ajuns să se păstreze această orchestră”. Iar „Straubinger Tagblatt” observa: „... cit de minunat și-a scos dirijorul cordarii săi: lavă și elan, vehemență și expresivitate s-au îmbinat cu o sensibilitate și subtilă transparență a tehnicii, în toate momentele...”.

— Timișoara are într-adevăr valori interpretative, instrumentiști de clasă, care și-au dovedit în repetate rînduri competitivitatea.

— „Cele patru anotimpuri” de Vivaldi, avîndu-l ca solist pe Gabriel Popa, Concertul nr. 3 de Haendel, cu oboistul Laurențiu Baciu, bisat cu partea lentă, „patosul și expresivitatea, transparența și lejeritatea diafană” a Suitei nr. 1 de J. S. Bach („Oare Bach și-a ascultat vreodată Suita atât de înisă interpretată?” se întreba „Straubinger Tagblatt”), ca și cele trei (!) bisuri, „fără de care ascultătorii entuziaști nu ar fi părăsit sala”, „au pus încă o dată în valoare deosebitele calități ale muzicienilor români, mesageri demni de tot respectul al culturii țării lor” („Dezzendorfer Zeitung”). Puteți numi acum și alte astfel de momente, amintiri deosebite?

— Îmi vin în minte concertul nostru la Festivalul „George Enescu”, cînd pe podiumul Ateneului am cîntat „Simfonia a II-a” de Ștefan Niculescu și „Voix de la nature” de G. Enescu, apoi Festivalul de muzică românească de la Iași, cînd mi s-a prezentat oratoriul „Chemare străbunilor”, sau integrala oratoriilor lui Bach, numeroasele tur-

nee în străinătate, bineînțeles emoțiile și ecourile la prezentarea propriilor compoziții. Mă bucur cînd aud că lucrările mele poartă noroc interpreturilor care le prezintă la diferite concursuri...

— Din cronicile turneului în Bavaria, extrag iarăși un citat, care vă vizează de data aceasta în calitate de compozitor: „... dirijorul R. Georgescu, un om cu o putere de emanație deosebită, a început seara cu o lucrare proprie, am putea spune cu un salut din patria sa, „Suita de dansuri și cîntece din Banat”, o lucrare bine încheată și frumos prelucrată”. Care ar fi opusurile în lucru?

— Lucrări corale, lieduri pe versuri de Blaga, Radu Stanca, o suită, am schițat o lucrare simfonică închinată centenarului nașterii lui Mihai Eminescu...

— Sinteti apreciat în lumea de specialitate și pentru bogata discografie pe care ai realizat-o de-a lungul anilor...

— Filarmonica noastră este poate filarmonica înregistrată cu cel mai mare număr de discuri, atât pentru piața internă, cât și pentru export. Urmează, în curînd, două noi discuri cu lucrări de Wagner, Mozart și Beethoven.

— Cum reușiți să împăcați compoziția cu activitatea dirijorală?

— Ați atins problema dramei întîme a compozitorului-dirijor, care trăind mereu cu partiturile altora în mină, încearcă, speră să revină la propriul univers sonor. Din păcate, n-am putut realiza tot ce am gândit. Sper ca timpul să-mi permită să prezint lucrările pe care le am în mape.

— ... Timpul poate neliniști un muzician?

— Dimpotrivă, muzica este un anotimp permanent...

— Este dificilă condiția de compozitor al secolului XX?

— Cred că acum, ca și întotdeauna, fiecare creator își caută propriul său adevăr... nouătează în însemnări să te arunci în infinit... Fiecare sondează într-un teritoriu precis delimitat de gândirea și sensibilitatea sa, fiecare nouă lucrare fiind de fapt o investigație a propriului univers interior...

Lava C. BRATU

profiluri

că și lupul” a fost prezent în sală, în primul rînd de fotolii (numai în primul rînd) de... 19 ori! La teatru care va deveni marea lui pasiune, a început să meargă ceva mai tîrziu, dar, în clasa a VII-a, și-a făcut debutul ca actor într-o dramaturgie după „Moș Ion Roată și Unirea”, cu orileiul unei. I se părea atunci, grandioasă serbări școlare. A interpretat rolul lui Ion Roată — primul său succes pe o scenă. Profesorii, colegii și rudele (venite în număr mare să-l vadă) s-au întrecut, care mai de care, în laude...

Ca student în anul I al Facultății de filologie din Timișoara, s-a înscris în formația de teatru a Universității. Pînă să fie distribuit într-un rol, a cărat decorurile pentru „O noapte furtunoasă”. După aceea, din rațiuni de repertoriu „bine stabilit”, primește un rol în „Cu balcon la Dunăre”, text dramatic scris în maniera searbădă a anilor '50, care l-a întristat, însă nu l-a descurajat, fiindcă, în scurt timp (începînd cu anul 1984) s-au deschis și pentru teatrul studentesc noi și frumoase perspective...

Avea o experiență a scenei cînd, încă student, regizează un spectacol după o scriere proprie („Dora”), care a constituit și actul de naștere al Studioului de teatru al Universității. De acest studio a fost legat, citiva ani bunici, și ca instructor cultural al Clubului Universității. În prezent, montează acolo o piesă despre tineret și pentru tineret — „Pe Vîratec în sus”, de Ion Nicolescu.

În anul 1976 a înființat, la Casa tineretului, Centrul teatral „Thespis”, cu secții pentru elevi, pentru studenți și pentru tineri de diferite profesii. Activitatea Centrului teatral s-a concretizat, pe lângă numeroasele acțiuni de cultură teatrală, în 14 puneri în scenă, 10 spec-

Directorul Mihai Vin

descoperindu-și vocația ca actor naiv relativ tîrziu, meșterul veterinar Mihai Vintilă (10 II 1932, Caransebeș) a început să se pregătească pentru o meserie în acest teritoriu, deloc periferic, al artelei. Originalitatea lui este în primul rînd, dintr-o simțată a memoriei, care-l permite să vizualizeze netru-mă imagini, figuri, scene dispuse ale spațiului natal al copilăriei. Nici un moment în viața lui Vintilă nu lasă să învină în amintirile sale atîrnarea de acum a omului de la. De aici, poate, și amescolarea de naivitate și umor grotesc, de sinceritate și

Atmosfera sărbătorească din cei mai tineri locuitori Timișoarei. Vacanța a deschis porțile unui feeric „Orchestra copiilor”, inaugurat recent printr-un bogat program de activități culturale organizat de formații artistice din Casa pionierilor, ale școlii din municipiu și județ.

Un simpozion de importanță internațională, purtînd genericul „Sănătate, progres” s-a desfășurat recent în cadrul Institutului de medicină din Timișoara. De amploare națională, simpozionul de sociologie medicală s-a dovedit un forum activ, eficient de manifestare a muncii de cercetare care specialiștii și studenții desfășoară sub egida cercetărilor de sociologie „Profilaxis”. Filarmonica de stat „Banatul” a programat un concert presonant de colinde, susținut de corul prestigioasei in-

O BANCA DE REZER

Mari pișcheri și handballiști ai Timișoarei. Au venit în Timișoara decizi să ne bage în casă și să ne la mîingea competițiilor europene, ba, al mult, era cît pe-acel să ne resemnăm cu diferența conștientă pe care cu greu am putut-o în Sala Olimpia. Nu că, spre deosebire de competițiile interne, în cele continentale ne mai pot păste prize, și, lată, la St. Gallen nișorenii au învins din nou, cu trei puncte diferență, punînd speranțele gazdelor în păstrare, în bancă, așa cum face de regulă în țara cananelor. Și, să fim înțeleși: e vorba de o echipă de fotbal, de vreme ce st.gallezii nu instalat în prima divizie în vîrstă de 34 de ani și n-au avut niciodată emoții. Pe blazonul stău șase titluri de campioni, ultimul în 1986. Da, în orașul St. Gallen, (70 000 de

CONCURSUL „MIHAI EM

Sub egida Comitetului pentru Cultură și Educație Socială al județului Arad și a Asociației Scriitorilor din R.S.R., Centrul din Arad al Uniunii Scriitorilor organizează Concursul literar „Mihai Eminescu” — Arad, 1989. Pornind de la exigențele care stau în fața divității de creație literară și în condițiile de mîiașe creatoare date de un climat generos al Epocii COLAE CEAUȘESCU, în cadrul documentelor Congresului al XIII-lea și ale Conferinței Naționale a P.C.R., ale Congresului al III-lea al Educației Politice și Culturii Socialiste, ale Sediului comun al Partidului C.C. al P.C.R., a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești, acest concurs vine să aducă pe genul literarului românesc și, totodată, își propune să descopere și să promoveze tineri creatori din întreaga țară, ale căror creații sînt inspirate din glorioasă epoece

top

MĂRIA SA ROCK-UL ROMANESC

Trei seri la rând șase mii de tineri au fost prezenți la Sala Olimpia spre a urmări cea de-a șaptea ediție TIM ROCK, manifestare culturală devenită, de acum, tradițională.

O puternică impresie a lăsat recitalul cunoscutului grup timișorean PRO MUSICA, oferindu-ne piese inspirate de versurile marelui nostru poet național.

Pe drept cuvânt, TIM ROCK 7 poate fi socotit drept cea mai reușită ediție a unei manifestări care polarizează an de an un public tot mai vast.

Petru UMANSCHI

ȘI ÎN HANDBAL...

sport

...a venit primăvara, și asta taman în toată iernii, luind pildă de la fotbal, al cărui reviriment valoric s-a petrecut tot în sezonul rece; așadar, cinci echipe de club s-au calificat în turul III al întrecerilor europene.

Revenind pe malul apelor noastre domoale, să cinstim triumful acestor vrednici sportivi, talentul și puterea lor de luptă, ca și competența cuplului de tehnicieni Jude - Gunesch, care au refăcut echipa din mers.

Doresc să remarc, aci, spre știința tuturor, cât de exigent, chiar aspru e acest reputat antrenor, Constantin Jude, și cât spirit de ordine și disciplină domnește în echipa sa, încât, de vorbește nea Costică, doar musca se mai aude și nici pleoapele nu se închid; socot că omul acesta trăiește cea mai mare satisfacție din cariera sa: fără vedete, a construit o echipă solidă, ea însăși fiind vedetă.

Teodor BULZA

Cititorii au cuvîntul

Tovarășe redactor-șef Depărtarea — oneori — ne face să ne simțim mai apropiați de meleagurile natale. Astfel, în luna octombrie, pe cînd mă aflam la peste 16 000 km depărtare de țară, în momente de neuitat, gîndul m-a purtat pe malurile Begăi, la Timișoara, unde am văzut lumina zilei în urmă cu peste 50 de ani.

Acolo, în momentele de neuitat, cînd, emoționat, am primit cupa și diploma, gîndurile mele erau fire nevăzute între mine — premlanta — aflată la Beijing și Timișoara, locul de unde plecasem. Consider o datorie de conștiință să mă adresez întii dvs. pentru a publica știrea premiului obținut de mine.

În perioada sederii mele în China am vizitat multe obiective turistice (locuri istorice) și am eales impresii din viața de astăzi a poporului chinez.

Doina ONIȚA POPESCU

arta amatoare

Victorul Mihai Vintilă

descoperindu-și vocația de actor naiv relativ tîrziu, meșterul veterinar Mihai Vintilă (n. 10 II 1932, Caransebeș) impus însă cu pregnanță pezevicluc în acest teritoriu deloc periferic, al ardeleanic. Originalitatea lui este în primul rînd, dintr-o înțelegere a memoriei, care-l ajută să vizualizeze netrupele imagini, figuri, scene din spațiul natal al copilăriei. Nici un moment nu lasă să înțeleagă în amintirile sale atît de acum a omului de aci, poate, și amesurur de naivitate și umor grotesc, de sinceritate și

fantasm, de realitate și bizarerie, toate impregnate pe retina copilului de odinioară și re-date, acum, nealterate și în proporții egale, în tablouri ce se constituie într-un univers propriu, păstrat proaspăt și viu în timp.

așadar, de „barocul etnografic“ ce ne fundamentează, aici, „fîirea“. Fiindcă, privește atent, lucrările sale „povestesc“, a-cum, în imagini tocmai ceea ce, altădată, spuneau, prin cuvînt, scriitorii dialectali din Banat. Neîntrecut mi se pare a fi pictorul în evocarea anotimpului, poate cel mai fabulos al copilăriei, iarna. Așa cum G. Călinescu spunea undeva că Ion Creangă povestea copilăria copilului din totdeauna, mutatis-mutandis și păstrînd proporțiile, Mihai Vintilă redă în imagini iarna din totdeauna a copilăriei.

Octavian DOCLIN

panoramic

stiuții (dirijor — Diodor Nicoară). ● Premieră la Teatrul German de Stat cu plesă „Ana Fierling și copiii ei“ de Bertolt Brecht. Regia — Ște-

fan A. Darida, scenografia — Traian Zamfirescu. În rolul principal — Ildiko Jarsek-Zamfirescu. ● La Casa Universitarilor a fost vernisată nu demult expoziția plasticianului Traian Abruda. Cuvîntul de deschidere — criticul de artă Deliu Petroiu. ● Au apărut succesiv două noi ediții ale revistei studenților ti-

mișoreni, „Forum studentesc“. Prima, însoțită de un incitant supliment SF, „Paradox“ (publicație care și-a cîștigat deja un binemeritat prestigiu național și chiar internațional); a doua ediție a revistei le prilejuiește iubitorilor de literatură o lectură atractivă, prin paginile suplimentului „Forum literar“. Concepte într-o vizionare modernă, dinamică, asupra rosturilor presei studentești, scrise cu adevărat „tinereste“, recente ediții ale „Forumului studentesc“ răspund tuturor exigentelor formative-culturale. ● Opera Română a pregătit pentru sfîrșitul anului o nouă versiune regională (Marina Tiron-Emandi) a cunoscutel onere „Lilacul“. ● La Casa Tineretului, Centrul teatral „Thespis“ a prezentat spectacolul „Casandra“.

fanion

locuitori, la 90 km de Zürich) tradiția este puternică, iar echipa, TSV St. Otmar, pe numele ei întreg, își aduce jucătorii și de dincolo de granițe: Enver Koso (Iugoslavia), Manfred Derr (2,04 m, R. F. Germania), de la începutul lui '89, urmînd a activa și iugoslavul

Merdarovič. Cu toate astea (atenție la gen!), publicul din superba sală Kreuzbleiche a văzut clar că românii au fost mai buni, iar reacția lui, a gazdelor, a fost una de desăvîrsit fair-play. Așa se face că arbitrii italienii, Italiani Albarella și Iannone, au avut un bun prilej de a se remarcă la Federația Internațională de

Marcel TOLCEA

aqua-forte

- Nu-ți lua zborul, pină ce nu și-ai verificat arșpile! ● E plăcut să ai tovarăși de idel, chiar cînd n-ai nici o idee. ● Omul are mirosul mai slab dezvoltat decît cel al animalelor; dar, în schimb, are un... fier mai bun! ● În viață se pot întîmpla multe; iar dacă ștîm cont și de variante, avem și mai multe... ● Mărul lui Newton poate fi și verde; numai capul să fie roșu! ● Ocupînd o poziție înaltă, nu uitați să înălțurați scara de serviciu! ● Dacă a trecut de miezul nopții, iar musafirlul nu se uită la ceas, arătați-l... calendarul! ● Toate îi mergeau strună. Era într-ai nouălea cer. Ar fi vrut să urce într-ai zecelea, dar i s-a... luat scara! ● De cite unul e foarte greu să te apropii dacă n-ai... mașină! Victor GORȘCOVĂZ

Atmosferă sărbătorească în cel mai tineri locuitor al Timișoarei. Vacanța a despartite unul feric, „Orăla copiilor“, inaugurat re-printr-un bogat program dinut de formații artistice Casel pionierilor, ale sco-din municipiu și județ.

remieră absolută („Bn simpozion de Importan-futurele“, de Nicolaparte, purtînd genericul atacol experimental în sănătate, progres“ s-a prezentat la Festivalulșsurat recent în cadrul la Poretta-Terme (Institutului de medicină din după „Conul Leonilșoara. De amploare națio-„o“, prezentată la Simpozionul de sociologie te de iarnă de la Bădiciniei s-a dovedit un agida Centrului teatru activ, eficient de mani-constituit formații are a muncii de cercetare n) agronomic, la Licitar specialişti și studenții formația de teatru șafăsonră sub egida cercu-vei „Igiene“ și Studiede sociologie „Prophylaxis“, l Liceului de artă „Idharmonica de stat „Bana-a programat un concert esionant de colinde, sus-de corul prestigioasei in-

O BANCĂ DE REZERVE ELVEȚIANĂ

ari pișcheri și handballștia elvețieni! Au venit Timișoara decilși să ne bage n casă și să ne la mingea competiții europene, ba, mult, era cit pe-aci să ne asemnăm cu diferența con-amțială pe care cu greu am-it-o în Sala Olimpia. Nu-că, spre deosebire de competițiile interne, în cele mentale ne mai pot paste nize, și, tată, la St. Gallen șorenil au invins din nou, cu trei puncte diferență, mînd speranțele gazdelor

strare, în bancă, așa cum ce de regulă în țara can-elor. Și, să fim înțeleși: vorba de o echipă de vreme ce st.gallezilor tidioul de teatru al Unit instalat în prima divizie și de Centrul teatru ce 34 de ani și n-au avut competițiile teatrale studată emoții. Pe blazonul le pentru tineret, la cetau șase titluri de cam-la marea emulație cultu, ultimul în 1986. Da, în estivalul național „Cintu- St. Gallen, (70 000 de

CONCURSUL „MIHAI EMINESCU — ARAD, 1989“

a edificării socialismului în România, adică întemeierea acelu „mare viitor“ visat de verusul eminescian. Concursul cere participanților talent, angajare patriotică și revoluționară în redarea adevărurilor despre om, în conturarea conștiinței sale noi, în respectul pentru Istoria de neam și țară. Concursul este deschis tuturor creatorilor care nu sînt membri ai Uniunii Scriitorilor; fiecare concurent poate participa cu minimum 5 poezii, o lucrare în proză (max. 10 pagini) sau o lucrare de istorie literară (maximum 15 pagini) care să pună în valoare receptarea operei eminesciene în timpul său ori să releve legăturile cu Aradul ale lui Mihai Eminescu. Lucrările vor fi expediate pe adresa: Cnaclul din Arad al Uniunii Scriitorilor, Str. Eminescu, 5, Arad — 2000, pină pe data de 1 martie 1989, cu mențiunea „Pentru Concurs“.

ene Bihoi

remieră absolută („Bn simpozion de Importan-futurele“, de Nicolaparte, purtînd genericul atacol experimental în sănătate, progres“ s-a prezentat la Festivalulșsurat recent în cadrul la Poretta-Terme (Institutului de medicină din după „Conul Leonilșoara. De amploare națio-„o“, prezentată la Simpozionul de sociologie te de iarnă de la Bădiciniei s-a dovedit un agida Centrului teatru activ, eficient de mani-constituit formații are a muncii de cercetare n) agronomic, la Licitar specialişti și studenții formația de teatru șafăsonră sub egida cercu-vei „Igiene“ și Studiede sociologie „Prophylaxis“, l Liceului de artă „Idharmonica de stat „Bana-a programat un concert esionant de colinde, sus-de corul prestigioasei in-

sferit de veac de ci-entru „O noapte furt-cest timp, dragostea l-a adus un, de invidia-ăt și a lucrat tineres-nt) dintre tinerii căroi astuena pentru teat-ao 200) au înființat, nații și studiouri: Mures, la Satu Mare. iteva localități ale jud-ii, urmînd Institutul d- cinematografică „lo“, s-au profesionalizat, a făcut și el o încerc-ă condiții de profesional-acolul pus atunci în so-rofesioniști, a fost cons-perimental“. Și de ce s-torii cu ceva „prea ex-ru?... printr-o altă încercare-udioul Teatrului Germa-iese. Una este „Pelic-t Strindberg. grafic nu ne îngăduie s-nga listă de premii obi-tdioul de teatru al Unit și de Centrul teatru ce 34 de ani și n-au avut competițiile teatrale studată emoții. Pe blazonul le pentru tineret, la cetau șase titluri de cam-la marea emulație cultu, ultimul în 1986. Da, în estivalul național „Cintu- St. Gallen, (70 000 de

agul apusului

deschis, truda habotnică a ei de-o viață, căci ea uterea de-a fi ea însăși aci „așa mi-a fost dat tot tem și să-mi fie ru-e“. vră, de o pătrunzătoare a descrierii suferinței manul lui Ion Olteanu straturile sale adinci, un atic grav, un memento a vieții care curge năval-acabil peste oameni și in-șînd doar din cînd în nșpară, din ane-l invol-burle unei vieți, cărările plări, rosturile unor eve-a cele de mai sus, spre ioastră aminte.

Ioșif COSTINAȘ

Lirică americană contemporană

Robert J. Ward

KESWICK

În această zi blindă de mai, în timp ce mă plimb printre casele de ardezie cenusie din ținutul lacurilor, unde a trăit Wordsworth, am înțeles de ce acest om al cuvintelor a dorit să-și trăiască viața printre aceste dealuri și văi. Căci aici există o lume în nuanțe primăvărătice de verde și pină și eu, o filință modernă, urbană, mă contopesc armonios cu verdele desfătător ce mă-nconjoară. Acelasi sentiment îl încerca și el, probabil, atunci când hoinărea pe dealurile dimprejur. Am trăit cîtăva vreme, în această blindă zi de mai, într-o lume pe care numai vag o intuiseam, atîșta amar de auri. În poemele sale. Mă plimbam și eu acum, fără a fi singur ca un nor, printre dealurile așternute cu iarbă și flori. Întreaga lume îmi pare o fermecată oază de liniște și totul este o mîngîietoare, minunată cântare a vieții, aici, la poalele muntelui ce moțom se înalță.

Apoi încep să urc Ispittorul munte. Urmind cărări, trecind de-agrađituri, încet, alene, mă încumet tot mai sus. Aproape de înălțimi, la peste două mi de metri, mă opresc; mă odihnesc. De-aici, întreaga vale, lacul Windermere, mi se așterne la picioare, pină la casa marelui poet. Acolo jos, ținutul tot se întinde atît de pașnic și tăcut încît pot să-mi închipui că trăiesc în lumea aceea verde, liniștită ce o cînta poetul. Ceea ce văd acolo jos sînt forme ordonate, fără glas, pereți din pietre cenușii și ziduri, împrejmurii străvechi ce împart a fermelor întinderi. În vale, șoseaua taie în două universul verde, pătat cu cenușiu; distanța însă ne desparte și totul e-un tablou tăcut, indepărtat, cu mici vehicule-n mișcare. Dar, dintr-odată, tabloul se sfărîmă: brăzdează cerul un avion de vînătoare, se năpustește zgomotos de-a lungul văii, fărîmînd iluzia de verde armonie, zvirîindu-mă înapoi în acest ev fatal, unde natura însăși refuză să ne-ajute, în acest veac, în care părem decîși ca fiară, om, natură, rapid să le distrugem, precum distrugem ale noastre vieți, în jalnica încercare de a atînge înțelegerea. În discordantul sunet cacofon, întreaga vale verde îngălbenește și armonioasa lume plere.

Treptat, în vale liniștea revine, dar a mă pierde-n vise acum amăgitor îmi pare. O, Wordsworth, ce-al avea a spune

de-al vieții cu noi aici?
Dorința de-a ajunge pe culmi de munte
îmi dispare. Încet, îmi caut drumul
înapoi, spre lumea-mi cunoscută,
spre viața mea apăsătoare de fiecare zi.
Keswick, Anglia, 31 mai 1985

LA MOARTEA MAICII MELE

Să dăm la o parte draperia, s-o dăm deoparte, iubita mea.
Să între soarele, să între strălucitorul soare,
iubita mea. A noastră mamă nu mai e, iubita mea.
Cea cu mâini pline de vigoare, cu o inimă
atît de iubitoare, s-a stins. S-a așezat
pentru o veșnică odihnă, după optzeci și nouă de ani
de trudă grea. De aceea, să lăsăm soarele
să-î lumineze încă fața ostentă.

Ea, care a dat viață și iubire la o mulțime
de copii, a părăsit această viață
și lumea noastră a pierdut o bunătate pe care
nu-o poate înlocui. Ea care a muncit atît de mult,
neobosită, pentru copiii ei, se odihnește acum
un timp fără de sfîrșit. Noi, însă, cei de aici rămas-am,
purtăm în gînd mișcările ei, lucrînd sau nemîncate:
pline de noduri, cicatrice, deformate de îndelungata trudă,
mișcări care-au alinat neliniștile trupuri, înflăcărate frunzi.
De aceea, soarele aceste mișcări să le mai lumineze.

Ea, care generos a dat din sufletu-î
bogat, nu este printre noi acum, să ne încurajeze.
Ea, care, în engleza ei modestă, a întrecut
pe înțelepții filozofii și ne-a învățat,
prin tot ceea ce-a făcut, să ne purtăm ca oameni,
a dispărut în liniște, tăcut.
Să dăm deoparte draperia, iubita mea, să între soarele strălucitor,
căci în curînd învîlăuită fi-va de-nținerie, în mormînt.

PENTRU CATHERINE

Trecuți poezi, cîntînd despre iubite,
s-au strădui ca ele-n nemurire să rămînă:
trufășe voci, vorbind de marmoră și monumente.
Eu nu-ți promit asemenea slavire.

Eu pot vorbi doar de plăcerea
ce ale tale calde brațe mi-o oferă
cînd dimineața mă-nconjoară cu-o fermă moliciune.
Și-acestor brațe, în curînd, le va slăbi puterea.

Eu pot doar spune acum că a ta vorbă
trezește via dorința, stîrnește al meu singe,
adînc întreaga mea filință tulburînd-o.
Și-această vorbă, neașteptat, pe vece va conțeni.

Eu pot vedea doar trupul tău perfect
alunecînd într-o încăpere, știînd că alții
nu cunosc căldura lui ascunsă.
Și-această formă aleasă se va ofili.

Eu pot doar auzi întreaga forță a vocii tale
spunînd deschis a inimii credință. În timp ce
alții aud doar forma a tot ce ea cuvîntă.
Și-această voce, nu peste mult, va amuți.

De aceea, acum, cît timp mai viețuiește al nostru
glas, braț, trupuri, vorbe închine-se iubirii
ce-o simțim, înainte ca timpul să le-omoare. Să încălzească
altarul iubirii noastre, căci marmora și monumentele sînt reci,
neprimitoare.

În românește de Hortensia PARLOG

MIRCEA ELIADE

ÎN SCRISORI

C. G. JUNG
cătrecă
MIRCEA ELIADE

Domnului Profesor
Mircea Eliade
45 rue du Val d'Or
Saint-Cloud (S. et O.)
3 februarie 1955
Dragă domnule,

Mii de mulțumiri pentru amabila și iluminată scrisoare. Regret înfînt dacă v-am pricinuit inconveniente prin reacția mea, care era mai curînd o cerere (requête) datorată profundei mele confuzii. Așa cum v-am spus, nu puteam să-mi explic contrastul — cum îmi apărea — între atitudinea d-estră conștientă pe care credeam că o cunosc și ideea șocantă a caracterului „simlesc” al inconștientului. Pentru mine și pentru punctul meu de vedere empiric, nu există altă posibilitate pentru inconștient decît să imite un conținut conștient, dacă atîta este că îl imită...

Cum mi-ați explicat, gînditi că inconștientul imită spiritul, adică faptele sau esențele spirituale. Dacă vă interpretez corect, gînditi că, așa

cum formulați: „Viața încearcă să se comporte ca și Spiritul”. Aceasta se acordă perfect cu convingerea d-estră că istoria religiilor este independentă de psihologie. Îmi pare că prin aceasta vreți să spuneți că faptele spirituale sînt autonome și nu sînt oglindite. Atîta cît înțelegeți prin „fapte spirituale” ceea ce numesc „arhetipurile”, sînt de acord cu d-estră, pentru că din punct de vedere empiric, arhetipurile sînt autonome. Aceasta se vede cu ușurință cînd se consideră caracterul numinos al faptelor spirituale. O energie sau o voință superioară se manifestă în aceste fapte. Tocmai pentru aceasta sînt considerate drept acțiunea unui spirit sau a Spiritului și se separă de psihismul nostru cînd nu se cunoaște decît psihismul conștient. Psihologul empirist le înțelege natural ca efecte ale inconștientului pentru că nu își permite judecări transcendente. El face experiența Spiritului în sfera psihică și nu vede nici un mijloc de ipostaziere.

Pină aici, se pare că vorbim aceeași limbă. În măsura în care veți fi de acord cu interpretarea mea a gîndirii dumneavoastră. Dar mi-e foarte dificil să vă urmez argumentul cînd vorbiți de „o armonie prestabilită între intenția inconștientului și conștient”, „că primul imită pe celălalt în sensul că se străduiește să ajungă din urmă felul său de a fi”.

Nu pot decît să repet că mandalele de care vorbesc nu sînt produse prin imitația unui conținut conștient și nu este posibil să demonstrez existența unui model în memoria conștientă a individului. Se poate spune, de altfel, că inconștientul „imită” arhetipurile (adică faptele spirituale), dar aș prefera cuvîntul „a exprima”. Cînd se creează imagini sau reprezentări ale lucrurilor fizice nu se spune: „Imit această vedere”, ci se spune mai curînd: „Îmi reprezint”, sau „Îmi imaginez”. Astfel, se poate spune despre inconștient că percepe și exprimă arhetipurile (ideile pla-

toniciene înainte a percepției lor). Ca factor instinctiv, inconștientul se sustrage influenței și nu permite să fie controlat de intențiile conștientului timp îndelungat. Se poate refuza sau suprima, dar nu își schimbă natura.

Dîndu-mi șansa să aflu punctul d-estră de vedere, mi-ați ușurat considerabil sarcina. M-ar fi mîhnit tare dacă o asemenea dezastruoasă neînțelegere ar fi putut să se insinueze. E vorba, mai curînd, de un lapsus calami, decît de o deprecieri intenționată — ar fi mai bine să o uităm.

Sperînd că nu vă veți neliniști sînt, cu expresia celei mai înalte considerații,

Al d-estră, foarte devotat,
C. G. Jung
(Originalul în Arhiva ETH — Bibliothek Zürich HS 1058 — 21854; xeroxul în Arhiva Mircea Handoca, București).

Rubrică îngrijită de
Mircea HANDOCA

Patriei, în prag

Ninge frumos; un
îmbracă pomii-n
Plutește-n aer zvo
Și vesel clinchet s

Și-au adunat cîmp
Și roadele sînt pu
Din nou în inimă
În cîntecul unui an

Să-ntîmplăm în
Cu bucuria izvoru
Cu oîntecul zburu
Cu brațe tari, arz

Deschideți larg fe
Mărețe gînduri, f
Belșug pe noul a
Cînd pomii-s grei

Cununi de aur m
Slăvita frunte-a f
Și-n pace peste b
Stăpin să fie-n v

Desen realizat în cadrul c
rilor și soim

COLEGIUL DE REDACȚIE:

ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLTESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

Orizont 52

PTAMINAL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 52 (1139) 30 DECEMBRIE 1988 • SERIE NOUĂ, ANUL XXXIX • 16 PAG., 3 LEI

An rodnic

În ceas de sărbătoare, cînd România își aniversează 41 de ani de Republică, gîndurile oamenilor de bine se îndreaptă spre rodul muncii împlinite zi de zi, vreme de un an. Anul care miine se achie. Prilej de bilanț spornic, de cumpănită judecare a ceea ce a fost făptuit, cu dăruire, încredere, cu o înaltă conștiință revoluționară de către toți filii acestui colț de lume numit România. Muncii, deopotrivă, de matură, responsabilă cîntărire a ceea ce ai este încă de înlăptuit, cu unicul gînd de a răspunde din toate interile, prin forța faptel, dorinței colective de mai bine.

Rememorînd acum, în ceas de bilanț, împlinirile anului ce se regătește să treacă, același gînd luminos ni se îndreaptă, asijderi, spre viitor, spre anul cel nou. Un reînnoit prilej de încredere și peranță, de angajament solemn în fața propriilor conștiințe, în fața semenilor, în fața celor ce ne călăuzesc cu adîncă înțelepciune marea Istorie. Nu vom lăsa să treacă o singură zi fără sentimentul datoriei împlinite, fiecare la locul său, muncitorii, țărani, intelectuali.

La sfîrșitul unui an rodnic, ne înălțăm faptele și gîndurile, cu înaltă încredere și speranță că anul care stă să înceapă va fi un alt an rodnic, mai spornic, mai plin de înlăptuiri. Un An nou înalt pentru toți.

ORIZONT

Patriei, în prag de sărbătoare

Ninge frumos; un ochi ascuns de soare,
Îmbracă pomii-n strale ca-n povești.
Plutește-n aer zvon de sărbătoare
Și vesel cîntăchet sună la ferești.

Și-au adunat cîmpitile merlinda
Și roadele sînt puse la păstrat.
Din nou în inimă s-a pornit colinda,
În cîntecul unui an îmbelșugat.

Să-nîmplinăm în prag acest fîrînt,
Cu bucuria izvorînd din glie.
Cu cîntecul zburînd din sat în sat,
Cu brațe tari, arzînd de vrednicie.

Deschideți larg ferestrele să vină,
Mărețe gînduri, fapte și țării.
Belșug pe noul an, ca-ntr-o grădină,
Cînd pomii-s grei de fructe aurii.

Cununi de aur mari să-mnădobească
Slăviți frunte-a țării-n viitor.
Și-n pace peste brazda românească,
Stăpîn să fie-n vecl, acest popor.

Constantin SALCIA

Desen realizat în cadrul cercului de artă plastică al Casei pionierilor și școlimilor patriei din Timișoara

EXPUNEREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU — TEZAU DE GÎNDIRE ȘI ACȚIUNE REVOLUȚIONARĂ

30 DECEMBRIE — ZIUA REPUBLICII NOASTRE

Instaurarea Republicii Populare Române a intrat în conștiința poporului nostru ca un eveniment de mare însemnătate; atunci, la 30 Decembrie 1947, întreaga putere politică a fost cucerită de clasa muncitoare, aliată cu țărănimea, intelectualitatea și cu alte categorii sociale de oameni, ai muncii. Acel eveniment a marcat trecerea la etapa socialistă a procesului revoluționar din patria noastră. De altfel, ideea de Republică a sălășluit în conștiința forțelor înaintate ale poporului român încă din vremuri și vremuri. În Programul Partidului Social Democrat al Muncitorilor din România, se arată că social-democrația română se declară „în principiu pentru forma de guvernămînt republicană”, formă pe care o corela cu socialismul în sensul că aceasta „fără republică nu poate să fie”.

Trecînd peste timpuri și mari obstacole, ideea de „Republică” a renăscut la alți parametri, odată cu înlăptuirea revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, marcată de August biruitor, din 1944. Redobîndîndu-și independența și suveranitatea, România — sub impulsul comunistilor — a pășit pe calea transformărilor democratice în care sens „Instaurarea guvernului democratic muncitoresc-țărănesc din 6 martie 1945 — după cum arată tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU — a constituit un moment de importanță istorică în trecerea României pe calea dezvoltării democratice, a lichidării depline a dominației imperialiste”. Transformările din conștiința puterii de stat, alegerea și constituirea primului parlament democratic în noiembrie 1946, au reclamat imperios abolirea monarhiei — piedică în dezvoltarea regimului democrat-popular — și proclamarea Republicii Populare, cerință realizată, așa cum se știe, la sfîrșitul anului 1947. În mesajul Prezidiului Provizoriu al R.P.R., se arată că „Nouă formă de Stat — Republica Populară — deschide larg calea pentru înlăptuirea tuturor năzuințelor creatoare ale Poporului nostru, pentru noi cuceriri democratice pe tărîmul economic, politic și social, pentru îmbunătățirea nivelului de trai al celor ce muncesc, pentru Republica Populară Română, puternică, liberă și indepen-

dentă”. Întreaga suflare cinstită de pe întinsul patriei a manifestat, aprobînd actul revoluționar din acea zi istorică. Cu prilejul proclamării R.P.R., populația timișoreană, de pildă, s-a constituit într-o entuziastă manifestare, care a avut loc chiar a doua zi după eveniment în fața Operei de Stat, unde „o mulțime imensă a revărsat plia. Și vin de pretutindeni coloane nesfîrșite de muncitori și ostași, femei, studenți, tineri și bătrîni. Vin mereu să salute tîna noastră Republică Populară, încadrîndu-se în răsunătorul cor vorbitor, care cadencează „Republica să trăiască, Țara nouă să-nflorească!” („Luptătorul bănățean”, nr. 984 din 4 ianuarie 1948).

S-au scurs de atunci doar 41 de ani, perioadă în care România s-a transformat în mod radical în toate domeniile vieții sociale. Optînd hotărît pentru socialism, avînd în Partidul Comunist Român un arhitect, pe cît de talentat, pe atît de iscusit, poporul nostru și-a dovedit din plin vocația sa de constructor al unei societăți fără exploatare și asuprire, în care accesul la viață demnă să fie asigurat tuturor cetățenilor patriei noastre, fără deosebire de etnie. În planul sistemului politic creat după acea zi deschizătoare de drumuri noi, statul nostru socialist a constituit un factor dinamizator în înlăptuirea idealurilor poporului nostru. Încă de la început, statul nostru socialist prin natura intereselor de clasă pe care le-a apărut și promovat — a avut, în esența sa, un caracter democratic. În această privință, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU subliniază adevărul potrivit căruia „puterea revoluționară a clasei muncitoare se manifestă încă de la început drept cea

mai democratică și populară formă de guvernămînt, subordonată în întregime intereselor vitale ale maselor muncitoare, idealurilor acestora de făurire a unei lumi mai drepte și echitabile”.

Odată cu victoria socialismului pe întinsul patriei noastre, în acel an de răscruce, 1965, România a devenit Republică Socialistă — stat al democrației muncitorești-revoluționare. În Expunerea prezentată de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU la ședința comună a plenarei C.C. al P.C.R., a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești — program de muncă și acțiune al partidului și poporului nostru — se arată: „De altfel, caracterul statului, al democrației, este determinat, în primul rînd, de clasele care au condus în societate, de sistemul social — și este evident că, odată cu dispariția clasei exploatare, a inegalităților sociale și naționale, s-a schimbat și caracterul statului, devenind cu adevărat statul oamenilor muncii, statul constructorilor socialismului în România, al democrației muncitorești-revoluționare”. Găsim aici și de astă dată o nouă și pilduitoare dezvoltare a teoriei revoluționare privitoare la statul socialist.

Angajat plenar pe traiectoria împlinirii, a sușului continuu pe noi trepte de civilizație materială și spirituală, poporul nostru cîntăste ziua aniversară de 30 Decembrie cu fapte de muncă și de creație, demne de spiritul înnoitor promovat statornic de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, înstrul conducător al partidului și statului nostru.

Prof. univ. dr.

Traian BUNESCU

Din cuprins:

„Legitimitatea desăvîrșirii unității naționale”, de dr. Olimpiu Matieșescu • Dialog Zoe Dumitrescu Bușulenga — Iosif Sava despre „Valeriu Braniște și popularizarea valorilor muzicale românești” • Colindul în Țara Hașegului • Reportaj • Corespondență inedită Mircea Ellade — Mihail Sebastian (rubrică îngrijită de Mircea Handoca) • Cronică literară semnate de Cornel Ungureanu și Mircea Mihalăș • „Narațiunile lui Sorin Titel” • „Viața cărților” • Grupaj de poezie patriotice • Proză de Teodor Bulza și Antoaneta C. Iordache • Orăștie 1918—1988 • Epistolariu, de Alexandru Jelebeanu • Salonul anual de artă (cronică de Ion Arleşanu) • Orizont arădean • Traduceri din William Faulkner și Danilo Kiș • Sport. Primii 5 sportivi ai anului.

Infăptuirea statului național unitar român, ca urmare a hotărârii istorice adoptate la 1 Decembrie 1918 de Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, reprezintă momentul eroic al realizării unei năzuințe ce animase de secole conștiința politică a poporului român. Nu există, azi, nici un dubiu că înfăptuirea acestui deziderat patriotic național s-a făcut în spirit democratic și cu asentimentul întregului popor. Mai mult decât atât, Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 nu reprezintă doar fructul eforturilor generației atunci contemporane. Unitatea națională a României este rezultatul luptelor susținute de-a lungul secolelor de către masele largi populare, organizate și conduse de cei mai buni fii ai poporului român.

În prezența unor asemenea realități îndubitabile, nu sînt necesare, ca urmare, eforturi și analize deosebite pentru a pătrunde scopurile adevărate ale propagandei revizioniste horthyste din anii interbelici care, uzînd de falsuri, denigrări și neadevăruri grosolane, a negat prin toate mijloacele valabilitatea juridică a actului istoric de la Alba Iulia, susținînd că Unirea Transilvaniei cu România s-ar fi realizat cu „ajutorul forțelor armate”, în contextul unor „conjuncturi internaționale favorabile”.

Iată de ce legitimitatea actului istoric de la 1 Decembrie 1918, a desăvîrșirii unității naționale nu numai că a fost mereu o prezență vie în conștiința poporului nostru dar ea s-a și transformat, în epoca interbelică, în armă de luptă împotriva fascismului și revizionismului agresiv. Succesul evenimentelor politice stă mărturie de neîzgăduit că intențiile, inițiativele, eforturile și acțiunile României, în conjunctură internațională din ce în ce mai complicată și agravată, care a jalonat deceniile premergătoare celui de al doilea război mondial, au constituit expresia voinței unanime a poporului român de a-și apăra, prin orice mijloc, opera istorică realizată în anul 1918. Și tot de neîzgăduit este faptul că, în această coeziune moral-politică antirăzboinică și antirevizionistă clasa muncitoare, partidele sale politice s-au situat în frunte, dînd dovadă de clarviziune, de abnegație și capacitate revoluționară, în lupta nu numai pentru emanciparea socială a poporului român, dar și pentru apărarea integrității teritoriale, independenței și suveranității naționale a patriei. În acest sens, în anul 1929 deputatul social-democrat Iosif Jumanca sublinia de la tribuna parlamentului că Marea Adunare Națională de la Alba Iulia constituia „piatra fundamentală a Unirii”, și că ea a încheiat un capitol al evoluției istorice a poporului român, comparabil cu unificarea Germaniei și Italiei cu o jumătate de secol înainte. Era o legitimitate comparativ semnificativă pentru cei ce ridicau pretenții revizioniste. Și pentru că, adesea, aceleași voci revizioniste considerau Hotărîrea de la Alba Iulia ca un contract încheiat între români și naționalitățile conlocuitoare, speculînd sensul și litera documentului, făuritorii ei explicau că, dimpotrivă, Hotărîrea adoptată atunci a fost o declarație solemnă a maselor populare. Avantajul indiscutabil al acestor frontiere a fost că s-au stabilit pe baza principiului naționalităților, pe dreptul popoarelor la autodeterminare. Această dreptate și legitimitate istorică a făcut din fronturile românești conștiințate prin sistemul păcii de la Versailles stîndardul poporului român în lupta pentru apărarea integrității teritoriale a patriei, împotriva fascismului și revizionismului. Oaspete al țării noastre în anul 1934, ministrul de externe francez Louis Barthou declara în această privință următoarele, de la tribuna parlamentului român: „Această pace v-a dat satisfacțiile seculare pe care le căutați de-a lungul a trei veacuri, în cursul cărora națiunea a suferit martiriul și cele mai crude chinuri. Pacea aceasta v-a restituit granițele care erau ale voastre, au fost ale voastre, sînt ale voastre și vor rămîne ale voastre [...] Teritoriul este al vostru. Cine ar vrea să ia din el un centimețru pătrat, s-ar izbi de rezistența noastră”.

Atitudinea intransigentă și demnă față de integritatea țării a fost caracteristică pentru conduita maselor populare din România, a oamenilor politici democrați și patrioți, ori de cîte ori au fost puse în discuție sau au fost periclitate hotărîrea națională ale patriei. Referindu-se la agitațiile revizioniste din anii 1933 și 1934 ale Ungariei horthyste, susținute de Italia fascistă, ca șef al diplomației române, Nicolae Titulescu declara următoarele în anul

1934: „La cererea de revizuire a Ungariei, România, ca și celelalte state ale Micii Înțelegeri, au răspuns categoric: nu, nu, niciodată! Nu este forță pe lume care să ne facă să ne schimbăm răspunsul. Și nu este autoritate internațională care să dispună de teritoriile noastre, fără voia noastră”.

În același sens și în același an, fruntașul național-tărănist, Iuliu Maniu, declara, la rîndul său: „În numele Transilvaniei și al Banatului, ca reprezentant oficial, pe vremuri, al acestor provincii și ca transilvănean, îmi ridic cuvîntul împotriva oricărei încercări de a atinge a tratatului de la Trianon, care a consfințit hotărîrea de Unire națională pe vecie a poporului românesc, proclamată la Alba Iulia pe baza dreptului de autodeterminare”.

Atitudinea, însă, cea mai intransigent antifascistă și antirevizionistă au avut-o partidele clasei muncitoare. În

ulor români pentru soarta națiunii și a patriei lor, în fața amenințărilor ce veneau fie de la Berlin, fie de la Roma sau Budapesta. Punctul 52 al Rezoluției adoptate de Plenară preciza fără nici un echivoc: „În caz dacă Germania hitleristă va ataca România, cu ajutorul Ungariei horthyste, comuniștii vor considera necesară apărarea fiecărei palme de pămînt al țării noastre”.

Intruțiți special pentru a dezbate poziția naționalității maghiare în statul român, muncitorii maghiari din Cluj, organizați în sindicatele Confederației Generale a Muncii, au adoptat, la 1 august 1938, o Moțiune în care se spunea: „Muncitorimea maghiară organizată din România declară, încă odată, în mod categoric și fără echivoc, ca și în trecut, că această muncitorime este absolut loială și fidelă față de statul român, a cărui integritate teritorială o vede ca definitivă”.

Și nimitor de repede”. Partidul comunist a avut rolul său deosebit de însemnat în contextul acestei acțiuni de mobilizare armată a poporului român. Într-un manifest din martie 1939 al Comitetului regional din Transilvania și Banat al P.C.R., găsim consemnată următoarea chemare revoluționară și patriotică: „Comuniști! Frații muncitori! Puneți-vă în fruntea apărării, dați pildă de disciplină, conștiință și jertfă! Muncitori, țărani, cetățeni maghiari! [...] Cu acest popor român merită și trebuie să luptați cot la cot în contra pericolului hitlerist, căci regimul lui Hitler e cimitirul comun al României și Ungariei”. Și față, printre multe alte documente de același fel, scrisoarea din 8 aprilie 1939 adresată primului ministru Armand Călinescu, de un grup de meseriași, muncitori, agricultori și intelectuali din Cluj, membri ai Secției naționalității maghiare din Frontul Renașterii Naționale. Solicitîndu-se cu hotărîrea guvernului de apărare a hotarelor, față de orice agresiune din afară, ei declarau: „Considerăm că în momentele actuale, apărarea hotarelor României, pe baza fraternității dintre poporul român și maghiarii din țară, [...] formează nu numai singura cale de urmat pentru realizarea unei conviețuiri fericite a popoarelor de pe aceste meleaguri, dar este și aportul cel mai mare pe care l-am putea aduce independenței și libertății tuturor popoarelor din Bazinul Dunărean și confrăților noștri din Ungaria”.

Măsura sentimentelor antifasciste și patriotice care animau poporul român în acele împrejurări dramatice a fost probată și cu prilejul manifestărilor politice de masă care au avut loc în București și în numeroase alte localități cu prilejul zilei de 1 Mai 1939. „Creșterea avîntului mișcării antifasciste din România — sublinia tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU — se oglindește în rolul acțiunilor de luptă care au loc în această perioadă, în marile demonstrații antifasciste organizate la 1 Mai 1939 sub semnul împotrivrării poporului nostru Germaniei fasciste, pentru libertăți democratice, pentru apărarea independenței țării. În București, peste douăzeci de mii de cetățeni au manifestat în stradă împotriva Germaniei hitleriste și, ca un simbol al hotărîrii de luptă pentru apărarea patriei, au depus coroane de flori la Mormîntul Eroului Necunoscut”.

A urmat apoi vara fierbinte a anului 1939, lunile tratativelor anglo-franco-sovietice, lunile în care popoarele încă au mai sperat că cea de-a doua conflagrație mondială va fi evitată. Este momentul cînd P.C.R., în cea de a VI-a Plenară lărgită a Comitetului său Central, din iunie 1939, a trecut în reviză evenimentele în plin curs de desfășurare, trăsînd sarcinile politice ce decurgeau pentru activitatea sa de viitor. Rezoluția adoptată la Plenară sublinia că „primejdia dezmembrării și ocupării României de către Germania fascistă și statele revizioniste a crescut enorm” și trasa, ca sarcină primordială a comuniștilor, mobilizarea întregului popor român în apărarea independenței și integrității teritoriale a țării, prin înfăptuirea grabnică a celor trei forme de alianțe concentrice preconizate de P.C.R.: frontul unic muncitoresc, frontul popular antifascist, frontul național patriotic.

Alba Iulia, îmbrăcată în stral de sărbătoare, aduna la 1 decembrie 1939 delegații din toate platurile țării, pentru a-și reafirma hotărîrea apărării acelei biruințe istorice. Spunea cu acel prilej istoricul C. C. Giurescu: „Să ne pătrundem cu toții de mărimea acestor fapte, pe care au visat-o cei mai buni fii ai neamului nostru, pentru împlinirea căreia au căzut cei mai viteji. Și să aducem acțiunea noastră de adîncă recunoștință tuturor celor care au fost făuritorii ei. Recunoștință cîrmurilor care au știut să aleagă ceasul, recunoștință cărturarilor și preoților care au ținut vie în suflete flacăra idealului și a credinței, adîncă recunoștință ostașilor care și-au dat viața lor tînără, pentru ca veșnică să fie viața patriei”.

Dar norii negri se apropiau, prevestind tragedia din vara anului 1940, cînd trupul țării va fi sfîrtecat, iar hotărîrile de la Alba Iulia vor fi nesocotite. Misiunea de a asigura realizarea deplină a marilor aspirații sociale și naționale ale poporului va reveni din nou clasei muncitoare, maselor populare, în frunte cu Partidul Comunist Român, după eliberarea patriei de sub dominația fascistă, în noua epocă de dezvoltare social-economică și politică a țării pe coordonatele civilizației socialiste.

Dr. Olimpiu MATICHESCU

LEGITIMITATEA DESĂVÎRȘIRII UNITĂȚII NAȚIONALE

● ARMA ÎN LUPTA PENTRU APĂRAREA INDEPENDENȚEI
NAȚIONALE ȘI A INTEGRITĂȚII TERITORIALE A PATRIEI
ÎN ANII INTERBELICI

primul rînd Partidul Comunist Român. Un merit al său deosebit constă în faptul că, analizînd situația creată României pe plan internațional la mijlocul deceniului patru, a semnalat pericolul iminent care amenința integritatea teritorială a patriei. De pildă, în anul 1935, gazeta „Scînteia”, organul de presă central al C.C. al P.C.R., indica țările care promovau o politică revizionistă, explicînd țelurile urmărite de fiecare în parte — între acestea fiind dezmembrarea Cehoslovaciei, României și a altor state. Pregătirea acțiunilor revizioniste agresive, scria „Scînteia”, se face sub pretextul „înălțurării nedreptăților” tratatelor postbelice, dar, în realitate, „oștile germano-ungare, odată pătrunse în Cehoslovacia și România vor șterge aceste țări de pe harta lumii”. Față de această teribilă eventualitate, comuniștii români chemau la vigilență și unitate națională: „NAȚIUNEA ESTE ÎN PERICOL!” — scria „Scînteia” în continuare. Poporul muncitor trebuie să apere națiunea de pieire! Trebuie să apere țara de grozăvia războiului și de pierderea independenței naționale”.

Faptul că Plenara a V-a lărgită a C.C. al P.C.R., din iulie 1936, a avut în centrul atenției organizarea rezistenței poporului „în fața unui atac posibil din partea fascismului germano-ungar”, dovedea preocuparea majoră a comuniș-

În sens asemănător, în decembrie 1938, cu prilejul sărbătoririi celor două decenii de la înfăptuirea statului național unitar român, muncitorimea română și maghiară din Cluj înainta guvernului un Memoriu în care se preciza: „Muncitorimea din Cluj, solidară cu muncitorimea din întreaga țară, declară în mod solemn că această Unire, la a cărei înfăptuire a contribuit și clasa muncitoare, este definitivă și veșnică. Muncitorimea este ferm hotărîată a apăra unitatea și integritatea statului român cu toate mijloacele”.

Unul din momentele dramatice care au reliefat poziția intransigentă a întregului popor român față de cei ce uneltau distrugerea unității naționale realizată în anul 1918 și consfințită prin tratatele de pace postbelice s-a derulat în primăvara anului 1939. Se consumase deja tragedia cîtopririi Cehoslovaciei și blocul revizionist hitleristo-horthyst amenința direct independența și integritatea României. Atunci, poporul nostru de țărani, muncitori, intelectuali a răspuns prompt la mobilizarea decretată de guvern. Există, în această privință, un emoționant reportaj al ziaristului social-democrat Nicolae Deleanu, intitulat Adevărata țară, din care cităm următoarele: „Toată nația de muncitori de la sate și orașe a răspuns la un simplu zvon sau la comunicarea notarilor din sate: PREZENT.

— Descendent al unei vechi mîlli de intelectuali transilvăneni, condeler de respirație, Valeriu Braniște a folosit acuitatea publicistică pentru apărarea celor mai diferite genuri ale bătăliei pentru cultura populară a românilor, pentru delarea conștiințelor timpurii, pentru educarea tinerelor generații în spiritul respectărilor tradiției și a tezaurelor culturale.

— În acest sens trebuie să explicăm și cele câteva lucrări pe teme muzicale, ale lui Valeriu Braniște, opusuri care dovedesc astăzi prețioase documente ale istoriografiei muzicale.

— Mărturiile unei epoci în care scrisul românesc despre muzică n-avea specialiști neapărați pentru îndeplinirea ațîr imperative ce stăteau în fața culturii românești în planul constituirii instituțiilor naționale de profil, activităților în domeniul criticii muzicale, educației școlare, popularizării artei sonore.

— Preluînd asemenea „sărini”, Valeriu Braniște, deși lipsit de studii de specialitate, a contribuit hotărîtoare în analiza unor fapte și personalități muzicale...

— Vă referiți desigur înaintea de toate la broșura despre Ciprian Porumbescu.

— Aș spune volumul dedicat bardului bucovinean, pentru că este vorba de o reală cuprinzătoare monografie cum puține erau afectate în cel timp reprezentanților culturii românești, după cum mă îndesesc la cartea despre turlele corurilor bănățene.

— Tipărită tot la Lugoj, în 1907 sub titlul Cîntăreții noștri la București (semnat cu pseudonimul Iofa lu Toboc) sau la rîndurile pe teme strict muzicale, ca cele despre Mocsony, despre Tudos London

— Mobiluri politice, regăsin în fiecare pagină a lui Braniște. Fiecare capitol rîmîn în ansamblul său o amplă dezbateră pe teme politice.

— Rîndurile despre Ciprian Porumbescu reprezintă așfel un adînc omagiu pentru valurile românești și ale contribuțiilor unuia creator de talie bardului bucovinean în lumina născătoare a artei naționale.

— „Paznicilor sfintelor tradiții de pe pămîntul clasic gloriei românești, izvorul care și-a adăpat marea spiră al lui Ciprian Porumbesc Fraților și surorilor din Bucovina, grădina Moldovei! Ștefan cel Mare, închin acestire în semn de aducere amîntă a frumoseilor zile petrecute în mijlocul lor” — nota Valeriu Braniște prefațînd volumul ce cuprinde o largă analiză a operei și activității lui Ciprian Porumbescu.

— Și publicistul bănățean continuă în același spirit: „Piatra de pe mormîntul cî Stupca are rost... astăzi n-are mai ca simbol al operei în care palpitează cu căldura viața unui neam, care, tre din o îndelungată letargie conștiința de sine a găsit tezaurele vieții sale naționale tezaurul strămoșesc, teza care sintetizează produsele tînte ale unei evoluțiuni minare și constituie cea mai puternică platformă pentru dezvoltarea conștiinței în viitor

— Muzica lui Porumbescu este astfel rezultanta istoriei. Muzica lui Ciprian!

Valeriu Braniște și popularizarea valorilor muzicale românești

UN DIALOG ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA — IOSU SAVĂ

pede". Partidul comunist a său deosebit de ctul acestei acțiuni... a a poporului român din martie 1939... onal din Transilvania R., găsim consemnarea revoluționară nuniști! Frații muncii în fruntea apărării disciplinei, conștiinței, țărani, cetățeni! Mă luptați cot la cot cu ului hitlerist, căci o cimitirul comun arlei". Și față, printe de același fel... aprilie 1939 adresării de intelectuali transilvani, condeler de respirație, u Armand Călinescu... uerieri și muncitori... actuali din Cluj, mențorarea celor mai diferite aționalității maghiari ale bătăliei pentru așterii Naționale. Solu... hotărârea guvernului... tarelor, față de ordelarea conștiințelor timpură, ei declarau: „Col... omentele actuale, a... lomâniei, pe baza tri... poporul român și m... [...]. Formează un n... de urmat pentru real... țării ferice a popo... te meleguri, dar est... al mare pe care l-a... pendenței și libertă... or din Bazinul Dună... r noștri din Ungaria... entelor antifasciste... nimau poporul româ... urări dramatice a fo... rilejul manifestările... care au avut loc în... numeroase alte local... zilei de 1 Mai 1938... ului mișcării antifa... — sublinia tovarăsu... UȘESCU — se oglin... iunilor de luptă car... a perioadă, în marif... fasciste organizate... emnul împotrivirii po... ermaniei fasciste, pen... oeratică, pentru apă... țării. În București... le ml de cetățeni a... adă împotriva Germa... ca un simbol al hotă... ntru apărarea patriei... e de flori la Mormin... noscut".

vara fierbinte a anulu cuprinzătoare monografie ativelor anglo-franco... în care popoarele încel... a cea de-a doua con... lă va fi evitată. Este... C.R., în cea de a VI-gul... a Comitetului său... e 1939, a trecut în re... le în plin curs de des... sarcinile politice ce... adoptată la Plenar... eajdia dezmembrării... e de către Germani... revizioniste a crescut... ca sarcină primordială... mobilizarea întregulu... apărarea independen... teritoriale a țării, prin... ica a celor trei forma... ntrice preconizate de... nic muncitoresc, fron... acist, frontul naționale

vrăcată în strai de sâr... l decembrie 1939 de... plaurile țării, pentru... țării apărării acele... Spunea cu acel prilej... Hurescu: „Să ne pă... l de măreția acestei... vlat-o cel mai bun... nostru, pentru împlini... zut cel mai vitej. Și... inosul nostru de adin... turilor celor care au... Recunoștință cirmui... știut să aleagă ceasul... rurarilor și proețiilor... e în suflete flacăra... dințel, adincă recunos... re și-au dat viața lor... a veșnică să fie viața

i se apropiau, preven... n vara anului 1940... va fi sfîrtecat, iar ho... ja Iulia vor fi nesoco... e a asigura realizarea... or aspirații sociale și... porului va reveni din... toare, maselor popu... Partidul Comunist... berarea patriei de sub... tă, în noua epocă de... -economică și politică... lonatele civilizației so-

Descendent al unei vechi... de intelectuali transilvani, condeler de respirație, u Armand Călinescu... uerieri și muncitori... actuali din Cluj, mențorarea celor mai diferite aționalității maghiari ale bătăliei pentru așterii Naționale. Solu... hotărârea guvernului... tarelor, față de ordelarea conștiințelor timpură, ei declarau: „Col... omentele actuale, a... lomâniei, pe baza tri... poporul român și m... [...]. Formează un n... de urmat pentru real... țării ferice a popo... te meleguri, dar est... al mare pe care l-a... pendenței și libertă... or din Bazinul Dună... r noștri din Ungaria... entelor antifasciste... nimau poporul româ... urări dramatice a fo... rilejul manifestările... care au avut loc în... numeroase alte local... zilei de 1 Mai 1938... ului mișcării antifa... — sublinia tovarăsu... UȘESCU — se oglin... iunilor de luptă car... a perioadă, în marif... fasciste organizate... emnul împotrivirii po... ermaniei fasciste, pen... oeratică, pentru apă... țării. În București... le ml de cetățeni a... adă împotriva Germa... ca un simbol al hotă... ntru apărarea patriei... e de flori la Mormin... noscut".

vara fierbinte a anulu cuprinzătoare monografie ativelor anglo-franco... în care popoarele încel... a cea de-a doua con... lă va fi evitată. Este... C.R., în cea de a VI-gul... a Comitetului său... e 1939, a trecut în re... le în plin curs de des... sarcinile politice ce... adoptată la Plenar... eajdia dezmembrării... e de către Germani... revizioniste a crescut... ca sarcină primordială... mobilizarea întregulu... apărarea independen... teritoriale a țării, prin... ica a celor trei forma... ntrice preconizate de... nic muncitoresc, fron... acist, frontul naționale

vrăcată în strai de sâr... l decembrie 1939 de... plaurile țării, pentru... țării apărării acele... Spunea cu acel prilej... Hurescu: „Să ne pă... l de măreția acestei... vlat-o cel mai bun... nostru, pentru împlini... zut cel mai vitej. Și... inosul nostru de adin... turilor celor care au... Recunoștință cirmui... știut să aleagă ceasul... rurarilor și proețiilor... e în suflete flacăra... dințel, adincă recunos... re și-au dat viața lor... a veșnică să fie viața

i se apropiau, preven... n vara anului 1940... va fi sfîrtecat, iar ho... ja Iulia vor fi nesoco... e a asigura realizarea... or aspirații sociale și... porului va reveni din... toare, maselor popu... Partidul Comunist... berarea patriei de sub... tă, în noua epocă de... -economică și politică... lonatele civilizației so-

rumbescu devine programul unei mișcări istorice.

— Interesante mi se par în această carte a lui Valeriu Braniște despre Porumbescu, teoretizările cu privire la valorile cîntecului popular românesc, drept unic izvor pentru înflorirea creației muzicale naționale. „Muzica națională românească — scrie Valeriu Braniște — are o singură temelie sănătoasă pe care se poate constitui clasicismul artei naționale românești și aceasta e nescata comoară de melodii și accente, gama specifică și stilul particular al cîntecelor și jocurilor poporului nostru. Numai pe această temelie putem înălța o artă adevărată a noastră..."

— O teză de ecou rostită cu fermitate în primii ani ai noului veac, prefigurînd amplele dezbateri din perioada post-belică la care vor participa Brăiloiu, Breazu, Jora, Cuclin, Zirra cu privire la destinele artei muzicale românești și necesitatea de a o ridica (la îndemnul enescian înainte de toate), prin exploatarea uriașelor resurse ale cîntecului popular.

— Teoretizările lui Braniște erau incontestabile încercări meritorii pentru folosirea unor idei estetice în lupta pentru impunerea culturii românești, pentru apărarea ideii unității naționale.

În concepția lui Valeriu Braniște muzica era o armă de prim ordin, o baricadă. Scria Valeriu Braniște: „Sintem un popor în renaștere și lupta pentru afirmarea dreptului nostru de a fi, ne absoarbe puterile, încît ne-am putea valida complet pe toate terele astfel precum reclamă aspirațiunile noastre și precum ne-ar ajunge puterile dacă am fi părtași de liniștea neapărat de trebuință pentru dezvoltarea normală a unui popor. Mai ales pe terenul muzicii zac încă bogății imense ascunse în poporul nostru, care așteaptă cu nerăbdare exploratorul dibaci și predestinat să înalțe la apogeu".

— Bogățiile imense — cum spunea Valeriu Braniște, „ce zac pe terenul muzicii" vor sta mereu în atenția publicistului bănățean

— Notabil, din acest punct de vedere, reportajul „Cîntăreții noștri la București" despre Festivalul artei corale din 1906 organizat la București sub oblăduirea lui D. G. Kiriac la Expoziția Generală română. „Aceasta a fost — scria Valeriu Braniște — prima mișcare mare generală și concentrată îndreptată asupra Bucureștilor. Aceasta a fost marea descălecare a cîntării românești, prin care s-a întemeiat pentru viitor, centrul

București, punînd astfel tradiție și temelie reciprocității între centrele plină acum izolate și deschizînd astfel teren mai larg dezvoltării artei muzicale naționale românești, care părea a se zăvorși în centrele izolate ajunse la punctul mort al fizicei din care nu mai puteam da înainte.

Aici rezidă marea importanță a excursiei cîntăreților noștri. Sub steagul Societății Carmen, ne-am unit cu toții sub deviza cîntării românești. Astăzi nu mai stau izolate". Și mai departe Valeriu Braniște continuă: „Ca apa care tinde să revină la matca sa, ne-am regăsit și noi albia comună și mare, în care se scurg toți afluenții și care își revarsă belșugul asupra întregului".

— În acest sens, Braniște sublinia, pe bună dreptate că meritul hotărîtor în unificarea idealurilor mișcării muzicale era al lui Dumitru Georgescu Kiriac, compozitorul, dirijorul ce înțelesese cu mult timp înainte locul deosebit al coralelor românești în lupta pentru asigurarea Unității naționale.

— Investigațiile muzicale ale lui Valeriu Braniște... Să mai amintim și alte pagini.

— Studiul publicat în 1908 sub titlul „Muzică și dansuri la Români în veacurile 16—17"...

— Studiu despre care vorbește pe larg Octavian Lazăr Cosma în Hronicul muzicii românești.

— Sau interesantul studiu despre Alexandru de Mocsony, muzician cu întinse legături printre artiștii timpului (casa sa era adeseori vizitată de Franz Liszt).

— Multe alte însemnări pe „teme muzicale" găsim în paginile ce ne-au rămas de la Valeriu Braniște — de la remarcile asupra operetei Moș Ciocirlan la un discurs despre Coriolan Brediceanu. (citat la 31 Ianuarie 1910 în ședința festivă a Casinei române din Lugoj, cu prilejul dezvoltării portretului lui Coriolan Brediceanu — pictat pe seama Casinei de pictorul academic Virgil Simionescu).

— Peste tot ideea culturală este împlintată în politică, versul, cîntecul românesc atestînd dreptul artei românești de a participa la concertul universal de valori culturale. În concepția lui Valeriu Braniște primul mare semn al acestei pătrunderi în universalitate a fost realizat la Montpellier, în anul 1877, (anul Războiului de Independență): „Alături cu gloria armelor — spunea în acest sens Valeriu Braniște în conferința despre G. Pop de Băsești — urmase izbînda lui Vasile Alecsandri la Montpellier, premiat cu poezii laureate al întregii Gînte Latine. Prin acesta s-a deschis un nou izvor dătător de viață pentru credințele și speranțele neamului nostru. Cîntecele de biruință ale dorobanțului român răsuna de la Sarmar pînă la Săcele și nu era școală în sat să nu declame cu mîndrie la fiecare prilej solemn: „Cîntecul Gîntei Latine".

— Însmormîntat în anul 1928 în cripta Capei din cimitirul din Lugoj, alături de Eftimie Murgu, Coriolan Brediceanu, George Dobrin, Octav Barbu, Valeriu Braniște este unul din condelerii unui timp eroic care și-a aliat și a înțeles cu strălucire locul muzicii în clădirea sufletului național și al viitorului țării.

Colindul în Țara Hațegului

Țărîmul de vrajă și vis al Țării Hațegului — acest Ardeal în miniatură, după cum afirmă neuitatul Nicolae Iorga, conservă, în tainițele tiparelor ei arhaice, obiceiuri și ritualuri străvechi, ca un adevărat depozitar al comorilor spiritualității noastre populare. Atît etimologia toponimelor cu arome de dincolo de timp: Ștel, Densuș, Hobița, Subcetate, Sarmizegetusa, Livădia, Cioclovina, Balomic Solaș, Peștera, Federi, Silvaș, Clopotiva, Zeicani etc., precum și eresurile și datinile populare păstrate, permanentizează mentalitatea inițiativă geto-dacică sau latină a strămoșilor noștri. Pe lângă ritualuri care-și au sorgintea în imemoriale timpuri ale culturii Soarelui: „Roata de foc" (obicei cunoscut din Irlanda pînă în Caucaz), ale cultului bouului Apis din Egipt, „Încununarea bouului de la Silvaș", „Povestea numerelor" face trimiteri la filosofia numerelor a lui Pythagora, iar Cerbul îl amintește pe zeul naturii, Pan. Pe lângă aceste câteva obiceiuri amintite, pe lângă nedele care mai sînt în floare în Țara Hațegului s-a păstrat colindatul în toată splendoarea și varietatea manifestărilor sale.

Astfel sînt colinde ale junelui bun, ale fetei de măritat, ale copilului, ale bunului gospodar, ale nevestei harnice, ale boierului bătrîn, a oilor, a stupilor, a leului, a cerbului, a fiarei etc. Se poate observa un străvechi substrat mitic al primei vîrste a omnirii, cînd vînătoarea era una dintre ocupațiile frecvente, în colindele despre leu, despre cerb sau despre fiară. Multe sînt mituri locale („Strigă Dana din cetate"), de o originalitate și prospețime și azi nescutate, rîmînd ca temelnice argumente ale continuității poporului român pe aceste platuri.

Romulus CONSTANTINESCU

SUBCETATEA STRIGĂ DANA (Junelui bun, junel mirelu) DIN CETATE

Colea josul mai din josul,
Sub cetate-n cea livadă,
Joacă-un june calu-i bun:
Nu mi-l joacă cum se joacă,
Ci mi-l stringe și-l cufrînge
Și mi-l suce după soare,
Că l-e voia să se-nsoare
Și mi-l suce după lună,
Că l-e voia s-o la bună.
El de bună și-o știut-o,
De frumoasă și-o văzut-o.
Că l-e pinza ca hirtia
Și firul ca ibrinșinul.
Nime-n lume nu-l vede,
Nu-l vede, nu-l auzé,
Făr' de-o dalbă-mpărăteasă,
Pe-o zăbreală de fereastră.
Ea-l vedea, ea-l auzea
Și din grai d'ăse-mi grăla:
— Școală, dalbe de-mpărate,
Că tu nu vezi ce văd eu
Și tu nu știi ce știu eu.
Colea josul mai din josul,
Joacă-un june calu-i bun:
Nu mi-l joacă cum se joacă,
Ci mi-l stringe, mi-l cufrînge,
Și mi-l suce după soare,
Că l-e voia să se-nsoare
Și mi-l suce după lună,
Că l-e voia s-o la bună.
El de bună și-o știut-o,
De frumoasă și-o văzut-o,
Că l-e pinza ca hirtia
Și firul ca ibrinșinul.
Împărat' dacă-mi auzea,
Peste murg încăleca.
Cînd jos june-mi ajungea,
El din grai d'ăsa-mi grăla:
— La bun joc la junelaș!
— Dacă-i bun hai să-l jucăm!
— N-am venit joc să jucăm,
Ci-am venit murg să

Lină, lină mălină,
Strigă-n lume, strigă tare,
Strigă Dana din cetate,
Pe fereastră de uiaș:
— Cine-n lume s-o d'afflare,
Murgul Danii de-a-nvățare
Fără friu, fără căpăstru,
Fără lemn de dobricel,
Numai cu șaua pe el?
Nime-n lume nu s-afflare
Murgul Danii de-a-nvățare,
Făr-de-un tinăr ciobănaș.
— Eu, Dano, că m-oi d'afflare,
Dacă tu mie mi-i dare
Din cetate jumătate,
Din olate a treia parte.
Dana cînd mi-l auzea,
Din grai astfel îi grăla:
— Alea toate și le țoi da,
Dacă murgu-i învăța!
El cînd da a-ncăleca,
Murgu-n cap mi-l arunca.
Dana din grai mi grăla:
— Nu mi-e murgul de-nvățare
Ca și cașul de mincare!
Strigă Dana a doua oară:
— Cine-n lume s-o d-afflare
Murgul Danii de-a-nvățare
Fără friu, fără căpăstru,
Fără lemn de dobricel,
Numai cu șaua pe el?
Nime-n lume nu s-afflare,
Făr-un tinăr voinicel,
Mic de stat și sprintenel.
— Eu, Dano, că m-oi d-afflare,
Dacă tu mi-l mie dare
Din cetate jumătate,
Din olate a treia parte.
— Alea toate și le-oi dare,
Dacă murgu-i învățare!
El pe murg încălecare,
Murgul rupe-a străfugare,
Lumea, țara-nconjurare,
Pe voinic nu mi-l trintire.
El la Dana se-nțoarcere
Și frumos să așezare,
Că pe murg îl învățare.
Strigă Dana, strigă tare,
Strigă Dana-a treia oară:
Hai ușor, murguțul meu,
Că ăsta-l stăpinul tău
Și va fi bărbatul meu!

(Informator: Constantin CIUCURESCU
37 ani — Fizești, jud. Hunedoara)

(Informator: Bal Ion BĂLU,
73 ani, Sălașu de Sus, jud. Hunedoara)

DETA, ÎN MERS CĂTRE ZIUA DE MÎINE

Vatră de istorie

Expoziția muzeală din Deta — organizată de profesorul de istorie Dani Bella, fiind o încununare a activității de decenii a acestui slujitor al școlii din localitate, privind stringerea unui însemnat patrimoniu cultural — atrage atenția asupra unor importante măturări istorice provenite din străvechea vatră românească de aici. Fondul patrimonial existent constituie un nucleu de bază pentru întemeierea unui muzeu reprezentativ al orașului — instituție ce se va putea realiza sub auspiciile științifice ale Complexului Muzeal Județean Timiș, care are, deja, merite deosebite în privința sprijinirii organizării unor valoroase expoziții muzeale din mai multe localități ale județului.

Am fost informat că în atenția profesorilor de istorie din Deta intră definitivarea monografiei localității. Deocamdată, pentru cei interesați de istoricul acestei localități există „Monografia comunei Deta” (Timișoara, 1925) scrisă de profesorul Alexandru Cheveșan, cuprinzând perioada 1724—1924. Deși, așadar, această lucrare depășită din punct de vedere științific, dar conține o seamă de date istorice utile pentru cunoașterea unor realități din trecutul acestei localități. Cei care sînt preocupați de istoria zonei pot parcurge cu mult folos „Monografia comunei Deta, județul Timiș, din cele mai vechi timpuri pînă în anul 1918”. În manuscris, elaborată de prof. Ionel Cionchin din Timișoara — lucrare pentru obținerea gradului I în învățămînt, susținută în anul acesta la Facultatea de istorie-filozofie a Universității din București.

Pornind de la o propoziție

Monografia Detai ar trebui revăzută, actualizată, ni se spune de la bun început, și reținem propoziția ca pe o invitație la o privire atentă asupra locului. Aflăm „totul” despre Deta, în doar câteva ore: gazdele se străduiesc să completeze spațiile albe din imaginea pe care ne-o alcătuim mergînd prin localitate, de la o întreprindere la alta, ne vorbesc despre trecutul fiecărui edificiu nou, despre perspectivele fiecăi zone de șantier. În cele din urmă, avem impresia că știm mai mult decît se poate afla într-o jumătate de zi de mers fără oprire; în carnetul de reporter, și în memoria noastră de vizitator interesat, există, conturată clar, imaginea Detai — așa cum ar fi de dorit să apară într-o monografie adusă la zi. La plecarea din locul de-acum cunoscut, privirea dă ocol ideii, o sportă înțelegerii, și încă ar vrea să se întoarcă pe traseul abia încheiat, să revadă amănunțele parcursului: eînd ni se spune să revenim la Deta, acceptăm deîndată, pentru că invitația răspunde gândului nostru. Aflaserăm cum, în perimetrul tirgului unde nu se înțimpia nimic, a crescut, prin voința și munca unor oameni minunați, un oraș unde ai ce vedea. Nu e o poveste oarecare, ne-au convins gazdele. Privită de foarte aproape, devenirea Detai — ce continuă, încă — nu seamănă cu a nici unui alt mic oraș: o reînnoire acolo, ne gîndeam pe cînd ne pregăteam de plecare, ne-ar ajuta să descoperim în ce constă deosebirile, în ce fel scenariul devenirii unei localități poate fi, prin exemplul Detai, o poveste de actualitate cu totul și cu totul leșită din comun. Ar trebui scrisă, ne spuneam, încredințându-ne în oferta realității, așa cum ne fusese livrată de organizatorii și însoțitorii parcursului. Preocupați să nu trecem cu vederea, nici ceen ce s-a făcut, nici cum s-a ajuns pînă la momentul în care înfățișarea orașului în plină înnoire pretinde o nouă monografie.

Am trecut pe străzile marcate de construcțiile prezentului, de proiecte de viitor, prin întreprinderile importante pentru economia localității, și acestea în mers către ziua de mîine, am

în baza fondului din expoziția de istorie, a datelor cuprinse în monografiile amintite și îndesebi a informațiilor primite de la profesorul Ionel Cionchin, prezint câteva aspecte referitoare la trecutul Detai.

Și această vatră, precum întregul cuprins al patriei noastre, a fost locuită din cele mai vechi timpuri, vietul-rea omenească fiind neîntreruptă de-a lungul mileniilor. Măturările arheologice alestă aici prezența omului încă din perioada neolitică, continuînd în epoca bronzului și în cea a fierului. Din două locuri provin vestigiile romane (ceramică, monede, amfore de import, figurine de lut, un inel cu piatră gravată, fragmente de terra sigillata etc. — potrivit consemnărilor făcute de istoricul Mileker). Unele măturări menționate sînt din secolul al IV-lea din timpul împăraților Valentinian, Valens și Gratian.

În perioada 1900—1910, în perimetrul intravilan al localității Deta și Denta s-au înregistrat descoperiri ocazionale de morminte cu obiecte de inventar. Făcîndu-se cîteva săpături de sondaj, s-au găsit două cimitire. Necropola de la Deta se compune din morminte orientate vest-est, potrivit poziției de așezare a defuncțiilor de rit creștin. Aplicele de bronz sînt specifice pieselor de podoabă depuse în mormintele creștine de înhumatie din secolul al IX-lea. Sînt acestea argumente indubitabile ale atestării, aici, a locuitorilor români. În acea perioadă, care a adoptat creștinismul pe parcursul primului mileniu. Cimitirul de la Deta se include în contextul de descoperiri arheologice similare făcute în județele

Alba și Bihor — necropole ce aparțin, fără îndoială, unor sate românești din respectivele zone.

Într-o conscripție din anul 1421 este menționată așezarea Ded, iar într-un document din anul 1427 e amintită localitatea Dedu Mic, pe care cercetătorii le-au localizat la Deta și în jurul acestora. (Așezările s-au numit, de fapt, Ghedu și Ghedu Mic). Localitatea Deta este numită Ghedu (sau Ghiedu) de către locuitorii din împrejurimi. Profesorul Ionel Cionchin presupune că toponimul Ghedu este de origine geto-dacă, avînd accepțiunea de așezare înălțată cu zid (oraș, cetate).

În anul 1724 în Deta au fost aduși coloniști germani. În timpul războiului

austro-otoman, în anul 1738, țărani români răsculați, de pe Valea Bîrzavel, sub conducerea lui Pavel Dărubanțu, au ocupat mai multe localități, printre care Deta, Deta și Ciocova. În anul 1882 e înființat oficiul telegrafic, care, în 1879 se unește cu oficiul poștal, ce exista din anul 1830. Peste vreme, de acest oficiu se va lega un zguduitor act de eroism. E vorba de telefonista Elena Ghinescu, care, în toamna anului 1944, atunci cînd locuitorii Detai au sprijinit armata română împotriva trupelor hitleriste, a dat informații despre efectivele militare ale hitleristilor și a fost omorîta de aceștia. În timp ce-și făcea nobila datorie patriotică.

Aurel TURCUȘ

Iarna, la Deta

Mă aflam pe străzile Detai, iarba albărie, brumată, a trotuarelor era de culoarea bulgărilor de nori, risipiți pe cer. Dire de ceață se întredăiau prin chicitura atrîndînd a copacilor. Grupuri, grupuri de porumbel sălbatic se repezeau, într-un zbor în cerc, deasupra caselor cenușii. Orașul părea mohorit. Ca și aceasță zi gri-plumburie și, deodată, o ceață de copii au umplut cu larva lor strada ce-o parcurgeam Risetete și călăgia lor străbăteau prin ceața rece, metalică, lipicioasă, ce tot creștea. În fața mea apare o inscripție: „Biblioteca orășenească Deta”. Intru. Printre rafturile ținute de cărți, printre vitrine, printre panourile cu lucrări, între care și ale autorilor timișeni, copiii răsfoiau reviste, copiii se interesau de cărți cu povești sau de cărți din bibliografia școlară. M-am îndreptat spre întreprinderea de prelucrare lemnului. În hala gaterelor, în zgomotul trepidant al firizelor electrice și în aerul îmbibat de praful de lemn, trunchiurile de copaci, bine legate pe rulmenți, își urmau drumul firesc spre fluxul tehnologic al uriașei fabrici. Și aici am întîlnit un copil. Venise la tatăl său, muncitor în această fabrică. Copilul ridea. Pentru el, toată această muncă magnifică părea un joc. Un joc distractiv. Un joc al copilăriei încă prins ca într-un basm, copilul privea încîntat fazele care transformau lemnul masiv într-o foaie fină. Mi-am continuat vizita la o secție a Detai aparținînd I.P.P.S. Timișoara. Lemnul, aici, devenise piesă de calitate, frumos lustruită și lăcuită, din care se executau paturi pentru copii. M-am oprit și la Ștrandul Termal. Apa caldă, aburîndă, curgea în bazinul nou construit, situat într-un loc pentru odihnă și agrement. Nici aici nu lipseau leagănele pentru cei mici și spațiile destinate jocului lor

însoțit de profesorul Ionel Ilian, am vizitat Școala generală a orașului. Sălițele de clasă, laboratoarele, cabinetele metodice străluciau de curățenie. Într-un hol încăpător atrănu pe pereți desene ale elevilor. Unele impresionante. Premiate la Festivalul „Cîntarea României”. Alături, într-o sală, copiii cîntau. Am apăsat pe clanța unei uși. Tot ei, acești copii, răspîndiți peste tot în acest oraș, stăteau cuminți în bănci. În fața tablei, profesora schița o formulă chimică. Nu știu de ce mi s-au umezit ochii. Imaginai, imaginați mi se derulau pe dinaintea. Imaginea copilăriei, imaginea școlii, imaginea țărilor parcurse de mine odinioară, mi se învîlmăseau în minte precum ceața de afară a iernii ce se apropia. Dacă mă regăseam în toate aceste ipostaze: în sălițele de clasă, la repetițiile corale, în laboratorul de fizică. Dar cel mai mult mă vedeam pe derdeluș, unde sînișla zburau cu noi, uneori, pînă cînd apărea luna, iar gerul cumplit ne lipsea nările, oprindu-ne parcă respirația. După rostogolirile prin nămeți, cu hainele tari de îngheț, cu zăpada topită în încălțămîntea spartă, ne oream în bucătăria caldă, cu miros de mere coapte, lipite de plită încinsă a sobei.

Acum, eu nu aai făceam parte din ceața copiilor întîlniți pe stradă, întîlniți în librării sau biblioteci, întîlniți în fabrici sau la orele de curs, aici, la Deta. Situațiile lor, prezente la intersecțiile străzilor, în piațete, în toată suflarea orașului, mă eliberau, parcă, de nostalgia grea a copilăriei mele. Încrederea în acești copii ai noștri era încrederea mea în realitate, încrederea în soarele care împrăștiase ceața dimineții de iarnă, la Deta.

Tatiana FLONDOR ARIEȘANU

acoperit filele carnetelor de reporter cu date referitoare la producția și perspectivele obiectivelor vizitate, dar mai ales, ne aducem aminte, am întîlnit oameni deosebiți. Recunoșteam ascultîndu-i, privindu-i, profilul persoanelor ce n-ar putea lipsi din acel, eventual, roman de actualitate, întrezărit într-o zi de documentare la Deta, o poveste ce ar trebui scrisă, fiindcă locul o merită, neîndoieînd.

Ana ALDAN

La Deta, unde lemnul are căutare, căci el devine, prin mîna meșteșugarului, obiect de utilitate și artă, am descoperit cum o mică unitate prelucrătoare, cu o mîna de oameni poate aduce economiei timișene sute de mil de lei valută. Perfectionîndu-se doar în mobilier simplu pentru copii sau mobilier pentru hoteluri și restaurante. Secția de la Deta, aparținînd I.P.P.S. Timișoara, a dovedit că înobilarea lemnului ține de un meșteșug făcut cu oînușle, pricepere și har estetic. Totul, aici, respiră muncă asiduă și de calitate și o comuniune muncitorească-model de disciplină și hărnicie.

În zumzetul persistent al frezelor, al rîndelelor electrice, al perforatoarelor și sfredelelor, în aerul îmbibat de praful fin de lemn și, atîțator, de nitrolacuri, cu utilaje simple, create prin autodotare, descoperi cum lese la liveală mobilierul dulce de lemn sfeluit, jucăriile copilărești, cărucioarele, pătuțurile, toate celelalte piese, creație a acestor destoinici meșteșugari.

Aici, la Secția de prelucrare în lemn, din Deta, nimic din materia supusă mașinii nu se pierde. Orice rămășiță e ingenios valorificată. Orice bucată din lemn va intra în fluxul tehnologic, ea va leși apol, victorioasă, ca plesă de care este nevoie. La Deta, aici, 65 la sută sînt lucrătoare-femei. Dexteritatea lor a devenit pro-

verbală. Și nu am nevoie de cuvintele acestor muncitoare spre a-mi dovedi mie însumi aceasta, căci le observ atent mișcărilor dibace, atenția încordată, ochiul perspicace, de sub care les mînuatele nișe de lemn.

„Pe om, cu fapta îl conduci, nu cu vorba”

Echipe de femei, de foste țărânci, au apărut aici din satele vecine, ca Aurelia Ciocac, de pildă. Ele au migrat spre oraș iar azi au devenit, ca Aurelia, muncitoare de bază sau șefe de formație, mîna și conștiință fermă muncitorească.

Așa cum îmi relata, cu o mîndrie nedisimulată, șeful de Secție, maestrul Nagy Mihai, unitatea de la Deta, prin calitatea produselor, nu a avut încă nici un refuz la clienții externi și autohtoni. Sortarea lemnului, conser-

varea lui, prelucrarea de către minuloșii meșteșugari, întregul flux tehnologic, deloc ușor, atenția încordată la calitatea produselor și randamentul ridicat, toate au pus, de acum, unitatea pe un postament demn între celelalte secții și unități prelucrătoare din Deta. Așa se explică faptul că secția va fi dotată, în viitor, cu o hală modernă pentru producerea și călăgirea flux tehnologic de azi, și întortocheat, îi va lua locul un flux simplu, în care piesele nu vor mai fi cărate cu mîna și purtate de la rîndele la bălțile etc., etc., ci ele se vor împlini firesc și frumos în încăpătoare hală de mîine.

Aeroportul Băneasa, hotelul din Oraș, restaurant, baruri, pulturi și rafturi, pătuțuri de copii, cărucioare și fotolii, mobilier pentru recepții toate au ca punct de pornire și de finalizare Secția de la Deta. Drept pentru care sîntem de acord cu panselul maestrului Nagy Mihai, acest bonom harnic și tenace meșter, conducător de unitate, care conchidea, la finele dialogului nostru, țesut în întreprinderea ce cu onoare o conduce: „Pe om, cu fapta îl conduci, nu cu vorba”. Sîntem de acord, zic, cu această filosofie simplă, ce poate primi, în viața de fiecare zi a omului muncii, caratele de preț ale unor adevăruri de neclintit.

Ion ARIEȘANU

Mircea
MIHA
cătore

Prietenia și legăturile strîns
Mircea Eliade și Mihail Seb
sînt cunoscute în adevărata

Unele aspecte ale aceste
le-am discutat altă dată. Pr
col al lui Sebastian, care d
trecute, la Brăila, în mod s
baccalaureatul — a fost un
un foileton al lui Mircea Eli
Rémy de Gourmont. Peste
luni, venind la București, l-
personal pe cel cu care „P
Opt ani după aceea, își va
nostalgie această vizită în
din strada Melcdiei: „Mans
aglomerată de cărți, reviste
nuscrite, părea un decor pu
tic, iar stăpînul acelor mun
un alchimist întreprins din
calcul și obligat să vorbea
oarecari fleacuri fără sens,
safir frivol. / Mircea Eliad
cred, primul om pe care l
vorbind cu dispreț despre
«Literatura» era pentru el
infamant, ceea ce nu mă
scandaliza pe mine care des
București cu Mallarmé, cu
cu Proust, cu Gide, cu Jacq
cu Alain-Fournier”.

Atît romanele, cît și e
Mircea Eliade și-au găsit în
un cititor atent. El recenze
Isabel... , Maltrey, întorc
Oceanografie, India, Huliga
Ialte cărți ale prietenului s
știiile lui Sebastian către p
sînt mai mult decît elocven
rie 1935, pe pagina de gardă
am devenit huligan scrie: „
care nu mi-a dat dreptul
în suportarea altor mizerii
tite și care nu vor supra
vor supraviețui, decît pen
a spus un cuvînt, cel mai

Un an mai tîrziu, soțic
este închinat Orașul cu sal
și lui Mircea, singurii pen
pot scrie o «dedicație», dar
aș putea scrie — și poate
într-o zi — o carte între
lor

Părerile lui Eliade desp
se află în cîteva eseuri din
patrulea și în memorialistic
ultimii ani în aproape
limbi.

În primăvara anului 19
ția Carlea cu semne au ap
lași timp, Sollocoville lui I

Bogdan L

CARTEA PĂMÎNT

Acesta este pămîntul Tă
Kolunjt din piatră și ap
Accasta este singura T

Anii vor trece mercur
Ca un fluviu necuprins
și el va rămîne neclintit

Ochi dinăuntru pentru
Pămîntul acesta nu-l ve
Pămîntul acesta nu-l ve

Căci singele tău otravă
Și oasele tale ar ardo
Și timpul tău ar ulta od
Rătăcit de vînturi între
Învășînd pentru el răbd
Parfum de rod te va ubi
Învășînd pentru el iubir
Parfum de soare te va
În of ai să intri, odihol
Să stai temelle vîitoare
Glasul lui lințșit în tî
Și tu vei veghea
Ca muniți, și apele, și

Să nu-l strico Legea.
Vei învăța să trăiești
Respectîndu-l ritmul
Același cu cel din să
De so vor lvi focuri
Dintre răspîntii
Vei sta să-ți ardă palm
Pentru ca po el să nu-

Mircea Eliade in scrisori

MIHAIL SEBASTIAN
cătrec MIRCEA ELIADE

C.p. D-lui Mircea Eliade, Str. Melediei 1
București
Exp. Mihail Sebastian, Unirii 119, Brăila
Brăila 13 august 1928

Dragă Domnule Eliade,

Distanțele mari dintre folietoanele d-tale m-au făcut să cred că lipsești din București. În felul acesta trebuie să-ți explici de ce, plecat fără a-mi lua rămas bun, n-am făcut să te ajungă salutările mele de cuvânt.

Sunt încă nesigur dacă și de astă dată voi nimeri mai bine. Anumite nevoi mă silesc să încerc la întâmplare. Voi fi deci mulțumit dacă rîndurile acestea te vor găsi. Dacă nu, aștept mai departe.

Vreau să te rog să-mi faci serviciul unei informații. Poate ceva mai mult. Pentru aceasta, trebuie să știu însă dacă ești sau nu la București. Vești de la atît de bun să-mi comunicî?

Două rînduri care să mă anunțe că te găsești în capitală, mă vor îndreptăți să revin cu o scrisoare.

Te aștept

Amical
MIHAIL SEBASTIAN

[Originalul în Arhiva Corina Alexandrescu, București]
Brăila, 19 august 1928

Dragă Domnule Eliade,

de vreme ce lipsești din București, e de prisos să-ți mai comunic micul serviciu, pe care și-l ceream. Deocamdată, cel puțin. Cînd te vei fi întors însă acasă, n-am să uit bunăvoința d-tale și am să-mi reînnoiesc rugămîntea cu lămuririle trebuitoare.

Să nu pierd însă prilejul de a-ți scrie. Mărturisesc, o fac cu oarecare greutate. Într-un fel pentru că, de cînd scrisoarea a încetat să fie pentru mine o îndatorire socială, i-am pierdut obișnuința. Pe urmă, dintr-un sentiment penibil, pe care mă îndoiesc dacă voi izbui să și-l fac lămurit. Am nevoie de o anumită rînduală exterioară, de o anumită ordine cunoscută deja, de o anumită familiaritate a lucrurilor și pereților unei odăi, pentru ca să mă mișor prin ea cu pași firești, pentru ca să mă recunosc pe mine însumi și să mă las în voia mea. Îmi trebuie acest decor cunoscut, unde mîlnile să-și găsească ușurința de a se mișca. Pînă nu-mi stabilesc o geografie elementară chiar, dar sigură a locului, mă urmărește un fel de teroare, în care probabil s-au refugiat toți balaurii și strigolii copilăriei mele. Eu nu gîndesc bine într-o cameră

străină. E sentimentul penibil, în care mă mișc într-o haină nouă. Sentiment care mă stăpînește pînă la imbecilizare în fața unui necunoscut și îmi oprește roțile minții într-un punct mort și iremediabil. Trebuie să mă lucrez atunci de la început, urîndu-mi încet gesturile, pe măsură ce le aflu pe ale celui-lalt, refăcîndu-mi vocabularul, verificîndu-l pe sensurile și înțelesul cuvintelor celui-lalt. E ca un fel de reconstrucție. Penibilă pentru că îmi frînge o coherență. Dar interesantă pentru mine însumi și uneori fecundă, pentru că mă obligă să mă revizuez din noi puncte de vedere.

Înțeleg atunci poate de ce, scriindu-ți, penița nu se hotărăște să umble alert pe aceste pagini, să le umple cu debitul generos al unei conversații și să-mi creeze realmente un divertisment. Pe d-ta — vorbesc de armătura fizică (gest, inflexie de voce, grimază, suris) a cuvîntului și gîndului d-tale — eu nu te știu. Mi-ar trebui să te aflu, pentru ca într-adevăr cunoașterea noastră să fie fecundă. O, desigur, nu rîndurile astea, și nici răspunsul d-tale scris, nu mă vor ajuta. Pentru asta, mai mult decît toate folietoanele d-tale, mi-a fost de folos plimbarea lungă pe care într-o după masă am făcut-o din întâmplare, la București, prin librării împreună. Un ceas asemănător aceluia m-ar bucura din toată inima. Iar dacă scrisoarea asta va izbui să-ți facă mai simplu decît cum e, atunci mă voi bucura a fi scris-o.

Te pasionează „Semnele” mele? Pe mine — să-ți spun drept — mă interesează mai mult rezervele, pe care „principial” le faci. E în cuvîntul subtilizat de mine în rîndurile d-tale, aproape un „acte manqué”, egallîndu-l în semnificație pe un altul, pe care îl observasem cu reală bucurie altă dată: Gbur-Ama. Dar și despre unul și despre altul, altădată, cînd vei veni. Amîn-tește-mi. Am lîchidat, de apreciazabilă vreme, dulcea ocupație a inventarilor sentimentale. „Semnele...” — te vei fi îndoit poate — au alt mobil și sunt pornite cu un alt gînd. E probabil, cînd le voi fi scris și publicat mai departe, că rostul lor precis se va limpezi. Dar nu e fără folos să-ți spun de ce le-am început.

De multă vreme — să tot fi avut șapte ani — Brăila trăia, seară cu seară, un eveniment regulat ca un rit, și pentru mine bogat de mistere. O bătrînă pipernicită ridica în grădina publică, veșnic la același ceas, cu ajutorul obișnuiților golanți ai locului (savuroși și neuitați tipi) un balon de hirtie gudronată încălzit de o flacăra ușoară. Fapt divers în orașul ăsta, pe vremea aceea viu și sunător de veselle, întimplare unică rămasă totuși în memoria nedumeririlor și emoțiilor mele cu un soi de nedeslușită tristețe.

Ori, iată, după cînsprezece ani, la București aflu într-o zi de la Perpersicus legenda adevărată a micii nebunii pitorești de atunci. Odinioară, țigul meu fiind încă un cuib de fanarioți și meridonali, un italian chemase jos în port „onor public brăilean” să-l arate o invenție. Un balon care avea să-l ridice aveau odată cu păsările și fumul vapoarelor în aer. „Aota Pompeia” — numele balonului — s-a ridicat într-adevăr, dar niciodată nu s-a mai coborît jos și nici o urmă nu i s-a mai găsit. Pierdută între stele sau unde.

De atunci, în fiecare seară o bătrînă... etc., etc.

Or, povestea asta n-a deschis numai ușa unui fapt oarecare, ci a declanșat brusc o întregă serie de evenimente, a luminat deodată ani întregi, mi l-a făcut prezent, le-a dat sens și spațiu, l-a întîlnit, l-a mărit. O mică de înțelesuri au crescut și-o întregă viață s-a refăcut pe suportul fragil al științei acestuia. Am simțit refăcîndu-se ceva în adîncimi, întregindu-se, existență înedită ca o aventură motivîndu-se altădată și altădată mari mistere, altădată socotite insolubile. Dacă și seama că în socotile mele (și-am spus?) într-o roman, ai să înțelegi cît de prețioasă mi-a fost experiența asta de rememorare și cît de apropiată de preocupările mele. Ei bine, am ținut să nu las la voia întîmplării acest eveniment, acest exercițiu de uitări și amîntiri. Cărțile dulapului meu vor să fie simple pretexte ale unei experiențe de explorare întîrziată. Sunt sigur că le voi descoperi în afara înțelesului lor, un înțeles al meu. Nu vreau să-l pierd.

Sfîrșesc. Vezi bine, nu știam cît am să-ți scriu. Scuză-mi aste două surle de hirtie și plîcuz roz. De cînd nu mai corespundez, ustensilele genului îmi lipsesc. Întîlul pite găsit în sertar, mi-a slujit.

Vești de desigur bun să-mi anunți data sosirii d-tale la București. Îți voi scrie atunci cu prietenie.

[Arhiva Mircea Handoca, București].

MIHAIL SEBASTIAN
Rubrică îngrijită de
Mircea HANDOCA

anul 1738, tîrîni pe Valea Bîrzavei, Pavel Dărubantu, o localitate, printre Clacova. În anul ul telegrafic, care, l. Peste vreme, de legă un zguduitor sint cunoscute în adevărata lor lumină. Unele aspecte ale acestei afinități, în toamna anulului-am discutat altă dată. Primul articol al lui Sebastian, care de-abia își iată împotriva tru-trecuse, la Brăila, în mod strălucit — it informații despre bacalaureatul — a fost un răspuns la ile hitleristilor și un foileton al lui Mircea Eliade despre Rémy de Gourmont. Peste vreo două luni, venind la București, l-a cunoscut personal pe cel cu care „polemizase”. Opt ani după aceea, își va aminti cu nostalgie această vizită în mansarda din strada Melediei: „Mansarda aceea aglomerată de cărți, reviste, fișe, manuscrise, părea un decor puțin fantastic, iar stăpînul acelor munți de hirtie un alchimist intrerupt din misterioase calele și obligat să vorbească despre oarecari fleacuri fără sens, ca un musafir frivol. / Mircea Eliade a fost, cred, primul om pe care l-am auzit vorbind cu dispreț despre literatură. «Literatură» era pentru el un cuvînt infamant, ceea ce nu mă putea decît scandaliza pe mine care descindeam în București cu Mallarmé, cu Rimbaud, cu Proust, cu Gide, cu Jacques Rivière, cu Alain-Fournier.”²

ma carte a lui Sebastian: Fragmente dintr-un carnet găsit. Prietenia lor se cimentează încetul cu încetul. Aproape în fiecare duminică după amiază se întîlneau împreună cu Mircea Vulcănescu, Petru Comarnescu, Paul Sterian, Dan Botta, Marietta Sadova în casa bătrînească a Floricai Capsali și a lui Mac Constantinescu, unde jucau volei. Același grup făcea în fiecare an excursii în Bucegi. Se opreau o zi — două la Breaza, apoi urcau la Pietrele Arse.

Cu fervoarea ce-l caracteriza, cel doi tineri (celebri la 25 de ani) iau parte, în 1932-33, la conferințele societății Criterion.

La începutul verii anului 1945, Mircea Eliade află cu durere despre tragicul accident ce-a provocat moartea prietenului său. În octombrie 1946, va primi de la București Revista Fundațiilor Regale în sumarul căreia se reproducea un fragment din Jurnalul lui Sebastian din 1934, atunci cînd acesta începuse prima sa piesă de teatru, Jocul de-a vacanța.

Mircea Eliade se va confesa propriului său Jurnal: „O sumă de amănunte aburite, pe jumătate uitate își recapătă fermitatea: drumurile lui la Breaza, de cîte ori avea cîteva zile libere, ca să lucreze la piesă; convorbirile cu Ionel Teodorescu la Ghilcoș etc. Nu pot identifica personajele ascunse sub inițiale. Nu voi ști niciodată care au fost femeile iubite de el. Mihai era extraordinar de discret. Ce mi-lă mi-a fost de imensele lui eforturi, de suferințele cu care plătea fiecare pagină scrisă! Nu mă voi consola niciodată că nu l-am revăzut în august 1942, cînd m-am reîntors pentru o săptămînă la București. Mi-era, atunci, rușine de mine — consilier cultural la Lisabona — și de umilințele pe care le îndura el. [...] Acum, mă zbat în inutil, în iremediabil”³.

★

Încredințăm pentru prima oară tiparului cîteva scrisori ce ne oferă noi amănunte asupra prieteniei dintre cei doi scriitori de excepție.

Mircea HANDOCA

¹ Mircea Handoca, Mircea Eliade, gazetarul, în „Vatra”, 1984, mai, nr. 5, p. 8.

² Mihail Sebastian, Cum l-am cunoscut, în „Rampa”, an XVIII (1935), decembrie 30, nr. 5389.

³ Mircea Eliade, Fragments d'un Journal, Ed. Gallimard, Paris, 1973, p. 41.

ul Ionel Ilian, am ală a orașului. Săltătoare, cabinetele de curățenie. În atrnau pe pereți. Unele impresiionan- Festivalul „Cîntarea, într-o sală, copleș pe clanta unei ust-răspîndiți peste tot nu cumînți în bănci. Iesoara schița o for-știu de ce mi s-au nini, imagini mi se te. Imaginea copilă-ii, imaginea terrilor odinioară, mi se în- te precum ceața de e apropta. Parcă mă aceste ipostaze: în repetițiile corale, în că. Dar cel mai mult erdeluș, unde sîntile vor, pînă cînd apărea nplit ne lipea nările, respirația. După ros- meți, cu hainele tari ada topită în încăl-ros de mere coapte, însă a sobei.

at făceam parte din niți pe stradă. Întî- u bibliotecă, întîlniți orele de curs, aici, la r, prezente la inter- în plațete, în toată mă eliberau, parcă, a copilăriei mele. și copleșit ai noștri era în realitate, încrede- are împraștiase ceața la Deta.

NDOR ARIEȘANU

ea de către mînu-ntregul flux teh-atenția încordată or și randamentul s, de acum, unilat demn între ce-ităl prelucrătoare xplică faptul că în viitor, cu o ha-precuceră și că, gic de azi, și în-ia locul un flux ele nu vor mai fi urtate de la rîndea ci ele se vor mos în încăpătoa-

a, hotelul din Ora-eruri, pulturi și i copli, cărucioare pentru recepții de pornire și de la Deta. Drept de acord cu pan-gy Mihai, acest ace meseriaș, con-care conchidea, la stru, țesut în în-onoare o conduce: il conduci, nu cu acord, zle, cu a-olă, ce poate primi. zi a omului mun-ș ale unor adevă-

D ARIEȘANU

Bogdan Dima

CARTEA PĂMÎNTULUI TĂU

Aceasta este pămîntul Tău Rotunjit din piatră și apă, Aceasta este singura Ta împărăție și lumină.

Anii vor trece mereu
Ca un fluviu necuprins
Și el va rămîne neclintit lingă umărul Tău,

Ochi dăuntru pentru veghe deschis,
Pămîntul acesta nu-l vei putea vinde,
Pămîntul acesta nu-l vei putea înstrăina

Căci singele tău otravă s-ar face
Și oasele tale ar arde
Și timpul tău ar uita odihna
Rătăcînd de vînturi între zări.
Învățînd pentru el răbdarea,
Parfum de rod te va umple
Învățînd pentru el iubirea,
Parfum de soare te va cutremura.
În el ai să intri, odihnindu-te,
Să stai temelle vîltoarelor cetăți.
Glasul lui liniștit în tine va curge
Și tu vei veghea
Ca munții, și apelo, și cîmpina de so vor tulbura

Să nu-i strice Lega.
Vei învăța să trăiești
Respectîndu-i ritmul
Același cu cel din sămință și floare.
Și de departe par toți
Săpați în lumină.
Iar moșii, de pretutîndeni,
Se string în oastea cea mare.

Să-i cînti mereu,
Odată cu ploile calde de vară,
Să-i aperi de duhuri și biesteme
Căci aceasta este
Prima dintre poruncile
Ce stau scrise pentru Tine
În Cartea Pămîntului.

DOINA

Pe domnul Moșilor l-au răstignit
De piatra munților,
Pe domnul Moșilor l-au răstignit
De glasul pămîntului,
Ca să fie tăcere
Și lumina să se stingă.
Moșii, cu fața de piatră,
Cu lacrimi l-au luat
Și în lacrimi l-au mîngîlat
Cu vorbe de doină aspră.
Apoi, spre seară, l-au pus lingă Gorun
La picloarele lui Horea,
Să-l vegheze somnul.
Așa a stat Tara toată,
Vegheată de întuneric,
Șapte ani adînc cît tot adîncul,
Pînă cînd într-o dimineață
S-a auzit glas de pajură
Ieșînd din trunchiul Gorunului.
Și au înțeles
Că făptură de vis drept,
Întruchipată prin magia locului
În pasăre mălăstră,
S-a întors să dea glas
Durerilor înăbușite.

Ard munții toți, de jur împrejur,
Și de departe par toți
Săpați în lumină.
Iar moșii, de pretutîndeni,
Se string în oastea cea mare.

Expresul de Mizil

1. *Schiță de portret*, ultima carte a prozatorului Ioan Radin, e un soi de „desen după natură” în care, în prima parte, adolescenții timișoreni ai „obsedantului deceniu” își vor recunoaște, cu bucurie, mândrie, nostalgie, orașul. Așa era el atunci. În *Schiță de portret*, prima proză a volumului, Ioan Radin compune o biografie așa cum îngrâșătorii de ediții compun tabelele cronologice: cu grijă pentru amănunte, pentru reconstituirea din înălțimile genurilor, ale personalităților de excepție, ale scriitorilor (autorilor) de seamă, pe banalele străzi ale naratorului care își amintește istorii din copilărie și adolescență. Istorii comune. Cum furau, care va să zică, dinșii, mere din grădinile cele bine gospodărite. Cum, în sala Lyra, ei, turburătorii adolescenți, vedeau, grație unor doamne cusecade, de mai multe ori cutare filme. Unul face o groază de sporturi, e lider, e înzestrat cu calități care îl vor scoate înaintea celorlalți. Ioan Radin scrie economic, micile aventuri ale tinerilor nu își iau avânt: aventura se oprește exact în momentul în care ar fi putut deveni, pentru iubitorul de literatură de larg consum comestibilă istorie a unui tânăr dar și a unui grup. *Schiță de portret* sugerează atmosfera obsedantului deceniu cu mijloace dintre cele mai simple. Câteva pagini excelente sînt consacrate momentului cînd la cinematograful Lyra e adus filmul *Stan și Bran*. Prozatorul insistă asupra mulțimii agitate, asupra curiozității agresive a publicului. Orășenii — eroi ai mahalalei, voiau să vadă, cu orice preț, *Stan și Bran*. Dacă pînă aici scriitorul copia după natură, privindu-și eroul cu suficientă detașare, aici descoperim partipriul: Ioan Radin îndulcește pagina, modifică simțitor (așa cum ne informează Adriana Babeți, martor ocular) datele întrebărilor. Onorabili nu dădeau buzna la *Stan și Bran* (unde s-a întîmplat așa ceva?) ci, explicabil la *Vagabondul*.

2. Partea a doua a cărții, *Jurnal de călătorie*, ne permite să urmărim și mai bine procesele de reducere pe care le practică autorul. Traducător al lui Danil Harms, Ioan Radin scrie nu numai economic, ci și cu mare grijă

pentru instantaneu. Fotografia sa nu este niciodată indiferentă cu lumea văzută. Renunțînd la literaturizare, părăsind genurile „regale” ale prozelor în favoarea celor dezmoștenite, abandonînd ficțiunea în numele documentarului, Ioan Radin nu o face cu indiferența celui ce, coborînd la treapta zero a scriiturii, refuză orice întîlnire compromițătoare de rudenie și cunoscuți. Naratorul nu e un izolat care își păzește cu strănicie drepturile sale la indiferență. Dimpotrivă, în prozele sale e un adevărat bairam, o petrecere continuă de oameni. Moș Chlorpec Ciubotaru. Moș Nichifor Coțcariu s-ar fi simțit bine aici. O întreagă lume în mișcare pozează *Jurnalul de călătorie* al lui Ioan Radin confirmă, dacă mai era nevoie, succesul de care se bucură cele 175 de minute la *Mizil* ale lui Geo Bogza. Prozatorul circulă (și notează evenimentele de pe) pe căi ferate fără importanță, întîmplările lui nu sînt (din nou) ieșite din comun. Un tren pleacă fără a se informa călătorii de ora modificată a plecării, într-altul sînt distribuite trei bilete pe același loc. Micul birocrat ciferistic, pe care autorul le consemnează cu oful lehamitei de călătorie. O asemenea lehamite funcționa și la Caragiale, a cărui vogă extraordinară o mai notasem: anul 1988 mi se pare că a ridicat cota autorului *Momentelor* la un nivel neatîns vreodată. Nu numai cărțile consacrate lui Caragiale (în definitiv, acestea puteau aparține unor planuri de cercetare), ci și (mai ales) felul în care, de la distanță de mai multe decenii, modelează proza actuală mi se pare extraordinar. Fără a fi caragialean așa cum erau, în povestirile lor, Lăcustă sau (în unele pagini) Horasangian, fără a încerca să se constituie în replică, prozele lui Radin surprind, uneori cu o acuitate ieșită din comun, mecanismele unor existente, mișcările anodine ale unor „suflete”

Volumul lui Ioan Radin readeuce în atenție un fost timișorean, un fost echinoxist, un actual redactor al revistei țîrgmureșene *Vatra*. Interesat de mișcar, Ioan R. din scrie proză în maniera în care ar redacta un raport de activitate, un document pentru suporterii care, de la Timișoara la Tîrgu Mureș, i-ar cere să justifice clipele trăite în imperiul inefabilului.

Cornel UNGUREANU

• Ioan Radin — *SCHIȚA DE PORTRET*. Cartea Românească, 1988.

cronica literară

D'ale postmodernismului

Moderni și postmoderni continuă, într-o voință laudabilă de înnoire, eseurile lui Radu Lupan din *Text și context*. Volumul din 1983 ne documenta asupra intereselor, aptitudinilor și posibilităților criticii în care se ilustrează și Radu Lupan. O critică la intersecția exegeticii de tip universitar cu esul de popularizare. Fără, însă, armătura bibliografică (adeseori greoaie și inflexibilă) a celei dintîi, dar și fără suplețea (chiar nonșalanța) celei de-a doua. Specializat în literatura spațiului anglo-saxon (din care a și tradus, cu succese diferite, aproape douăzeci de titluri), Radu Lupan depune o binevenită, oricînd și oriunde, muncă de informare și tinere la curent. Posesor al unei bibliografii critice la zi el rezumă și repovestește, analizează și compară, clasifică și etichetează cărți, ba chiar și autori, curente și tendințe literare. O activitate cit se poate de onestă, a cărei tradiție, la noi, începe, din păcate, să se piardă. Alături de Silvian Iosifescu și Dan Grigorescu, Radu Lupan formează un trio de „ultimi mohicani”

Față de volumul anterior, *Moderni și postmoderni* propune o specializare a temelor. Șase capitole divizate, imparțial, trei modernilor (moderniștilor?), trei postmodernilor. Diviziune valabilă, firește, în teorie. În practică, lucrurile se complică. Radu Lupan a avut, de această dată, lipsa de inspirație de a se concentra asupra a doi autori care cu greu pot fi încadrați vreunui curent, fie el și modernismul (dacă la el trimite cuvîntul din titlu). E vorba de Joyce și Faulkner. Desigur, cărțile lor pot furniza argumente pentru orice, inclusiv pentru încadrarea în modernism. La fel ca și, în spațiul francez, Proust, sau în cel de limbă germană, Kafka. Dar valoarea acestora nu se leagă de un moment, de o direcție anume a prozelor. Sînt autori esențiali pentru însăși înțelegerea fenomenului literar al acestui secol. Pe de altă parte, atât Joyce, cât și Faulkner sînt prezenți nu cu marile lor cărți, ci prin scrisori (Joyce) și un pseudo-roman de tinerețe (Faulkner). Irlandezul mai beneficiază și de o analiză (cea mai bună din volum), „Joyce și limba română”, mai

degrabă exotică decît relevantă pentru valoarea creației sale.

Dintre studiile consacrate lui Thomas Pynchon (unul) și lui John Barth (două), doar acestea din urmă dovedesc familiarizarea cu idelle teoretice ale postmodernismului. „Thomas Pynchon și Demonul lui Maxwell” este o compunere destul de inabilă, mixtum compositum de rezumate masive și citate abundente. I plus, analiza e minată de inabilități de limbaj, de exprimări greoaie sau confuze: „Era de așteptat ca odată cu reunirea (sic!) în volum a povestirilor — publicate la timpul lor prin reviste — forma lor să fie definitivată (sic!). Autorul, însă, subliniind încă o dată, ca orice scriitor postmodern (sic!), caracterul problematic al oricărei ficțiuni (sic!), prin comentariile ironice și autoironice din *Introducere*, pune la îndoielă însuși actul scrierii lor (sic!). El demolează mecanismele narațiunii și însăși creația sa (sic!), pentru a o reface într-o nouă perspectivă”. (pp. 53—54). Unele fraze par traduse direct din engleză ori, în orice caz, calchiate după tiparele sintactice ale acestei limbi: „Si în *Ulysses* negarea unei finalități în istorie deasupra amanului (sic!) era o preocupare majoră” (p. 59). Alteori, mărturisim, subtilitatea autorului ne depășește. Nici *summa* teoriilor postmoderniste nu ne ajută să dăm de capătul acestor fraze: „Text început la Barth, și nu ca la alții, chiar cu nașterea, înșiși nerostit apoi nescriș și apoi povestit în fel și chip și pe larg (111). Căci, gemăn fiind, dublul a constituit un prim impuls esențial al strâncității discursului. Gemenii nu au nevoie de cuvinte (?), spune scriitorul, pentru a comunica, el se înțelege fără a vorbi” (p. 159). (Exclamațiile din paranteze ne aparțin).

Important e că dincolo de astfel de poticnell stilistice, studiile lui Radu Lupan indeplinesc o funcție compensatorie. Ele ne pun în contact, de la distanță, cu mișcarea idellor din literatura de limbă engleză, fiind, dacă nu bune exegeze, măcar utile descrieri. Bine informat, cu simțul valorii, și mai rămîne lui Radu Lupan datorită unei atenții sporite în redactare. Căci, orișicît, postmodernismul obligă!

Mircea MIHĂILEȘ

• Radu Lupan, *MODERNI ȘI POSTMODERNI*. Ed. Cartea Românească, 1988.

Savuroase, și cînd nu se nasc din subtile jocuri combinatorii ale vocilor narrative, și, respectiv, ale planurilor temporale, narațiunile bănățenilor din preajma lui 1900 se oferă pentru „o lectură istorică”; indică efortul prozelor (culte) spre organizare în natura sa internă, după severele ei legi.

Cuina, unde mama își poate muștra tandru sau aspru odorul în preajma nunții dorite sau silite, „ateierul” unde maistorii „de la oraș” (Lugoju 1) „lucră” pieile, spațiul specific al horei de la „nigele”, punct dincolo de care se declanșează promisiuni — reproșuri — fie proiecte de fugă fie încuviințări de nunți, curtea, unde toamnă de toamnă sătenii se adună „la căzan” pentru a-și spune („am mai și stat de vorbă” — va fi la Sorin Titel) revin în narațiunea purtătoare de culoare, marcă „bănățeană”.

Între nodulii din serile epice la care se revine (neîntîmplător), cazarma („locul” cătănel), ei ocupă, firește, poziție prioritară. Prin însăși natura ei, cazarma permite încercări cu multiple funcții — complex generator de acte, mișcare epică. La ardeleni și bănățeni deține privilegiul prin motivație istorică. Sursă de

Narațiunile lui Sorin Titel

complicate raportări la condiția individului, cazarma (de tip habsburgic) este preferențial inoculată în povestirea de prejudiciu. Ea conotează tema anilor de frustrare, nu pușini, coincidenți, cel mai adesea, ieșirilor pentru înția oară din satul — cosmos. Transmutația, dintre ai casei, din sat, din vîrstă, la vremea idilei și crizei erotice, în numele unei ordini externe, devine teritoriul cumplitei suferințe. Sau, în rezolvările narrative ale lui George Catană, bunăoară, dar și ale altora, sursă a narațiunii de rememorare. De unde, izul lor baladesc chiar în varianta „luare la oaste”: „Acuma mai scapă tu Gilgore. Mă trîntesc la pămînt și încep a-mi da de cheltuială. Eu răcnesc de necaz, mă opintesc cu ei și mă ridic în picioare. Dar ei atunci atîta strînsură lațul împrejurul grumazului meu de învineții și căzui înăbușit la pămînt... De aveam eu numai boata la mine, nu mi-ar fi fost frică de zece. Așa însă...” (Moșu Gilgor). Anii de cazarmă intră în structurarea vieții pe etape, trepte de formare, permit dezvoltări de tip — lehrsjahre: „Așa erau vremurile pe atunci, măi copii; am învățat apoi, rînduiala cătănească, am fost la bătaie, am scăpat teafăr și făcîndu-se pace, după cum vă spuseli, venii acasă, mă însurai, dar tot pe Margareta mea nu am uitat-o și acum lată-mă că-s moș bătrîn, moș ce și-a trăit tralul... și și-a mîncat mălăul. Hel, săracă lume, măi copii, acum nu se mai fac oameni cum am fost eu pe vremea mea”. (Moșu Gilgor).

La Damian Izverniceanu „cazarma” — „cătănia” — intră în proze de tipul — wandersjahre.

Războiul — variantă inevitabilă în seria amintită — apare ca marcă pentru un tip de Bildungsepic recuperat în realismul german din secolul trecut; se anticipă, astfel, literatura modernă de înstrăinare. La Cassian R. Munteanu bunăoară: „...și am plecat în război. Nu știam însă pe a cărui parte să mă dau: italienii sînt confrății noștri, dar pe nedrept au început războiul, din interes propriu, sau mai bine-zis din lăcomie; turcii...”.

Sorin Titel pare a fi reorganizat, cu accentuări neîntîmplătoare, ceea ce plîpîie și se cere apt de a fi narat la scriitorii provinciei. Un salt dinspre enunț către marea proză. Conținut în ambele sale ipostaze: „Satul se goliște aproape de flăcăi, unii plecaseră chiar să se bată, împotriva dorinței lor, cu frații „de-un singe și de-o lege”, de peste munți. Flăcărilor războiului cel mare cuprinseseră de-acum întreaga Europă”. (Femele, Iată Fiul Tău). Textele sînt sau neutre sau saturate de suferință — trăire — după severa lege a perspectivei naratorului. Uneori, acesta se dorește imparțial lămuritor, cum s-a văzut mai sus. Sau ca în strategia explicare. Claustrea — stare complexă (înstrăinare și suferință pînă la trauma corporală — în plus stupidă și în plus nejustificată) face ca *Femele, Iată Fiul Tău* să devină text — sinteză. Narațiunea pare a evolua senin, oferindu-și savorile conținute în însăși candoarea descrierii transparente, cum se făcuse deja la prozatorii — povestitori ai locului.

Cititorul se poate situa în planul de percepere al unui realism transparent. Dar nu claustrarea lui Marcu și nici „mediul” (cazarma, spitalul, frontul „altora”) dau carnație aici textului, ci situarea mamei față de tot ce atinge viața fiului ei. Linia întreruptă în traseul de tip lehrsjahre intersectat cu cel de tip wandersjahre, de asemenea întrerupt. În *Femele, Iată Fiul Tău* se topesc filoane epice care păreau că-și așteaptă punctul terminus. Incorporarea detaliului și evenimentului epic într-un alt tot decît al lumii ca lume (bănățeană), lumea (bănățeană) ca lume epică.

Stela MIREL

LIMBA ȘI NAȚIUNE

Cunoscut cercetător al istoriei limbii literare (autor al lucrului de istorie a lingvisticii estei, Editura Didactică și Pedagogică, 1971; Școala Ardeleană și limbii române literare, Editura 1973 și *Revoluția, Unirea, Independența în Transilvania*, Editura Dacia, 1977), Victor V. Grecu propune acum o analiză și inedită analiză a felului în care preocuparea pentru cultivarea limbii române a devenit o preocupare deplină a limbii române și a reflectă în periodicele de presă. În *Limba și Națiune* din 1918. Originalitatea și obiectivul ei (urmărește să clarifice procesul unificării limbii în procesul unificării națiunii) abordează complexa problemă a limbii — națiune. Volumul începe cu un Argument, prilej pentru autor de a expune premisele teoretice și perspectivele metodologice ale studiului. Citîndu-l pe George Barnea, atunci a scris A, B, C, românește, temna a face politică românească, Victor V. Grecu arată importanța ca factor unificator, de conștientizare a unității naționale („limba este politica”), subliniind, în acest context, faptul că programul unificării limbii a realizat paralel cu programul de cultivare a limbii literare, de unificare desăvîrșită a varietăților de limbă.

În continuare, textul cărții se împarte în două mari secțiuni: *Limba și Națiune*; *Unitatea limbii și națiunii*, structurate, la rîndul lor, în trei capitole fiecare. Un capitol final (*Unitatea limbii — factor de unificare*), cuprinzînd cîteva concluzii, încheie lucrarea. Într-o necesară *Index* de la sfîrșit, în ansamblul ei, investigația este spațiul vast al publicațiilor din domeniul limbii românești: graful român, „Foile pentru limbă și literatură”, „Curierul românesc”, „Gazeta Transilvaniei”, „Literatură”, „Albina românească”, „Luceafărul” etc. Deși cade asupra activității transilvanice, comuniunea de idealuri care a unit pe cîrturarii români de atunci este bine marcată de auzirele și revistele vremii se pledează pentru aceeași țeluri, Timotei Cipariu, Oct. Tăslău Goga, G. Coșbuc, Gh. Asachi, de Rădulescu, Titu Maiorescu, Florian, Ovid Densusianu, Al. D. Al. Odobescu, B. P. Hasdeu, P. Poni, D. Zamfirescu ori I. Alături de ei, importanții lingviști din demonstrații romanitatea, ori expresivitatea aparte a limbii române (Emile Picon, Michel A. Musaffia, G. Weigand, W. Lübke etc.). În acest efort s-au jefat, de asemenea, Academia și ASTRA.

Victor V. Grecu subliniază venia cu care discuțiile privind unitatea și cultivarea limbii literare, diseminate în toate perioadele vremii (indiferent de profundele aceluși scop major, acela de „vizual”, „năzuință” seculară a națiunii: unirea politică, Marea Unire), desprind unele deziderate instituționalizate de normele literare, necesitatea ortografiei stabilite unor „modele” (e literară din România, limbă clasică română, graful viu al limbii). Cultivarea limbii, realizarea limbii literare unice asigură unitatea și de simțire, corespunzînd unității naționale profunde — unitate, lingvistică și culturală — de altfel, și în secolele de către cîrturarii români.

Stabilirea acestui corpus literar, încadrarea lui într-o structură științifică și documentară lucrării lui Victor V. Grecu, perspectivă interdisciplinară, parte, patosul educativ și în sufletește multe pagini, în mod fericit zestrea înfățișării cărții.

• Victor V. Grecu, *LIMBA ȘI NAȚIUNE*, Ed. Facia, 1988.

din subtile jocuri și, respectiv, ale bănașenilor din lectură istorică; sanizare în natura

LIMBĂ ȘI NAȚIUNE

ustra tandru sau te sau silite, „ate-Lugoju D „lucră-la „nigele”, punctiuni — reproșuri, lăntări de nunți, enii se adună „la și stat de vorbă” aționea purtătoare

Cunoscut cercetător al istoriei limbii române literare (autor al lucrărilor: „Istoria de istorie a lingvisticii românești”, Editura Didactică și Pedagogică, 1971; „Școala Ardeleană și unitatea limbii române literare”, Editura Facla, 1973 și „Revoluția, Unirea, Independența în Transilvania”, Editura Dacia, 1984), Victor V. Grecu propune acum o analiză și inedită analiză a felului în care recuperea pentru cultivarea și unitatea deplină a limbii române literare reflectă în periodicele de până la începutul Unirii din 1918. Originală prin însăși obiectivul ei (urmărește rolul limbii în procesul unificării politice), lucrarea abordează complexa interrelație limbă — națiune. Volumul debutează cu un Argument, prilej pentru autor de a expune premisele teoretice și perspectivele metodologice ale studiului. Citându-l pe George Bariț („pe tunc a scrie A, B, C, românește în omnia a face politică românească”), Victor V. Grecu arată importanța limbii ca factor unificator, de conștientizare a unității naționale („limba în opta politică”), subliniind, totodată, faptul că programul unificării politice s-a realizat paralel cu programul de cultivare a limbii literare, de făurire, de unificare desăvârșită a variantei literare a limbii.

Irin Titel

dividului, cazarmă inoculată în poeză tema anilor de l mai adesea, teșim cosmos. Transmutată, la vremea neîndoielii externe, s. Sau, în rezolvare, bunăoară, dar și memorare. De unde, „luare la oaste” — trântesc la pământ și răcesc de necaz, loare. Dar ei atunci rumazului meu de st... De aveam eu fost frică de zece, de cazarmă într-o brepte de formare, șjahre: „Așa erau a învățat apoi, rine, am scăpat teafăr apusei, veni acasă, mea nu am uitat-o, moș ce și-a trăit d, săracă lume, măi și cum am fost eu

arma — „cătănia” lersjahre. lă în seria amintită de Bildungsepik resecolul trecut; se de înstrăinare. La ... și am plecat în parte să mă dau; pe nedrept au înu, sau mai bine-zis

izat, cu accentuări se cere apt de a fi salt dinspre enunț obele sale ipostaze: unii plecaseră chiar r, cu frații „de-un l. Flăcăriile războiului întreaga Europă”, sînt sau neutre sau după severa lege a cesta se dorește im-mai sus. Sau ca în — stare complexă rauma corporală — justificată) face ca text — sinteză. Na-Indu-și savorile con-ii transparente, cum ovestitori al locului. nul de percepere al nșu claustrarea lui ia, spitalul, frontul d, ci situarea mamei l. Linia întreruptă în t cu cel de tip wan-În Femeie, Iată Flul băreau că-și așteaptă tallului și evenimen-lumii ca lume (bă-mie epică.

O CARTE ENCICLOPEDICĂ

Ceea ce surprinde încă de la început în lectura cărții lui Solomon Marcus este caracterul ei enciclopedic. Sintem „bombardați”, pe de o parte, cu o serie de informații de natură incitantă din diverse domenii ale științei contemporane (matematică, fizică, medicină, filozofie, istorie, științe sociale, lingvistică ș.a.), iar pe de altă parte sintem puși în fața unor probleme deschise care uimesc și „provoacă” spiritele, obligându-le la reflexii asupra realității actuale, fie ea fizică, socială, psihică sau artistică. Cuprinse în numeroasele paragrafe (460) cu titluri irezistibile, ca de exemplu: „De la Euclid la Spinoza”, „Gîndirea axiomatică în ofensivă”, „Metamatematika”, „Momentul Magellan al medicinei”.

VIAȚA CĂRȚILOR

„De la Xenopol la Ferdinand de Sausure”, problemele abordate fac parte din 13 capitole cu titluri nu mai puțin atractive pentru cititorul de diverse preocupări.

Există, între multele sale puncte de vedere formulate în legătură cu aceste probleme, câteva absolut deosebite, dintre care remarcăm pe cel cu privire la conceptul de „circularitate”. Întîlnim ideea de „circularitate” atît în paragraful despre „posibilitatea gîndirii axiomatică”, cît și în capitolul „Provoacarea medicinei”, unde „circularitatea” reprezintă o modalitate de percepere a timpului. De asemenea, apare frecvent, fără însă a fi definită, sintagma „circularitatea naturii”.

Corina RUJAN

• Solomon Marcus, PROVOCAREA ȘTIINȚEI, Editura politică, București, 1988.

RADIOGRAFII LITERARE

Noul volum (individual, de data aceasta) semnat de Dușan Baiski face dovada priceperii sale. Este un volum unitar, cu povestiri cuprinzătoare, bazate, cel mai adesea, pe o tehnică a suspendării. Suspendarea bruscă a unei anumite realități date, surprinsă în banalitatea și aparent monotonia ce o caracterizează. Mecanismul de funcționare este bine ilustrat de povestirea Dulapul. Acțiunea este purtată de un personaj cu urme de ridicol, atît în gesturi, cît și în suflet. Evoluția acestuia este cuprinsă într-un cadru suficient de general pentru a remarca o curgere interioară ce duce la o finalitate nebanuită.

Această tehnică de suspendare a realității îi dă autorului posibilitatea de a nu cădea în satiră și sarcasm. Sau de a nu rămîne la ele. Tonul este blînd, însă necruțător. Notațiile sînt exacte conturînd o lume credibilă. Universul prozei este construit prin analogii surprinzătoare și simboluri penetrante, dînd culoare și consistență.

Personajele lui Baiski sînt din categoria celor aparent liniștiți. Dau impresia că sub fruntea fiecăruia se ascunde un miraj. Există la ei o impresie constantă înțelegeră a vieții de care par să se lase modelați. Îndată ce această fărîmă de ne-realitate, această imagine de altceva, a intrat în sfera

de atenție a personajelor, chemarea ei este urmărită fără ezitări, fie că este vorba de o banală ladă ca în schița Așteptarea, de Alisa, din Alisa, vîntul sau de femeia cu ochii de apă din Femeia din fîntină.

Fără îndolală, prozele cele mai reușite din volum sînt: Impactul, Femeia din fîntină, Radiografia unui caz banal, Secretul și Bătrînul și bicicleta. În acestea, autorul creează o atmosferă învăluitoare. Atributele ei se concretizează în elemente cum sînt: arșița, apa, ploaia, melancolia. Arșița, înăbușitoare, sufocantă, creează și menține iluzii într-o lume ce nu-și pierde niciodată conturul. Efectul ei nu este lipsa distrugerii vieții, ci o dereglare a ritmurilor ei; spațiu în care își face loc iluzoriul cu întreaga sa gamă de consecințe. Această atmosferă, a unei lumi covîrșite de căldură, este exploatată în Radiografia unui caz banal. Încet, încet impresia dominantă devine cea a

unei stagnări, a unei neînțelese lipse de comunicare.

Proza lui Baiski surprinde vulturile devenirii existențiale la personaje distincte. Cealaltă față, ca și a apei, este una liniștită, adică a apei de fîntină. Izvorînd clar și liniștit, ea devine purtătoare unui sens benefic, amplu, fertilizînd universul, imaginarii.

Bogăția de sensuri și semnificații dovedește că ne aflăm în fața unui prozator veritabil. Povestirile publicate acum lasă să se întrevadă un destin literar.

Lucian Vasile SZABO

• Dușan Baiski — RADIOGRAFIA UNUI CAZ BANAL, Editura Facla, 1988.

MUZEUL LAUNTRIC

Poet modelat la școala echinoxistă, Nicolae Băciu debutează în volum la Editura Dacia cu o remarcabilă carte de poeme, în care realul, cu întreaga lui recuzită expresivă, este trecut prin filtre sensibile de austeritate, putîndu-se aprecia pe ansamblu o preluare a concretului în forma lui „caldă” și transformarea prin mijloacele ironiei (impinse uneori pînă la grotesc) în motiv poetic. Realitatea-concretă este însă refulată „la rece”, căci luciditatea constituie un aspect esențial în schema regizorală a textului și autorul își auto-impune această măsură pentru frînarea pornirilor sentimentale.

Cuvintele, cu posibilitățile lor multiple de metamorfozare poetică sînt purtate exclusiv prin mediul citadin și în viziunea poetului totul pleacă de la cuvînt, se transformă în cuvînt și se reîntoarce la cuvînt; chiar și iubirea are „trupul cuvintelor” prin care poartă „să intri ca într-o oglindă”. Dar cuvintele sînt și orbitele poetului și „o mașină le tirăște zilnic / prin zăpada proaspăt vopsită”. În acest context este des învocată zăpada, marginea orașului, strada, fluturii, frigul, numele și chiar poemul neterminat — dar toate aceste elemente constitutive ale unui univers „alb”, nu sînt privite în mod contemplativ, din exterior, ci sînt reflecții ale interiorului.

Primele două cicluri — „Voci în oglindă” și „Muzeul de iarnă” — sînt înăuntrul acestui sistem poetic extrem de perfecționat, pe care eu l-aș numi de translație a umbrei prin spații încremenite de iarnă: chiar și vocile sînt un fel de strigăte în surdina, căci înregistrarea lor se face mai mult vizual decît auditiv. Dar spațiile nu mai par încremenite, căci poetul concentrează în întregul său discurs o realitate socială vie, obligată însă să poarte înăuntru sobrietății. Numai rareori îi scapă autorului de sub control cîte o veche melancolie: „Miros dulce, în patul speranței / e o vulpe. / Vine din spere copilărie, / dinspre larba înșingă-

rată primăvara / sub botul umed de miel; / o gură gata să vorbească, / gata să-și amintească / o noapte de dragoste.” (Fără titlu) și atunci atmosfera capătă luminozitate, se încălzește.

Ultimul ciclu, inspirat numit „Nostalgiei interzise”, reprezintă un nou tip de construcție poetică, prin care lirismul este receptat „fără mască”, autorul punctînd prin îndeminare în utilizarea prozodiei clasice și prin invenție metaforică: „Zăpada ca un inorog mi-atinge glezna, / cuvinte-nsingerate întinzînd pe asfalt; / e-atît de albă-n ochii mei și bezna / și-acest decembrie rămas în spalt. // E-atît de singur ochiul meu postum / singeră mina care să-l atingă / precum pe-un trup cu gîtul lui de fum / în care vin cuvintele să ningă”. (Poem de zăpadă).

„Muzeul de iarnă” a lui Nicolae Băciu, este muzeul lăuntric al unei conștiințe lucide, în stare să păstreze mult timp în „încăperile” lui pulsațiile vii, autentice, ale realității traversate.

Eugeniu NISTOR

• Nicolae Băciu, MUZEUL DE IARNĂ, Editura Dacia.

O MONOGRAFIE G. PANU

Rezultat al unei cercetări de mare interes pentru istoria politică și culturală a țării noastre, lucrarea lui Corneliu Măteescu își propune o monografie a vieții și activității lui G. Panu, inițiatorul Partidului Democrat-Radical din România. Plasată într-o viziune interdisciplinară, investigația se configurează, totodată, ca o amplă perspectivă asupra societății românești de la sfîrșitul secolului al XIX-lea. Potrivit acestui unghi, volumul este structurat în trei mari capitole (Anii de studiu și ai primilor pași în viața politică; Organizator și conducător al Partidului Democrat-Radical; Ultimii ani ai vieții), desfășurate, fiecare, în mai multe secțiuni (Elev, student și junimist; Printre liberali — colaborator al lui C. A. Rosetti; Situația social-economică și politică a României la sfîrșitul secolului al XIX-lea; Evoluție radicală. Director al „Luptei” și susținător al campaniei republicane etc.) și orientate, metodologic, spre două obiective fundamentale: pe de o parte, existența, destinul individual și socio-cultural al lui G. Panu; pe de alta, evenimentele cu care s-a intersectat omul politic, conducătorul Partidului Democrat-Radical, deputatul și senatorul (deopotrivă orator și publicist), susținătorul ideilor republicane și al votului universal. De altfel, însăși Introducerea, cu succinta prezentare a epocii (marcată de cîteva momente majore: Revoluția de la 1848, Unirea Principatelor și cucerirea Independenței de stat), ne înfățișează cu exactitate climatul apariției și dezvoltării radicalismului în România veacului al XIX-lea. Autorul insistă, de asemenea, asupra dinamismului specific acelei perioade, caracterizate prin modernizarea tuturor sectoarelor societății, prin maturizarea conștiinței politice, prin rivalități între partide și, în fine, prin cristalizarea mișcării socialiste și apariția, în 1893, a Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România. O bogată bibliografie, un corpus de texte datorate lui G. Panu și un indice general încheie această consistentă monografie, adăugîndu-i necesarul aparat critic și ilustrativ. Este evocată astfel, cu eficiențele mijloace ale reconstituirii științifice, o „personalitate proeminentă în galeria figurilor progresiste, democratice ale României moderne”, cum se exprimă autorul însuși. Măiestria istoricului este completată de talentul portretistului, preocupat să refacă datele unei individualități (cu „toate inconsecvențele sale de multe ori contradictorii”) — fapt ce sporește densitatea informațională a cărții și puterea ei de convingere.

Olimpia BERCA

• Corneliu Măteescu, G. PANU ȘI RADICALISMUL ROMÂNESC LA SFÎRȘITUL SECOLULUI AL XIX-lea, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1987.

• Victor V. Grecu, LIMBĂ ȘI NAȚIUNE, Ed. Facla, 1988.

POEZII CÎNTĂ REPUBLICA

REPUBLICA

Republică, retortă de lumină
Și mugur, infrunzit pe cosmic
ram;
Secundă nomurindă, carpatină,
Filon de aur, din străbunul neam.

Republică, mirifică visare
Din gândul schelei avintat spre
cer.

A soarelui benefică urcare
În inimă, fremătind pe șantier.

Republică, astrală simfonie,
De fapte năzulină biruitor,
Spre comunista patriei țării,
Prin Ceaușescu, pisc nemuritor.

Leca CRIȘOVAN

FRUMOS DESTIN

Republică — dimineață de
împliniri,
Imn al muncii și al libertății,
În inimă se nasc trainice iubiri,
Statornice vremii, demne cetății.

Republică, vatră fierbinte,
Te port în suflet și-n priviri,
Răsărituri și lumină în cuvinte,
Fructe alese, bogate rodiri.

Republică — frumos destin,
Îți dau binețe la ceas de
sărbătoare,
Atâtea priviri sub cerul tău senin,
Atâtea vise pentru ziua ce răsare.

Miron ȚIC

ȚARA ÎN DECEMBRIE

Un piept de imagini
Respiră cald orașul
Memoria luminii
A pătruns în templu.
Ce alb ne este ochiul
Drumului spre vîrf
Ce alb e gîndul
Slujind pe fruntea țării.

Iubirea cîntă astăzi
Priveliști de garoafe
Freamătul se umple
Cu dorul din zenit.
Puternic este verbul

In Decembrie cînd ninge
Mîngîleri de cîntec
Și culori de timp inaripat.

Ican Vergu
DUMITRESCU

CINSTIRE

Iubirea de țară-i un cîntec
Înalt precum plaiul străbun
De Cuza înscrisă-n istorii,
De Iloria zidită-n gorun,
Cu ea ne lumină din arșiți
Strămoșii trecuți, rădăcini,
Cu ea ne-mblinzim porumbeii
În leagănul lor de lumină,
E cîntecul mării-n furtună,
Al lanului verii, mînos,
E cîntec de inimă bună
Acestul popor luminos.
E ceasul de taină, decembrie
Vestește cu stele de foc
O nouă prefacere-n lucruri,
Țăranului gînd cu noroc.
Cinstire, pîrinte și frate,
Din Alba, Arad ori Focșani,
Cinstire prin cîntecu-acesta
Unții într-un cuget,
Țărani.

Murgu CUCU

OGLINDA PATRIEI

Noi dănuim aici cu viitorul ce
ne cheamă,
de mil de ani meru ne
primenim,
drumul luminii cu visele
se-ncheagă
și sărbătoare este în vatra ce-o
iubim;

Purtăm în suflet patria-nîmărită,
cu stema ei de spice și de brazii,
sub tricolor ne este viața înfinită,
răstrînt ecou al dimineților de
azi;

Noi dănuim aici cu zorile
de mîine,
cu un erou curat, de-alcasă
omenie,
reînnoim și timpul în glia ce
rămîne,
ogîndă dulce pentru veșnicie.

Ștefan Marcu
MARINCONI

Îi rugase să nu arunce în aer cavoul ;
încercaseră și alții, le zisese Todor
Băbău, în războiul dinții ; veniseră cu
hărți, scrisori, desene și alte documen-
te, direct la mal, unde se afla memo-
rialul, pe acel promontoriu din piatră
de munte și balast, cu fața spre răsă-
rit, să cadă razele soarelui încă din
zorii zilei, să lumineze aurul crucii și
să aprindă candela din interior, flacă-
ra veșnică ; seara, dintr-un anumit
unghi, care făcea axă cu dealul castelului,
se putea zări scintilearea unei
luminițe în marmura mormintului, și
nu de către oricine, ci doar de către
cei de credință catolică și curași la
suflet ; păcătoșii ori ortodocșii — nu,
nici gînd să detecteze traseul luminii,
bătea luna, credeau-e pură închipuire,
cum să pătrundă cineva prin zidul atât
de gros, electrică nu era pe vremea
aceea, oricît ar fi nemții de meșteri,
n-or fi putut inventa o lanternă sau o
luminare pentru eternitate, cit să fi
trecut de la moartea nenorocitului,
dacă o fi din vremea turcilor, dacă n-o
fi și mai de demult.

„Noi ne-am temut de locul ăsta“ —
îi zise Todor Băbău ciungului, care nu
plecase cu Lăpușcă, dus cu camionul
și păzit de doi soldați. Stăteau cu toții
în fața cavoului, îl impresionau dimen-
siunile, ideea ; zidul desena conturul
unei fațade de catedrală gotică, inclu-
siv poarta din fier forjat, masivă, par-
că strivea umerii și ochii celui care o
privea ; după ce o deschisese greu,
cu grenade și rîngi (abia l se îndolse-
ră mecanismele lacătului), dăduseră
într-o încăpere lată și lungă de cite
trei metri, unde, pe stînga și pe dreap-
ta, surdeau de pe socluri Ingeri de
porțelan, cu arpioare aurite, ținînd în
brațe vase de cristal. „Blestemat fie cel
care-mi va tulbura odihna“, atît scria,
în limba germană, pe imensa placă
de marmură unde se bănuia că ar fi
scurii cu oase, arme și comori ; citeva
urme de tirnăcop, mici flșii smulse de
explozii, găuri cit unghia abia mușcate
de gloanțe ricoșate și în buza unei
cupe, „au spart-o“, ciungul studia po-
sibilitățile de dizlocare a blocurilor.
„aci ar trebui dinamită cit într-o ca-
rieră“, „mai e și blestemul mortului“,
intervenise Todor Băbău („ca și ble-
stemul satului, doar e pe teritoriul nos-
tru, să rămînă la noi, să fie asta taina
locului, ca și Maroși, tunelul, ca și șer-
pii...“); n-avea ce-l face bătrînulul,
îi aflase suferința din Bărgan, cu
chlaburii și alți dușmani de clasă, era
un mort viu, paznic de noapte, o fi și
plin de boli, ce ochi senini sub sprin-
cenele acelea stufoase, vedeal înăuntru
liniște și înțelepciune, un veac de sufer-
rințe îndurate numai și numai din
bucuria de a trăi ; „și ce-ai face de-al
fi în funcția mea ?“, îl întrebese omul
cel străin, scoțîndu-i afară pe ceilalți
însoțitori, cu excepția ochelariștilor
 („să fie un martor de față, altfel se
interpretează“), căruia îl ceruse să no-
teze, tot, fiecare amănunt ; „avem ne-
voie de argumente, de explicații, nu
credem în blestem, trebuie să ne înde-
plinim misiunea“. „Nu-l frumos,
domnule, nu e voie să răscolim mor-
mintele... Ele nu mai sînt ale noas-
tre... acolo e altă lume... și-apoi...“.
„Și-apoi, ce ?! Spune tot, te ascultăm“.
Todor Băbău pusese atunci mina sa
noduroasă, uscată de vlagă, pe brațul
unui heruvim, cel cu cupa crăpată,
care părea că-l privește șăgalnic („te
aștept...“); „Și-apoi, cum să vă spun,
vă faceți de ris... nu găsiți nimic, că
n-or fi fost proști cei care au zidit...
Ei s-or fi întors aici ș-or fi luat ave-
rile... E doar mormîntul, într-un
sacru din plumb, să nu ruginească...
Are alături arma care l-a împușcat, are
portretul iubitei, are un inel pe mina
dreaptă și o biblie la piept... Atîta
tot... Lăsați-ni-l, stă bine aici... E
o poveste“... Era cald în cavou ; cu-
vintele moșului răsunară ca un în-
demn bine cumpănit, ca o rugămintă,
ca o destăinuire ; „Domnule ziarist,
care e părerea dumitale ?“. Prompt :
„Regret, nu pot avea nici o opinie. Eu
vă însoțesc, n-am putere de decizie.
Sînt martor și ogîndă...“ ; „Totuși...“ ;
„Cum hotărîți dumneavoastră, așa vom
proceda“.

Îleșiseră din mormînt. Ploua din nou,
Mureșul era turbure, apele-i crescuse-
ră, dar fără să treacă nicicînd peste
bordurile care înconjurau platoul din
fața criptei („te-aș fi putut spune că,
odată intrat în cavou, nimeni nu mai
apucă lumina zilei, că se dezlanțule
apele, acolo jos e un hău adînc, cit o
fîntînă, care te trage în strînsoarea pî-
mîntului, la șerpi și balauri și broaște,
și eă se lau boli, viermi și muște, care
se răspîndesc pînă la Arad și Timișoa-
ra, nu-l de glumit cu morții, au și ei
răzburarea lor, nu le e totuși că sînt
îngropați și nu mai văd soarele, jude-
cata lor e una aspră, fără milă și fără

suflet, mai mult rău nu li se poate
întîmpla, de aceea li stirnesc și li
așteaptă pe cei vii, un an, zece, o sută,
sînt destule dovezi și pîșanii în climi-
tore, morții cu morții, viii cu viii,
avem multă treabă pe pămînt, ne
urim destul eel în viață, la ce bun să
scormonim trecutul“ — le-ar fi putut
spune Todor Băbău, tuturor, alinați în
fața mormîntului în care zăcea, împuș-
cat în duel, fiul, singurul fiu al Leo-
poldinei Folderosten, stăpîna zării din-
tre Semlac și Pecica, acum dusă și ea,
sub cine știe ce lespede de marmură,
ori pămînt bătătorit de vreme, așa trec

căpere, toată
zimbăreț ;
că-mi span
tă interoru
marmurel de
tre norii în
un glob de
de-a-lungul
șalele late,
clocotită de
atînce romb
nînd un bel
de sunete, ș
ceea ce li se
dor Băbău
zise pe loc
leșise din ea
spre casă.

Era stăpî
putea plămă
de amintire
vorbă, de la
sau, nu, pri
mai sus, ligi
memoria li
albi, cu str
dinainte, se
șuvoi de im
Timișoara, u
speriașe ca
ră sala, nu,
capăt, convi
tul i se păr
un virf de l
valuri-valuri
aripi de m
gheare de m
ferestre span
leci și șerpi
zgripuroace
fecoare sac
ciel, uite, că
în zmeu, cm
cunde meru
pasăre și de
zid, ajunge
te, o priveș
ies flăcări și
arde singele,
i se țugulază
amulge bor
al fetel, li m
pintecul, obu
pernă, și, dm
vampirilor, d
clocot, suferi
puterile, viag
dejdeza zilei
putea fi aser
cu un vampi
poate și Lec
chiar și conte
tatea vâli Mu
imperială, să-
timile, lecu
rile otrăvite,
față, poate
umană, răm
gheare și am
amiază mare
pînă și feres
în scînduri ne

Era o dimineață liniștită. Ru
doamnă citeva ore și să vise:
decît s-ar fi așteptat, hambarul
bil. Își spusese că, iată, după a
chinuțoarea obsesie, din pricin
se teuma să stingă lumina
peste noapte, se hotărîse să e
canavaua veche se întipărise
puire dulce, odihnitoare, asta
tul. Se putea, de-acum, gir
emoție, la o seamă de lucrur
nici un fel de îndolală, sosise
facă ordine, să cîntărească,
cu amănunt, mica movilă de
nli. Erau pretutindeni, le șt
rost, le simțea apăsarea, ca și
fi trezit dedesubtul mormanu
să considere că alunecase, în
visa frumos, printr-o fantă
brusc, pînă la baza ipoteticul
singură mișcare greșită i-ar
tală. Trebuiau eliminate vari
gubitoare și descoperită solu
Nu fusese, niciodată, o femeie
finger, învățase să rabde, fă
plingă, orice, oricît, n-ar fi v
vină o bătrînă demnă de c
re, una dintre acele pensioz
taie drumul, te obligă să te
le ascuți lamentația, te țin d
nu cumva să dispari înainte
ferea interminabilei povești
cazurile lor de vîrstă. Trecuse
zeci de ani, dar șde tot e
mai rău. Se afla în odaia e
liu, percepția exact această
Era mulțumită că memoria f
ză normal. Întinse brațul, fo
cu înfinită precauție, pînă
tele atinseseră comutatorul ve
villa nu-și modificase poziți
umerii, ca și mai înainte.
ochii, privi tabloul încadrat
ogînzii. Văzu o bătrînă așe:
toliul desupra căruia exis
luminiscentă a unei lămpi.
ceva. Își îndreptă spatele, e
de tensiunile imaginare.
exercițiul, pînă cînd, într-ac
stată o oarecare flexibilitate,
tendoanelor, mușchilor de
Apoi lăsă palma peste comi

Era devreme. Pătrunde p
lumina săracă a dimineții
plouat, își spusese Adelina, n
leși din casă. Citise pînă tir
man polițist de serie, lung
pe care i-l recomandase un
amator al genului. Suna, c
cînd, s-o întrebe ce mai faci
munice, pe ton sobru, că r
inventat o nouă rețetă de s
te. Avea tot ce-i trebuie,
îngrediente, pe care, dacă
le procure, se puteau consi
cu toții, adică familia lui
de maladiile curente ale se
grozav de increzător. P
schimb, cărți greu de găsit,
chiar volumul tipărit pe h
cu care își amăgise ea o z
încă o jumătate de noap
Ațipise în fotoliu îndată ce
parcurgă fraza de încheie
nuse mai nimic. Căzuse în
piatră în apă. O aruncă de
în adînc. N-are rost să
recuperezi. Nu o vei regăsi
dă cu peisajul, cu prundișu
deosebește prin nimic
pietre peste care curge rîu

Teodor Bulza

TAINĂ ȘI NĂLUCI

toate, va veni acasă și notarul Lăpușcă
sau nu va veni, după cum îl va fi
soarta, bună sau rea, noi toți murim,
și dacă murim să nu ne rămînă bucu-
ria vieții și-a aerului și-a pămîntului
și-a femeii și-a rodului ei) ; „moșule,
cum reparăm poarta ?“, au cam dis-
trus-o...“ „Atîta rău să fie. O punem
noi la loc...“.

Și plecaseră, lăsîndu-l pe Todor Bă-
bău singur, sub stropii reci ai ploii de
toamnă ; dintr-un capăt în celălalt, ce-
rul era astupat cu norii sfîrtecați de
vînturile de sus ; „o să dorm aici“, își
zise, „să văd cînd se aprinde lumina
candelei, mîine în zori, și să stau de
vorbă cu flăcăul... Dacă trăia, citi ani
să fi avut?... Ar fi fost de-o seamă
cu mine... I-ar fi putrezit oasele în
pușcării... Sau ar fi murit pe front,
un erou sau ca oricare altul, un glonț
în cap, în inimă, gata, aruncați-l în
groapa comună... Ar fi fost în armata
imperială... În primul război... Dacă
ar fi supraviețuit, ar fi venit în sat,
să vadă fosta moște a mamei sale, ru-
nele castelului, ar fi căutat comori,
cine știe ce ar fi făcut... Treaba lui“,
zimbise moșul, refugiat în prima în-

MIHAI VINȚILĂ : Tîrg.

POEM PENTRU POPORUL MEU

Fraților, luați aminte, neamul nostru-i un poem
Scris în cartea nemuririi, de sub steagul tricolor,
Din Stejarul Romei vremea ne-a desprins să-nțemeieze,
Cel mai mîndru de sub soare mai viteaz și drept popor.

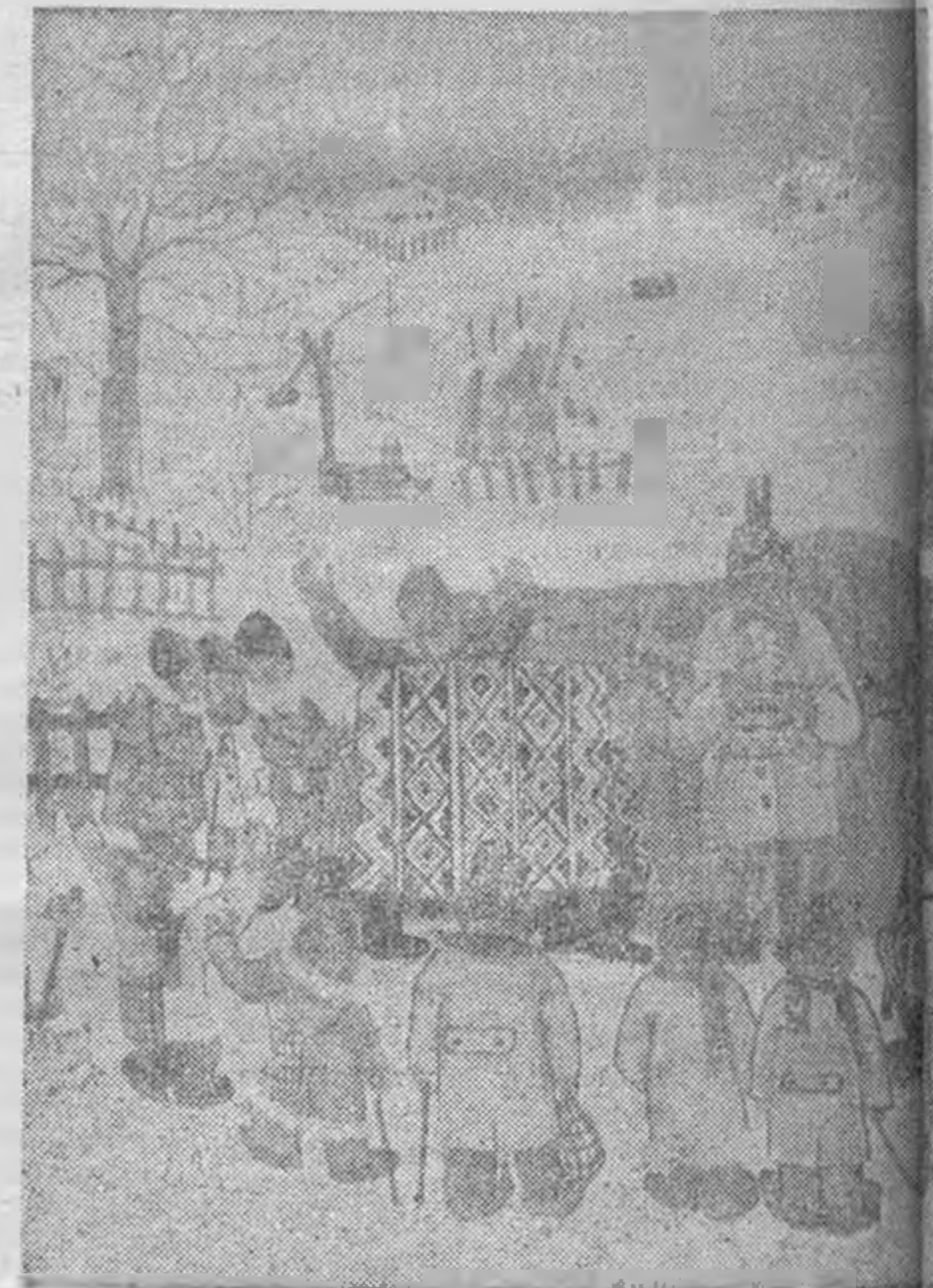
Noi sîntem nepoții celor care-au apărat pămîntul
Luminați de miorite și de doine din caval ;
Nu ne-au dus din matca noastră nici furtunile nici vîntul
Și-am fost stîncă neînvinsă-n fața orîșicărui val.

Fraților, pe drumul nostru n-am făcut călcări de lege,
Nici n-am pribegit prin lume, fără țară sau noroc,
Decebal a vrut de-a pururi de Carpați ca să ne lege,
Fiindcă munții, niciodată, nu vor fi cîntăți din loz.

Pentru graiul nostru dulce, am luptat fără-ncetare,
Plînsul veacurilor duse mă-nfloară cînd l-ascult ;
Nu l-au dat străbunii noștri niciodată la pierzare
Și-a fost scutul și credința vremurilor de demult.

Din vîpaia lor de sînge, ne-am desprins cuprinși de dor,
Ca un cîntec de lumină peste toate cite sînt ;
Fraților, sîntem o țară liberă, sub tricolor,
Și din ea nu dăm la nimeni nici o palmă de pămînt.

David RUSU

MIHAI VINȚILĂ : Obiect de lemn

3 poate... și fi... o sută... n cimi-... u viil... int, ne... bun să... i putut... niuși in... al Leor-... ril din... și ea... rmură... și trec

za

UCI

ăpușcă... va fi... nurim... bucu-... ntului... noșule... m dis-... punem

NITILA: Obiect de lar

Era o dimineață liniștită. Reușise să doarmă câteva ore și să viseze, altfel decât s-ar fi așteptat, hambarul cu vrăbii. Își spusese că, iată, după atâția ani, chinuitoarea obsesie, din pricina căreia se temea să stingă lumina în casă, peste noapte, se hotărâse să cedeze. Pe canavaua veche se întipărise o închipuire dulce, odihnitoare, asta era totul. Se putea, de-acum, gândi, fără emoție, la o seamă de lucruri. N-avea nici un fel de îndoială, sosise clipa să facă ordine, să cîntărească, amănunt cu amănunt, mica movilă de ciudățenie. Erau pretutindeni, le știa pe de rost, le simțea apăsarea, ca și cum s-ar fi trezit dedesubtul mormanului. Putea să considere că alunecase, în vreme ce visa frumos, printr-o fantă apărută brusc, pînă la baza ipoteticului con. O singură mișcare greșită i-ar fi fost fatală. Trebuiau eliminate variantele păgubitoare și descoperită soluția optimă. Nu fusese, niciodată, o femeie slabă de înțeles, învățase să rabde, fără să se plîngă, orice, oricînd, n-ar fi vrut să devină o bătrînă demnă de compătimire, una dintre acele pensionare care-ți taie drumul, te obligă să te oprești, să le ascuți lamentația, te țin de nasture, nu cumva să dispari înainte de încheierea interminabilei povești despre necazurile lor de vîrstă. Trecuse de șaptezeci de ani, dar și de tot ce putea fi mai rău. Se afla în odaia ei, în fotoliu, percepea exact această realitate. Era mulțumită că memoria funcționează normal. Intinse brațul, foarte încet, cu infinită precauție, pînă cînd degetele atinseră comutatorul veiozel. Movila nu-și modificase poziția, îi presa umerii, ca și mai înainte. Deschise ochii, privi tabloul încadrat în rama oglinzii. Văzu o bătrînă așezată în fotoliul deasupra căruia exista pălăria luminescentă a unei lămpi. Nimic altceva. Își îndreptă spatele, eliberîndu-l de tensiunile imaginare. Continuă exercițiul, pînă cînd, într-adevăr, constată o oarecare flexibilitate, a coloanei, tendoanelor, mușchilor de susținere. Apoi lăsă palma pe comutator.

Era devreme. Pătrundea prin perdele lumina săracă a dimineții. Ieri a plouat, își spusese Adelina, nu merita să leși din casă. Clitise pînă tîrziu. Un roman polițist de serie, lung și plicticos, pe care l-l recomandase un vecin, mare amator al genului. Suna, din cînd în cînd, s-o întrebă ce mai face și să-i comunice, pe ton sobru, că nevastă-sa a inventat o nouă rețetă de suc din plante. Avea tot ce-i trebuia, minus niște ingrediente, pe care, dacă izbutea să le procure, se puteau considera salvaiți cu toții, adică familia lui și Adelina, de maladiile curente ale sezonului. Era grozav de încrezător. Promitea, în schimb, că-ți greu de găsit, cum fusese chiar volumul tipărit pe hîrtie subțire, cu care își amăgise ea o zi întreagă și încă o jumătate de noapte ploioasă. Ațipise în fotoliu îndată ce ajunsese să parcurgă fraza de încheiere. Nu reținuse mai nimic. Căzuse în somn, ca o piatră în apă. O arunci de sus, dispăre în adînc. N-are rost să încerci să o recuperezi. Nu o vei regăsi. Se confundă cu peisajul, cu prundișul văii, nu se deosebete prin nimic de celelalte pietre peste care curge riul, întruna.

Se simțea bine. Se ridică, observînd cu cită fidelitate știe oglinda de perete să restituie mișcarea, în cluda obscurității care impresura silueta reflectată. Se îndreptă spre fereastră. O înaltnere neînsemnată: cițiva pași. Nu se grăbi. Fusese mereu nevoiță să alerge, să nu rateze momentul, secunda stabilită, propice, necesară. Nici tatăl, nici bărbatul, nici fiul ei n-au scutit-o de efortul curselor contra-cronometru. Părea că va dura la infinit. Îi lăsaseră moștenire acel coșmar. Iată ce poate fi o viață, își spusese, ostînd, încercînd să alunge imaginea, nu trebuia lăsată să se clarifice, să-i strice ziua. Ridică romanul ce părea, în pata de nisip, a preșului de lută, de la picloarele fotoliului, o foarte mică insulă inverzită. Coperta lucioasă, mătăsosă, fosforescentă era plăcută la atingere. Adelina se întrebă dacă rostul obiectului, pe care făcuse greșeala să-l disprețuiască, nu e, de fapt, cel descoperit acum, cînd și-l apropia de obraz, ca să-și aducă aminte de realitate. Știa cît de ușor se ajunge dincolo, în hambarul cu vrăbii al tatălui ei, al bărbatului pe care l-l găsi- seră de soț, dragii unchi zdraveni la minte, temători că n-o s-o ia nimeni, din cauza bolii rușinoase, a bietului Augustin. Au aranjat-o frumos. Din banii pe magazinul de furnituri al văduvului, abia dacă a putut să plătească îngrijirea copilului. A închiriat o dărăpănătură de palantă la marginea orașului. Deja își dăduse seama care-i situația. Bietul băiat, despre care n-a spus nimănu că n-ar fi al ei, avea, din cînd în cînd, reacții normale, mo-

mente cînd puteai să vorbești cu el, fără să ai impresia că nu-i în regulă, că nu vede pe ce lume trăiește. Primăverile erau sezoanele lui bune. Cereea să fie scos la soare, în curte, dorea să mănince fragi cu smîntînă. Era cuminte, pînă nu se infierbînta soarele. Primul semnal de alarmă venea, cam prin luna lui mai, deodată cu o întrebare referitoare la maică-sa, firească în felul ei. În rest, părea că o uitase. Puteai să îi răspunzi în orice fel. Că s-a dus pînă în vecini, sau pînă la Paris, era totuna. Nu te mai auzea. Ani la rînd, Adelina a sperat că puștii poate fi pus pe linie. Nici medicii n-au descurajat-o. Despre bărbatu-su îi spusese că nu-s șanse de vindecare. Acesta vedea încontinuu același lucru. Cînd obosea să strige, stătea cu ochii în tavan. Fericită lume, oftă Adelina a doua oară, aruncînd cartea, cu un gest lute, înspre fotoliu. Totul e să nu te gîndești.

Deschise geamul. Curentul de aer proaspăt o izbi în față, obligînd-o să dea un pas înapoi. Însipră adînc, îna-

ANTOANETA C. IORDACHE

Norul de zăpadă deasupra orașului

Înfloritura metalică a gardului menit să apere perimetrul cultivat de esențialitate a unei agresiuni, rise, gîndindu-se la protestele pe care le-ar provoca depășind, într-un sens, ori în celălalt, limitele pietonale. Șoferii ar fi certat-o, dar nici proprietarii straturilor însămișate astă-toamnă n-ar fi rămas mai prejos. Erau, tot timpul, în spatele perdelelor, nu le scăpa nimic. Într-un bloc de garsoniere pentru pensionari asta-l situația, își zise Adelina, rotindu-se, pentru plăcerea privitorilor potențial, de jur-împrejurul punctului ei de perspectivă. De cîteva ori. O mașină argintie claxonă repetat. Undeva, la parter, foșni uscat folia rece a metrajului de plastic pus la geam, să nu privești înăuntru. Să nu îi văzut de afară. Destul, își ordonă, cu voce ridicată. Rămăsece cu fața spre clădire. O poziție nefelicită. Vedeai zidul alveolar, planul fațadei străpune de ferestre orbe, ușa de la intrare, scările abrupte, grădina de zarzavat sub plapoma zdrențuită a ninsorii, îngrădirea gospodărească și complicată, întimplătoare. Adică, mai nimic.

Un nisip mișcător. Un culoar, printre formele de zăpadă, ce-l amînteau maldărele de rufe, ale spitalului unde lucrase. Acasă, același iz, aceeași priveliște. Pensionarii mici ei disperări, cîte unul în fiecare cameră, trei odăi înguste, trei colivii. Multe se mai repetă, își spunea, ca să se încurajeze, în zilele cînd ar fi dat orice pentru o oră de liniște. Fusese o femeie rezistentă, asta e sigur. Și l-a îngrijit cît se poate de mult. Pe bărbatu-său a trebuit să-l interneze, în cele din urmă. Îl auzea de jos, din spălătorie, i se făcea milă, se repezea pe scări, pînă la ușa salonului. Nu te mai puteai apropia. Urla cifre, nefelicitul, nimic altceva, nu mai cerea registre, creioane ascuțite, pentru păguboasa lui aritmetică de negustor falimentar. Terminase de socotit. Cînd a rămas numai cu Augustin, și-a cîștat o locuință mai ușor de întreținut. S-a ivit, în mintea unui doctor cumsecade, ideea că o garsonieră de bloc, într-un cartier de margine, și încă în construcție, ar rezolva problema. Augustin a acceptat să-și mute hambarul, într-un loc unde, l-a asigurat, păianjenii n-or să-l urmeze. S-a apucat să împletească, din răchită, coșuri pentru vrăbii, le așeza, le reaseza, ca pe niște obiecte din cristal subțire, ce s-ar fi putut sparge în timpul transportului. N-a uitat să-și adune lucrurile ce-i foloseau la curățenie, a fost grozav de încîntat de noua poziție, cîteva zile după instalare. Apoi, închipuirea și-a refăcut umbrele, una cîte una, pînă la ultimul amănunt. Te învelește o broderie ca un fum, nu prinzi de veste că te-a luat în stăpînire, crezi că totul e un joc, deloc vinovat, care să-l ajute pe bătrînul slăbit să scape de o parte din îndatoriri, și chiar te bucuri că nu opune rezistență, și că te lasă să muncești în contul obligațiilor lui. Pînă într-o noapte, cînd descoperi că osteonești de-adevăratelea, încercînd să destrămi imaginea unde te comporți de parcă ai fi preluat, în realitate, în

plîngă de efortul pentru care nu mai avea, în principiu, suficientă forță fizică. În ultimii lui ani, fusese neliniștit că nu găsește var să spoiască hambarul, și că, din pricina asta, păianjenii își fac de cap, se inmulțesc necontrolat, țes pinze largi, cu firul puternic, plase unde vrăbiile or să se prindă ca într-o capcană. Totul era să te împaci cu ideea că Augustin trăiește cum îi place lui. Nu refuza medicamentele, nu pretindea nimic altceva decît să nu-i contrazică preocuparea. Obiectele de care se servea erau invizibile și, totodată, materiale. Ca și ale celorlalți doi.

Gerua ușor. Prin sita mărunță a zilei de noiembrie, acea făină aromată, imponderabilă, întîrziind să se azeze pe lucruri. Fușini trecători. Decorul cartierului, schimbat, dar în ce fel, în ce fel, se întrebă. Era o dimineață perfectă pentru plimbare, o oră nimerită. Avea întreaga zi la dispoziție. Stătea în mijlocul trotuarului, amuzată să observe că se postase fix la jumătatea distanței dintre carosabil și

grijă, hambarul cu vrăbii. Și îi mai vezi și pe ceilalți doi, prin cuprins, încurcîndu-ți pașii. De îndată ce mă întorc din oraș, își spusese Adelina, golesc sertarele, dulapul, cutiile din debara, dau afară tot, neprețuitele vechituri, absolut pe toate, rețetele, bonurile, hainele, fotografiile. Albumul — molia mare a moviei. Se îndrepta spre stația de tramvai. Fără grabă, de teamă să nu alunecese. Se opri să se gîndească ce-ar mai fi, la o adică, de aruncat de prin casă. Serviciul de ceai, bombăni, nesigură. I-l ofer vecinului, să aibă nevastă-sa în ce să-i servească sucul miraculos. I se părea o glumă reușită. Porni mai departe, cu oarecare insufletire. O să-mi reușească, își zise, înțelegînd, dintr-o dată, că aerul foarte limpede schimba înfățișarea cartierului. Nu-l văzuse, niciodată, printr-o lentilă atît de bine șlefuită. Arăta convenabil. Ea însăși, hotărî, e o apariție pe măsură în peisaj. Imbrăcată de iarnă, într-un palton lung și larg, umflat cu vată.

Era o dimineață pur și simplu extraordinară. Zări tramvaiul întorcînd le-neș, la capătul liniei. Avea vreme să-l ajungă. Nefiind oră de vîrf, vatmanul o să profite să dea fuga la bufetul de peste drum de stație, să-și ia de acolo o plăcintă cu gem și niște cafea caldă. Peste casele joase și în alveola zidurilor împinzite de schele, în spatele căroră dispărea linia, o buclă în cîmpie, înainte de a reveni către oraș, ninsese stranic, ori poate că vîntul nopții, lovind, în acel parapet liminar, cu întreaga lui forță, întinsese pelicula de zăpadă ca pe o pastă de culoare, nelăsînd nici un centimetru neacoperit. Cu cît înainta, semnele apropierei de centura localității deveneau tot mai evidente: șantierul pierdea din înălțime, acoperișurile gospodăriilor rămăse în picioare stăteau în dungă, pe verticala scundă a pereților, ca niște pălării trase, șmechereste, pe-o sprinceană, vedeai, de altfel, din cînd în cînd, cîte o bucată de teren gol cuprînsă între două rînduri de gard de lemn, bombat, asemînj unor paranteze. O pompă de apă, din fontă, pe un prag de curte. Bufectoria unei troițe din tablă, ciuruită de rugină. Și tot acest decor fusese cositorit, peste noapte, cu substanța incredibilă a zapezii. Tramvaiul nu era în stație. Adelina n-avea chef să-l aștepte. Merse să vadă unde se găsește vagonul ce ar fi trebuit să o ducă în centru.

Abia depășise punctul terminus, ceea ce însemna că vatmanul oprise în cîmp, să admire neaua vălurită a zării, ori să tragă un pui de somn. Adelina n-avea intenția să-i facă morală. Nu s-ar fi potrivit cu împrejurările, nu voia să fie una din acele bătrîne nesuferite, călîitoare, arțăgoșe care te trag de minecă, te exasperază cu discursurile lor despre felul cum trebuie să trăiești. Tramvaiul venea încet, în direcția ei, era un vagon obosit, odată galben, acum fără nuanță, un tramvai de linie secundară, scorjit, pestriț, lent. Abia dacă se mișca, gemînd din încheieturi.

Prinse viteza în dreptul stîlpilor stației. Trecu prin fața Adelinei. Nu se vedea nimeni înăuntru. Nici urmă de călător. Nici vatmanul.

Tramvaiul începu să urce, în seninul că, spre uimirea Adelinei, vagonul pă-răsi, la cîteva metri dincolo de stație, firul reglementar, se ridică în aer, ca pe o stradă în pantă. Un vagon puternic luminat. Mereu mai sus, prin aerul clar. Tramvaiul urca spre cer. Adelina își dădu capul pe spate, să-l privească înălțîndu-se peste reperatele marginii de cartier. Părea, de-acum, o stea întîrziată pe firmament. Se pierdu într-un nor, pe care nu-l observase pînă atunci și ale cărui dimensiuni creșteau. De la o secundă la alta. Se uită în lungul liniei, insistent. N-avea rost să înghețe în stație pînă la următoarea cursă. Nici să încerce să parcurgă drumul pînă în centru pe jos. Era de așteptat ca, în mai puțin de o oră, în-norarea să ocupe toată pinza de albastru mătăsos de deasupra orașului. Simțea mirosul de nea proaspătă coborînd din atmosferă. Un parfum tare, acid. Însipră adînc. Culese, de pe treptele blocului ei, zborul liniștit al primilor fulgi, din acea dimineață de iarnă timpurie. Constată, odată ajunsă în garsoniera de sub plafonul clădirii cu zece etaje, că uitase ferestrele larg deschise. Pe spețeaua fotoliului, în cercul de lumină al veiozel aprinse, odihnea o vrăbie, refugiată acolo, desigur, de spaima ninsorii cenușii de afară. Se îndesise, promitea să dureze. Era o vrăbie. Gri, zburlită, de mărimea unui pumn de copil. Adelina închise geamul, se așeză pe covorul de iută, fixînd, în transparența rece, luncioasă, a oglinzii de perete, imaginea colțului de hambar ce se lăsa văzut în odaia.

ORĂȘTIE 1988

Între localitățile de seamă ale județului Hunedoara se numără și Orăștie — străveche vatră de cultură românească, leagăn al începuturilor noastre. Orașul patriarhal de odinioară, păstrătorul mai mult al amintirilor despre trecut decât realizator al unor progrese economice și sociale și-a schimbat din temelii destinul în anii socialismului. La tradițiile trecutului, Orăștie de astăzi adaugă noi fapte memorabile, realizate de masele populare, făuritoare ale propriilor lor istorii. În cel peste 40 de ani de revoluție și construcție socialistă, Orăștie — asemenea tuturor localităților țării — și-a scris o istorie nouă, demnă, înălțătoare, la nivelul mărețelor înfăptuiri ce caracterizează societatea noastră.

Orașul a fost chemat să-și spună cuvântul, să-și aducă partea sa de contribuție în procesul industrializării, al transformării socialiste a agriculturii, în revoluția culturală, în creșterea nivelului de trai material și spiritual al poporului. Realizările economice fără precedent în întreaga istorie a orașului constituie una din principalele prefaceri socialiste ale Orăștiei din ultimele două decenii.

În locul micilor ateliere, existente înainte de Eliberare, s-au înălțat fabrici moderne, au intrat în funcțiune noi obiective și capacități de producție. Faima Orăștiei o duc astăzi, până departe, produsele fine, măiestrit lucrate, ce ies pe porțile întreprinderii mecanice, ale întreprinderii chimice, Fabricii Vidra sau ale cooperativelor meșteșugari. În locul unităților de industrie locală, cu secții de materiale de construcții, țiplărie și mecanică, s-a ridicat în ultimii ani o adevărată cetate a industriei constructoare de mașini, cunoscută pentru produse sale în multe țări ale lumii.

Oamenii muncii mai vârstnici care lucrează la Vidra își aduc aminte că „zestrea” cu care au intrat în primii ani de după naționalizare era cât se poate de modestă. Astăzi, produsele cu marca „Favioar” sînt cunoscute în multe țări ale lumii, iar colectivul de oameni al muncii semnează an de an fapte productive a căror valoare se înscrie în bilanșuri de ordinul miliardelor.

Întreprinderea de plante farmaceutice Plafar, unitate cu vechi tradiție în orașul Orăștie, a trecut de la cultivarea și achiziționarea unor specii de plante medicinale, la producerea diferitelor uleiuri mult căutate în țară și peste hotare. Ca urmare a dezvoltării economice, sociale și culturale, profunde mutații s-au produs și în demografia orașului. Astfel, în prezent, numărul populației este de peste 24.000 locuitori. Înnoirile economice și tehnice ale cotidianului orăștian sînt dublate de tot atâtea aspecte de viață și înnoiri social-culturale. S-au dat în folosință 2 școli generale cu 16 și, respectiv, 24 săli de clasă, dotate cu cabinete și laboratoare. S-au construit cantine și cămine școlare utilitate modernă, la Liceul „Aurel Vlaicu” și Liceul Industrial nr. 1.

În viața spirituală a orașului, așezăminte de cultură sînt adevărate focare de răspîndire a cunoștințelor politico-ideologice, tehnico-științifice și culturale-artistice.

Iată coordonate ale acestei străvechi așezări, ale orașului în care vestigiile istoriei se împletesc cu realizările trepidante ale epocii contemporane și care își datorează noua viață socialismului, edificat de întregul popor, călăuzit înțelept de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, editorul României moderne.

Petru HANCHEȘ,

Secretar al Comitetului orășenesc P.C.R. Orăștie

Expoziție documentară

Peste 250 de exponate, prezentate cu acuratețe, se înșiră grupate pe etape evolutive ale procesului politic consacrat ideii de Unire, de la 1848 încheindur-se cu fiecare etapă: 1859, 1877. Memorandumul, Marea Unire, Orăștie implicat profund în acest demers istoric posedă numeroase mărturii documentare, unele publicate altele încă nu. Expoziția reunește sub genericul „Mișcările revoluționare din toamna anului 1918 și pregătirea Unirii Transilvaniei cu România în ținutul Orăștiei” intrucit, după cum este cunoscut, cele mai remarcabile episoade ale mișcării naționale românești s-au reflectat la Orăștie. Orăștie avea o tradiție militantă cu efecte simțite până la Unirea cea Mare. Expoziția se referă, rînd pe rînd, la activități economice-financiare — ca expresie a apropiierii între toate categoriile sociale românești — banca „Ardeleana” din Orăștie, Institutul de credit „Dacia” și banca „Geogeană” la Geogiu, cu imagini ale consiliilor de conducere; alăturat „Monografia băncii Ardeleana” de Alex. Lapedatu, Orăștie, 1925.

Pe linia culturalizării — vizînd înțărirea conștiinței naționale — se înscrie editarea de ziare românești. Expunerea prezintă sub titlul „Presa românească din Orăștie în viața politică și culturală a poporului român”, „Revista Orăștiei”, „Bunul econom” cu suplimentul „Spicuri literare”, „Activitatea” și „Libertatea” cu suplimentele: „Foata interesantă” numită și „Lada cu comorile”, „Tovărășta”, „Bobriaci” și revistele „Convorbiri științifice”, „Paradoxe” și „Cosînzeana”. În acest cadru sunt prezenți fruntașii cei mai cunoscuți ai vechii românești: Aurel Vlaicu, dr. Ioan Mihu, dr. Aurel Vlad, Sebastian Bornemisa, Gavril Todica ș.a.

Expoziția prezintă, îngemănate, aspecte ale pregătirii actului Unirii la nivel central transilvănean, și aspecte

ale muncii de pregătire la nivel local, în Orăștie. Cîteva imagini grăitoare prezintă „rocada” Regimentului 64 aflat la Viena (care devine nucleul „Senatului central al ofițerilor și soldaților români din Transilvania, Banat și Bucovina” care se va ocupa de mobilizarea soldaților aflați în armata austro-ungară pentru cauza națională).

Conform dispozițiilor C.N.R.C. se constituie Garda națională la Orăștie, sub comanda locotenent colonelului Titus Cernăușeanu — avînd sprijinul tuturor categoriilor sociale românești — participă la marile adunări populare, exercită control asupra administrației în care mai erau unele elemente din vechiul regim, supraveghează și opune rezistență trupelor germane în retragere.

În cadrul consultărilor plebiscitare a întregului popor privind poziția față de Unire se desfășoară adunările electorale, ale căror documente, procesele verbale, cuprinse, împreună cu Credenționale în vol. I, II și III ale Documentelor Unirii, aflate la Alba Iulia, prezentate de noi în fotocopii, pe un mare panou. Organizațiile, asociațiile și obștile locale românești au propriilor lor reprezentanți, cu drept de vot decisiv.

Cercul electoral Orăștie votează la marea întrunire cu alegătorii 5 delegați, cunoscuți fruntași: dr. Ioan Mihu, dr. Aurel Vlad, dr. Aurel Muntean, Ioan I. Vulcu și dr. Ioan Margita. Tot pe același panou sunt expuse Adezuniile, cuprinse în Documentele Unirii în vol. IV, V și VI, cu semnături exprimînd voința poporului din acest ținut de a susține actul Unirii.

Nicolae ADAM

muzcograf,

coordonator al Muzeului de Artă populară — Orăștie

CENACLUL LITERAR

REPUBLICA LUMIN

Un fluviu de stele
revarsă pe țară: veșnicia.
Lumina vine dinspre erol
să alcătuiască
din fapta de ieri
din fapta de azi:
viitorul

Pe gîlle și sub ea
trei rădăcini se împletesc
într-o Republică a luminii
rostindu-i numele: Români!

Nuța CRĂC

ASEMENEA

Miresme nasc din vorbe,
Vorbiri tresar în neamuri
Și-a clipe-biruințe
Aprinse-n orice geamuri...

Și-a flăcări pe morminte
Curgînd în lăcămăde,
Din groaza de cuvinte
Ce-s adîncite-n ele...

Tresare fața apei... Mom
Păstrează-n cercuri line,
Cu frunzele de jos
Veneau și alte frunze la

Virgil S.

ȚARA

Al înflorit
odată cu primăvara
ce a încolțit
pe buse de tricolor
la ceasul de izbîndă
al neamului meu.
Ți-ai clădit drum
prin istorie
și ai dăruit libertatea
mai presus de toate,
țara mea.
Te dînt aici
ca pe-o doină
de bucurie

Contribuții orăștience la făurirea
statului național unitar

Idealul de unitate națională a însuflețit oamenii de pe aceste meleaguri, din cele mai îndepărtate timpuri. Către sfîrșitul veacului trecut și începutul secolului nostru, frămîntările în acest sens cunosc aici o intensitate maximă.

Să nu uităm că la Orăștie și în jur exista o stare de adevărată efervescență, datorită societăților culturale ale vremii, unele cu caracter general ca Despărțămîntul Astrei și Societatea pentru fond de teatru, altele cu caracter local ca Reuniunea femeilor, Reuniunea meseriașilor, Societatea inteligenței române din Orăștie și jur.

Să nu uităm, la fel, că Orăștie era deja, în deceniul al doilea al veacului nostru, un recunoscut centru de tradiție și cultură românească, cu o presă în limba română, recunoscută și apreciată de cititorul ardelean, deci nu numai de la Orăștie. Aici apăruseră organe de presă ca Revista Orăștiei, Activitatea, Libertatea cu suplimentele ei, Cosînzeana, Spicuri literare ș.a. Redactorii acestora, printre care Sebastian Bornemisa și alții deveniseră militanți activi pentru Unire.

Încă un fapt cu semnificații adînci și el nu trebuie uitat. În același deceniu cu Marea Unire din 1918, și anume cu numai cinci ani înainte, în sept. 1913, Orăștie își dăduse supremul sacrificiu prin încercarea lui Vlaicu de a trece în zbor Carpații. Vlaicu este al nostru, al Orăștiei. Acest zbor era simbolic, căci în curînd Carpații vor deveni coloană noastră vertebrală, de adevărată rezistență și nu un hotar cum a fost pînă atunci care să despartă frații români între ei.

Dar revenind la contribuția orașului și a zonei noastre la marile evenimente se poate aprecia că, odată cu crearea condițiilor istorice specifice marelui act, și la Orăștie evenimentele se precipită.

Adunări ca cea P.S.D. din noiembrie 1918, în curtea magistratului orășenesc, au avut un țel precis. Interesant de amintit că și aici a existat o conlucrare între P.S.D. și Partidul Național Român.

Pentru adunarea de la Alba Iulia, social democrații de la Orăștie au trimis ca delegați pe Ion Herța și Adam Olteanu, iar din partea P.N.R. pe dr. Aurel Vlad. Acesta a fost ales în Consiliul Dirigent al Ardealului, devenind o personalitate bine cunoscută în acea perioadă.

Regimentul 64 Inf. din Orăștie, cantonat la Viena, a menținut acolo ordinea și a depus primul jurămint de credință, C.N.R. și Consiliului Dirigent. În oraș s-a format în acel timp o gardă națională, condusă de locotenentul Gheorghe Cioca, formată din tineri voluntari, unii chiar elevi de la Colegiul „Kun”. (Se prezintă fotografia locotenentului Gh. Cioca). Orăștie s-a prezentat la Adunarea de la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia, cu peste 500 de persoane, toți purtînd tricolorul la buto-

nieră, toți mergînd hotărîți să înfăptuiască un act ireversibil. S-a călătorit cu trenul, cu căruțele, cu trăsurile sau călări.

Satele din jurul Orăștiei și-au avut delegații lor, fiecare prezentînd adeziunile scrise intitulate „Hotărîrea Noastră” cu semnături care vor ilustra „Cartea de Aur a Neamului”, păstrată pînă azi la Muzeul Unirii din Alba Iulia. La actul Unirii, contribuția Orăștiei s-a făcut din nou simțită. Dr. Aurel Vlad a vorbit de pe una din tribunele adunării susținînd doleanțele unui popor de pe o vatră de istorie milenară, cea a Orăștiei. Și, tot acolo, de pe o altă tribună, poetul și cărturarul orăștian Valeriu Bora a recitat poezia „La Alba-Iulia”, publicată în acele zile în ziarul „Libertatea” de la Orăștie.

Multă vreme populația de pe aceste meleaguri va rămîne sub impresia și ecoul adînc al momentului descris. Într-un articol din Libertatea nr. 15/1919 se va arăta: „Importanța hotărîrilor de la Alba Iulia și consecințele asupra dezvoltării României”.

După Unire, ca o consecință imediată, în 1919, amintim înființarea de licee și școli secundare românești în Orăștie și alte orașe ardelen.

Prof. Petru BACIU

După intrarea armatei române în Orăștie.

Un tinăr

Cu pietate îmi amintesc de povestirile tatălui meu care s-a dus la Alba Iulia în calitate de plugar și de fost membru al sindicatului zidarilor, dar mai ales de ale fratelui meu mai mare, care avea atunci 20 de ani și se întorșese de cîteva zile de pe frontul din Italia. Din primăvara lui 1916, fratele a fost încorporat la o unitate de artilerie de munte și trimis în Galizia. Acolo, la finele lui august, după intrarea României în război împotriva Puterilor Centrale, fratele meu și încă trei soldați români au fost legați fiecare de cîte un tag, în apropiere de pozițiile de tragere ale bateriei. Era ca un fel de răstîgnire, agățată în funii. Aveau însă un sanitar care-i supraveghea, cu consenmul să-i deslege cînd amesc. Ceea ce s-a și întîmplat după vreo jumătate de oră. Nu mult după aceea, spre a evita trecerea românilor în linie rusești, unitatea lor, împreună cu alte unități românești, a fost retrasă de pe front și transportată în Italia. Aici, în tranșeele din Alpii Venețieni, la Nord de orașul Udine, a stat pînă la ofensiva aliaților, cînd de fapt s-a produs și ruperea, prăbușirea frontului.

Ajunseser acasă cu vreo cîteva zile înainte de adunarea de la Alba Iulia. În ziua de 30 noiembrie, pe la amiază, s-au strîns în curtea școlii și a bisericii aproape toți acei care urmau să plece în aceeași noapte la Alba Iulia. Învățătorul Constantin Baicu i s-a adresat direct fratelui: „Gheorghe, urcă-te în turnul bisericii și pe grînda groasă de deasupra clopotelor ai să găsești, învelit într-o pinză galbenă, un steag tricolor. Coboară-l, fă rost de o rudă de alun și tu ai să porți mîine steagul, pentru că ești cel mai tinăr și ai venit de pe front.

S-au dus la gară după miezul nopții și au plecat în jurul orei 4 dimineața cu un tren de marfă.

Ajunși în gara din Alba Iulia, cînd se lumina de ziuă, au fost plăcut surprinși că erau așteptați de membri ai gărzilor naționale care i-au îndrumat imediat în afara gării și i-au condus spre locul de adunare. Nenumărate cete de oameni aflau, în majoritate pe jos, sau călări, spre Cîmpul lui Horia. Toți cîntau „Deșteaptă-te Române” sau alte marșuri. La ora 8 au început marșul, pentru traversarea orașului, trupele germane de sub comanda ma-

soldat la Unii

reșalului Mackensen, în retragere spre casă.

Pe locul adunării de pe Horia oamenii au stat grup mune, vorbind, jucînd și în la jocuri. Abia la orele apărut delegații care au lu solemnitatea actului unirii. Atunci au început cuvîntări alt rînd de cîntece și de chîrșîindu-se aceeași atmosferă plecat spre casă, de data actren de persoane, pe la orele

Atmosfera de bucurie și toare s-a menținut multă v amintesc că încă în vara se mai cînta pe străzi și u se făceau marșuri cu toți. Astfel s-a reflectat ziua d brie 1918 în mîntea unui cipant. Aveau convingerea acum înainte fac parte din țară: „România Mare”, der strigau mereu cu toții.

Viorel T. CUGE

Martori ai

PETRE GAVRILOIU —
(satul Ludești):

„Am fost la Alba Iulia în
fost cu băieții din sat ca
cor. Acolo am întîlnit cor
Era lume multă în dosul
am fost noi. Toți erau bu-

ILIASĂ TRAIAN — 90

Vaidel):

„Am luat parte la Alba

nare. În 13—14 noiembr

acasă din război.

În sat am format o gr

oameni: directorul șco

preotul și eu. Am făcut

mănesc. Am plecat la U

Era zăpadă. Am ajuns, p

geni, unde am stat o noap

am plecat la Alba Iulia.

comunele, cu steaguri și

iască România Mare”.

Orăștie

CENACLUL LITERAR „LIVIU REBREANU” — ORĂȘTIE

REPUBLICA LUMINII

Un fluviu de stele revărsă pe țară: veșnicia. Lumina vine dinspre eroi să alcătuiască din fapta de ieri din fapta de azi: viitorul

Nușa CRĂCIUN

ASEMENEA

Miresme născ din vorbe, Vorbiri tresar în neamuri și-a elipe-biruințe

și-a flăcări pe morminte Curgând lin în candelă, Din groaza de cuvinte Ce-s adnăcile-n ele...

Virgil SABĂU

ȚARA

Al înflorit odată cu primăvara ce a încolțit pe buze de tricolor la ceasul de izbândă al neamului meu.

și cu lacrimi își plîng eroii ce te-au dăruit, peste veacuri, liberă și puternică.

Carla BANU

UN TRANDAFIR

Un trandafir mi-a șoptit: iubește, iar eu am zîmbit. Un izvor m-a rugat: iubește și eu l-am privit.

Onoriu MILEA

AMINTIRI

Și cite steaguri s-au plimbat atunci și cită strălucire posedau în ele

Pleca țărănul dintre unduirea spicelor în seară Poetul își lăsa condelu-n călimară

și galbenul de aur — a spicelor culoare — Părea mai viu atunci și mai strălucitor

și toată țara cînta de bucurie și oamenii strigau din răspuneri

Roxana BACIU

ire la nivel local, imagini grătore gimentului 64 aflat e nucleul „Senaturilor și soldaților ania, Banat și Bucupa de mobiliza- în armata austro-națională).

ilor plebiscitare a vind poziția față ură adunările elec- cumente, procesele mpreună cu Cre- II și III ale Do- late la Alba Iulia, i fotografi, pe un zățile, asociațiile nănești au propriii cu drept de vot

raștie votează la egătorii 5 delegați, Ir. Ioan Mișu, dr. el Muntean, Ioan Margita. Tot pe xpuse Adezuniile, teile Unirii în vol. nnături exprimînd acest ținut de a

Icolac ADAM muzeograf, or al Muzeului lară — Orăștie

Un tânăr

ntesc de povesti- s-a dus la Alba plugar și de fost ilul zidarilor, dar lui meu mai mare, de ani și se întor- de pe frontul din a lui 1916, fratele o unitate de arti- rimis în Galizia. ugust, după intra- bol împotriva Pu- ele meu și încă au fost legați fie- , în apropiere de ale bateriei. Era e, agățată în funii, iar care-l supra- l să-l deslege cînd și întimplat după l. Nu mult după trecerea românilor atea lor, împreună nești, a fost re- transportată în șeele din Alpii e orașul Udine, a allaților, cînd de sperea, prăbușirea

vreo cîteva zile de la Alba Iulia. rie, pe la amiază, școlii și a biscri- l care urmau să pte la Alba Iulia. in Baicu i s-a a- ulul: „Gheorghe, ericii și pe grinda lopotelor al să gă- înză galbenă, un ră-l, fă rost de o al să porți mline și cel mai tînăr it.

lupă miezul nopții orci 4 dimineata i Alba Iulia, cînd u fost plăcut sur- ați de membri ai ire l-au îndrumat ii și l-au condus are. Nenumărate iau, în majoritate pre Cîmpul lui Ho- teapță-te Române” ora 8 au început ersarea orașului, sub comanda ma-

Un tânăr soldat la Unire

reșalului Mackensen, în retragerea lor spre casă.

Pe locul adunării de pe Cîmpul lui Moria oamenii au stat grupați pe comune, vorbind, jucînd și încălzindu-se la focuri. Abia la orele amiezii au apărut delegații care au luat parte la solemnitatea actului unirii din Cetate.

Atunci au început cuvîntările și un alt rînd de cîntece și de chiuituri, menținîndu-se aceeași atmosferă, pînă au plecat spre casă, de data aceasta cu un tren de persoane, pe la orele 4 d.m.

Atmosfera de bucurie și de sărbătoare s-a menținut multă vreme. Îmi amintesc că încă în vara anului 1919 se mai cînta pe străzi și uneori seara se făceau marșuri cu torțe aprinse.

Astfel s-a reflectat ziua de 1 Decembrie 1918 în mintea unui tînăr participant. Aveau convingerea fermă că de acum înainte fac parte dintr-o nouă țară: „România Mare”, denumire ce o strigau mereu cu toții.

Viorel T. CUGERANU

Martori ai Unirii

PETRE GAVRILOIDU — 90 de ani (satul Ludești):

„Am fost la Alba Iulia la Unire. Am fost cu băieții din sat care cîntau în cor. Acolo am întîlnit corul din Arad. Era lume multă în dosul cetății, unde am fost noi. Toți erau bucuroși.”

ILIASĂ TRAIAN — 90 de ani, (satul Valdei):

„Am luat parte la Alba Iulia la adunare. În 13—14 noiembrie am ajuns acasă din război.

În sat am format o gardă din 3—4 oameni: directorul școlii, primarul, preotul și eu. Am făcut și drapel românesc. Am plecat la Unire, pe jos. Era zăpadă. Am ajuns, pe jos, în Sibiu, unde am stat o noapte. Dimineața, am plecat la Alba Iulia. Veneau toate comunele, cu steaguri și cîntînd „Trăiască România Mare”. „Deșteaptă-te

Române”. De la noi erau vreo 30 de oameni. Eu eram gardian, de pază, să nu se ridice cineva împotriva noastră. De acolo am plecat cu voia bună, cîntînd: „Deșteaptă-te Române”, „Pe-al nostru steag e scris unire”.

CRIȘAN IOSIF — 90 de ani, (Orăștie): „În 1918 am făcut parte din garda română.

La 1 Decembrie 1918, cetățeni din toate colțurile țării, cu delegați, s-au prezentat la marea adunare de la Alba

Iulia. Poporul cînta și striga: „Trăiască România Mare”, „Trăiască Unirea”. Această unire cu mari greutăți s-a făcut și cu multe jertfe s-a făcut. Marea unire de la 1918 a fost propusă înainte de primul război mondial.

În 1918 s-a înființat și garda românească în orașul Orăștie. Garda a avut o misiune importantă: dezarmarea tru-

pelor germane care erau pe terenurile ocupate și păstrarea ordinii. După ce s-a făcut Unirea am dat mîna cu frații noștri români care ne-au scăpat de sub dezrobirea austro-ungară.

Epistolariu

Se implinesc zece ani de la trecerea din viață a lui Ștefan Gomboșiu, critic de artă, eselist, sculptor, pictor, profesor. Ștefan Gomboșiu face parte din generația de intelectuali bănățeni care, între cele două războaie, după Unirea cea mare, continuă acțiunea pornită de Camil Petrescu, de Aron Cotruș, conducător al revistei Banatul, pentru desăvîrșirea unității spirituale a poporului român într-o Românie întregită.

După 1948, mutat ca profesor la Institutul de Artă „N. Grigorescu” din București, Șt. Gomboșiu menține legăturile cu Timișoara, cu prietenii rămași aci, urmărește evoluția mișcării artistice și literare, colaborează la revista Orizont, meditănd asupra fiecărui număr și transmițîndu-mi aprecierile critice. Pentru Editura Facla trimite studiul Permanențele artei, cuprins fragmentar în volumul lui Dorian Grozdan Romul Ladea și lumea lui cuprinzătoare (1979).

Scrisorile lui Șt. Gomboșiu tind să alcătuiască dezbateri pe teme estetice. Alături de estetica poetului francez Rimbaud, „care a dat vocalelor culoare”, după cum se exprimă. Prin corespondență, Șt. Gomboșiu își păstrează, în continuare, relațiile cu Timișoara, orașul tiparelor sale tineresti, orașul pentru a cărui dezvoltare culturală s-a dăruit cu pasiune într-o vreme de conturări și perspective. Am purtat corespondență ani de zile, cu inimă și gânduri apropiate, dar n-am stat niciodată față în față.

Al. JEBELEANU

Mult stimată Doamnă Al. Jebeleanu,

Este măgulitor pentru mine să aflu de la d-voastră că „corespondența noastră se dovedește rodnică” și mă bucură invitația de a o continua.

Vă rog să mă credeți că nu sînt stăpînit decît de bune intenții și nu aş vrea, sub nici un motiv, să fiu considerat ca un om care vrea să dea sfaturi și sugestii. În raporturile mele cu maturii, m-am ferit să apar cu o eventuală deformare profesională didacticistă. Poate în scrisul meu să mai apară puțin acest lucru.

Părerile, da, mi le spun și am încercat să fac acest lucru cu toată sinceritatea și priceperea pe care o am, fără pretenția de a-mi fi acceptate, considerînd că totdeauna am căutat să am schimb de păreri cu oameni a căror experiență spirituală am apreciat-o în mod deosebit.

Sînt convins de altfel că numai în asemenea condiții este posibilă o acceptare reciprocă justă a ideilor, firește, a ideilor pozitive și iată că și ultima d-tale scrisoare îmi confirmă acest lucru.

Mărturisesc că am așteptat această scrisoare cu oarecare nerăbdare, datorită materialului, grafic și publicistic, pe care vi l-am trimis și era cît pe aci să cred că aștept în zadar. Între timp a apărut Orizont 12 și vă închipuiți că m-a găsit după o lectură mai atentă a lui Rimbaud într-o ediție franceză recentă. Cînd, în dispoziția care o aveam, am dat de „Plecarea lui Rimbaud”, plină de evocare și conținut, sugerînd sublimul și tragicul poetului, am subliniat citînd cu voce tare versurile d-tale: „Dărm de-acuma, sacre, slujitele statul / Corabia mi-e beată, pe marea nimănu”. Mi-a venit atunci în minte acel resemnat „Adieu” cu care Rimbaud își încheie popasul în infern: „E toamnă deja — Dar pentru ce am regreta un soare veșnic, dacă noi am pornit să descoperim dumnezeiasca limpezime — departe de oamenii care mor în anotimpuri”.

E toamnă deja! Simbolică această exclamație a lui Rimbaud. Cuvintele ce-i urmează parcă ar vrea să consoleze faptul de a fi ajuns la capăt. Faptul plecării care te mai îndeamnă să te gîndești, poate pentru ultima oară, la ceea ce ai făcut și să ajungi la concluzii, triste în fond, dar mărturisite cu nepăsare. „Pornesc spre alte țărîmuri / Nu-mi pasă ce se-ntimplă” subliniază versurile d-tale o astfel de nepăsare.

„Eu am încercat să zămislesc flori noi, astre noi. Am crezut că pot cuceri puteri supranaturale. Ei bine, va trebui să-mi înmormintez imaginația și amintirile mele. O minunată glorie de artist, de povestitor înaripat”.

Resemnat, adică mult prea omenesc, Rimbaud mai adaugă: „În sfîrșit, îmi voi cere iertare pentru a mă fi hrănit cu minciuni. Să mergem”.

Și totuși în această clipă a plecării întreabă: „Mais pas une main amie / et où puiser le secours”.

Nici o mînă prietenă? Iată, stimată doamnă Al. Jebeleanu și subtil poet, că, sub influența atmosferei rimbaudiene declanșată de versurile d-tale, am putut la un moment dat crede că în zadar aștept mîna prietenă, pe care în ultima scrisoare mi-ai întins-o nu numai prin ceea ce îmi comunicai, ci spunînd textual: „Vă string mîna cu stimă și prietenie”. Mă simt onorat și vă cer iertare.

Vedeți, sînt în stare să mă bucur ca un adolescent. Dă-mi voie să spun: — bătrînește — Păstrează-ne, Doamne, tinerețea sufletească și calitatea de a ne putea emoționa.

Îngăduiți-mi acum să închei acest lung răvaș și, la rîndul meu, să vă string mîna cu aceeași căldură și prietenie.

Cu toată cinstea și prețuirea al d-tale Ștefan Gomboșiu

București, 21 mart. 1969

Iubite și stimată D-le Al. Jebeleanu,

Permite-mi să întrerup tăcerea și să reiau întîlnirile noastre, pe această cale epistolară. Zic pe această cale, fiindcă, în ce mă privește, întîlnirea cu d-ta mie îmi este prilejuită prin creația d-tale literară. Mă bucur în mod deosebit și sincer de întîlnirea mai îndelungată, pe care mi-a oferit-o ultimul d-tale volum de versuri „Divagații și simetrii”. Meditația estetică și dispoziția afectivă determinată de lectura operei d-tale, mă impulsionează să îți vorbesc despre acest lucru. Ca om de gust, dar și ca unul din mulțimea, pentru care contingența cu poesia este aceea de a o gusta și a și-o apropia.

„Este urît — zice anticul Plotin — tot ceea ce nu este dominat de formă, de rațiune, tot ce n-a primit încă pe deplin acțiunea formativă a ideii”. Plotin consideră ideea ca element care ordonează creația și-l asigură convergența spre unitate, el adaugă: „Frumusețea rezidă deci într-un lucru, în măsura în care el este redus la unitate”.

Desigur fenomenologia frumuseții nu a rămas numai la aceste păreri, și estetica ne confirmă că, un număr mult mai mare de însușiri contribuie la completarea structurii frumosului în artă. Ca om cu viziune de plastician, pe mine forma mă interesează în măsura în care ea conturează imagini, imagini artistice, iar ideea, ca exprimare a unui conținut sensibil, apt să stîrnească cugetări, dar și dispoziții afective.

Îngăduie-mi ca, de pe această poziție, să pătrund în paginile volumului d-tale...

Al d-tale cu toată prietenia și stima Ștefan Gomboșiu

iei

tic

ORIZONT ARĂDEAN

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU
COMITETUL DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ ARAD
ȘI CENACLUL DIN ARAD AL UNIUNII SCRITORILOR

Reprezentare și cunoaștere

acem un mic bilanț
în luna decembrie
municipale a Festi-
VII-a.

socialistă „Cintarea
pe scenă colecti-
ar-muzicale, brigadă
un numeros public
de satiră și umor

de montaj literar
lice, cu un profund
ării, prin inventiv-
că oamenii muncii,
nații spre frumos și
cu seriozitate pentru
activitatea de montaj
structor Ștefan Sasu,
Instructori Carmen
Instructori Romică
ru Buciu, L.T.T., in-
dia, instructor Mi-
iatul, instructor Ion

ne de satiră și umor
tine artistică lansind
izind cu aplomb și
ortanță muncii sau
ortanță. S-au bucurat
artști amatori de la
gel”, instructori Va-
ea laptelui, cu spec-
Olaru, I.C.S. M.T.L.
icovici și Crina Pur-
val, caavatul... cin-
gramul „Ah, telefoa-
cu spectacolul „Ar-
u programul „Fu-
Bumbacul cu spec-
i Sain, I.M.A.I.A. cu
ctor T. Pustinișanu,
instructor Romică
a luat startul în eta-
României” cea a „In-

Am subliniat, într-un număr trecut,
mutarea analizei de pe funcția de
comunicare realizată de limbă pe
cea de cunoaștere constituie o cale
pedicată pentru a depăși paradoxul
intrinsec al criticii limbajului. Kant
este acela care, în filosofia modernă,
pune cerința ca în analiza filosofică
cunoașterii, contrar procedurii em-
pirice de a se începe cu impresiile
brute, să se admită că ceea ce este
fundamental în experiență cuprinde
„reprezentări” senzoriale cu funcție
structurantă. În linia lui Kant, în spe-
cial filosofii germani or desemna prin
„reprezentare” imaginea mentală a
unui fapt sensibil. De unde și titlul
operei principale a lui Schopenhauer
„Die Welt als Wille und Vorstellung.”
sau proiectul lui Avenarius de a stabili
un concept reprezentativ unic, un
„Vorstellung.”

Accreditat de filosofia kantiană, ter-
menul de „reprezentare” va fi preluat
de către oamenii de știință. El va
ține un loc privilegiat în dezbaterile
realizate la sfârșitul secolului trecut
de Kirchhoff, Helmholtz, Mach, Hertz
sau Boltzmann cu privire la valoarea
cunoașterii științifice. Numai că ter-
menul de „reprezentare” acoperă două
noțiuni care nu se distingeau clar în
pocă și sînt confundate adesea și azi
și azi (A.S. Janik, S.E. Toulmin). Într-o
primă accepție, acest termen desemna
reprezentare senzorială sau percep-
tivă, așa cum era folosit de către
Helmholtz în optică și de către Mach
în psihologie, ceea ce îl situa pe cel
doi în seria empirismului lui Locke și
Hume. La acest înțeles corespunde cu-
vîntul german „Vorstellung”. Într-un al
doilea sens, cu un înțeles mai mult
de reprezentare „grafică”, deci mai
lingvistic, va fi folosit cuvîntul „Dar-
stellung”, așa cum vor proceda Hertz și
Boltzmann cu aplicațiile la fizică.

În polemica dintre Max Planck și
Ernst Mach, iese foarte bine în eviden-
ță distincția dintre cele două accepții
de reprezentare, una fundamentată
în filosofia empirică, pe care o susține
în noua situație Mach și școala sa, și

cealaltă întemeiată în filosofia kan-
tiană, apărută la fizicienii din linia lui
Hertz, Boltzmann și Planck. Hertz con-
feră un loc major cuvîntului „Bild” în
teoria sa a fizicii. Dar cînd descrie ale
sale „Bilder” ca „reprezentări”, marele
fizician folosește întotdeauna cuvîntul
„Darstellung”. „Bild” înseamnă la
Hertz mai degrabă model decît imagine.
Iar reprezentarea (ca Darstellung)
trebuie să redea funcțiile modelelor-
imagini. Analizînd fenomenele fizice,
Hertz găsește că o reprezentare (sau
un model) trebuie să îndeplinească trei
condiții: a) să se conformeze logicii;
b) să se acorde cu datele empirice și
c) să fie simple, adică să prezinte o
anumită eleganță. Aceste condiții ne
conduc să distingem, pe de o parte,
structura internă a reprezentării și, pe
de altă parte, relațiile reprezentării cu
faptele furnizate de experiență. În con-
secință, trebuie să admitem că repre-
zentarea (ca Darstellung) n-are nevoie
să deurgă dintr-o percepție.

Știința contemporană merge tocmai
pe acest drum în cunoaștere. Modelele-
imagini ale lui Hertz au cîștigat teren
pentru întreg cîmpul investigației ști-
ințifice din zilele noastre. O anumită
influență au avut, însă, și descrierile
lui Mach, în special în fizica cuantică,
prin Bohr și Heisenberg, atunci cînd
este susținut primatul „observabilelor”.
Dar ideea lui Hertz de a face din re-
prezentare un „model” și de a postula
în interiorul acestuia un anumit dina-
mism, alături de autonomie, față de
senzorial, s-a dovedit mai proteică
pentru metodologia cunoașterii din ul-
timii ani. Activismul modelelor her-
tziene rezidă în faptul că reprezenta-
rile sînt acelea care determină propriul
cîmp de aplicare. Ele dispun, așadar,
de o anumită autoconsistență. Așa cum
la Kant rațiunea își stabilește fron-
tierele plecînd de la ea însăși, pe linia
reprezentărilor în accepția lui Hertz,
adoptată de știința contemporană, mo-
delele stabilite într-un domeniu sau
altul sînt acelea care statuează și fron-
tierele de cunoaștere.

Ioan BIRIȘ

La puntea dintre ani...

Toată firea-i cuprinsă de tarna românească, acum la vremea de cuvîntă,
cînd avem atîtea de cîntărit pentru cele ce s-au săvîrșit și atîtea de visat
de acum înainte.

Încă-i nestins ecoul glasurilor de la Alba, încă ne mai rotim, cu toții,
în hora dulce-amețitoare și rotund-cuprinzătoare de la Unirea cea Mare, cînd
dulceța venea după amarul atîtor veacuri — ce-au lăcrimat nu o dată cu
singe, iar rotundul cuprins era vatra noastră strămoșească. Aradul, una din
„Capitalele Unirii” (și, pe atunci, sigur: chiar „capitala românilor din Tran-
silvania”) și-a cîștit, azi, înaintașii. Scriitori și profesori, muncitori și țărani,
ziariști și ostași, precum atunci, s-au alăturat pentru a se auzi „poeza naștunii”.
Și astfel, scriitorii (Cenaculul din Arad al Uniunii Scriitorilor) au refăcut
drumul între edificiile Unirii, redacția „Românului”, redacția „Tribunei”, sediul
Consiliului Național Român, „Comanda” Gărzii Naționale Române și atîtea
altele încă, poposind și-n „Sala Unirii” de la Muzeul Județean, pentru a se
întîlni cu istoria de atunci și, iată, printr-o fericită întîmplare, s-au întîlnit cu
o mulțime de pionieri acolo, adică cu istoria de mîine. După cum, în drumu-
rile lor, s-au salutat cu alte grupe de tineri, conduse de profesori entuziaști ce
și-au mutat „catedra” în plină stradă, fiind lecții vii nu numai învîțăcelor,
ci și trecătorilor prin acele locuri de seamă. De fapt, zile în șir, prin curtea
interioară a „Românului”, spre pildă, s-au perindat ofițeri cu atitudine so-
lemnă, poezi care și-au rostit chiar acolo versurile, personalități din lumea
culturală, ca să asculte „dizertații” în aer liber, oameni ai muncii, pentru a
afla, prin înlesnirea unor ghizi înflăcărați (dar nu improvizați) ce și cum a
fost în zilele lui 1918 cînd „Românul” tipărea manifestul „Către popoarele
lumii” ori „CONVOCAREA” / Galerile de artă găzduiesc și acum, pe lângă
lucrări reprezentative ale epocii noastre prielnice spiritului creator, „ideile
în relief” ale unor sculptori ce s-au gîndit să dăruiască orașului acesta statui
pe mîsură: cînd, mă întreb, bustul lui Goldis, aparținînd lui Emil Vitroel,
va sta în fața redacției „Românului”, cînd „Capul lui Mihai Viteazul”, lucrarea
lui Dumitru Șerban, va împodobi, fresc, piața Mihai Viteazul (unde a fost
pomenita „Comandă” a gărzilor), cînd, în sfîrșit, silueta lui Eminescu va răsări
în fața Teatrului, înstăpînînd acel spațiu prin monumentul semnat de Petre
Stoicu? Și-mi răspund că, fără îndoială, curînd. Să mai amintim întîlnirile
scriitorilor cu elevii din școli (Școala generală 22, Liceul IVA, de pildă), cu de
toate vîrstele cititori de la Zimand sau Sintana ori, și nu în ultimul rînd,
strălucirea unor spectacole omagiale care au dovedit că Festivalul național
„Cintarea României” este o manifestare permanentă și neîncetată puternică a
spiritualității acestui popor. Și, iarăși, ținuta exemplară a unor comunicări din
cadru manifestărilor politico-ideologice consacrate Unirii, din cadrul
simpoziunelor ce au întrunit istoricii arădeni și oaspeții, ori profesorii de
limbă și literatură română (organizate de Comitetul de Cultură și Educație
Socialistă al județului Arad, Inspectoratul Școlar și Societatea de Științe Istorice
din R.S.R.). Nume, deci, o mulțime. Lucrări, iarăși, demne, multe, de men-
ționat. Să pomenim, măcar, prezențele arădene: dr. Alexandru Roz, cu
„Aradul și Marea Unire” (unul din entuziaștii conducători de grupuri pe la
obiectivele istorice, după cum și unul dintre cei care au izbutit să împună
atenției, prin publicistica sa, rolul Aradului), profesorii Fibia Luca Codrean,
Mircea Popa, Ovidiu Pectican, Eugen Glück, Doru Bogdan, Natalia Dascăl,
Augustin Mureșan, Dan Demșa, Ileana Scorțeanu, Ioan Martian, Iustin Barna,
Augustin Toda, Pavel Galea, Alexandru Ruja, dr. Lizica Mihai („Teatrul tran-
silvan — factor de unitate națională”), Iulian Negrilă, Petru M. Ardelean,
Gheorghe Țircuș ș.a. În vremea asta, zările arădene au urmat pilda
presei de atunci și au consacrat pagini întregi, semnate, spre pildă, de Al. Roz,
Dorel Zăvoianu, Emil Șimăndan, Gheorghe Manea, Iulian Negrilă, Lizica Mi-
hail, Cătălin Ionuș, „cronici Unirii”. Reflectînd, bineînțeles, evenimentele
contemporane care construiesc istoria de azi. Recenta plenară comunistă poate
fi, cu îndreptățire, considerată a fi una istorică. După formularea ideilor care
au intrat în conștiința noastră sub numele de „Tezele din Aprilie”, secretarul
general al Partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, a cuprins, magistrul,
stadiul actual al societății socialiste românești și a dat îndrumările pentru
dezvoltarea sa viitoare.

Acum, în fața punții de trecere de la un an la altul, pornind de la istorica
Plenară, să ne gîndim la angajare și dăruire, puse, curat, sub însemnele
patriotismului și ale spiritului revoluționar, întru pregătirea primăverii viitoa-
re. Ne-am cîștit înaintașii care au pus temelii României moderne și care în
1918 au fost reprezentanții voinței naștunii. Ne vom cînti, cu măsura cea mai
înaltă, maril contemporani ce poartă națiunea spre zori de comunism — fiind-
că în prag de An Nou îi vom sărbători pe cei ce stau în fruntea țării.

Cuvine-se, așadar, să dăm glas urărilor strămoșești, izvorite dintr-o sfîntină
de dor românesc: LA MULȚI ANI!

Florin BĂNESCU

TIMP DE GLORII

Clepsidra-și încrustează
glasu-n veșnicie
Cunună de lumină poartă
patria și strămoșii
la ceasul înd Carpații
și Marea și Cimpia
și rostesc numele în cîntec...
Binecuvîntata glie dădă
și cîntăste ecoul
ce-a creat magnifica
pagină a istoriei noastre
de la Congresul al IX-lea
denumind-o

„EPOCA CEAUȘESCU!”

PARTIDULUI

Mina lui o simțim
pe frunțile ridicate
deasupra întrebărilor

și șoaptele ierbil
ce crește în căsușul inimilor
cu trifuri de privighetori.

Lumina lui o simțim
brățară ochilor iscoditori
care măsoară îndrăzneți
înălțimea gîndului
spre devenirea noastră.

Iulian NEGRILA

LA MULȚI ANI CU SĂNĂTATE

E flacăra cu focul nesupus,
E rădăcina care duce-n sus
Triumful verde-al bobului
de grîu,
Lumina faptelor curgînd
în rîu.

Cu oușet împede, încoitor,
Vizionar și luptător,

Azi Țara-n falduri de zăpezi
curate,
și spune „La mulți ani cu
sănătate!”

Ligia TOMȘA

IZVOR

Spune —
Cum să uit,
PATRIE,

Chiar să scot
Din adînc
Imagina ta

Ca un izvor
Ca murmurul
Lin,
Tot mai lin
Te aud înăuntru.

Ioan SABĂU

Album Ironic

Cu minile de rodnică netîhnă,
Poate prefăce nopțile-n
lumină
și visele în nobil minereu,
Stînd lingă țară, tînră mereu.

Și înfloresc grădinile în noi,
Cum încolțesc semințele sub
ploi,

Cînd e-o garoafă roșie în gînd
și cu un poem de dragoste-n
cuvînt,

Ghildad.

te spectacole cu o ten-
tăților ce le repre-
e la I.T.A. cu specta-
onescu, de la Cen-
omâniei” al muni-
...” instructor Gîgl
ul „La leguma, gustă
lalul județean cu un
rius Munteanu „Pre-
gramul „Personajele
G.I.G.C.L. cu progra-
Popa.

aște de virtuozitate a
re Timișoara și a do-
neni competenți și cu
răspund cu seriozitate
mil Georgescu, Euge-
ăbic, Veronica Balaș,

avut loc după vizio-
propuse de juriu vor
istice, că spectacolele
Festivalului național
și că scena artistului
nocației muncitorești.

Emil ȘAIN

Poetul Imnelor

„După Imnele Bucuriei, Imnele Transilvaniei, Imnele Moldovei, Imnele Țării Românești, Imnele Iubirii și Imnele Putnei tipărite până acum, Imnele Maramureșului — a șaptea carte, fiecare din ele parte de Intreg“, scrie Ioan Alexandru într-o tableță intitulată Maramureșul și așezată la începutul recentului său volum. Îmi place expresia parte de întreg pentru că ea denuște sugestiv și plastic constituirea întregului unei literaturi din componentele sale. Ioan Alexandru își desăvârșește, cu fiecare volum, o operă monumentală, impresionantă prin adâncime și întindere. El răscolește limba poporului, forțând prin istorie, coborând în profunzimile spiritului, căutând să evidențieze arhetipul, dimensiunile perene în lungul, dar zburcumatul, drum al existenței noastre prin istorie. Nu știu mulți poeți contemporani capabili să frământă limba românească, pentru a-i stoarce aromele rare și tari, asemenea lui Ioan Alexandru.

Pe poetul acesta subțire ca un lujer, ce trece în sine esența vieții, și blond ca luna în rubiniul nopților de toamnă, l-am văzut prima dată, în urmă cu ani, la o consfățuire literară studentească la Sinaia (cred că a fost unica de acest fel). Poetul, la vârsta studenției, știa multe, chiar foarte multe, dar era dornic să știe și mai mult, fiind preocupat, la nivelul expresiei poetice, de acel torturant cum să vă spun. L-am reținut, apoi, prin ani, de câteva ori, în orașe transilvane, purtându-și opera în desaga, asemenea lui Șincal celebra „Hronică...“, bătând cu ea drumurile străvechii Transilvanii. Și poetul a spus, în acest timp, de la tinerețe spre maturitate, tot ceea ce a ținut de eliberarea de sub strivitoarea povară pe care o poartă pe umeri. Pentru că poetul este un purtător de istorie, un întemeietor. Lucrurile există pentru că poetul le-a numit spre a se perpetua în veșnicia timpului. Cine nu l-a văzut pe Ioan Alexandru purtându-și cu sfințenie opera prin lume și nu l-a auzit rostindu-și poezia, cu greu va înțelege creația acestui mare contemporan al literelor românești. Poetul este un posedat de cuvinte, iar eliberarea lor în poezie este un sacerdoțiu. De aici rostirea imnică, spiritualizarea universului, hieratismul imaginilor. Imnele sînt o agrărire a lucrurilor, cum ar spune poetul, adică o chemare a acestora prin grai, prin limba. Poetul le scoate din ultarea timpului și le immortalizează prin poezie. Nimic nu poate fi fără importanță cînd este vorba de istoria noastră și de aceea imnic sînt numite toate lucrurile în conștiința și existența prin scurgerea timpului. Cele mai umile lucruri, aparent fără însemnătate, își au rolul și rostul lor în viața omului prin istorie și pot fi glorificate imnic. Faptul a frapat și nu întotdeauna a fost exact și corect înțelese.

Am mai scris despre Imnele lui Ioan Alexandru, de aceea exemplificările le voi face din ultimul său volum — Imnele Maramureșului. Poetul are un registru liric variat, extrem de mobil și dinamic, fiind extins sau concentrat în funcție de elementele relevate în poezie. O asemenea disponibilitate nu este la îndemina oricărui poet. Spre exemplu, această concentrare de istorie, însemn al nobleții și vechimii peste timp din Columna lui Traian: „Stîlp ancestral în inima Romei / Peste cenușa împăratului străbunul / Dați au fost ei biruții / Gata să moară pentru Patrie pînă la unu / Candela de cenușă a imperiului / Vitejiei lor incredințată / Nemuritori după suflet / Nu poate fi din mîna lor profanată / Dreptul roman / Dar i-a lor piatra funerară / Cu cenușă cu tot / Să și-o strămute în țară“. Ioan Alexandru stăpînește virtuțile limbii vechi, expresia sa poetică este diversă și policromă. Oricum, Imnele sînt poezii recunoscibile în contextul altor creații lirice. Semn că poetul și-a creat un stil înconfundabil, un limbaj propriu. Este acesta apanajul marilor poeți. Ioan Alexandru a continuat să-și poarte destinul poetic fără șameție, dar cu independență, construindu-și prin timp monumentele sale lirice.

Alexandru RUJA

* Ioan Alexandru, IMNELE MARAMUREȘULUI, Editura Cartea Românească, 1988.

Cărți (foarte) vechi

În ultima zi a lunii decembrie din 1562, la palatul domnesc din Suceava s-a prezentat, solicitînd audiență la Despot vodă, un străin. Pe drumul spre capitala Moldovei, în Transilvania și chiar prin țirgurile pe unde trecuse, Wolff Schreiber — căci acesta era numele noului venit — lăsase, plin de sine, să se înțeleagă că este emisarul împăratului habsburg și al altor principii, dînd o importanță înșelătoare soliei sale. În fond, Schreiber era trimisul lui Hans Ungnad, baron de Sonneck (în Carinthia), patron cultural al vremii și inițiator al unei vaste acțiuni propagandistice în favoarea protestantismului prin tipărirea celor mai importante cărți religioase protestante în limbile sud-estului european. Primit de Despot, Wolff Schreiber îi propune principelui să tălmăcească și tipărească „credința noastră creștină în limba moldovenească“. Pentru aceasta, baronul de Sonneck își pune la dispoziție propriile tiparnițe sau, dacă domnul Moldovei prefera să le imprime el însuși, i se oferea o tiparniță în condițiile cele mai avantajoase. Totodată, pentru a-și susține propunerile la modul concret, Schreiber oferă drept mostre șapte cărți. La curtea lui Despot se aflau însă și doi agenți imperiali, Ioan Belsius și Martin Literatul, cărora le displace profund noul venit. De aceea, îndată după audiență, ei se înfățișează la Despot și îl denigrează

pe sol, obținînd fără prea multă greutate no doar neglijarea propunerilor, ci chiar și îndepărtarea demonstrativă a lui Schreiber, care e trimis la Constantinopol. În semn de adevărată loialitate otomană. Important este că și cei doi agenți cunosc, dintre darurile făcute de trimisul lui Hans Ungnad, „... două cărțile tipărite la Tübingen“. Tipărite ca „literale limbii slavone sau sîrbești de care se folosesc cei de aici“. Se știe, azi, că Hans Ungnad a realizat la Tübingen, în numai trei ani de zile (1561—1564) „... 14 tipăriți de diferite dimensiuni și cu un conținut... variat“ (Demény Lajos, Lidia A. Demény, *Începuturile tiparului glogolitic și chirilic în Europa*, în „Carte, tipar și societate la români în secolul al XVI-lea, București, 1988, p. 22). Editor și tipograf al unora dintre ele era cunoscutul Primus Truber. Dar cărțile aduse lui Despot — apte la număr, după cum spune însuși aducătorul lor, persoană onestă deși cam înfumurată — trebuie căutate toate în intervalul 1561—1562. În anul 1561, tiparnița din Tübingen scoate *Abecedarul* croat și *Catehismul lui Luther*. Versiunea croată a lucrării lui Philipp Melancthon *Locul*

carte

comunes verum theologiarum apare în 1562, ca și partea întâia a Noului Testament și *Profesiunea de credință de la Augsburg*. În fine, tot în același an e editat un *Tile* al *Evangelistilor*. Am enumerat șase titluri dintre care măcar unele, dacă nu toate, se vor fi aflat în bagajele lui Wolff Schreiber la sosirea sa în Suceava. Măcar *Catehismul luteran* și *Profesiunea de credință de la Augsburg*, titluri esențiale pentru scopul propagandistic al inițiativii, nu puteau lipsi. Se va fi speculat, poate, și relația personală a lui Despot cu Melancthon, scontîndu-se pe interesul domnitorului față de traducerea croată din opera cărturarului. Credem că aceste „cărțile“ numite astfel datorită mărimei sau grosimii lor reduse, au luat calea bibliotecii inițiate de Despot pe lângă curtea voievodală din Suceava. Ce s-a întîmplat cu ele — și cu celelalte cărți adunate acolo — nu putem ști. Parte se vor fi răspîndit prin lume, parte vor fi fost distruse. Cu siguranță însă unele au rămas și pe teritoriul Moldovei. Dacă am avea certitudinea că Hasdeu a văzut într-adevăr la Universitatea din Lemberg catalogul cărților lui Luca Stroici, apropiat al lui Petru Schiopul, Iancu Sasul și al Movileștilor, atunci am fi tentați să afirmăm că autorii precum Kaspar Peucer, Melancthon, Joachim Camerarius și alții provin din fosta bibliotecă a lui Despot.

Ovidiu PECICAN

O premieră absolută

Nu întîmplător, premiera absolută a piesei lui Paul Everac, „Convorbire la Arad între șapte magnifici dimpreună cu femeia iubită“, a avut loc pe scena teatrului nostru. Nu întîmplător, pentru că Aradul a constituit centrul politic al luptei pentru înfăptuirea Marii Uniri și tot aici s-a desfășurat, cu credință și entuziasm dăruire, o mișcare teatrală profund militantă, teatrul fiind socotit în Transilvania, alături de școală, o modalitate de „întărire a conștiinței naționale“. Deci, aniversarea a șapte decenii de la marele act al Unirii a însemnat un eveniment cultural de anvergură prin reprezentarea piesei lui Paul Everac, o sinteză despre identitatea noastră națională, o piesă de „sînge și lacrimă“, cum o socotește autorul ei. O piesă fără o situație strict istorică, în ciuda titlului ei care trimite la... Arad. O meditație asupra devenirii noastre în timp.

Paul Everac se dovedește a fi și prin această piesă un mare dramaturg, țare știe să construiască un text interesant în sine, care se constituie într-un arc ce unește realitatea imediată cu obârșia noastră, rememorînd cu strălucire destinul unui popor care și-a scris cu demnitate și imens curaj istoria și care și-a plătit de-atîtea ori cu sînge neamul, dar și-a păstrat cu obstinație și credință ființa națională. Teatralitatea acestui text de profundă vibrație patriotică rezidă în tensiunea dialogului. Personajele — cei șapte magnifici și femeia iubită — „convorbesc“ dar nu din plăcerea retorică, ci vitală pentru ele. În primul rînd, este nevoia de a se justifica și de a acuza. Repliciile au ridicată încărcătură confesivă, un conținut esențial, referindu-se la momentele decisive ale istoriei noastre.

Dar Paul Everac s-a dovedit a fi nu numai un spirit enciclopedic și un profund cunoscător al spiritualității românești, ci și posesorul unei veritabile „științe“ de a scrie teatru în teatru, reușind să unifice și să sintetizeze prin intervențiile „magnificilor“ în cadrul „convorbirii“, liniile de forță ale devenirii noastre naționale, forind în adîncimile mecanismului istoric.

Un text deci, cu totul admirabil, „urcat“ pe scenă de un profesionist al regiei și un pedagog de vocație, distinsul om de teatru Constantin Codrescu. Principalul merit al regiei este de a fi gîndit și elaborat un spectacol de vizuine și atmosferă, un spectacol unitar, cu o organicitate conceptuală asigurată de o temeinică cunoaștere a rigurilor teatrolgiei, un spectacol lucrat cu inteligență artistică și rafinament. Cadrul scenografic este auster, deliberat lapidar, sprijinit de un „joc“ al luminilor de o reală virtuozitate. Demersul lui Constantin Codrescu are cursivitate și limpezime, fiind susținut de sensibilitate și vibrație sinceră. Învăluitoare, mai puțin finalul, care din prea mult zel demonstrativ, pare convertit la teză. Constantin Codrescu a probat în acest spectacol și vocația sa de pedagog, construindu-le actorilor anumite situații care îi obligă să iasă din tiparele în care se cantonaseră multă vreme. Toți interpreții au evoluat cu rîvnă, înnoindu-și deliberat mijloacele de expresie, conștienți că participă la un act teatral de excepție. Să-i reținem așadar pe Ion Costea (Memurorut), Ion Petracea (Dr. Gall), Doru Iosif (Prof. Vlădescu), Iulian Copacea (Șincal), Călin Stanclu (Mihuț), Dan Antoci (Burebista), Maria Barboni (Iolanda) dar, mai ales, pe Ion Văran, la cel mai bun rol al său pe scena arădeană (Hlarle), probind o vibrație înălțătoare și Gabriela Cuc, remarcabilă prin sensibilitatea și intensitatea trăirii, schimbînd cu siguranță registrele de interpretare în rolurile de mamă, fiică, soție, iubită, simboluri ale Ideii de Patrie.

Pe scena arădeană, deci, o premieră absolută, despre care sîntem siguri că se va vorbi nu numai în momentele aniversare, un text ce marchează un moment de vîrf în dramaturgia lui Paul Everac, în palmaresul regizoral al lui Constantin Codrescu și, nu în ultimul rînd, al actorilor arădeni.

Lizica MIHUȚ

Scrisoare către un buchunist

În fața luxuriantelor vitrine pe care le clădești sistematic la librăria „gugulanului“ lui Bănescu, m-am oprit de nenumărate ori, admirîndu-ți furia de buchunist.

Înainte chiar de a te cunoaște, mi-am imaginat cum vei fi arătînd, hirsut, cîrcotaș, veșnic în derivă verbală, apărător al unei cauze care nu mai apucă a fi cauză, trudit supra hîrtiei răbdătoare, mînuitor impulsiv al condeiului pus la temelie adevărului. Paradoxul, ruptura în logica inflexibilă a logicului flexibil, mi s-a revelat în cărțile ce-ți poartă semnătura, mai cu seamă în una din ele, mateștos intitulată „*Înimi cît să cuprindă cerul patriei*“. Scriu cu scrișturi de dinți și imprecății surde la adresa denigratorilor acestui popor erou, tomul caută și demonstrează un adevăr poate stînjinitor pentru unii.

Ce m-a nedumerit la această carte, a fost imposibilitatea de a o situa precis între literar și istoriografie, racordurile narative fiind dese întrerupte prin masive demonstrații documentariste, rigurose argumentate istoric, într-o manieră de cronicar eliberat subit de toposul modestiei și umilțelii, conștient că truda-i poate însemna mai mult decît sperase. Ideea generală a cărții transpare clar printr-o denotație directă a titlului, semnificația se substituie semnificativului-metaforă, materialul narativ nefăcînd altceva decît să vină, pagină cu pagină, informație cu informație la consolidarea unei poziții deja cucerite. Temporalitatea tradițională, abandonată în folosul împregnării cu semnificație, îi poartă pe cititor într-un zig-zag imprevizibil, cu dese alternări de spațialitate. Acolo unde documentul și mărturiile oculare nu mai ajung, apare imaginația. Efervescentă, dinamică, ea caută a surprinde amănuntul, cu o habotnicie holică. Fraza se mulează acum peste vibrația motoarelor, peste viteza de reacție a piloților de vînătoare, într-un ritm neori stresant, astfel că, deseori, cuvintele nu-și mai ajung rîndul la a fi exprimate, lăsînd loc punctelor de suspensie, semnelor de exclamare, altor lexeme, care, într-o situație nu mai puțin vitregită, se străduiesc să exprime singure imposibilul. Reconstituirea momentelor din imaginație se completează cu fragmente de mărturisiri, șocante, nu o dată, cu autoritatea actelor oficiale, cite au supraviețuit cataclismului. Intensității actelor eroice sîvirsite de piloții români i se adaugă vehemența scriitorului în apărarea dreptului la memorie, la justa recunoaștere a meritelor unui grup puțin numeros, opus unei forțe în permanentă regenerare numerică.

Recunosc în acest „roman-mai-mult-document“ buchinstul pe care l-am descoperit într-o dimineață cețoasă, în spatele rafturilor cu tomuri studiat expuse, recomandîndu-mi, rînd pe rînd, să cumpăr toate volumele pe care puneam mîna. Numele lui e Cornel Marandiu.

Dorin BARNA

ADESEORI

Eu tot mai sînt copil,
îndrăgostit de vîrstele
prieten

eu timpul
și cu ceilalți tovarăși de joacă
Eu tot mai sînt copil
parcă eu
am învățat timpul
să facă primii pași
eu și copilăria vecinilor.

IUBITO, NOI

Să-mi lei blestemul în pa
Iubito să pot fi numai al
Nu ești tu responsabilă
pentru roua căzută
azi dimineață
Sigur că nu-mi pasă de ve
dar aș vrea pentru asta o
expr.
Intotdeauna mai avem cîn
minute. Toți mai av
Ia-mi blestemul în palme
și jură că
avem totdeauna o viață
la mî

INTOTDEAUNA, O JUCĂ

Sînt o jucărie pe care
nici un copil nu și-a do

Cîtev

Am considerat totdeauna
chiar și acum sînt de a
părere, că a replica unei
critice implică o bună de
penibil, de care nu ești
nici atunci cînd respectiv
nie se bazază pe denatur
vidente și pe rea-credinț
m-aș fi decia, de aceea
răspund obiectivilor din re
lui Mircea Mihăleș din r
al revistei „Orizont“ dacă
fost vorba despre o pură
adjectivală, care în atite
zuri trece drept „judeca
valoare“. Cum însă sînt
în discuție chestiuni de
mai general și cum pe pa
a doar două pagini
M. M. reușește să se con
de cîteva ori, prins într
tele obiective și propria
re psihică, crea că mi s
ferta cîteva predicții; e
altfel, pot fi găsite și l
prinsul volumului, dar
zentul de la „Orizont“ v
vut răbdarea să le obser
le-a observat și nu s-a
să le ia în seamă.
Mai întîi, M. M. lasă
înțeleagă că Eu, person
fi o carte de teorie și
na care vine într-o vrei
teoria nu mai e la modă
ținut să fiu la modă e
și nici nu s-ar putea

TOPUL

CONFIDENȚEL

Anul confidențial a
pondenței se sfîrșește
mîine. Sau, poate, c
dență anuală a con
Oricum, asta-i ideea :
mai bun sportivi, nici
buni cronicari, nici
buni arbitri. De de
topul să fie al confid
o dată asumată conv
credem în ea. Deci : I
scl, Reșița : „Am
Medicina la Timișoara
deci sînt un politehn
Vreți o dovadă ? Ei
ales specializarea ort
împreună cu un fost
facultate, Călin Țune
Timișoara la fiecare
lui Poli, pentru că,
echipa joacă în B,
gături foarte bune.
dată am pierdut tren
ciul cu Satu-Mare,
din cauza noastră, c
za mecanicului de lo
care a plecat ma
fiindcă avea o nuntă
Montană și trebuia
la 3 fix, un pachet“.

ADESEORI

Eu tot mai sint copil,
Indragostit de virstele
prieteniei
eu timpul
si cu ceilalti tovarasi de joaca.

IUBITO, NOI

Sa-mi iei blestemul in palme
iubito sa pot fi numai al tau.
Nu esti tu responsabil
pentru roua cazuta
azi dimineata.

INTOTDEAUNA, O JUCARIE

Sint o jucarie pe care
nici un copil nu si-a dorit-o

excelsior

Ioan Jebelean

un zbor desi am visat
inaltimea.
Sint o primavară in care se
spun adevăruri

si iubirile mor.
Sint aproape nimic
din cite se pot spune sigur
acum.
Sint o asemanare cu toamna
nu am frunze dar munții mei
impaduriti si ascunși
sint impinziti de poezi.

UITAT DE ANOTIMP

Flăcările sint atit de inalte
acum
frigul si-a gasit adăpost in
sufletul meu.
Citesc Raskolnikov in umbra
celor patru
sau mai mulți pereți.
Trecerea poștaşului e un semn
că nu te mai gindești la mine.
Eu
sau poate nu eu
nu mai am ce să-ți scriu.
Fac sau nu fac nimic.
Citeodată numai
discut cu muștele despre
poluarea fonică
și mai ales despre
poluarea
lor fonică
ce-mi stingherește
tentativa gindurilor mele
de-a te prinde
intre aceste flăcări
atit de inalte

SPRE STELE...

Iată două știri care acum in prag de AN NOU ne surprind.
Prima se referă la celebrul ELTON JOHN care, excentric cum îl știm, și-a achitat costul unui bilet de călătorie spre lună renunțând în prealabil la impresionanta sa colecție de ochelari, pălării și cizme pe care le-a valorificat prin casa de licitații, Sotheby's. Nu cunoaștem data precisă a voiajului amintit și nici dacă John și-a făcut bagajele.
Admiratorii grupului PINK FLOYD vor rămâne consternați aflând că formația lor favorită a înregistrat o piesă de 14 minute pe care n-o vor asculta niciodată, ea neapărând pe disc. Este vorba de o reclamă (reciprocă) plătită de concernul Pepsi Cola. Piesa va fi difuzată în cosmos, de la bordul unei rachete spațiale (care mai are și alte misiuni, se-nțelege!). Să vrea cunoșcuta firmă să-și popularizeze produsul carbogazos în rîndul „omuleților verzi”? Parcă îl vîd pe Elton John stînd pe lună și ascultînd la un tranzistor ca un unic privilegiat oda licorii maronii care te face Fresh! Să trecem la lucruri mai serioase.
Se apropie sfîrșitul anului și totodată momentul proplice bilanțurilor. Pe baza unui referendum anual, realizat de revista americană Down Beat (cu concursul specialiștilor) ni se propune în momentul de față următorul „tabel cu superlative”: Big Band — Sun Ra; Grup de jazz (acustic) — Phil Woods Quintet; Grup de jazz (electric) — Ornette Coleman & Prime Time; Compozitori — Henri Threadgill; Aranjori — Gil Evans; Trompetă — Wynton Marsalis; Trombon — Ray Anderson; Sax sopran — Steve Lacy; Sax alto — Phil Woods; Sax tenor — Sonny Rollins; Sax bariton — Gerry Mulligan; Clarinet — John Carter; Flaut — James Newton; Vioară — Stephane Grappelli; Vibrafon — Milt Jackson; Pian acustic — Ceell Taylor; Pian electric — Chick Corea; Sintetizator — Zoe Zawinul; Orgă — Jimmy Smith; Chitară — Jim Hall; Bass acustic — Charlie Haden; Bass electric — Stewe Swallow; Tobe — Max Roach; Percuție — Nana Vasconcelos; Solist vocal — Bobby McFerrin; Solistă vocală — Sarah Vaughan; Grup vocal — Manhattan Transfer; Grup Pop și Rock — Sting; Grup Soul / Rhythm & Blues — Ray Charles; Diferite instrumente — Toots Thielemans. După cum vedeți, tot „bătrînii”, săracii...

Petru UMANSCHI

SE SCURGE...

...încă un an, „anii trec ca apa”, ne convine sau nu, asta e situația și asta e vrerea timpului, să ne-ntinerească sau să ne facă mai înțelepți, cu tîmpla sură și pas domol, după cum glăsuiește și cîntecul: „unul naște, altul moare”. Și anul și anul, deopotrivă. Așadar, un cald salut, tuturor, flăcăi ori bunici, cu urarea curată de a fi pe mai departe sus, printre noi, buni, drepți și violi. Anul '88 nu trece în uitare din punctul de vedere al „colțului” nostru; în sport, s-au întîmplat multe evenimente, începînd cu Olimpiada, unde româncele au triumfat, la gimnastică, atletism, canotaj și, un pic, la înnot. Momente de referință fost-au în fotbal, rugby și handbal, prin reușitele marcate în toamnă-iarnă. Avem, așadar, multiple motive să ne bucurăm că nu ne-am pierdut vremea de pomană și că „sorcovele” lansate și d-aci au fost luate în seamă de cei în cauză. Mai puțin, din păcate, în profil teritorial, unde — exceptînd, desigur, organizarea ireproșabilă a celui dintîi Campionat Mondial de Șah pentru copii — nu s-a întîmplat aproape nimic demn de a fi consemnat la capitolul glorie; zic aproape, întrucît și printre noi un om care nu se astîmpără și mereu ne aduce câte-o stea: Constantin Jude. El e steaua Timișoarei sportive pe '88, el și vrednica sa echipă de handbal. Eveniment ar fi și revenirea la „Poli” a lui Constantin Rădulescu, gonit mai ieri de către niște orgoliosi, stîrnit acum de propria-i vanitate și competență să readucă fotbalul timișorean pe banca din față. Sperăm, aci, mizînd pe acest pățimaș al arenelor: n-adoce anul, ce-adoce omul! Fiînd la capăt de drum, de an bisect și generos (trăim o zi în plus), să ne înținem de cuvînt, publicînd tradiționala anchetă a revistei „Orizont”:

Primii 5 sportivi români

- 1. Daniela Silivaș — gimnastică
2. Paula Ivan — atletism
3. Rodica Arba — Olga Homeghi — canotaj
4. Echipa de fotbal a României
5. Corina Peptan — șah

Primii 5 fotbaliști

- 1. Gheorghe Hagi — Steaua
2. Dorin Mateuț — Dinamo
3. Marius Lăcăuș — Steaua
4. Silviu Lung — Steaua
5. Iosif Rotariu — Steaua

Primii 5 arbitri

- 1. Ioan Igna — Timișoara
2. Dan Petrescu — București
3. Aurel Gheorghe — Piatra Neamț
4. Adrian Porumboiu — Vaslui
5. Doru Buciman — Timișoara

Primii 5 sportivi timișeni

- 1. Herta Anițaș — canotaj
2. Ladislau Lovrenschl — canotaj
3. Marla Sava — canotaj
4. Eleonora Balint — șah
5. Echipa de handbal „Politehnica” Timișoara.
Tuturor, felicitări, cît și mult succes în anul ce vine.
Cititorilor noștri, urarea: cum bate ceasul, așa bate și inima — La mulți ani!

Tcodor BULZA

PREMII PENTRU MICII JUDOCA

La Timișoara, în sala Institutului de medicină, a avut loc „Cupa Timiș” la Judo. Au participat sportivi de la cluburile școlare, cluburile municipale, asociațiile sportive și Casele pionierilor. În cadrul concursului, la copii I și copii II, reprezentanții Casei Pionierilor și Șoimilor Patriei Timișoara, sub atenta instruire a profesorului și maestrului de judo Ștefan

Doncea, au avut o comportare notabilă. Pionierii judoca s-au clasat pe locurile I, II, III și au obținut „Cupa Timiș”. Ei sînt: Marius Sigertău, Claudiu Belger, Cristian Reisenaur, N. Handrache, Marius Crișan, Romeo Laza, Marcel Orbal și M. Aloanel. Pe echipa, la Casele pionieresti, „A. S. Pionierul” Timișoara a obținut locul I și „Cupa Timiș”.

Marcel TOLCEA

Cîteva precizări

Am considerat totdeauna, și chiar și acum sînt de aceeași părere, că a replica unei opinii critice implică o bună doză de penibil, de care nu ești scutit nici atunci cînd respectiva opinie se bazează pe denaturări evidente și pe rea-credință. Nu m-aș fi decis, de aceea, să răspund obiecțiilor din recenzia lui Mircea Mihăileș din nr. 51 al revistei „Orizont” dacă ar fi fost vorba despre o pură serie adjectivală, care în adtecă cazuri trece drept „judecată de valoare”. Cum însă sînt puse în discuție chestiuni de ordin mai general și cum pe parcursul a doar două pagini dactilo M. M. reușește să se contradică de cîteva ori, prins între faptele obiective și propria-i stare psihică, creș că mi se vor ferta cîteva precizări; ele, de altfel, pot fi găsite și în cuprinsul volumului, dar recenzentul de la „Orizont” nu a avut răbdarea să le observe sau le-a observat și nu s-a îndurat să le ia în seamă. Mai întîi, M. M. lasă să se înțeleagă că Eu, personajul ar fi o carte de teorie și încă una care vine într-o vreme cînd teoria nu mai e la modă. N-am înțeles să flu la modă scriind-o și nici nu s-ar putea susține

caracterul ei exclusiv teoretic. „De ce titlul Eu, personajul? — se întrebă M. M. N-am descoperit, în text, o motivare explicită a acestuia”. Ce să zic? Să nu-l fi căzut sub ochi nici măcar primele rînduri ale cărții: „Sînt reunite aici două eseuri distincte. Cel dinții a început de la o obscură senzație personală”? Și nici rîndurile de la p. 117: „Personajul teatral reprezintă, pentru autorul acestor rînduri, posibilitatea unei confesiuni indirecte, o confesiune prin conacepte ad-hoc și prin fantasmee altora”? Mă îndolesc totuși că le-ar fi sărit, fiindcă, iată, o recunoaște el însuși, de vreme ce revine imediat, contradicîndu-se: „De altfel, chiar existența acestui al treilea personaj este, mai întîi, percepută empiric, prin directa (auto)observare a scriitorului”. Ar mai fi oare necesar să se explice un fapt atît de evident — și tocmai lui M. M., care a avut nu o dată subtilitatea să găsească subtilități și acolo unde nu sînt — că titlul Eu, personajul mizează pe ambiguitatea pronumelui eu, care expune vehement tema cărții (personajul literar) și subtextul ei personal, legătura cu autorul de

pe copertă? Dar atunci unde e adevărul? „Nu a descoperit” M. M. aceste lucruri simple (cum spune) sau le-a descoperit (cum lărași spune)?

Imediat după ce recenzentul găsește, preamărinimos, că demonstrația ar fi „riguroasă”, ridică „o problemă de fond”, rămasă, zice el, în suspensie: „care sînt repercusiunile trialogismului asupra valorii estetice a operei ca atare? Influențează el, într-un fel sau altul, originalitatea prozei?”. Au fost exact problemele de fond ale demonstrației mele, așa cum sînt puse ele acolo, explicit, de zece de ori. Și, vorba lui Caragiale, din două una: ori demonstrația e riguroasă, cum anunță M. M., și atunci aceste probleme primesc o rezolvare, sau n-a fost și atunci ele „rămîn” să fie remarcate de ochiul perspicace al primului cititor. Iar dacă într-adevăr ele „au rămas” în suspensie, volumul în întregime nu a meritat să fie scris. Ii las, totuși, pe M. M. să se decidă și asupra acestor chestiuni.

Cît despre faptul că M. M. nu este entuziasmat de opera lui Ioan Slavici, ce mai e de spus? Mă gîndesc că dacă, bietul de el, ar fi contat în „turneul candidaților” ca posibil leader, ar fi avut poate vreo șansă, cît de mică, să trezească simțul politico-literar, atît de pretențios, al fratelui meu Mircea Mihăileș.

Vasile POPOVICI

TOPUL CONFIDENȚELOR

Anul confidențial al corespondenței se sfîrșește chiar mîine. Sau, poate, corespondența anuală a confidenței. Oricum, asta-i ideea: nici cei mai buni sportivi, nici cei mai buni croniciari, nici cei mai buni arbitri. De data asta, topul să fie al confidenței și, o dată asumată convenția, să credem în ea. Decl.: Doru Vesel, Reșița: „Am terminat Medicina la Timișoara în 1982, deci sînt un politehnicist 100%. Vreți o dovadă? Ei bine, am ales specializarea ortopedie și, împreună cu un fost coleg de facultate, Călin Tunea, vin la Timișoara la fiecare meci al lui Poli, pentru că, de cînd echipa joacă în B, avem legături foarte bune. O singură dată am pierdut trenul, la meciul cu Satu-Mare, însă nu din cauza noastră, ci din cauza mecanicului de locomotivă, care a plecat mai repede fiindcă avea o nuntă la Bocșa Montană și trebuia să ducă, la 3 fix, un pachet”. Gheorghe

B., Timișoara: „De fapt pe mine mă cheamă Jorj, așa cum scrie în acte. Numai cînd mă întorc de la meci, mama îmi spune: „Ghiță, Ghiță, nu liniștește apartamentul, ci larma stadionului te face fericit”. Boby, Arad: „Am 21 de ani, sînt înaltă, blondă,

presionat întreaga asociație de locatari a fost faptul că omul după ce a cîștigat de două ori (sublinierea corespondentului) la Pronosport cite o Dacia 1300, plus o suită de ciștiguri în numerar, și-a invitat toți vecinii la „o măslină cu vin de Plaiurile Drincei” la restaurantul Drobeta. Acolo, cică, spre final, ar mai fi scăpat el cite ceva din ale culiselor, însă, per total, tonul a fost reținut”. Victor Popescu, Segarcea: „Deși am cu 5 cm mai puțin decît Diego Maradona, seamănă atît de mult cu el încît la Căminul cultural din localitate a fost pusă pe scenă piesa intitulată „Maradona la Segarcea”, în care, în cele din urmă am reușit să obțin rolul titular”. Ne-au mai scris: Radu Sucu, Timișoara: „Am impresia că nu prea vă pricepeți la fotbal”, Smăfrescu Luminița, Cîmpulung Moldovenesc: „Uite că Stoica nu a plecat de la Steaua!”.

subțirică, am ochi verzi și am fost aproape trefsert de an în corespondență cu fotbalistul Negrău, care la rîndul său a fost în corespondență cu Steaua și Dinamo, care, cum e și firesc, la rîndul lor, sînt în corespondență. Întrebarea e: de ce nu-mi răspunde Negrău? Cornel Roșu, Sinnicolaul Mare: „Nevastă-mea are un văr primar care stă în Turnu-Severin lîngă un arbitru de fotbal. Ceea ce a im-

Marcel TOLCEA

Doru BARNĂ

„Numele lui e Cornel

„Reconstituiează cu fragmente de a actelor oficiale, cite stelor eroice săvirșite ritorului în apărarea a meritelor unui grup entă regenerare nu-

„deșteți sistematic la orit de nenumărata

„buchinist

Lizica MIHUȚ

„care sîntem siguri t ce marchează un sul regizoral al lui leni.

„un profesionist al istantin Codrescu. i spectacol de vionceptuală asigupspectacol lucrat cu auster, deliberat tate. Demersul lui tinut de sensibilitire din prea mult i a probat în acest r anumite situații multă vreme. Toți acele de expresie, nem așadar pe Ion (Prof. Vlădescu), (Burebista), Maria bun rol al său pe ațoare și Gabriela ichimbînd cu sigusofție, iubită, sim-

„enciclopedic și un ul unei veritabile t sintetizeze prin e forță ale deveistoric.

„mare dramaturg, constituie într-un ind cu strălucire raj istoria și care t cu obstinație și îndă vibrație paapte magnifici și ci vitală pentru uza. Replicile au du-se la momen-

„ă

rac, „Convorbire , a avut loc pe onstituit centrul a desfășurat, cu nilitantă, teatrul a de „întărire a la marele act al in reprezentarea rațională, o piesă ă o situație strict aște asupra deve-

William Faulkner

EPISOD

...zi pe la amiază. El intr-un costum palat și cu o pălărie cenușie, niciodată fără guler sau fără cravată, ea într-o rochie îngrijită, de bumbac imprimat, și cu o bonetă de soare. Pe ea am mai zărit-o de nenumărate ori, legându-se în balansoare pe verandele de lemn din fața caselor grosolane, sărăcăcioase, prin dealurile mele din Mississippi.

Au pe puțin șaiszeci de ani. El e orb și păsește încet, șovăitor. Vorbindu-i neîntrerupt și gesticulând cu mina ei noduroasă, ea îl duce în fiecare zi la catedrală, să cerșească: la apusul soarelui revine să-l ia și-l duce acasă. Nu o văzusem la față pînă cînd Spratling nu a strigat-o din balcon. A privit într-o parte și într-alta, și pe urmă înapoi, fără să ne descopere. La a doua chemare a lui Spratling și-a ridicat privirile.

Fața îi e cafenie, fără vîrstă și veselă ca a unui gnom, și știrbă: nasul și bărbia îi se infilnesc.

„Te grăbești?” a întrebat-o.
„De ce mă-ntrebi?” i-a replicat ea prompt.

„Aș vrea să te desenez”.

Ea îl privi atentă, fără să înțeleagă.

„Aș vrea să fac un tablou cu dumneata”, îi explică el.

„Coboară”, îi replică ea delindată, surzind. Spuse ceva omului care era cu ea, iar el, ascultător, încercă să se așeze pe marginea îngustă de beton a gardului de la grădină. Căzu rău și un trecător o ajută să-l ridice în picioare. Îi lăsa pe Spratling să-și caute febril un creion, și cînd am coborît cu un scaun, am văzut că ea tremura cu adevărat — nu de bătrînețe, ci din vanitate multumită.

„Assis, Joe”, porunci, și el se așeză. Pe fața-i oarbă se întinse acel calm depărtat, zeesc, pe care îl au doar orbi. Spratling apără cu blocul de schițe. Ea se puse alături de bărbatul care ședea pe scaun, cu o mină pe umărul lui; se cunoștea numai de că fusese ră astfel fotografiată în ziua nunții.

Era din nou mireasă, grație acelei capacități de invenție afectată pe care doar moartea ne-o poate răpi, era îmbrăcată încă o dată în mătase (ori în ceva coresponzător), cu bijuterii, coroană și văl, probabil și cu un buchet. Era din nou mireasă, tinără și frumoasă, cu mina tremurînd pe umărul lui Joe tinăr. Lingă ea, Joe era din nou o făptură care-i făcea inima să tresalte de gronță și adorație și vanitate — cineva de care să-și fie și puțin fîcică.

Un trecător simți asta și se opri să se uite la el. Chiar și orb, Joe simțea, prin mina de pe umărul său, vîsul ei învesmîntîndu-l și pe el în tinerețe și mindrie, și își luă acea poză rigidă, de nesuferit a bărbatului și miresei sale, fotografiată în anul 1890.

„Nu, nu”, îi spuse Spratling, „nu așa”, și fața ei se pleoști brusc. „Întoarce-te spre el, privește-l”, adăugă el numai de cît.

Ea făcu cum i se spusese, continuînd să se uite la el.

„Întoarce-ți și capul, uită-te la el”.

„Dar atunci nu-mi mai poți vedea fața”, obiectă ea.

„Ba da, pot. De altfel, fața ți-o voi desena după aceea”.

Liniștită astfel, sursul îi schimbă chipul într-un milion de cute foarte mici, asemenea unei gravuri, și ea luă poziția vrută de Spratling.

Deveni dintr-odată mătărnă. Nu mai

era mireasă; era măritată de îndată juns de mult timp ca să știe că Joe nu era o ființă de care să te îndrăgostești ori să te temi din cale-afară, ci, dimpotrivă, cineva pe care să-l disprețuiești puțin; în definitiv, nu era decât un copil mare, neîndemnic. Dar era al ei și altul ar fi fost probabil în fel de rău, așa că cel mai bun lucru era să se împace cu situația, amintindu-și de zilele de odinioară.

Și Joe, simțindu-i trăirile prin mina așezată pe umărul lui, nu mai era bărbatul dominator. Și el, amintindu-și de vremea cînd venise la ea, căutîndu-și mîngîierea, se prinse în acel vis al ei. Aroganța i se dizolvă și stătu liniștit sub atingerea minii ei, neajutorat, fără însă să și albe nevoile de ajutor, lipsit de vedere și calm ca un zeu care a privit și viața și moartea și nu a găsit în nici una din ele nimic important.

Spratling termină schița.
„Acum fața”, îi aduse ea aminte numai de cît. Și pe fața ei acum se afla ceva străin, schimbîndu-i-o. Ținea de timp, de stirpe, ambiguu, enigmatice. Poza oare astfel în chin volt? m-am întrebat, observînd-o. Stătea cu fața spre Spratling, dar cred că ochii ei nu îl vedeau nici pe el, nici zidul din

spatele lui. Privirile îi erau meditative și totuși ale ei — era ca și cum cineva ar fi șoptit o glumă sublimă și colorată la urechea unui idol. Spratling termină și fața ei redeveni fața unei femei de șaiszeci de ani, știrbă și veselă ca a unui gnom. Veni să vadă schița, luînd-o în mîini.

„Ai ceva bani la tine?”, mă întrebă Spratling.

Aveam cincisprezece cenți. Ea înapoi desenul, fără să-l comenteze în vreun fel, și luă monezile.

„Mulțumesc”, spuse. Îi atinse pe umerii ei și acesta se ridică. „Mulțumesc pentru scaun”, adăugă dînd din cap și surzîndu-mi, și îl urmărit cu privirea cum se îndepărtau încet pe alee în jos, întrebîndu-mă ce văzusem pe fața ei — sau dacă văzusem ceva. Mă întorsei spre Spratling. „Hai să o vedem!”

Privea fix schița. „La dracu”, spuse. O privi și eu. Și atunci pricepei ce văzusem pe fața ei. Schița ei din față avea exact aceeași expresie ca Mona Lisa.

O, femeile, care nu au decât o singură vîrstă veșnică! O vîrstă fără vîrstă!

In românește de
D. I. CENUȘER

Danilo Kis

Pe cînd îi caută prin păr

Danilo Kis, scriitor sîrb marcant al generației de mijloc, născut la Subotica, în anul 1935. Serie romane, drame și esuri. În romanele sale (Bašta, peșeo; Peșcanik) vorbește despre o familie aflată într-o lume pe care nu o înțelege și în care trebuie să se descurce. Eroii prozelor lui Kis iubesc viața, însă citeodată autorul este aspru și neprietenos față de ei. Povestile din cartea Rani jadi aparțin aceleiași lumi ca și romanele Bašta, peșeo și Peșcanik pentru care, la timpul respectiv, a primit premiul NIN. O tinerețe în Belgrad, romanul Mansarda, și o cutremurătoare istorie de lagăr, Psalmul 44, la fel ca și cartea de povestiri Grobnica za Borisa Davidovića completează opera literară a lui Kis. Scriitor popular și bine receptat în țara sa, Kis este foarte tradus în limbi străine, iar pentru cărțile sale a fost apreciat elogios.

Predrag PROTIC

Andi, rărul după cursuri, a zis doamna Rigo, învățătoarea lui. N-a spus Andreas Sam. Ci doar Andi... Asta înseamnă că iar va fi nevoit să-i curețe cotetul de păsări — sînt deja două-trei luni de cînd nu l-a mai curățat.

Și pe cînd toți ceilalți țeseau gălăgios de prin bănci, el a stat ca rușinat și s-a gîndit cum îl va chema doamna Rigo după ce-i va fi terminat munca, și îl va da de mîncare. Bineînțeles, înainte de asta el va fi nevoit să se spele bine. Să-și curețe cu un bețșor

murdăria de sub unghii și să-și clătească gura.

Dar nu poate să nu se gîndească la ceea ce vine înainte de aceasta, de spălat. Găinașul uscat i se prinde de limbă și-i intră în plămîni. Nările i se lipesc din pricina prafului. Curățată și dată la o parte gunoierul, stînd pe genunchi. Cînd nu-și mai poate ține răsuflarea, ridică două țigle din acoperiș și-și scoate capul afară. Capul său ciuluit, pe gîtul lung și subțire, deasupra cotețului, seamănă cu o ciupercă sălbatică. Saliva îi este groasă și întune-

cată. Pe urmă, așează la loc țiglele pe care le-a mișcat și iese cu spatele înainte, tîrîndu-se. Cînd simte sub picioare stînghia scării, prinde cu amîndouă minile ligheanul crăpat pe margini, și aproape fără emal.

E toamnă, trandafirul deja se scutură. Se albesc petalele căzute pe frunzele uscate. Un trandafir de-un roșu aprins arde ca soarele la apus. Mirosul lui îl pătrunde pentru o clipă prin nări și bătațul îl atinge cu nasul. Trandafirul se scutură dintr-o dată. Văzduhul începe să miroasă a ardel roșu.

Acum se spală într-o albie de lemn, lingă magazia de lemne. La început, apa e limpede și-n ea se oglîndesc norii albi. Cînd se apleacă mai bine, își vede fața. Fundul albiei este captușit cu o catifea de-un verde-închis.

Își scufundă capul în albie. Păduchii de găină plutesc deasupra apei. Iar prin gură încă mai simte gust de pulpă de pui de pe care nu s-au clupelit bine penele.

Pe urmă bate (nu se gîndește: bate) în ușa de sticlă. Îi deschide Atila, fiul doamnei Rigo, de aceeași vîrstă cu el. Băiatul calcă pe covor cu picioarele goale — covorul e ca și fundul albiei, catifelat. I se așterne de cină în bucătărie. Masa este acoperită cu o mușama în carouri ce miroase a lapte ars. Fe farfurie, jumere puțin cam uscate. Într-o strachină albă din porțelan — mere rumene și o portocală.

Lui îi este foame, însă nu poate să mîncească fiindcă îl urmăresc cu atenție. Întoarce prin gură dumișorul unsuros. Își mută picioarele sub masă. Nu vede, însă știe — pe beton rămîn urmele umede ale tălpiilor sale. Mîine, cînd i se va face foame, îi va părea rău. Se

uită cu ochii întredeschși — portocala seamănă cu un trandafir.

Se ridică și mulțumește foarte amabil.

Doamna Rigo îi pune într-o pungă jumerele pe care n-a putut să le mîncească și-l mai dă un măr pe care el, fîsticit, îl viră în sin. Privește cu ochii întredeschși — portocala seamănă cu un soare înainte de apus.

Iar acasă, puțin după aceea: stă în pat întins pe burtă, gol, doar capul i se țeste de sub plapumă. Mama și Ana, sora lui, îi caută prin păr. Și prin cusăturile cămășii. Și pe cînd îl caută mama prin păr, pocnind cu unghiile, pe el îi cotopește somnul, lute ca leșinul. Îi vine, cine știe de ce, să plîngă. Dar nu are putere nici pentru asta. Simte doar mirosul casei și al pernei sale și-i vine în minte trandafirul acela ce s-a scuturat în grădiniță. Acest trandafir îl sclipește pentru o clipă prin minte cu o putere altă de mare încît, strîngînd pleoapele ca din pricina unei lumini puternice, poate să-și simtă mirosul — miros de ardel roșu.

Și acesta este ultimul lucru pe care poate să-l mai distingă clar. Acest surprinzător miros și strălucirea. Acest fulger rumen.

Pleoapele i se închid, iar somnul, asemenea leșinului, îl fură pe neașteptate. Încă mai aude, ca de tare departe, de undeva din grădinița cu trandafiri, glasul surorii sale Ana:

— Ia te uită la el cum s-a strecurat, afurisitul! Pînă la subsoară. O îi crezut că aici n-oi da de el!

Traducere de
Dușan BAISZKI

COLEGIUL DE REDACȚIE:

ION ARIEȘANU (redactor șef)

ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)

VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1;
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate

nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.

TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907